

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

İlkay ŞENER

16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ’NİN (s.1-119)
TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr İbrahim Etem ÇAKIR

ERZURUM – 2015

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

13/07/2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **"16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (s.1-119) TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRİLMESİ"** adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin/Raporumun **3** yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13/07/2015

İlkay ŞENER

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR danışmanlığında, İlkay ŞENER tarafından hazırlanan bu çalışma 13 / 07 / 2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Abdulkadir GÜL

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:
İmza:
İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

II. SELİM (1566-1574) DÖNEMİ, ASKERİ VE SİYASİ OLAYLAR

1.1. OSMANLI-VENEDİK MÜCADELESİ VE KIBRIS'IN FETHİ.....	9
1.2. İNEBAHTI DENİZ SAVAŞI	11
1.3. II. SELİM DÖNEMİ BAZI MÜHİM HADİSELER	13

İKİNCİ BÖLÜM

16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU	15
2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER.....	16
2.3. TARİHLER	19
2.4. DİL ÖZELLİKLERİ	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. DONANMA İNŞA FAALİYETLERİ VE MÜHİMMAT TEMİNİ	21
3.2. KIBRIS'IN İMARİ VE MUHAFAZASI	27
3.3. EŞKİYALIK MESELELERİ.....	28
3.4. SUÇ İŞLEYENLERİN CEZALANDIRILMASI.....	29
3.5. DİĞER MESELELER İLE İLGİLİ HÜKÜMLER.....	31
3.6. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

**16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN (1-119) TRANSKRİPSİYONU VE
HÜKÜMLERİN ÖZETİ**

4.1. METNİN TRANSKRİPSİYONU	36
4.2. HÜKÜMLERİN ÖZETİ.....	152
 SONUÇ.....	 196
KAYNAKÇA	197
İNDEKS	199
ÖZGEÇMİŞ.....	203

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN (SAYFA 1-119)
TRANSKRİPSİYON ve DEĞERLENDİRİLMESİ

İlkay ŞENER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

2015 – 203 Sayfa

Jüri: Yrd. Doç. Dr.İbrahim Etem ÇAKIR (Danışman)

Doç. Dr. Ümit KILIÇ

Doç. Dr. Abdulkadir GÜL

Osmanlı Devleti'nde adli, idari, iktisadi ve siyasi meseleler Divan-ı Hümâyûn'da görüşülerek karara bağlanırdı. Divan'da alınan kararların suretleri Mühimme Defterlerine kaydedilirdi. Mühimme Defterleri Osmanlı Devleti'nde merkez ve taşra teşkilatının çalışma şekilleri, idari ve askeri kurumların işlevleri hakkında birçok bilgi barındırmaktadır. İncelediğimiz 16 Numaralı Mühimme Defteri Sultan II. Selim (1566-1574) devrine aittir. Defterin incelediğimiz kısmında başlıca görülen konular Kıbrıs'ın imarı ve muhafazası, donanma inşası için mühimmat temini ve eşkiyalık meseleleridir. Çalışmamızda Mühimme Defterleri, Divan-ı Hümâyûn ve II. Selim dönemi hakkında bazı bilgiler verilmiştir. Bunun yanında 16 Numaralı Mühimme Defteri transkripsiyon, değerlendirme, şekil ve muhteva bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: II. Selim, Mühimme Defterleri, Divân, Kıbrıs

ABSTRACT

MASTER THESIS

**THE TRANSCRIPTION and EVALUATION OF MUHIMME
REGISTER NO 16 (PAGE 1 – 119)**

İlkay ŞENER

Advisor: Assist. Prof. Dr. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

2015 - Page: 203

**Jury: Assist. Prof. Dr. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR (Advisor)
Assoc. Prof. Dr. Ümit KILIÇ
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir GÜL**

In the Ottoman Empire legal, administrative and political events were being considered and concluded in Divan-ı humâyun. The copies of decisions were being recorded to Muhimme registers. Muhimme registers have a lot of information about the central and the administrative systems and the military mechanism of the Ottoman Empire. The analysis and the transcription of the 16. Muhimme register has specific information about the Sultan Selim II's (1566-1574) era and it belongs to 1571. Most of the information in this register was about the architecture of Cyprus and its protection, supplement of ammunition and banditry. Our work includes specific information about the Divan-i humayun, Muhimme registers and the era of the Sultan Selim II. Moreover the work includes the transcription of the Muhimme number 16 and its structural assessment.

Keyword: II. Selim, Muhimme, Registers, Divân, Cyprus

KISALTMALAR DİZİNİ

bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
C	: Cemâziye'l – Evvel
Ca	: Cemâziye'l - Âhir
çev.	: Çeviren
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
haz.	: Hazırlayan
Ra	: Rebiu'l-evvel
s.	: Sayfa
Ş	: Şaban
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
vb.	: Ve benzeri
vol.	: Volume
yy.	: Yüzyıl
Za	: Zilkade

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde bürokrasinin en üstünde yer alan Divân-ı Hümâyûn, adli, siyasi, askeri ve mali meselelerin görüşüldüğü yegâne kurumdu. Divan'da görüşülerek alınan kararların suretlerinin kaydolunduğu defterlere Mühimme Defterleri denilmiştir. Mühimme Defterlerinde, Osmanlı bürokrasinin işleyişi, askeri, idari ve mali meseleler ile ilgili birçok bilgi bulunmaktadır.

İncelediğimiz defter Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde A. DVN. MHM. d.016 numara ile kayıtlı olan 16 Numaralı Mühimme Defteridir. Defter Sultan II. Selim (1566-1574) dönemine ait olup, 1571 yılı içerisindeki hadiseleri ihtiva etmektedir. Çalışmamız 16 Numaralı Mühimme Defterinin 1-119 sayfalarını ihtiva etmekte olup, genel olarak Kıbrıs'ın imarı ve muhafazası, donanma inşasına mühimmat ve personel temini ve eşkiyalık faaliyetleri ile ilgili hükümler bulunmaktadır.

Defterin transkripsiyonu kurallara uygun şekilde yapılmıştır. Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Divân-ı Hümâyûn ve Mühimme Defterleri hakkında genel bilgi verilmiştir. Birinci bölümde Sultan II. Selim dönemi önemli hadiseler hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde 16 Numaralı Mühimme Defterinin fiziki durumu ve şekil özellikleri hakkında bilgi verilmiş, Üçüncü bölümde defterin muhteva bakımından incelenmesine yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise defterin transkripsiyonu ve hükümlerin özetleri bulunmaktadır. Çalışmanın sonunda ise bibliyografya yer almaktadır.

Bu çalışma için gerek metin seçiminde, gerek metnin transkripsiyon edilmesinde yardımlarını esirgemeyen, hatalarımın görülmesini kolaylaştıran danışman hocam Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR'a ve değerli hocalarım Doç. Dr. Ümit KILIÇ'a ve Doç. Dr. Ersin GÜLSOY ve Doç. Dr. Abdulkadir GÜL'e teşekkür ederim. Ayrıca çalışma sırasında desteklerini gördüğüm dostlarım Gökhan KARATAŞ, Serpil BAYRAK, Kerim KÖKSAL KAYA ve Duygu YAZICI'ya şükranlarımı sunarım.

Erzurum – 2015

İlkay ŞENER

GİRİŞ

Klasik dönem Osmanlı bürokrasinin en önemli organı olan Divân-ı Hümâyûn'da siyasi, askeri ve idari meseleler ile ilgili alınan kararların suretlerinin toplandığı defterlere Mühimme defterleri denilmiştir. Mühimme defterleri Osmanlı Devleti'nde Divan-ı Hümâyûn'un yeri işlevi ve çalışma şeklini anlamak için en mühim kaynaklardır.

Divan-ı Hümâyûn'un kökeni Osmanlı Devletinden önce kurulan Türk, İslam ve Türk-İslam devletlerine dayanmaktadır. Türkler İslamiyeti kabul etmeden önce devlet meselelerinin görüşüldüğü kurullara sahip olmuşlardır. Bu gelenek Türk-İslam devletlerinde de gelişerek devam etmiştir. Divan teşkilatı İslam tarihinde ilk olarak Hz. Ömer döneminde oluşturulmuş, zaman içerisinde gelişme göstererek diğer İslam devletlerinde de varlığını sürdürmüştür. Abbasiler'de "Divân'üs-sır", "Divan-ı Kebîr" gibi devletin önemli işlerini görüşen saray divanları, ayrıca "Divan-ı Mezâlim" gibi şikâyetlerin görüşüldüğü divanlar mevcuttu. Yine Büyük Selçuklu'larda, Divan-ı İnşâ, Divan-ı İşraf, Divan-ı Berid, Divan-ı Arz gibi organlardan oluşan "Divan-ı Ala" denilen Büyük Divan bulunurdu. Anadolu Selçukluların "Büyük Divanı" pek çok açıdan Divan-ı Âlâ ile benzerlik göstermiştir.¹ Anadolu Selçuklu devleti parçalandıktan sonra da Divan geleneği beylikler döneminde sürdürülmüştür. Nitekim Osmanlılar'da Divan-ı Hümâyûn'u oluştururken Anadolu Selçuklu tesiri altında kalmıştır.²

Osmanlılar'da Orhan Bey zamanından beri Divan teşkilatının var olduğu bilinmektedir. Yine Yıldırım Bayezid döneminde Bursa'da yapılan hastane için Mısır'dan gelen Şemseddin İbn-i Sagır'ı, Osmanlı hükümdarının her gün sabahları halkın şikâyet ve davalarını dinlediğini belirtmiştir.³ Divan-ı Hümâyûn tam gelişmiş halini Fatih Sultan Mehmed döneminde almıştır. Fatih zamanına kadar Divan'a padişahlar başkanlık ederdi. Bu dönemde çıkartılan kanunanâme ile devlet protokolünde ve Divan-ı hümâyûn'da bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu dönemden sonra Divan-ı Hümâyûn'a Vezir-i Azam'lar başkanlık etmeye başlamış, divandan sonra haftanın dört günü divan'da görüşülen konular hakkında padişaha arz çıkma usulü getirilmiştir.

¹ Ahmet Mumcu, *Hukusal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divan-ı Hümâyûn*, Ankara 1986, 18.

² 90 Numaralı Mühimme Defteri, Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, İstanbul 1993, 1.

³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1948, 1.

İlk dönemlerde her gün toplanan Divân-ı Hümâyûn, XVI. yüzyıldan itibaren haftada dört gün toplanırdı, bu dönemde klasik yapısına kavuşan Divan-ı Hümâyûn XVII. yüzyıl başlarında ise haftada iki gün toplanmaya başlamıştır. XIII. yüzyıla gelindiğinde Divan-ı Hümâyûn ehemmiyetini iyice kaybetmiştir. 1750 yılında Bab-ı Asafî adı verilen Paşa kapısının kurulması ve 1844 yılında Bab-ı Ali teşkilatının kurulmasıyla devlet işleri ağırlıklı olarak bu kurumlara kaymış, Divan-ı Hümâyûn sadece evrakların muhafaza edildiği bir kurum olmuştur.

Divan-ı Hümâyûn ilk devirlerde devletin birinci ve ikinci dereceden adli,siyasi, askeri, mali işler işlerin görüşüldüğü şikâyet ve davaların dinlenildiği en önemli kurum olmuştur. Osmanlılar'da Divan-ı Hümâyûn, din, dil, ırk farketmeksizin, Osmanlı tebaasına açıktı. Ülkenin neresinde olursa olsun haksızlığa uğrayan, kadîların haklarında yanlış karar verdiğini düşünen, idari ve askeri yöneticiden şikâyeti olan herkes Divân-ı Hümâyûn'a bizzat başvurabilirdi. Divan-ı Hümâyûn, adli, siyasi, idari, askeri ve mali işlerin görüşüldüğü en önemli kurum olması hasebiyle burada alınan kararlar önem arz etmekteydi. Burada alınan kararların kaydedildiği defterlere “ Mühimme Defterleri” denilmiştir.

Mühimme defterleri, Osmanlı Padişahlarının Divan-ı Hümâyûn aracılığıyla ülkenin çeşitli bölgelerine gönderdikleri muhtelif hükümlerin suretlerini ihtiva etmektedir. Bu hükümler Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra idari yapısı, çalışma şekilleri devlet-tebaa ve devlet- esnaf ilişkileri, imar, iskân, iktisat politikaları, iç meseleler ve isyanlar, askeri tarih ve dış siyaset ve yabancı devletlerle ilişkiler ile ilgilidir.⁴ Mühimme Defterleri kayıtlarının hangi tarihten beri tutuldukları kesin olarak bilinmemekle beraber, klasik şekli ile en erken tarihli Mühimme, Topkapı arşivinde bulunan E 12321 numarada kayıtlı Divan defteri olup 951 / 1545 tarihli dir.⁵ Başbakanlık Osmanlı arşivinde “Mühimme Defterleri” adıyla kayıtlı defter serileri, buranın ilk tasnif edilen belgeleri özelliğini taşır. Bu başlık altında tasnife açık olan defter sayısı, son yıllarda bulunanlarla beraber toplam 267 adettir.⁶

⁴ Mübahat Kütükoğlu, “ Mühimme Defteri”, *DİA*, XXXI, 520.

⁵ Feridun Emecen, İlhan Şahin, *II. Beyazid Dönemine Ait 906 / 1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, İstanbul 1994,11–15.

⁶Feridun Emecen, “Osmanlı Divan'ının Ana Defter Serileri, Ahkâm- Miri, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme, Ahkâm-ı Şikâyet”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), İstanbul 2005,108.

Mühimme defterlerinde kayıtlı bulunan fermanlara hüküm denilmektedir. Her fermanın başında kime ve hangi makama gönderildiği yazılırdı. Divan-ı Hümâyûn'da alınan kararlar, divan kâtipleri tarafından kayıt edilir ardından, Reisü'l-küttâb tarafından kontrol edildikten sonra yazılan hüküm tuğra çekilerek ilgili yere gönderilirdi. Bu tip kayıtlar ve defterler XVI. ve XVII. yüzyıllarda genellikle "ahkâm-ı mîrî", "ahkâm", "defter-i ahkâm-ı mîrî" gibi ibarelerle anılmıştır.⁷

Mühimme defterlerinin yazımında zaman içerisinde bazı değişiklikler olmuştur. İlk dönemlere ait defterlerde başlık yoktur. İlk sayfalarda başlık yerine sadece kayıt tarihini belirten Arapça toplantı günü ve onun altında ay ve yıl yazılıdır. İlk dönemlerde hüküm tarihlerinin yazılışı, başlık tarih atmak yöntemiyle olmuş iken daha sonraları tarihler evâil, evâsıt ve evâhir biçiminde onar günlük bölümler şeklinde belirtilmiştir.⁸

XVII. yüzyılın ortalarından itibaren Mühimme Defterlerine kaydedilen bazı konular zamanla ayrı defterler olarak tutulmaya başlanmıştır. Bu bağlamda 1648 yılından itibaren şikâyet defterleri, 1699 yılında nâme-i hümâyûnlar, 1707'de Mısır Eyaleti'ne gönderilen fermânlar, 1747'de kalebent hükümleri, daha sonra 1787'de gizli emirler, 1863'te mülkî tevcihat, bunların yanında 1869'da makine fabrika imtiyazı ve kilise kayıtlarında, Mühimme Defterleri'nden ayrılarak başka defterlere yazılmıştır.⁹

Mühimme Defterlerindeki yer alan kayıtlar, mahalline ve muhatap makama gönderilen fermanların suretleri şeklindedir. Divan Hümâyûn toplantılarında kararlaştırılan hususlar padişahın tasdikinden geçtikten sonra kronolojik sıra ile defterlere kayıt edilmiştir. Yine Mühimme Defterlerinde yer alan bir kaydın iptal edilmesi için padişahın onayı gerekmektedir. Nişancı'nın defter üzerinde tashih yapabilmesi, padişahın "Kendi kalemıyla düzeltme yapabilir" iznini taşıyan fermanıyla mümkündür.¹⁰

Mühimme Defterleri üstte belirttiğimiz şekil özelliklerinin yanısıra içerdiği bilgiler bakımından Osmanlı Tarihi'ni araştırmak isteyenlere önemli bir kaynak durumundadır. Belirttiğimiz hususlar Mühimmeleri en mühim birinci elden kaynak

⁷ Emecen, "Ana Defter Serileri", 107-138.

⁸ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye*, 81-82.

⁹ *Numaralı Mühimme Defteri*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993, XXIII.

¹⁰ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye*, 99.

durumuna getirmektedir. Mühimme Defterlerinin içerik bakımından ehemmiyetini şu şekilde sıralayabiliriz.

1- Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idarî ve askerî müesseselerin yapısı, birbirleriyle ilişkileri, işlevleri ve çalışma tarzları açısından önemli bir kaynaktır.

2- Komşu ülkeler ve Kuzey Afrika, Avrupa, Orta Doğu, Arabistan Yarımadası, Kafkaslar ve Rusya tarihleri bakımından önemli bilgiler içermektedir.

3- Mühimme Defterlerinde Osmanlı Devleti'nin, gayr-i müslim tebaası ile ilişkileri, azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının tedariki hususlarındaki politikalar, ibadet serbestiyeti, mâbedlerin inşası gibi konular bulunmaktadır.

4- Hac organizesi, surre alayları ve mukaddes beldelelere götürülen hizmetler ile ilgili bilgiler

5- Kültür ve sanat faaliyetleri, imar ve iskân siyaseti, sağlık ve eğitim işleri, vakıf idaresinin işleyişi bakımından da önemli bilgiler ihtiva etmektedir.

6- Ordu divânınca tutulan Mühimme Defterleri, askerî tarih, harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi açısından da önemlidir.¹¹

Devletin askeri, siyasi ve mali meseleleri hakkında mühim bilgiler barındıran Mühimme Defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberine göre hükümlerin sadır olduğu divanlar açısından dört başlık altında toplanabilir.

1- Padişah payitaht'ta bulunduğu Sadrazam başkanlığındaki divân toplantısından çıkan emirlerin kaydedildiği Mühimme Defterleri.

2- Sadrazamın sefer veya başka bir sebeple payitaht'tan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı rikâb kaymakamı yada sadaret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan divân'da alınan kararların kaydedildiği Rikab Mühimmeleri.

3- Sefer zamanında lazım olan defterler Vezir-i azam ve serdar-ı ekrem ile beraber sefere gönderildiğinden, Sadrazamın sefer sırasında gerçekleştirdiği divân toplantılarında alınan kararların yazıldığı Ordu Mühimmeleri.

¹¹ 3 Numaralı Mühimme, XXIII.

4- Padişah ve Sadrazamın aynı anda der-saadetten ayrıldığında, devlet işlerini yürütmek üzere tayin edilen Sadaret kaymakamınınmüstakil olarak gerçekleştirdiği divânlarda alınan önemli kararların yazıldığı Kaymakamlık Mühimmeleri.¹²

Belirttiğimiz nitelikler Mühimme Defterlerinin Osmanlı Tarihi açısından önemini arz etmektedir. Divan'ın düzenli olarak toplandığı zamanlarda görüşülen idari, askeri ve mali meseleler ile ilgili alınan kararların suretlerini Mühimme Defterlerinde görmek mümkündür. Mühimmeler Başbakanlık Osmanlı Arşivi içerisindeki en önemli defter serilerini oluşturmaktadır. Çalışmamızda 16 Numaralı Mühimme Defterinin 1-119 sayfalarının transkripsiyonu ve değerlendirmesi yer almıştır. Defter şekil ve muhteva bakımından değerlendirilmiş, transkripsiyonu kurallara uygun olarak yapılmıştır.

¹² *Başbakanlık Arşiv Rehberi*, T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2010, 7.

BİRİNCİ BÖLÜM

II. SELİM (1566-1574) DÖNEMİ, ASKERİ VE SİYASİ OLAYLAR

Osmanlıların on birinci padişahı olan II. Selim, Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem Sultan'dan doğan ikinci oğludur. Vezir-i Azam maktul İbrahim Paşa'nın düğün şenlikleri esnasında 26 Receb 930'da (30 Mayıs 1524) Topkapı sarayında dünyaya gelmiştir.¹³ Sarı Selim, Selim-i Sanî gibi isimlerle de anılan II. Selim, sarayda iyi bir eğitim aldıktan sonra çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. 1542'de Konya Sancakbeyliği, 1544'de Manisa Sancakbeyliği'ne gönderilmiştir.¹⁴ 1553 yılından sonra taht için kardeşi Bayezid ile mücadele etmek zorunda kalan Şehzade Selim, babasının da desteği ile Amasya Sancakbeyi olan Şehzade Bayezid'i Konya yakınlarında mağlup etmiştir. Şehzade Bayezid'in İran'a sığınması ardından, oğulları ile birlikte idam edilmesinden sonra, Şehzade Selim 1562 başlarında Kütahya'ya atanarak, burada saltanata geçeceği zamanı beklemeye başlamıştır.¹⁵

Kanuni Sultan Süleyman'ın 1566 Sigetvar Seferine Şehzade Selim davet olunmamıştı¹⁶ Sultan Süleyman'ın Sigetvar muhasarası sırasında vefat ettiği haberini alan Kütahya valisi Şehzade Selim acele İstanbul'a gelerek tahta çıkmıştır.¹⁷ Kanuni Sultan Süleyman'ın uzun süren saltanatı süresince cülus bahşişinden yoksun kalan askerler, yeni padişah'tan fazlasıyla bahşiş bekler olmuş, bu durum çeşitli sorunları beraberinde getirmiştir. Sokollu Mehmed Paşa sefer esnasında hazineye fazla para olmadığı için cülus bahşişi hususunda acele edilmemesini ancak kapıkulu askerlerine mutlaka cülus bahşişi verilmesini belirtmişti. Sultan Selim ise hocası ve lala'sının beyanlarına uyarak, Sokollu'yu dinlemedi. Kapıkullarına verilen cülus bahşişi noksan verilince, Yeniçeriler hoşnutsuzluklarını yüksek sesle belirtmeye başladılar ve netice olarak padişahın İstanbul'a girişi esnasında yolunu kestiler. Padişah yeniçerilerin isteklerini kabul etmek zorunda kaldı. Hazine yeniçerilerin isteklerini karşılamak için adeta boşaltıldı.¹⁸

¹³ Feridun Emecen, "Selim II", *DİA*, XXXVI, 414.

¹⁴ Mücteba İlgürel, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e" *Türkler*, IX, 1176.

¹⁵ Emecen, "Selim II", 416.

¹⁶ Ahmet Şimşirgil, *Kayı-V Osmanlı Tarihi*, İstanbul 2013, 18.

¹⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi, cilt III, I.Kısım*, Ankara 1983, 1.

¹⁸ Alphonse de Lamartine, *Osmanlı Tarihi*, İstanbul 2011, 496.

Netice olarak yeniçeriler karşısında geri adım atan padişahın otoritesi saltanatının ilk günlerinden kırılmıştır. Saltanatı karışıklık içinde başlayan ve kapıkullarının gücünü yakından gören II. Selim, bütün işleri vezir-i âzamına bıraktı.¹⁹

II. Selim zamanında gerçekleşen siyasi hadiselerden ilki Sakız Adasının fethi idi. Osmanlı devleti denizler de gücünü göstermiş, Akdeniz adalarının önemli bir kısmını fethetmişti, lakin Anadolu sahillerine çok yakın olan Sakız Adası Cenevizlilerin elinde kalmıştı. Sultan Süleyman zamanında Sakız'ın fethi gündeme gelmiş, lakin gerçekleşmemiştir. 1566'da Piyale Paşa komutasında ki donanma, Sakız adasını fethetmiştir. Neticede ada Cenevizli korsanlardan kurtarılarak, Batı Anadolu kıyıları güvenlik altına alınmıştır²⁰

II. Selim saltanatının ilk yıllarında Yemen'de başlayan isyan hareketleri ile uğraşmak zorunda kalmıştır. Yemen'de Osmanlı hâkimiyeti Yavuz Sultan Selim döneminde başlamış, Sultan Süleyman döneminde de devam etmiştir. Ancak bölgede sükûnet bir türlü temin edilememiştir. Yemen'de imamlar, şeyhler, emirler ve buraya önceden yerleşen Kölemen kalıntıları devamlı bir huzursuzluk kaynağı idi.²¹ Bölgeyi ele geçirmek için harekete geçen Zeydiyye hanedanı isyanlar başlatınca, Osmanlılar bu hanedandan Mutahhar'a bazı imtiyazlar verdi. Ancak Mutahhar kendine bağlı gruplarla yağma ve isyan hareketlerine girişerek kendisi adına hutbe okuttu. Bu durum karşısında Yemen Seferine karar verildi. Mısır Beylerbeyi Sinan Paşa serdar tayin edilip, Yemen Beylerbeyliğine de Özdemiroğlu Osman Paşa tayin edildi. Hızır Reis de donanma ile destek vermek için Kızıldeniz'den harekete geçti.

Özdemiroğlu Osman Paşa karadan güç şartlar altında Mutahhar ile mücadele ederken, Hızır Reis Aden'de hâkimiyeti sağlamıştır. Akabinde Mısır Beylerbeyi Sinan Paşa, San'a ve Kevkeban gibi şehirleri fethederek Mutahhar'ı itaate mecbur etmiştir. Osmanlılar büyük uğraşlar neticesinde Yemen'de tekrar hâkimiyeti sağlamıştır. Yemen Beylerbeyliği tesis edilerek, sükûnun sağlanması için bazı düzenlemeler yapılmıştır.²²

Yemen'in itaat altına alınması ve Akdeniz güvenliğinin sağlanmasının ardından sıra Rusların Karadeniz'de ki faaliyetlerinin önüne geçilmesine gelmiştir. Bu dönemde

¹⁹ Emecen, "Selim II", 416.

²⁰ İlgürel, "Zirveden Dönüş, 1178.

²¹ İlgürel, "Zirveden Dönüş, 1178.

²² Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Güney Siyaseti Habeş Eyaleti*, 1996 Ankara, 54.

Moskova Prensiği “Çar” ünvanını alan IV. İvan ile çeşitli başarılar elde etmişti. Ruslar 1554’de Astarhan Hanlığını ortadan kaldırdıktan sonra, Hazar kıyılarında ki dağınık Türk- Moğol hanlıklarına son vererek, Karadeniz’e inme ümitlerini arttırmış, bölge Müslümanları için önemli bir tehdit haline gelmişti.²³ Sokollu Mehmed Paşa, Hazar Denizi’nin kuzeyindeki Astarhan’a bir sefer düzenleyerek bu bölgeyi Ruslardan kurtarıp Don ve Volga nehirlerinin yaklaştığı alanda bir kanal açmayı planladı. Böylece, Karadeniz ve Hazar Denizi su yolu ile birleşecek öte yandan Rusların Kafkaslar’a yayılması engellenecekti, Ayrıca Kırım ve Orta Asya Türk Dünyası ile devamlı bir irtibat kurulabilecekti. Ancak bu proje çeşitli nedenlerden dolayı yarım kalmış ve sürdürülememiştir.²⁴

Mısır ve Hicaz’ın Osmanlı hâkimiyetine girmesinden sonra bölgenin güvenliğini sağlamak Osmanlı Devleti’ne kalmıştır. Portekizlilerin Hind denizi bölgesinde İslam devletleri üzerinde baskı yapması ve sömürgecilik faaliyetlerine girişmesi, bu devletlerin Osmanlı Devleti’ne başvurarak yardım ve himaye istemelerine sebep olmuştur. Portekizlilerin faaliyetlerinden en çok rahatsız olan Sumatra adasının kuzeyindeki Açe Sultanlığının hükümdarı Alaaddin, Sultan Süleyman Sigetvar seferi esnasında bir elçi göndererek asker, top, topçu ve bazı uzmanlar istemiştir. Ancak Sultan Süleyman’ın sefer esnasında vefatı etmesi üzerine, Açe elçisi bir müddet beklemek zorunda kalmış, talepleri ancak II. Selim tahta çıktığında karşılanabilmiştir. Netice olarak Süveyş kaptanı Hızır Bey’in on beş kadırğa, iki parça ve ihtiyaç kadar asker ve harp malzemesi ile Hind sularına gitmesi kararlaştırılmıştır.²⁵ Ayrıca Açe Sultanına hitaben gönderilen bir ferman ve orada okunacak bir hutbe sureti gönderilmiştir. Bu durum Açe Sultanının Osmanlı Devletine tabiiyetini ifade ediyordu.²⁶

Sokollu Mehmed Paşa’nın gerçekleşmeyen bir diğer projesi ise Süveyş Kanalı projesi idi. Buna göre Süveyş’de bir kanal açılarak, Yemen, Hicaz ve Habeş eyaletlerinin güvenliğini sağlayacak, Akdeniz’de bulunan Osmanlı donanması gerektiğinde doğrudan Kızıldeniz ve Hind Okyanusuna nakledilebilecekti. Osmanlı

²³ Şimşirgil, *Kayı* –V, 30.

²⁴ Halil İnalcık, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü", *Belleten*, XII(46), 349-398; İlgürel, “Zirveden Dönüş, 1179.

²⁵ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, 32.

²⁶ İlgürel, “Zirveden Dönüş, 1180.

Devleti, Portekizlilerin bölgedeki faaliyetlerini engelleyebilecek, bölgede çıkabilecek isyan hareketlerini daha rahat kontrol altına alabilecekti. Bu doğrultuda Mısır Beylerbeyliğine gerekli araştırmaların yapılması için 1568 tarihli bir hüküm gönderilmiştir. Ancak bu mühim teşebbüsde yarıda kalmıştır.²⁷

1.1. OSMANLI-VENEDİK MÜCADELESİ VE KIBRIS'IN FETHİ

Kıbrıs'ın Fethi II. Selim zamanının en önemli hadiselerinden biridir. Osmanlılar Yavuz Sultan Selim zamanında Mısır ve Hicaz'ı ele geçirdikten sonra Doğu Akdeniz'de üstünlük kurmuş, bölgenin güvenliğini sağlamak için de Kıbrıs adası büyük önem kazanmıştı. Çünkü Kıbrıs coğrafi konumu itibarıyla Anadolu'nun Güney sahillerine ve Suriye sahillerine yakındı dolayısıyla önemli bir kontrol noktası ve üs olabiliyordu.

Osmanlı Devleti'nin kuvvetli deniz gücüne sahip Venedik'in elindeki Kıbrıs Adasını almak istemesi zaruru idi. Çünkü ada Venediklilerin elinde kaldığı sürece Osmanlı egemenliğinin Doğu Akdeniz'deki geçerliliğine gölge düşürüyordu.²⁸ Ayrıca Doğu Akdeniz ticaret yollarını kontrol edebilecek konumda olması bakımından önemliydi. Bundan dolayı Venedik, Malta ve Sicilya korsanları Kıbrıs'da üsleniyor, ticari mallar taşıyan gemileri yağmalıyor, hacca gidenlere saldırıyorlardı. Hac yollarının emniyetinin sağlanması padişah ve dolayısıyla halifeye düşmekteydi.²⁹ Nitekim 1563 yılında Mısır'a giden Mısır defterdarının gemisini el koyarak içinde ki mal ve eşyaları yağmalayan Kıbrıslıların padişaha şikâyet edilmesi seferin başlamasına sebep teşkil etti.³⁰

Kıbrıs'ın fethi bir zaruret haline geldiğinde bazı şartlar oluşmasına rağmen bir kısım devlet adamları bu teşebbüs için tereddütlü davranmışlardır. Nitekim padişah II. Selim, Lala Mustafa Paşa, Piyale Paşa ve Şeyhül-İslâm Ebussuud Efendi'nin sefer yapılması yönünde ki görüşlerine özellikle Sokollu Mehmed Paşa karşı çıkmıştır. Sokollu Kıbrıs'ın zaptına kalkılacak olursa Avrupa devletlerinin Osmanlılar aleyhine ittifak etmelerinden çekiniyordu.³¹ Ayrıca Avusturya ve Macaristan sınırlarındaki

²⁷ İlgürel, "Zirveden Dönüş, 1180.

²⁸ *Kıbrıs'ın Fethi 1570-1571*, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Ankara 1986, 14.

²⁹ Recep Dünder, "Kıbrıs'ın Fethi", *Türkler*, c. IX, 1220.

³⁰ İdris Bostan, "Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği", İstanbul 2011, 87.

³¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, 32.

anlaşmazlıklar ile Yemen'deki meseleler bir çözüme kavuşturulmadan yapılacak seferin, devletin başına büyük gaileler açabileceğini savunuyordu. Netice olarak Şeyhül-İslâm Ebussuud Efendi'nin fetvası ile Kıbrıs üzerine sefere çıkılmasına karar verildi.

Osmanlı Devleti Kıbrıs seferine başlamadan önce kan dökülmemesi için bazı diplomatik teşebbüslerde bulundu. Venedik'e gönderilen Divan tercümanlarından Mahmud Çavuşun tutuklanması üzerine ikinci defa 11 Şubat 1570'de Kubad Çavuş Venedik'e gönderilmiştir. Kubad Çavuş 28 Mart 1570'de Venedik senatosuna verdiği notada Kıbrıs'da yuvalanan korsanların faaliyetlerinden ve şikâyetlerden bahsederek aradaki barışın devam etmesi isteniyorsa adanın teminat olarak derhal Osmanlı Devletine terk edilmesi gerektiğini bildirmiştir.³² Osmanlı devletinin bu teklifi Venedik senatosu tarafından reddedilmiştir. Osmanlıların sefer hazırlığına karşı ise Venedik, Kıbrıs'ın müdafaasını güçlendirmiş ve Papa'nın önderliğinde İspanya ve Malta ile birlikte hareket etmek kararı almıştır.

Osmanlılar Kıbrıs seferi için gerekli hazırlıklara başlamış, Lala Mustafa Paşa seraskerliğe, Piyale Paşa ise donanmanın başına getirilmiştir. Netice de üç yüz elli beş parça gemiden oluşan Osmanlı donanmasının 16 Mayıs 1570 tarihinde İstanbul'dan ayrılması ile Kıbrıs seferi fiilen başlamıştır.³³ Müttefiklerin donanma miktarı muhtelif kısımlardan 206 gemi ile 1300 top, on altı bin asker ile 36 bin gemici ve kürekçi idi. Ancak Müttefik donanması toplanmalarının zor olduğu gibi Akdeniz'de fırtınaya tutulmuşlardır ve Kıbrıs'ı kurtarma hususunda geç kalmışlardır.

Haziran 1570 tarihinde Fenike önlerine gelen Osmanlı donanması harekete başlamıştı, donanmayı komuta eden Piyale Paşa, denizden gelebilecek tehlikelere karşı görevlendirilmişti. Kara ordularını komuta eden Lala Mustafa Paşa, Anadolu tımarlı sipahilerini gemilerle Fenike limanından Kıbrıs'a taşıttı. Önce 51 gün süren kuşatma ve çarpışmadan sonra Lefkoşa alındı. Magosa ise denizden ve karadan kuşatma ile ancak bir yılda fethedilebildi. (Ağustos 1571)³⁴

Kıbrıs'ın fethi tamamlandıktan sonra derhal tahrir olunub Beylebeyliğine Avlonya Sancakbeyi Muzaffer Paşa tayin olundu.³⁵ Bir eyalet itibar olunan adaya Tarsus, Alâiye,

³² Şimşirgil, *Kayı V*, 39.

³³ Dündar, "Kıbrıs'ın Fethi" 1223.

³⁴ İlgürel, "Zirveden Dönüş", 1181.

³⁵ Şimşirgil, *Kayı V*, 48.

İçel, Zülkadriye sancakları bağlandı. Kaleler mühimmat ve muhafız açısından takviye edilip tamir işlerine girildi. Osmanlılar adanın hem nüfus takviyesi, hemde ticari canlılığını koruması açısından Kıbrıs'a nakil etme politikası uyguladılar. Bu doğrultuda adaya Anadolu'dan Konya, Karaman, Niğde, Kayseri sancaklarından nüfus naklolundu.³⁶

1.2. İNEBAHTI DENİZ SAVAŞI

Epakto, Lepanto adlarıyla anılan İnebahtı kasabası Korint körfezi girişinde, Mora yarımadasındaki Petras (Balyabadra) şehrinin karşısında Yunan ana karasında yer almaktadır.³⁷ İnebahtı deniz savaşı kaynaklarda “Sıngın donanma” savaşı olarakta isimlendirilir. Osmanlı deniz tarihinde yenilgiyle sonuçlanan ve donanma kaybedilen ilk büyük savaş olarak kabul görmektedir.³⁸

Osmanlıların Kıbrıs seferini başlatması ile Papa V. Pius yoğun bir faaliyet içerisine girmiş ve yeni bir Haçlı ittifakı sağlamaya çalışmıştır. Papa'nın faaliyetleri neticesinde İspanya Kralı II. Filip, Malta Şövalyeleri ve Venedik ile ittifak kuruldu. Bu ittifaka Toskana, Ceneviz, Savua ve Ferrara gibi küçük beyliklerde katılmıştı.³⁹ Müttefik donanmasının başkumandanlığına İspanya Kralı Charles Quint'in gayri meşru oğlu 23 yaşındaki Amiral Don Juan tayin edildi⁴⁰ Eylül 1570' de Meis adası önüne gelip fırtınaya tutulan müttefik donanması Kıbrıs'a geçememiş Suda limanına dönerek, muharebeyi gelecek seneye bırakmıştı.

Osmanlı donanması, Müttefik donanmasının Akdeniz'de tehlikeli bir şekilde dolaşmasını engellemek için 1571 ilkbaharında harekete geçti. Osmanlı Donanmasında gemi görevlileri dışında 2.500'ü yeniçeri olmak üzere, 25.000 savaşı vardı ve bu duruma göre gemi sayısı savaşı sayısı bakımından müttefik donanması daha güçlü durumdaydı.⁴¹

Venediklilerin Girit'de olduğu haberi alınınca o tarafa gidilsede bulunamadı. Bu sırada Cezayir-i Garb Beylerbeyi Uluç Ali Paşa 20 gemi ile donanmaya iltihak etti.

³⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, 15.

³⁷ Machiel Kiel “İnebahtı”, *DİA*, c. XXII, 285.

³⁸ İdris Bostan, “İnebahtı Deniz Savaşı”, *DİA*, c.XXII,287

³⁹ Şimşirgil, *Kayı V*, 49.

⁴⁰ İlgürel, “Zirveden Dönüş”, 1182.

⁴¹ *Kıbrıs'ın Fethi 1570-1571* s. 83.

Osmanlı donanması Korfu ve Kefalonya adalarını vurduktan sonra İnebahtı körfezine geldi. Bu arada müttefiklerin donanmasının 300'den fazla kadirga, 12 Mavna ve daha birçok gemi ile Kefalonya sahillerine geldiği haberi alındı ve derhal harp meclisi toplandı.⁴²

Harp meclisinde Pertev Paşa ve Uluç Ali Paşa, müttefiklerin müstahkem bir mevki olan İnebahtı Boğaz'ını geçmesinin zor olacağını belirterek burada tertibat alınmasını ve müdafaa muharebesi yapılmasını teklif etmiştir. Fakat Kaptan Paşa Müezzinzade Ali Paşa kesin taarruz emri aldığını belirtti. Bunun üzerine taarruza karar verildi. Böylece 7 Ekim 1571'de muharebe başladı. Müttefik donanması başkumandanı Don Juan üzerine gelmekte olan geminin Kaptan Paşa gemisi olduğunu fark etti ve bütün kuvvetlerini onun üzerine sevk etti. Şiddetli muharebe sonunda Kaptan-ı derya Ali Paşa ile birçok beyler şehid olmuş ve Ali Paşa'nın iki oğlu esir düşmüştür. Sadece Uluç Ali Paşa, müttefik donanmasına verdiği kısmi zarardan sonra usta manevralarla kendisine ait otuz gemiden oluşan filoyu savaş mahallinden çıkarmayı başarmıştır.⁴³ Uluç Ali Paşa bu başarısından dolayı Kaptan-ı Derya tayin edilmiştir. İnebahtı Deniz muharebesinde Osmanlıların asker kaybı 20.000 kişidir ve 3.000 asker esir düşmüştür. Müttefik donanmasının kaybı ise kaybı ise 8000 ölü 21.000 yaralı askerdir.⁴⁴

İnebahtı Akdeniz'de büyük donanmaların karşılaştığı son deniz meydan savaşı olarak görülmektedir. Hristiyan dünyası bu zaferi Türk tehlikesinin sonu olarak kutladı. Avrupa işbirliği ve sağlam bir irade ile Osmanlıların mağlup edilebileceğini anlamış, Yenilmez Osmanlı imajı sarsılmıştır. Ancak İnebahtı zaferi Hristiyan dünyası için kalıcı sonuçları olmayan, geçici bir zafer olarak kalmıştır. Netice olarak Venedik 7 Mart 1573'te Osmanlılarla barış yaparak, Kıbrıs üzerindeki haklarından vazgeçmiş ve büyük bir savaş tazminatı ödemiştir.⁴⁵ Ertesi yıl yeni ve daha güçlü bir Osmanlı donanmasının yeniden Akdeniz'e hareket etmesi ve müttefikleri Modon ve Koron sularından çekilmeye zorlaması, Hristiyan dünyasında yeni bir ittifak için ümitsizliğe yol açmıştır.

İnebahtı mağlubiyeti Osmanlı donanmasında ağır tahribat yaratmıştır. Donanmasının önemli bir kısmını kaybeden Osmanlılar savaşı takip eden kış mevsimini bütün tersanelerinde gemi inşa faaliyetleriyle geçirmiştir. Bu doğrultuda başta İstanbul,

⁴² Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, 15.

⁴³ İdris Bostan, "İnebahtı Deniz Savaşı", 288.

⁴⁴ İlgürel, "Zirveden Dönüş", 1182.

⁴⁵ Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, İstanbul 2012, 47.

Gelibolu, İzmit ve Sinop tersaneleri olmak üzere Varna, Silistre, Semendire, Burgaz, İğneada, Vize, Ahyolu, Süzebolu, Midye, Kefken, Bartın, Samsun, Biga, Gemlik, Rodos, Alanya, Antalya ve Sakarya üzerinde gemi inşasına başlanmıştır.⁴⁶ İncelediğimiz 16 numaralı defterde donanma inşası çalışmaları ile ilgili hükümler mevcuttur. Vize beğine gönderilen bir hükümde: “Tersâne-i Âmirem hîdmetinde olmak emr edüb buyurdum ki vardukda bir an te’hîr u arâm eylemeyüb muaccelen gelüb Tersâne-i Âmireme vâsıl olub bi'l-fî'l mahâl-i mezbûrda hîdmet üzere olan Said kethüdâ’dan ve saîr mübâşirlerden neferat defterleri alub dahi emrim üzerema‘mûr olduğun hîdmete mübâşeret eyleyüb bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt eylemeyesün husûs-ı mezbûr mühimmat-ı umûrdandır müsâheleden hazer eyleyesün”⁴⁷ bildirilmektedir.

1.3. II. SELİM DÖNEMİ BAZI MÜHİM HADİSELER

Tunus’un yeniden fethi meselesi II. Selim döneminde vukuu bulan önemli hadiselerden biridir. Daha önce Kanunî döneminde Barbaros Hayreddin Paşa tarafından 1534’de ele geçirilen ancak daha sonra İspanyolların saldırıları sonucunda elden çıkan Tunus, İnebahtı mağlubiyetinden sonra oluşturulan yeni donanmanın ilk hedefi olmuştur. Akdeniz’de yaşanan İspanyol tehlikesi üzerine II. Selim, Tunus meselesinin bir an evvel çözülmesini istemiştir. Bunun üzerine Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa ve kara ordusu serdarı Sinan Paşa ile Mayıs 1574’de Tunus’a hareket etmiş ve Tunus’u yeniden fethederek, İspanyolları bölgeden uzaklaştırmışlardır.⁴⁸ Tunus bir beylerbeyilik haline getirilmiştir. Netice olarak Afrika’da kalıcı bir eyalet kazanan Osmanlı Devleti paradan çok itibar kazanmıştır.⁴⁹

Osmanlıların İnebahtı muharebesinden sonra Venedikliler ile barış yapması üzerine, Akdeniz’de en önemli rakip İspanyollar olmuştur. İspanyollar Güney İtalya ile Sicilya adasından ibaret olan Sicilya Teyn krallığına hâkimdi. Bu nedenle buraya bir deniz seferi planlanmıştır. Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa ve Piyale Paşa 208 kadirga ile

⁴⁶ İbrahim Etem Çakır, “İnebahtı (Lepanto) Savaşı ve Osmanlı Donanmasının Yeniden İnşası Üzerine Bazı Bilgiler”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/3 Spring 2009s. 520.

⁴⁷ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *16 Numaralı Mühimme Defteri*, Hüküm 11 (Bundan sonra sadece hükümlerin numaraları belirtilecektir)

⁴⁸ İlgürel, “Zirveden Dönüş”, 1184.

⁴⁹ Nicolae Jorga, “*Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*”, c.III, İstanbul 2005, 142.

bölgeye hareket ederek, Güney İtalya ve Pulya sahillerinden, Messina boğazına kadar akınlardan bulunmuştur.⁵⁰ Böylece bir nevi müttefik donanmasına ve İspanyollara gözdağı verilmiştir.

II. Selim zamanının diğer önemli hadisesi Fransa ile olan ilişkiler ve Kapitülasyonlar meselesidir. Osmanlılar Kıbrıs hareketi öncesi 1569'da verilen ahidnâme ile Fransa'ya bazı ayrıcalıklar sunmuştur. Böylece Kıbrıs harekâtı öncesi, Fransa ile iyi münasebet ilişkileri kurulmuştur. Bu imtiyaz anlaşması, ilk gerçek Osmanlı kapitülasyonu olma özelliği gösterir.⁵¹ İncelediğimiz defterde Fransa ile olan ilişkilerin durumu gösteren ve Kapudan'a gönderilen bir hükümde: “Maliye esirlerinden üç esir alub birisi kapudan ve ikisi fevâlet olub mezkûrun ıtlak olunmasın França padişâhı Asitâne-i Sa’âdetüm-âşiyânımdan istediği ve gaybet eylediği ecilden kadimden mâ-beynimizde olan dostluk mucibince mezkûrların ıtlâk olunması münâsib görülmüşdür buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan esirleri ıtlâk eyleyüb müşârün-ileyhin elçisine teslim eylemek bâbında envâ-ı mesâi cemilenin zuhûra getüresün”⁵² diye bildirilmiştir.

⁵⁰ İlgürel, “Zirveden Dönüş”, 1185.

⁵¹ Halil İnalçık, "Osmanlı Dönemi Kapitülasyonların Karakter ve Mahiyeti", *DİA*, c. XXII, 246, İnalçık, "Klasik Çağ", 45.

⁵² Hüküm 201.

İKİNCİ BÖLÜM

16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mühimme serisinde A.DVN. MHM. d.016 şeklinde kayıtlı olan 16 numaralı defter 178 varak, 375 sayfadır. Çalışmamıza konu olan bölüm ise defterin 1-119 sayfalarıdır.

Defter 25 x 18 ebadında olup, kalınlığı ise yaklaşık 3,5 santimetredir. Defterin başında numarasız bir sayfa boştur, bunun dışında numaralanmış 134, 154, 308. sayfalar boştur. Defterin kâğıdı sarımtırak beyaz renkli olup, mukavemetlice ve aharlanmıştır. Defterde fazla yıpranma ve çürüme görünmemektedir.

Defterin yazısının cinsi Divânî ve Talik karışık bir kırmadır. Yazı okunabilir bir özellikte olmasına karşılık, bazı bölümlerde okumak biraz güçleşmektedir. Defterin hüküm ve sayfa numaraları orijinal olarak verilmiştir, ancak sayfa ve hüküm numaralarında bazı aksaklıklar olduğu görülmektedir. Defter yanlış ciltlendiğinden dolayı tarihler karışıktır. Çalışmamıza konu olan kısımda ilk ve son hükümler şu şekilde başlamaktadır: *Eskişehir kadısına hüküm ki Südde-i Sa'âdetüme sûret-i sicil gönderüb*⁵³ - *Karahisâr-ı Sahib begine hüküm ki*.⁵⁴ Yine çalıştığımız sayfalarda toplam 233 hüküm bulunmaktadır. Ayrıca Moskov kralına⁵⁵ ve Kırım Hanı Devlet Giray Han'a⁵⁶ yazılan iki Name-i hümayûn bulunmaktadır.

Defterde başlandığı halde tamamlanmayan hükümler mevcuttur. Bunun dışında yazıları kenarı taşmış, ya da yazıları kenardan devam etmiş hükümler bulunmaktadır.⁵⁷ Defterde 26 numara sayfa 14 ve 15'de iki hükümede verilmiş, bu hükümler 26/a ve 26/b olarak gösterilmiştir.⁵⁸ Bazı hükümler yazılmış, ancak gönderilmemiştir.⁵⁹ Defterde

⁵³ Hüküm 1.

⁵⁴ Hüküm 233.

⁵⁵ Hüküm 3.

⁵⁶ Hüküm 26.

⁵⁷ Hüküm 129, 140, 147, 208.

⁵⁸ Hüküm 26 / a, 26 / b

⁵⁹ Hüküm 86, 137.

geçen bazı hükümlerde çizik, tashih ya da eklemeler bulunmaktadır.⁶⁰ Ayrıca 68ve 76 numaralı hükümler üstü çizilerek iptal edilmiştir.⁶¹

Defterde hükümler yazılış ve diziliş bakımından genel mühimme defterlerinde yer alan hükümlerle benzerlik gösterir. Genel olarak defterin sayfalarında en az bir, ortalama 2 – 3 hüküm bulunmaktadır. Hükümlerin hepsi başladığı sayfada bitmemektedir. Bazı sayfalarda daha fazla hüküm yazmak ve hükmü sayfasına sığdırabilmek için yan ve eğik biçimde yazım şekli uygulanmıştır.

2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER

Mühimme defterlerinde yer alan kayıtlar asıl fermanların suretleri niteliğindedir. Fermanların asılları ilgili makamlara gönderilirdi.. Gönderilen hükümlerin asıllarında bulunan davet, tuğra gibi rükunlar defterde yer almamaktadır. Buna rağmen padişaha ait olan belgelerdeki şartların ve rükunların geneli bulunmaktadır.

Mühimmelerde bulunan hükümler genellikle hitap bölümü ile başlanmaktadır. Bu kısımda hüküm kime yazılmışsa bulunduğu yer ve görevi yazılırdı. “Vize sancağı begine hüküm ki”⁶², “Karaman beglerbegine hüküm ki”⁶³, “Nevrekob kadısına hüküm ki”⁶⁴ şeklinde bir görevliye yazılan hükümler olduğu gibi, birkaç görevliye ve bölgeye yazılan hitap kısmında bulunmaktadır. “Yanya ve Ayamavra sancakları kadılarına hüküm ki,”⁶⁵ “Tekeili begine ve Antaliye kadısına hüküm ki,”⁶⁶ “Temeşvar beglerbegisine Lipova ve Canad kadılarına hüküm ki”⁶⁷. Ayrıca bazı durumlarda hitap kısmında yer adları sayılmak yerine; “Südde-i Sa‘âdet’imden Bosna’ya varıncaya yol üzerinde vakı‘ olan kadılara hüküm ki,”⁶⁸ “Südde-i Sa‘âdetimden Antalya’ya andan Mısır’a varınca yol üzerinde olan kadılara hüküm ki”⁶⁹ şeklinde hükümler bulunmaktadır. Bunun dışında vezirlere yazılan bazı hükümler de vazifeleri ve vazife yaptıkları yerler belirtilmeden

⁶⁰ Hüküm 3, 5, 10, 12, 20, 26, 31, 32, 33, 42, 43, 45, 52, 83, 95, 117, 129, 140, 145, 147, 148, 155, 156, 187, 208, 216

⁶¹ Hüküm 76, 68

⁶² Hüküm 11.

⁶³ Hüküm 18.

⁶⁴ Hüküm 73.

⁶⁵ Hüküm 31.

⁶⁶ Hüküm 54.

⁶⁷ Hüküm 51

⁶⁸ Hüküm 81.

⁶⁹ Hüküm 209.

sadece isimleri belirtilmiştir. “Vezir Sinan Paşa’ya hüküm ki,”⁷⁰ “Vezir Ahmed Paşa’ya hüküm ki”⁷¹.

Hükümlerde hitap kısmının ardından emrin yazılmasına neden olan durumun belirtildiği nakil-i iblağ kısmı gelmektedir. Örnek olarak; “Semendire muharirine hüküm ki bazı sipâhiler Südde-i Sa’âdetime arz-ı hâl sunub,”⁷² “Bağdad beglerbegisine hüküm ki Lahsa beglerbegisi Ali mektub gönderüb,”⁷³ “Varna kadîsı mektub gönderüb”⁷⁴ gibi ibareler kullanılmıştır. Bu kısımda bazı hükümlerde adı geçen şahıslar için dua formülü bulunmaktadır. “Cenâb-ı emâret-me’âb eyâlet nisâb Devlet Girây han dâmet me’âlihi,”⁷⁵ “Ahmed dâme izzühû,”⁷⁶ “Vezirim Mustafa Paşa edem’allahu teâlâ iclâlehü”⁷⁷.

Nakil-i iblağ kısmından sonra yapılması gerekenleri açıklayan ve emrin anlatıldığı Emir-Hüküm kısmı gelir. Bu kısım “buyurdum ki” diye başlar ve genel olarak Nakil-i İblağ kısmında anlatılan olay özetlendikten sonra ne yapılması ve nasıl hareket edilmesinin anlatıldığı emirler gelir. “Buyurdum ki vusûl buldukta bir an ve bir sâat te’hîr u terâhi itmeyüb ola ki müteâllik zu’amâ ve sipâhiler ile isticâl idüb varub.”⁷⁸ “Buyurdum ki vusûl buldukta beglerbegliğine müteâllik olan sipâh ve askerden bir ferdi berü yakaya geçürtmeyüb emr-i sâbıkım üzere kal’a-i mezbûrenin gereği gibi ta’mîrinde mecd u say olub ve cezirenin münâsib gördüğünüz yerleri hîfzında tamam-ı ihtimâm eyleyesiniz.”⁷⁹

Emir-Hüküm kısmından sonra hükümlerin sonuna bazen te’kid - tehdid kısmı konulmaktadır. Örnek olarak, “emrim üzere hîdmetde olasın bu husûs mühimdir ihmâlden hazer eyleyesin,”⁸⁰ “şöyleki anda bulunmayalar dirlükleri alınur ana göre

⁷⁰ Hüküm 65.

⁷¹ Hüküm 139.

⁷² Hüküm 16.

⁷³ Hüküm 20.

⁷⁴ Hüküm 86.

⁷⁵ Hüküm 3.

⁷⁶ Hüküm 95.

⁷⁷ Hüküm 108.

⁷⁸ Hüküm 14.

⁷⁹ Hüküm 15.

⁸⁰ Hüküm 96.

muaccelen varub beglerbegleri yanuna irişüb hîdmetde bulunalar,”⁸¹ “zahire ve mühimmat tedarükünde imhâl u tekâsül idenler kimler ise yazub i’lâm eylesün”⁸²

Devletin klasik döneme ait (1553–1642) ilk defterlerde başlık konulması usulü görünmemektedir. Hükümlerin bazılarının ilk sayfalarında başlık koyulması yerine sadece kayıt tarihini belirten Arapça toplantı günü ve onun altında ay ve yıl yazılıdır.⁸³ “Yevm-ül İsneyn fi 26 Rebi’ül Evvel sene 979”⁸⁴ Yine bazı hükümlerin altında o hükmün kimlere ve nerelere yazılması gerektiğini belirten suret kayıtları bulunmaktadır. “Bir sûreti livâ-i Hüdâvendigâr piyadelerinin begine Hüdâvendigâr piyadelerinin ol küllî nevbetlûsü ki dört yüz altı neferdir Tersâne-i Âmireme ihrâc için yazıla,”⁸⁵ “Bir sûreti Hersek sancağında vakı’ olan kal’a dizdarlarına ve neferat ağalarına”⁸⁶ gibi ifadeler bulunmaktadır.

Defterde bazı hükümler “bu dahi” ifadesiyle başlamıştır. Bu ifade muhtevasının benzer ya da çıkış tarihlerinin aynı olduğu hükümlerde kullanılmıştır. Örnek olarak 87 numaralı hüküm Gelibolu kazasında inşa olunacak kadırgalar için gerekli olan levazımların işletdirilmesi ile ilgilidir.⁸⁷ Aynı konu ile ilgili yazılmış bir sonraki hükümde tarih bulunmayıp “Bu dahi” ibaresiyle yazılmıştır.⁸⁸ Mühimme defterlerinde bazen mükerrer hükümlerde bulunmaktadır. Bunlar daha önce yazılmış bir hükmün tekrarı niteliğindedir. Bu hükümlerin başlarında genellikle mükerrer oldukları yazılırdı. “Mükererdir yazılub, Şam’a giden çavuşa verildi”⁸⁹

Defterde gönderme kayıtlarında mevcuttur. “Mehmed Çavuşa verildi”⁹⁰, “Budak Çavuşa verildi”⁹¹ şeklinde olan bu ifadeler bazen farklılık göstermektedir. “Şikâyet edenlerden Mustafa bin Hasan ve Mustafa bin Hüseyin ve Mehmed nam kimesneye verildi”⁹², “Hisar erenlerinden Dizdar oğlu Mehmed’e verildi”⁹³ Bunun dışında defterde

⁸¹ Hüküm 13.

⁸² Hüküm 107.

⁸³ 3 Numaralı Mühimme, XXI.

⁸⁴ Hüküm 1.

⁸⁵ Hüküm 19.

⁸⁶ Hüküm 49.

⁸⁷ Hüküm 87.

⁸⁸ Hüküm 88.

⁸⁹ Hüküm 10.

⁹⁰ Hüküm 7.

⁹¹ Hüküm 13.

⁹² Hüküm 16.

⁹³ Hüküm 87.

hükümlerin nakl edildiklerini gösteren “yazıldı” ibaresi, birçok hükmün baş kısmında bulunmaktadır.⁹⁴

Mühimme defterlerinde bir kaydın iptal edilmesi durumunda görülebilir. Yazılan bir hükmün “şakk” yani iptal edilmesi, ya da kaydının silinerek “terkin” edilmesi, işlemi iptal edilen hükümlerin üzerine çizgi çekilerek gerçekleştirilmiştir.⁹⁵

Defter transkripsiyon edilirken daha önce bu konuda yapılan çalışmalar incelenmiş ve basit bir yol izlenmiştir. Çeşitli sebeplerden dolayı okunamayan kelimeler “.....” şeklinde gösterilmiş, okunuşundan şüphe duyulan kelimelerin sonuna “ ? ” konulmuştur. Bundan başka hemze (‘) ile ayın harfi ise (‘) işaretiyle gösterilmiştir.

2.3. TARİHLER

Mühimme defterlerinin klasik döneme ait (1553 -1642) olanları başlık taşımamaktadır. İlk sayfalarda başlık yerine sadece kayıt tarihini bildiren Arapça toplantı günü ve onun altında ay ve yıl yazılıdır.⁹⁶

İncelediğimiz 16 numaralı Mühimme Defteri’nde tarihlerin yazılış şekli, hükümlerin deftere geçirildiği ya da divanın toplandığı günü gösteren tarihler olarak görülmektedir. Defterde tarihlerin yazılış şekli farklılar gösterebilir. Örneğin Tarihlerin yazımı gün ve yıl rakamla, ay ve gün adı ise Arapça olarak yapılmıştır. “Yevm-ül İsneyn, fi 26 Rebi’ül Evvel, sene 979,”⁹⁷ “Yevm-ül Erbaa, fi 20 Cemâziyü’l Evvel, sene 979,”⁹⁸ “Yevmü'l-Ahad, fi 9 Zilkâde, sene 979”⁹⁹

Defterde hükümlerin gönderilme kayıtlarının tarihlerinin yazılış biçimi farklı özellikler gösterebilmektedir. Örnek; “Kethudâsı Abdülkerim’e verildi, fi 12 Şa’ban sene 979,”¹⁰⁰ “İskenderiye kapudanı âdemi Mehmed’e verildi, fi 8 Receb, sene 979”¹⁰¹ şeklinde gün, ay, yıl bir arada verildiği gibi, bazı hükümlerde ise sadece gün ve ay yazılmıştır. “İbrahim Çavuşa, fi 9 Zilkâde.”¹⁰² Ayın ilk günü için “Fi gurre-i Receb sene

⁹⁴ Hüküm 2, 4, 5, 8, 11, 18, 20, 23, 72, 80, 87.

⁹⁵ Hüküm 76, 68

⁹⁶ *Başbakanlık Arşiv Rehberi*, s. 8.

⁹⁷ Hüküm 1.

⁹⁸ Hüküm 34.

⁹⁹ Hüküm 201.

¹⁰⁰ Hüküm 58.

¹⁰¹ Hüküm 65.

¹⁰² Hüküm 182.

979,”¹⁰³ son günü için “Fi Selh Ca sene 979”¹⁰⁴ ifadesininde yazıldığı durumlar bulunmaktadır. Bazen ayın tarihini yazmak yerine daha önceki hükmün gönderme tarihi “fi tarih-i mezbûr”¹⁰⁵ ifadesi kullanılmaktadır. Ayrıca ay isimlerinin bazen rumuzları yazılmıştır. “fi 18 Ca sene 979,”¹⁰⁶ “fi 25 Ra.”¹⁰⁷

İncelediğimiz defterde hükümlerin başlık tarihleri ile gönderilme tarihleri arasında tutarsızlıklar görülmektedir. Bu durum defterin yanlış ciltlenmesinden kaynaklanmaktadır. Örnek olarak 3 numaralı hükümde başlık tarihi: “Yevm’üs Sebt, fi 17 Cemâziye’l - Evvel, sene 979” iken, gönderme tarihi “fi 17 C sene 979” yazılarak bir uyum sağlanmıştır.¹⁰⁸ Ancak 201 numaralı hükümde başlık tarihi: “Yevmü'l-Ahad, fi 9 Zilkâde, sene 979” yazılmış, gönderme tarihide “fi 10 Zilkâde” olarak yazılmıştır.¹⁰⁹ Yine 1 numaralı hükümde başlık tarihi: “Yevm-ül İsneyn, fi 26 Rebi’ül Evvel, sene 979” iken gönderme tarihi daha önceki bir zamana aittir. “ fi 25 Ra.”¹¹⁰

2.4. DİL ÖZELLİKLERİ

Çalışmamıza konu olan 16 numaralı Mühimme Defterinin dili sade ve anlaşılır bir Türkçe’dir. Buna rağmen, günümüzde pek fazla kullanılmayan kelimelerde bulunmaktadır. Bu kelimelerin yanı sıra hususi bir anlam taşıyan “Yarar, idüb, kondurmak, binâ itmek, olunmağla” gibi kelimeler görülmektedir. Defter dönemin dil özellikleri temel alınarak yazılmıştır. Ayrıca defterde tarihlerin yazılmasında Arapça ifadeler yer verilmiştir. Buna karşın incelediğimiz kısımda tamamı Arapça yazılmış hükümlere rastlanılmamıştır.

¹⁰³ Hüküm 84.

¹⁰⁴ Hüküm 121.

¹⁰⁵ Hüküm 75.

¹⁰⁶ Hüküm 4.

¹⁰⁷ Hüküm 1.

¹⁰⁸ Hüküm 3.

¹⁰⁹ Hüküm 201.

¹¹⁰ Hüküm 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. DONANMA İNŞA FAALİYETLERİ VE MÜHİMMAT TEMİNİ

Kıbrıs'ın fethininin tamamlanmasının ardından, Osmanlı donanması İnebahtı'da ağır mağlubiyet almış ve donanmanın önemli bir kısmı yok olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Doğu Akdeniz'de hâkimiyetini devam ettirmesi ve sahip olduğu stratejik adaları muhafaza edebilmesi için donanmasını eski gücüne döndürmesi şarttı. Bu doğrultuda Osmanlılar İnebahtı savaşının ardından memleketin önemli tersanelerinde gemi inşa faaliyetlerine başlamışlardır. Bunun için Cemâziye'lâhir 979'da (Kasım 1571) ellisi Rumeli ve ellisi Anadolu kıyılarında olmak üzere 100 geminin inşası kararlaştırıldı¹¹¹. Netice olarak toplam 134 parça gemi beş - altı ay gibi bir sürede meydana getirildi. Bütün gemilerin tamamlanmasından ardından tersanede toplam 250 kadirga ve 300'e yakın gönüllü reisin çektirilerinden oluşan Osmanlı donanması, 13 Haziran 1572'da Kılıç Ali Paşa'nın Kaptan-ı Deryâlığı altında denize açılmıştır.¹¹²

Defterin incelediğimiz kısmında Osmanlıların donanma inşa faaliyetleri, donanmaya personel ve mühimmat tedarik edilmesi hususunda birçok hüküm bulunmaktadır. Bu hükümler; gemi inşası ile ilgili hükümler¹¹³, gemi inşasına levazım, zanâatkar ve hizmetli tedariki ile ilgili hükümler¹¹⁴ olarak tasnif edilebilir. İnebahtı mağlubiyeti sonrası yeni donanma inşası hakkında gönderilen 156 numaralı hükümde: “Vize begine ve Seyid kethüdaya ve Tersâne kâtibine hüküm ki bundan âkdem müceddeda elli pare gemi Rumili'nde ve elli pare Anadolu câniblerinde binâ olunmak emrim olmuştur zikr olunan gemilere lazım olan mesâmir gönderilmedi ise mahrusende ne mikdâr mesâmir varsa mevcuddan Südde-i Sa'âdetüme arz idüb dahi yüz pare gemi lazım olan mesâmiri ve sair alatı muaccelen yerli yerlerinde gönderesüz...”¹¹⁵ şeklinde ifade edildiği üzere daha önce Rumeli'de elli, Anadolu'da elli adet olmak üzere gemi inşa olunması buyurulmuş ve lazım olanların tedarik yapılması istenmiştir.

¹¹¹ Bostan, "İnebahtı Deniz Savaşı", 288, Hüküm 156.

¹¹² Bostan, "İnebahtı Deniz Savaşı", 288.

¹¹³ Hükümler 65, 74, 75, 79, 89, 138, 140, 156, 160, 161, 174.

¹¹⁴ Hüküm 19, 31, 33, 56, 57, 62, 63, 73, 74, 79, 85, 86, 87, 90, 95, 96, 102, 103, 105, 111, 128, 131, 138, 140, 141, 150, 152, 156, 158, 160, 165, 166, 168, 169, 171, 174, 181, 189, 197, 223.

¹¹⁵ Hüküm 156.

Gemi inşası hususunda Yeniçeri ağasına gönderilen bir hükümde: “hassa reislerinden kapudanlık inâyet olunan Cihan kethüdâ oğlu Mehmed Kavala kapudanlık kendüye inâyet olunursa tersanede binâ olunan kadirgalar paryasinden beş kıt'a kadirgayı yüz floriye anun ile binâ itmeğ ahdesine alduğun bildirmişsün imdi şart-ı mezkûr üzere Kavala kapudanlığı müşârûn-ileyhe sadaka olunub ve binâ idecek beş kıt'a kadirgaların demür alatı ve sair levazımatı tedarük ve ihsarı için Nevrekob ve Kavala ve Gümülcine ve sair kadılara Ahkâm-ı şerîfe yazılıb mümâ-ileyhin vech gördüğü mahâle irsâl itmek emrim olmuştur buyurdum ki vardukda gereği gibi müşârûn-ileyhe tenbîh ve tekîd idesinki ahdesine aldığı beş kıt'a kadirganın şartı üzere binâ itdirüb itmâma irişdirmesi husûsda mukarrer verüb sarf idüb bâb-ı ikdam ve ihtimâmda dakika fevt itmeyüb eğer kapudanlık hîdmetine ve eğer kadirgalar binâsı mesâlihine gemiler bâsiret ve hüsn-i istikâmet üzere olub muaccelen mesâlihte mübâşeret eylesin,”¹¹⁶ şeklinde bildirildiği üzere beş kadirganının inşasını üstlenen Cihan kethüdâ oğlu Mehmed'e Kavala kapudanlığı tevcih edilerek, gereğinin yapılması tenbîh edilmiştir.

Ayrıca gönderilen hükümler sadece gemi yapımına mühimmat, ya da zanâatkar temini ile ilgili değildir. İncelediğimiz kısımda rastladığımız bazı hükümlerde gemilerin acele yetiştirilmesi istenmektedir. Örnek olarak, Silistre beyine gönderilen bir hükümde: “Silistre begine hüküm ki hala Ahyolu ve Varna'da gemiler binâ olunmak emrim olub binâsı üzere seni mübâşir ta'yîn idüb buyurdum ki vardukda asla tehîr ve terâhi eylemeyüb bizzat kalkub Ahyolu'ya varub ve Ahyolu'ya bir kaç yarar sipâhi ta'yîn eyleyüb Varna'ya gönderüb binâsı emr olunan gemilerin üzerine durub emr olunan gemileri ale't-te'accil binâ itdirüb yüzene değin irişdirmek bâbında envâ'-ı sa'y ve ikdâmın zuhûra getüresün gemiler vakit ile irişmek ziyade mühimmandan olub sair zamanlarda kıyas olunmayub eğer sen ve eğer alay begi fermân olunan gemilerin üzerine durub itmâma sa'y ve ikdâmın vücuda getürüb bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün,”¹¹⁷ diye bildirilmiştir. Aynı şekilde “6 Cemâziye'l evvel 979” tarihinde Kastamonu beyine gönderilen bir hükümde şöyle bildirilmektedir: “Kastamonu begine hüküm ki hala Sinob'da müceddeda binâ olunmak fermân olunan gemiler nevrüz'a değin irişib ve gelmek lazım ve mühimm olmağın seni bu bâbda mübâşeret ta'yîn idüb

¹¹⁶ Hüküm 75.

¹¹⁷ Hüküm 161.

buyurdum ki vardukda bir an tehîr eylemeyüb bizzat gemiler binâ olunmak emr olunan mahâlâ varub dahi vech ve münâsib olduğu üzere binâsına mübâşeret idüb nevrüz'a değin irişdirmeğe sa'y ve ikdamın zuhûra getüresün..”¹¹⁸

Defterde incelediğimiz kısımda gemi inşa çalışmaları için levazımların ve harb mühimmatlarının temini ile ilgili oldukça fazla madde bulunmaktadır. Klasik dönem gemilerinin ana malzemesini Kereste oluşturur. Bu nedenle çeşitli tersanelerde yapımı süren gemiler için kereste temin edilmesi hususu büyük önem arz etmiştir. Vize beyine gönderilen 89 numaralı hükümde İğneada ve Midye taraflarında inşa olunması istenen gemiler için kereste hazırlanması istenmiştir. “Vize begine hüküm ki hala Kocaeli begi olan Ahmed dâme izzühû Tersâne-i Âmirem hîdmetine ta'yîn olunmağın sen sancağa varub ve Vize ve Pınarhisarı kadîları ile İğneada'da ve Midye yanlarında binâsı fermân olunan gemilerin üzerine durmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an ve bir saat te'hîr u tevâkkuf itmeyüb müşârûn-ileyhin kadîlarına İğneada ve Midye yanlarına varub binâsı fermân olunan gemilerin üzerine durub lazım gemiler kerestesin muaccelen emr-i sâbıkım üzere ihzâr itdürüb yoksa binâsına mübâşeret idüb an karib itmâma irişmesinde envâ'-ı mesa'ı cemilin vücûda getüresin..”¹¹⁹ Aynı şekilde “3 Cemâziye'l-âhir 979” tarihli Vize beyine gönderilen bir başka hükümde kereste temini hususunda şöyle bildirilmiştir: “Vize begine Seyid kethüdâ'ya hüküm ki hala Tersâne-i Âmirem'de ne mikdâr ağaç ve kereste vardır gemi olmağa kabîl ne mikdâr ağaç varsa muaccelen getürdüb dahi gemi binâ eylemeğe mübâşeret itmek emr idüb buyurdum ki Tersâne-i Âmirem'de ne mikdâr gemi olmağa kabîl kereste ve ağaç bulunursa muaccelen getürdüb gemi binâsına mübâşeret idüb ber- vech-i-isti'câl irişdirmekde ardınca olasın...”¹²⁰

Defterde gemilerin harp malzemesi olan topların dökülmesi hususunda da hükümler bulunmaktadır. Toplar gemilerin harp malzemelerin başlıca unsuru idi. Bundan dolayı donanma'daki gemilerin toplarının yetiştirilmesi ve dökülmesine ehemmiyet verilmiştir. Şehremini'ye gönderilen 150 numaralı hükümde kadırgalar için top dökülmesi ve gerekli olan malzemelerin temini emredilmiştir. “Şehremînine hüküm ki yüz pare kadırgaya kifâyet ider emn-i serir vakı' yuvalık atar top dökülmek lazım

¹¹⁸ Hüküm 169.

¹¹⁹ Hüküm 89.

¹²⁰ Hüküm 128.

olmağın zikr olan toplara kifâyet bakır ve çıra tomruğu ve sair mühimmat tedarük olunmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda Tophâne-i Âmire'm'e varub dökümcü başıyla ve Tophâne-i Âmire'm üstadlarıyla müşavere idüb dahi ol mikdâr gemilere kifâyet ider on birer vakı' topların dökülmesine mübâşeret itdirüb kifâyet mikdârı eğer bakırdır ve eğer sair mühimmatlarıdır tedarük idüb itmâma maslahat itmek bâbında envâ'-ı ihtimâmın vücuda getüresün ve sen ki dökücübaşısın kaç kıt'a top dökülmek iktizâ iderse ne mikdâr bakır ve sair ihracat lazım olursa kabz idüb dahi bir an ve bir saât te'hîr u arâm eylemeyüb dökümcüsüne mübâşeret idüb emrim üzere lazım olduğu mikdârı topları yetiştiresün.”¹²¹

10 Zilkâde 979 tarihli 181 numaralı hüküm ise kendir hakkındadır. “Mütেকâid Mustafa Paşa'ya hüküm ki hala Kefken iskelesinde binâ olunan on beş kıt'a gemiyi lazım olan kendir mühimmatı tedarük olunub muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb zikr olunan gemilere kifâyet mikdârı kendir tedarük idüb gemiye tahmîl eyleyüb ber vech-i isticâl' Kefken iskelesine irsâl eylesün mezkûr gemilerin alatı tekmiili muaccelen Tersâne-i Âmireme irsâl olunub avk u te'hîr olunmak lazım gelmeye.”¹²² 85 numaralı hüküm gemi yapımı için kullanılan bıçkı, zift ve üstübi temini hakkındadır.¹²³ “Varna iskelesinde binâsı fermân olunan gemiler mühimmatı için bıçkı lazım olub anda bulunmayub üstadı dahi olmayub elli kıt'a bıçkı üstadlarıyla ve zift ve ekseri üstübi ve Mimar ve mümkün olan Neccar Tersâne-i Âmirem'den irsâl olunmasın bildirmeğın yirmi kıt'a bıçkı bir nefer üstadıyla kifâyet mikdârı zift ve Mimar henüz varmadı ise muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki...”

İşlenmemiş demir gemi yapımında kullanılan ana malzemelerden birisidir. Bulgaristan'da bulunan Samakov vilâyeti demir madenlerinin ve sanayisinin merkez üssü konumundaydı ve gemilerin yapımında kullanılan demirler buradan temin edilmekteydi. 87 numaralı hükümde Samakov'da işlettilen demir aletin, Gelibolu'da inşa olunacak kadırgalar için gönderilmesi emredilmiştir. “Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Samakov'da demür hîdmetinde olan Koyun çavuşa hüküm ki Gelibolu kazâsında müceddeda binâsı fermân olunan on kıt'a kadırgaya lazım ve mühim olan

¹²¹ Hüküm 151.

¹²² Hüküm 181.

¹²³ Hüküm 85.

demür alatı muaccelen işletirilüb gönderilmek için bundan âkdem sana hüküm gönderilmişdi haliya Gelibolu kadîsı zıkr olunan kadırgaları lazım olan ekseri ihyasıyla defter idüb mühürleyüb Südde-i Sa‘âdet’ime göndermeğin muaccelen tedârük olunub irsâl olmasın emr idüb buyurdum ki vardukda te’hîr u arâm itmeyüb zıkr olunan kadırgalara lazım ve mühim olan demür alatın emrim mucibince muaccelen işletirilüb irsâl itmekde zıkr olunan envâ‘-ı sa‘y ve ikdâm zuhura getüresin tahmil olunub göndermek için kifâyet mikdârı miri hakları irsâl olunmak için hükm gönderilmişdür heman hakları şeriât üzere götürdüb zıkr olunan kadırgalar mühimmatın tahmil edüb mahal-i memûra göndermek ardınca olasın bu husûs mühimdir bâb-ı ikdâmda dakika fevt itmeyesin ne mikdâr nesne işletirilüb irsâl olunduğun ve ne zamanda gönderildüğün yazub bildiresin.”¹²⁴

Defterde gemilerin inşası için kullanılacak çivi temini hakkında hüküm yer almaktadır. 156 numaralı hükümde: “Vize begine ve Seyid kethüdaya ve Tersâne kâtibine hüküm ki bundan âkdem müceddeda elli pare gemi Rumili’nde ve elli pare Anadolu câniblerinde binâ olunmak emrim olmuşdur zıkr olunan gemilere lazım olan mesâmir gönderilmedi ise mahrusende ne mikdâr mesâmir varsa mevcuddan Südde-i Sa‘âdetüme arz idüb dahi yüz pare gemi lazım olan mesâmir ve sair alatı muaccelen yerli yerlerinde gönderesüz..” şeklinde ifade edilmiştir. Don yağı gemicilik de kullanılan diğer önemli bir mühimattır. Defterin incelediğimiz kısmında don yağı tedariki hususu ile alakalı hükümler bulunmaktadır. Don yağı, hayvanların iç organlarındaki yağların eritilip dondurulmasıyla elde edilir, Mum ve sabun yapımında kullanıldığı gibi, esas olarak gemilerin yağlanmasıyla kullanılırdı.¹²⁵ 116 numaralı hükümde: “Eflâk voyvodası Aleksandra’ya hüküm ki hala Dergâh-ı Muâllama mektub gönderüb emr-i sâbıkım üzere Eflâk vilâyetinde bulunub ele giren kendir cem’ olunmak üzere olub Erdel voyvodasına dahi mektublar ile âdem gönderilüb kendir taleb olunub ne haber gelüb arz olunur diyü bildirmişsün imdi emr-i sâbika üzere ol vilâyetde bulduğu mikdârı eğer kendir ve eğer don yağıdır tamam ihtimâm üzere ile cem’ idüb dahi Tersâne-i Âmirem’e irsâl olunmasın emr edüb buyurdum ki vusul buldukda Eflâk vilâyetinde ne mikdâr kendir bulunursa cem’ edüb müstevfî yağ dahi tedarük idüb

¹²⁴ Hüküm 87.

¹²⁵ Bostan, *Bahriye Teşkilatı*,132.

muaccelen Tersâne-i Âmireme gönderesün...” don yağının temini hususuna yer verilmiştir.

Donanma inşası için lazım olan zanaâtkarların temin edilmesi hususunda bir diğer önemli meseledir. Defterde bu konu ile ilgili yapılan çalışmalarla alakalı hükümler mevcuttur. Özellikle donanma inşası için Neccâr, Urgancı, Kalafatçı gibi ustaların temin edilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu hususda Kefe beyine ve kadîsına gönderilen 174 numaralı hükümde: “Sinob’da ve Amasra’da müceddeda gemiler binâ olunmak emrim olub neccar ve urgancı ve nacakçı ve kalafatçı lazım olub ol câniblerden gönderilüb emr idüb buyurdum ki vardukda bir an te’hîr u arâm eğer neccar ve eğer urgancı ve eğer bıçkıcı ve kalafatçıdır ne mikdâr bulunursa ale'l-esâmî defter eyleyüb dahi olan istinâsıyla yarar ademlerinüz koşub emr-i şerîfim muktezâsınca Sinob’a irsâl ve isâl eyleyüb muaccelen irişüb hîdmete bâsiret eyleye zıkr olunan hîdmetlere mübâşir ta’yîn olunub irsâl olunanlara mûhkem tenbîh ve tekîd eyleyesüz sene-i sabîkda olduğu gibi imhâl ve müsâhale itmeyüb itmâm-ı maslahatda ihtimâm üzere olasuz.”¹²⁶ şeklinde bildirilmiştir.

Donanmada yer alan gemilerde hizmetli olarak kullanılan personelin tedariki meselesi defterde rastladığımız diğer bir husustur. Özellikle gemilerin kürekle hareket ettiği klasik dönemde kürekçiler gemi hizmetlileri içerisinde önemli yer tutardı. Sefer zamanlarında, sahillerin ve adaların muhafazası amacıyla denize açıldığında fazla miktarda kürekçiye ihtiyaç olurdu. İncelediğimiz defterin 171 numaralı hükmünde bu duruma yer verilmiş ve kürekçi temin edilmesi emredilmiştir. “Mora begine hüküm ki donanma-i hümâyûnda kürekçi noksan üzere olduğu i’lâm olunub ve ol bâbda vezirim Pertev Paşa edema'llahu te‘âla iclâlehüden ve Cezayir beglerbegisi ve kapudanım dâmet me‘âlîyehû tarafından kürekçi için vesair mühimmat için ahkâm-ı şerîfe ve..... geldükde asla muhâlefet ve inâd eylemeyüb her nefer kürekçi talebi iderlerse muaccelen ihrâç itdirüb dahi donanma-i hümâyûnuma teslim eyleyesün ve andan gayrı eğer peksimedlerdir ve eğer sair mühimmatdır ber-vech-i isticâl’ tedarük edüb donanma-i hümâyûnuma teslim eyleyesün.”¹²⁷

Gemilerde yer alan personellerin ve hizmetlilerin yiyeceklerinin tedarik edilmesi ile ilgili hükümlerde rastlanmaktadır. Özellikle hizmetli ve gemi personellerinin

¹²⁶ Hüküm 174.

¹²⁷ Hüküm 171.

yiyeceklerinin tedariki hususunda ihtimam gösterilmiştir. Gemilerde bulunan hizmetli ve personellere verilen yiyecekler esas olarak peksimed ve su idi. Yanya ve Ayamavra kadılarına gönderilen 31 numaralı hüküm’de donanma için peksimed tedarik edilmesi buyurulmuştur. “ buyurdum ki vardukda bir an te’hîr u terâhi itmeyüb donanma-i hümayunum için ihzârı fermân olunan peksimedi muaccelen tedarük idüb ihzâr eylemekde enva-i ikdâm ve ihtimâmın vücûda getüresin bu husûs ziyade mühimdir sair mesâlihle kıyas itmeyüb ihmâl u tekâsülden ziyade hazer eylesün.”¹²⁸

3.2. KIBRIS’IN İMARİ VE MUHAFAZASI

Osmanlıların Doğu Akdeniz’deki üstünlüğünün anahtarı olan Kıbrıs’ın fethi 1571 yılında tamamlanmıştır. Kıbrıs’ın fethi sonrası iskân politikası çerçevesinde çeşitli yerlerden kimseler Kıbrıs’a yerleştirilmiş, ada’nın nüfus, ekonomik ve sosyal bakımdan canlandırılması sağlanmıştır.

Kıbrıs’ın yeniden ihyası için en mühim adımlardan biri fetih sonrası Kıbrıs’a beylerbeyliği tevcih edilerek bazı sancaklar Kıbrıs’a bağlanmasıdır. Fethin tamamlanmasının ardından Osmanlı Devleti tarafından ada’nın tahriri ve bazı yerlerin tamiri çalışmaları başlamıştır. Defterde incelediğimiz kısımda bununla ilgili hükümler yer almaktadır. Kıbrıs beylerbeyi Sinan Paşa’ya gönderilen bir hükümde adanın tahriri için:“cezire-i Kıbrıs’ın müceddeda tahrîrine Üsküdar kadîsı dâme fezâlihu ta’yîn senin ve cezire-i mezbûre kadîsı ve defterdârı marifeti ile tahrîr eylemek fermânım olmuştur cezire reâyası tahrîrde kendü kânunları üzere mi kabul iderler Garb kânunu veya gayri kânun üzere mi kabul iderler bi’l cümle mal-ı mirîye ve reayaya adil olub münâsib görüldüğü üzere tahrîr itdüresin ve haraç-ı şer’i takdiri dahi şer-i şerîfe üzere fermân olunmuştur,”¹²⁹ diye belirtilmiştir. Yine aynı hükümde “kal’a-i Magosa ta’mîri için Dergâh-ı Muâllam’dan gönderülen sekiz yük akçe maada Kıbrıs defterdârı olan Mehmed dâme ulûvvuhu hâzine-i Haleb’den on bin altın alub Kıbrıs’a bel‘ eylemek emrim olmuştur heman.....yazub götürüb eger kal’anın ta’mîrin muâccelen itmâma irişdürmekdedir ve eger cezire’nin hıfz u hırâseti elzem olan yerlerün hıfz itdürmekdür envâ-i mesâi cemîlenin vücûda getüresin lazım ve arz olan hasların alet’t-tevâli i’lâmdan hali olmayasun ve beglerbegligine ilhâk olunan sancakların biri Anadolu’dan Alâniye

¹²⁸ Hüküm 31.

¹²⁹ Hüküm 33.

ve ikincisi Karaman'dan İçili'dir ve üçüncüsü Dulkâdir'den Sis'dir ve dördüncüsü Haleb'den Tarsus'dur müşârûn-ileyh begler dahi sancakları zuâma ve sipâhileri ile muâccelen yanuna varub vech gördüğün üzere hîdmetde bulunmak için her birüne mufassal emr-i şerîfem irsâl olunub tenbîh olunmuşdur ana göre sen dahi tenbîh idüb ber vech-i isticâl' taleb idüb dahi sana ne tarihte vâsıl oldukların yazub bildüresün"¹³⁰, diye belirtilerek Magosa kalasının tamirinin sağlanması ve beylerbeyliğine ilhak olunan sancakların beylerinin Kıbrıs'da hizmetde bulunmaları istenmiştir.

Kıbrıs'ın muhafazasının sağlanması önemli hususlardan birini oluşturmuştur. Bu doğrultuda Alanya beyine gönderilen hükümde sancağının Kıbrıs beylerbeyliğine ilhak olduğu belirtilerek: "Kıbrıs ceziresinin hıfzı mühimmandan olmağın buyurdum ki tehîr eylemeyüb sancağa müteâllik ada begi ve zu'amâ ve erbâb-ı tımâr ile müretteb ve mükemmel yat u yeraklarınızla vech ve münâsib? vech olmanızla muaccelen cezire-i Kıbrıs'a geçüb beglerbegi vech ve münâsib gördüğün üzere muhafazada olmağın şöyle ki yoklandıkda anda hazır bulunmayub eğer sen eğer sancağın sipâhileridir ki ahre verilür ana göre muaccelen irişüb hîdmetde bulunasın"¹³¹ diye bildirilmiştir.

Kıbrıs beylerbeyi ve defterdarına gönderilen 107 numaralı hükümde nüzul ihracı, mühimmat ve zahire tedariki hususu belirtilerek: "Şam ve Haleb beglerbeglerine ahkâm-ı şerîfe yazulub zikr olunan baki kalmış nüzul muaccelen ihrâç olunub Kıbrıs'a irsâl ve teslim eylesün diyü tenbîh ve tekid olunmuşdur heman gemileri ulaştırub dahi eğer baki kalmış nüzuldür ve min-ba'd salınacaktır muaccelen götürmek bâbında dakika fevt itmeyüb envâ'-ı sa'y ve ikdâm üzerine olası anun gibi nüzul ihrâcında ve sair zahire ve mühimmat tedarükünde imhâl u tekâsil idenler kimler ise yazub i'lâm eylesün"¹³² şeklinde bildirilmiştir.

3.3. EŞKİYALIK MESELELERİ

Eşkiyalık meselesi genel olarak zorla başkalarının hayatlarına ve mallarına kast edilmesi, maddi ve manevi zararlar verilmesi olarak tanımlanabilir. Bu durum bütün insanlık tarihi boyunca görülmüştür. Bu tür faaliyetlerde bulunanlar için Osmanlılar genel olarak eşkiya tabirini kullanmışlardır.

¹³⁰ Hüküm 33.

¹³¹ Hüküm 133.

¹³² Hüküm 107

Eşkiyalık meselesi Osmanlı Devleti'nde XVI. Ve XVII. Yüzyıllarda önemli bir sorun haline gelmiştir. Özellikle fetihlerin azalmaya başlaması, tımar sisteminde görülen bozulmalar ve Anadolu'da nüfusun artış göstermesi önemli sorunlara sebep teşkil etmiştir. Bozuk ekonomik durum savaşlar nedeniyle dahada kötüleşmiş; bu da topraksız ve işsiz genç nüfusun eşkiya zümrelerinin insan gücünü teşkil etmesine sebep olmuştur.¹³³

16 numaralı Mühimme Defteri'ndeki hükümlerin bir bölümünde eşkiya zümrelerinin faaliyetleri ile ilgilidir. Defterde eşkiyalık faaliyetlerinde bulunanlar için genel olarak "levend, suhte, ehl-i fesâd" gibi tabirleri kullanılmıştır. Örnek olarak Eskişehir kadısına gönderilen hükümde bazı kimselerin Evriş? isimli şahsın kızını kaçırdıkları ve başka karyelerdede levend toplayıp fesad üzere oldukları bildirilerek bu konunun araştırılması ve gerekenin yapılması emredilmektedir.¹³⁴

Musul beyine gönderilen bir başka hükümde de Ekrad tayifesinden bazı kimselerin reayanın evlerine girmeleri, mezar soymaları ve bazı kimseleri katlettikleri belirtilerek gereğinin yapılması istenmiştir.¹³⁵ Aynı şekilde defterde incelediğimiz kısımda birtakım eşkiya gruplarının neden olduğu; yol kesme, ev basıp adam kaçırma ve sair olaylara rastlanmaktadır. Edirne kadısına gönderilen bir başka hükümde altı suhtenin yeniçerilerin bazılarının katl eylediği belirtilerek gereğinin yapılması emredilmiştir.¹³⁶

3.4. SUÇ İŞLEYENLERİN CEZALANDIRILMASI

Suç işleyenlerin cezalandırılması hususu 16 numaralı Mühimme Defter'inde görülen diğer bir konudur. Osmanlılar'ın suç işleyenlere verdikleri cezaların altında, diğerlerine ibret olması fikri yatmaktadır. Bu sayede toplum düzeninde fitne çıkaranların ve huzursuzluğa neden olanların tedib edilmesi amaçlanmıştır.

Defterin incelediğimiz kısmında Edirne kadısına gönderilen bir hükümde, altı suhte'nin yeniçeri bargirlerin çaldığı ve bazılarını katlettikleri sabit olup hapsi icab edilenleri hapsedilmeleri buyurulmuştur. "Edirne kadısına hüküm ki Dergâh-ı Muâllam

¹³³ Mücteba İlgürel, "Osmanlılarda Eşkiyalık Hareketleri", *DİA*, XI,467.

¹³⁴ Hüküm 1.

¹³⁵ Hüküm 5.

¹³⁶ Hüküm 29.

yeniçerilerinden mâhmiye-i mezkûrede sâkin olan nam yeniçeri.....üç nefer kimesnenin biri topçulardan olub gice ile at pazarında yollarında altı sûhte gelüb yeniçerinin....çalub düşürüb topçuyu katl idüb ve birisin dahi mecrûh eyleyüb arkasu dâvet olundukda kaçub ardılarınca yerağın bıraktırmayub dutub meclîs-i şer götürdüklerinde ikrâr idüb sicil olub dahi nice mühimmat şaykası var iken ıtlâk etmek isterler diyü i'lâm eyledü ile olsa buyurdum ki vardukda mezkûrların ahvâllerin onat vechle dikkat ve ihtimâmla hakk üzere teftîş ve tefâhhus idüb üzerlerine şer ile sâbit ve zahîr olan mevâdi sûret-i sicil idüb habs icab ideni muhkem habs eyleyüb emr-i şerîfim olmadan ıtlâk etmekden hazer eyleyüb ahvâllerini münccerr olduğun mufassal ve meşrûh yazub Südde-i Sa'âdetime arz eylesün.”¹³⁷

Bazı hükümlerde ise görevi kötüye kullananların ve fesad üzerine olanların merkeze bildirilmeleri istenmiştir. “Şam beglerbegine hüküm ki Şam-ı şerîf”den ve Kudus-ü mübârekden hac-ı şerîfe varan hüccâcın bargirlerin ulâk alub mutazaccır oldukları i'lâm olunmağın yolci bargirlerine ulâk dahl olduğuna rızâ-ı şerîfim yoktur buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub ve tekîd eylesün ki hüccâcın ve kolcının bargirlerin min-bâd ulâk almayub ol vechle mukarrer ise tâciz ve te'addî itdürmeyesin bâde's sebt eslemeyenleri isim ve resmiyle yazub arz eylesün.”¹³⁸

Osmanlılar suçluların cezalandırılmasında bazı hususlara dikkat etmişlerdir. Suç işleyenlerin durumlarına göre hapis cezası, azledilme, sürgün edilme ve küreğe konma gibi cezalar vermişlerdir. Özellikle kürek cezası ile donanmanın hizmetli ihtiyacı karşılanmak istenmiştir. Suç işleyenlerin Osmanlı donanmasında ne zamandan beri kürekçi olarak kullanıldıkları net olarak bilinmemektedir. Kürek cezasının hangi suçlara verildiği konusu fermânlarda net olarak belirtilmiştir. Çeşitli hukuki aşamalardan sonra suçu sabit olan mücrimlerin hakkında sicil sûreti tutularak ve suçluların teslim edildiğine dair bir temessük alınarak, muamele tamamlanır ve suçlular küreğe konulurdu.¹³⁹

Osmanlılarda kürek cezasının, İslam ceza hukukundaki tazir cezası muhtevası içine giren suçlarla aynı olduğu görülür ve kürek cezasının süresi en az altı, ay en fazla

¹³⁷ Hüküm 29.

¹³⁸ Hüküm 10.

¹³⁹ Bostan, *Bahriye Teşkilatı*, 213-220.

müebbet arasında değişir.¹⁴⁰ Defterin incelediğimiz kısmında kürek cezası ile ilgili hükümler bulunmaktadır. Dimetoka kadısına gönderilen bir hükümde Ortaköy nam karyede fesad üzere olan şahsın küreğe konulması için gereğinin yapılması bildirilmiştir. “Dimetoka kadısına hüküm ki Südde-i Sa’âdetüme sûret-i sicil gönderüb kazıyye-i mezkûrden Ortaköy nâm derbend karyeden katl-ı nefis eyleyen Kirizman zımmî ile şirret ü şekâ üzere olan Timur nâm kimesne için hırsuz şerikidir fesâd u şena’âtden hali değildir diyü Müslümanlar şehâdet eyledükleri i’lâm itdiğün ecilden mezkûrlar ele getirilüb küreğe konmak için Südde-i Sa’âdetime gönderilmesün emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa mukayyed olub mezkûr zımmî ile Timur nâm kimesne küreğe konmak için kayd ve bend ile yarar âdemlere koşub emrim mucibince Südde-i Sa’âdetime gönderesün gönderdiğün kimesnelere tenbîh eylesün ki yollarda onat hıfz idüb gaybet itdürmekden ziyade ihrâz üzere olasun.”¹⁴¹

Aynı şekilde Batum beyine gönderilen bir hükümde ise emre muhalafet ve inat edenlerin küreğe konulması buyurulmuştur. “Batum begine hüküm ki memalik-i mahrûse’den Abana cânibine hala rençber gemileri varmak emrim ile merkûh iken bakiyeler emre muhâlif ol cânibe müteveccih olduğu istimâ’ olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda ol bâbda tamam mukayyed olub min-bâ’d rençber gemileri ve gayrı gemileri ol cânibe salıvermeyüb bade itina inâd ve muhâlefet idenlerin gemilerin mirî için girift idüb kendülerin habs ve arz eylesün ki küreğe konula.”¹⁴²

3.5. DİĞER MESELELER İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Defterin çalışmamıza konu olan kısmında daha önce bahsettiğimiz konular dışında muhtelif konularla ilgili hükümler bulunmaktadır.

Örnek olarak, 4 numaralı hüküm güherçile temini ile ilgilidir. “Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Kütahya’da gühercile nâzırına hüküm ki bi’l-fi’l hazır ve müheyyâ olan gühercile muaccelen mâhruse-i İstanbul’a gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda te’hîr u tevâkkuf itmeyüb hâzır ve müheyyâ olan gühercileyi emr-i şerîfim üzre mâhmiye-i mezkûreye irsâl eyleyüb ne mikdâr gühercile irsâl olunduğu yazub

¹⁴⁰ Özen Tok, “Osmanlı Askeri Teşkilatı”, Ed. Tufan Gündüz, *Osmanlı Teşkilat Tarihi*, Ankara 2012, 113-216

¹⁴¹ Hüküm 200.

¹⁴² Hüküm 228.

bildiresün bu husûs mühimdir ihmâl itmeyüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeyüb göndermek ardınca olasin.”¹⁴³

8 numaralı hükümde müstehak olanlara tımar, zeamet ve terakkilerin tevcih edilerek, tezkirelerin verilmesi buyurulmuştur. “Kilis memûru Abdulbâki’ye hüküm ki mukaddema vilâyet-i mezbûre tâhriri fermân olunan zide kadruhûya hitâben livâ-i mezbûr ifrâzından zeâmet ve tîmâr tevcih olunmak için ol emr-i şerîfe yazılmıştır ol ahkâm-ı şerîfe kemâ-kân mukarrer olmağın buyurdum ki vardukda amel eyleyüb zeâmet ve tîmâr terâkkilerin ifrâzdan tevcih olunmağın elinde emri olanlara ol ahkâm-ı şerîfe mûcibince livâ-i mezkûre ifrâzından müstehâk oldukları mikdâr zeâmet ve tîmâr ve terâkkileri tevcih idüb tezkirelerün veresinüz zikr olunan ol emr-i şerîfe bana hitâben ulaşmamışdur diyü te‘allül ü bahâne eylemeyesün.”¹⁴⁴

İstanbul kadısına gönderilen hükümde kıraat en‘âm-ı şerîfe müdâvemet olunmasın bildirilmiştir. “İstanbul kâdisına hüküm ki Kıraat en‘âm-ı şerîfe müdâvemet olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i şerîfim muktezâzınca kemâ-kân en‘âm-ı şerîfe Kıraat müdâvemet mevâzıt idüb duâlar ve senâlar idesüz.”¹⁴⁵

Osmanlı Devleti Harem-i Şerifeyn olarak bilinen kutsal topraklar Mekke ve Medine’ye hizmet hususuna ehemmiyet göstermişlerdir. İncelediğimiz kısımda bununla ilgili hükümlerde bulunmaktadır. 41 numaralı hükümde Mekke-i mükerreme’de Harem-i şerîfe ve suyolunun tamiri için gereğinin yapılması bildirilmiştir. “Mekke-i mükerreme Şeyh-ül haram kadîsı Hüseyin’e hüküm ki haliya Vezirim Sinan Paşa edâma’llahu te’âla iclâlehu Südde-i Sa‘âdetime mektub gönderüb senün her vechle yararlığın i‘lâm sen idüb dahi senün vüfûr-ı diyânet ve hüsn-i istikâmetle inkiyâd-ı hümâyûnum olmağın Mekke-i Mükerreme’nin Harem -i şerîfe ta’mîr olunmasın emr olub zikr olunan bina-i şerifin götürdülmesi suyolunun binâsı olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehir eylemeyüb zikr olunan suyolunun üzerine varub nazır olub Cidde begi Kâsım mübâşereti ile emr olunduğu üzere ta’mîr itdürüb ve suyolunu dahi itmâma irişdire envâ-i say ve ikdâmın zuhûra getüresin amma mezbûr suyolu sunun kârîzlerine ilhâk eylemeyüb mecrada tedarük idüb itmâmında gereği gibi ihtimâm eyleyüb lazım arz olan ahvâli yazub bildüresin inşâllah û eâz gelecek hacı mevsimine değin zikr olunan su

¹⁴³ Hüküm 4.

¹⁴⁴ Hüküm 8.

¹⁴⁵ Hüküm 18.

vüfûr-ı ikdâmın sebebi ile mahal mamûra gelmek müessir olursa envâ-i inâyetimle behre mend ve mahsulat-ı mal olmak mukarrerdir ana göre bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün.”¹⁴⁶

7 receb 979 tarihli bir hükümde Vezir Mustafa Paşa'nın Kıbrıs'dan getirdiği cevariden birkaçının Eski Saray'a teslim edilmesi bildirilmiştir. “Eski saray ağasına hüküm ki Düstur-ı mükerrer Vezirim Mustafa Paşa edem'allahu teâla iclâlehü cezire-i Kıbrıs'dan getürdüğü cevâriden Eski saraya birkaç cevâri teslim ideceğin i'lâm itmeğin buyurdum ki vusûl buldukda müşârûn-ileyh sana teslim idecek cevâriyi alub kabz idüb Eski saraya koyasın ve kaç cariye teslim olunduğun arz eyleyesin.”¹⁴⁷

13 receb 979 tarihli Bağdad beylerbeyliğine gönderilen bir hükümde Hassa-i hümâyûn için yarar Parsların gönderilmesi buyurulmuştur.¹⁴⁸

İncelediğimiz kısımda casusluk faaliyetleri ile ilgili hükümlerde bulunmaktadır. 167 numaralı hükümde Yeniçeri ağasına Venedik balyosların âdemlerinin küffara haberler ulaştırdığı belirtilerek casusluk ihtimali olanların tutulması ve yarar âdemler tayin edilmesi buyurulmuştur. “Yeniçeri ağasına hüküm ki Venedüklü balyosların Südde-i Sa'âdetimde olan âdemleri vilâyet-i küffâra haber göndermek ve kendüler vilâyetlerinden kağıd ve haber gelmek ihtimâli olmağın Çekmece köprülerinde vesair lazım olan mahâllerde yarar âdemler koyub göndermek emr idüb buyurdum ki vardukda emrim mucibince Çekmece köprülerinde vesair ihtimâl olan mahâllerde tebdil suretiyle verüb tecessüs ve tefâhhusda olmak için yarar âdemler ta'yîn eyleyüb bilâ-tehîr irsâl eyleyesün ki varub ol mahâllerde daima tecessüs ve tefahhusda olub anun gibi casus olmak ihtimâli olanları tutub ellerinde bulunan kâfirler ile kendüleri yarar âdemler koşub muaccelen Südde-i Sa'âdetime gönderüb bu husûs mühimmdir ana göre mukayyed olasun .”¹⁴⁹

¹⁴⁶ Hüküm 41.

¹⁴⁷ Hüküm 108.

¹⁴⁸ Hüküm 113.

¹⁴⁹ Hüküm 163.

3.6. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR

Hükümlerin Gönderildiği Makamlar	Hüküm No
Vezir	28, 34, 65, 77, 78, 85, 92, 95, 139, 154, 157, 163, 175, 176, 181, 185, 187, 212, 225
Beylerbeyi	6, 7, 10, 12, 13, 15, 20, 21, 25, 33, 38, 40, 42, 51, 55, 56, 82, 91, 97, 98, 99, 102, 107, 113, 114, 126, 129, 137, 144, 145, 147, 150, 183, 207, 211, 216, 220, 222, 224, 226, 230, 232
Kapudan Paşa	68, 94, 186, 201, 214
Sancak Beyi	5, 9, 11, 14, 17, 23, 27, 30, 39, 45, 57, 58, 60, 61, 66, 67, 69, 70, 71, 72, 89, 96, 104, 110, 121, 122, 128, 130, 133, 143, 149, 153, 155, 156, 161, 162, 169, 171, 174, 177, 179, 182, 190, 191, 192, 194, 196, 202, 204, 205, 208, 210, 215, 218, 219, 221, 223, 228, 229, 233
Yeniçeri Ağası	75, 117, 118, 141, 159, 167, 178
Kadı	1, 2, 5, 18, 22, 29, 31, 32, 36, 41, 46, 51, 52, 53, 54, 58, 59, 60, 63, 70, 73, 74, 79, 80, 81, 84, 86, 90, 100, 101, 103, 105, 106, 110, 111, 112, 115, 119, 120, 123, 124, 125, 135, 138, 140, 142, 143, 158, 160, 165, 166, 168, 170, 173, 174, 180, 184, 189, 193, 195, 199, 200, 203, 206, 209, 217, 227
Muhârrir	8, 16, 35, 47, 83, 231
Defterdâr	91, 107, 146
Sipahi Beyi	64, 148, 164
Dizdar	49, 132, 136
Subaşı	62

Dökücübaşı	48
Topçubaşı	127
Cebecibaşı	152
Sol Ulufeciler Ağası	108
Çavuş	37, 44, 50, 87, 172, 213
Şehremîni	151
Emîn	131
Voyvoda	76, 93, 116
Nazîr	188
Name-i Hümâyûn	3, 24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

16 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN (1-119) TRANSKRİPSİYONU VE HÜKÜMLERİN ÖZETİ

4.1. METNİN TRANSKRİPSİYONU

1 / 1

Yevm-ül İsneyn, fi 26 Rebi'ül Evvel, sene 979

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 25 Ra.

Eskişehir kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'âdetime sûret-i sicil gönderüb Saru Uncu nâm karyede tavattun olan İsâ bin Safa nâm kimesne sâbıkâ Hisarcık nâm karyede mütemekkin iken Evriş? nâm kimesnenin kızın çeküp nice gün dağlarda gezdürüb vech-i meşrûh üzre ehl-i fesâd olmağın karye-i mezbûreden red olunub bâde Çalık nâm karyeye varup anda dahi fesâd u şenâ'at'den hali olmayub ahâlîsi âciz kalmağın andan dahi red olunub Veci? nâm karyede bazı levend cem' idüp cebren çeküp daima fesâd ü şenâ'at hali olmayub ve imam İbrahim bin Evren ve karındaşları Halil Nasuh ve Yusuf nâm kimesneler dahi kız çekmede bile oldukları sicil olduğun i'lâm eyledüğün ecilden buyurdum ki vardukda mezkûru ele götürüb gaybet iderse şer ile buldurasın ki lazım olanları buldurup zikr olunan mevaddı kibir def'a şer ile sorulub fasl olunmak olmayub ve on yedi yıl terk olunmuş.....sorulmasına ber-mûceb -i şer'-i şerîf onat vechle hakk üzerine teftiş ve tefahhus idüp göresin af olduğu gibi olub zikr olunan mevadd her kim üzerine sâbit olursa sebt-i sicil idüb sûret-i sicilleriyle yarar âdemlere koşub Südde-i Sa'âdetime irsâl eylesin ama bile koşub gönderdiğün kimesnelere tenbîh eylesin ki yolda ve izde onât vechle hıfz eyleyüb gaybet etdürmekden hâzer eylesin.

1 / 2

Bege Gönderildi ve yazıldı, verildi.

.....kadîsı olub Biga sancağı muhâririne hüküm ki Südde-i Sa'âdetime âdem gönderüb bi'l-fi'l yanında kifâyet hîdmetinde olan defter-i Hâkanî kâtiblerinden Piyale'nin hîdmetinden şikâyet üzre olub âdeminizin murâd eylediğün bildirdüğün ecilden erbâb-ı tîmârdan ol hîdmete gelüb ale't- teftiş olunub buyurdum ki vardukda

me'mûr olduğun livâ-ı mezkûrun küttabına hîdmetin vech gördüğün üzere mezkûru istihdam eylesin mezkûru icâzetde Milas ve Karesi defterleri dahi senün mezkûr kâtibin mühürü ile mühürleyüb hıfz eylesin Südde -i Sa'âdetime geldüğünde bile götüresin.

2 / 3

Yevm'üs Sebt, fi 17 Cemâziye'l - Evvel, sene 979

Paşa hazretlerine gönderildi fi 17 C sene 979

Moskov kralına nâme-i hümayûn yazıla ki Atabe-yi ulyâ-ı âlem penâh ve Südde-i Sa'âdet destigâhımız ki melâz-ı selâtın namdar melce' ü havâkin âli-mikdârdır Andre Gozmeneki? nâm elçinüzle nâme-i mahabbet-meşhûnuz varid olub bundan âkdem vilayet-i Kabartay begi ve ana tabi olanlar alınmasıyla binâ olunan kal'anın inhidamı husûsunda gönderilen nâme-i hümayûnumuzki mucibince amel olunub kal'a -i mezbûre hedm ve içinde olanlar Ejderhan kal'asına nakil itdirilüb kal'a-i mezkure hâkimine tenbîh olunub Semerkand ve Buhara câniblerinden bu tarafa teveccüh eyleyen ebnâ-ı sebile ehl-i fesâd u şena'âtden mazarrat irişdirilmemek husûs-ı muhkem ısmarlamadığun Âsitân-ı gerdun-ı iktidarımıza envâ-i sadakat ve istikâmetle ubudiyyet ve dostluk üzre olmanızı i'lâm ve i'sâr eylemişiz ve dahi her ne ki i'lâm olunmuş ise mufassalan Paye-ı Serir-i Saadet makrûnuma arz ve takrir olunub ılm-ışerif âlem şumûl husrevânem muhit u şâmil olmuşdur eyle olsa ben dahi Elhâmdürillah u te'âlâ سرير-i saltanat cihândari ve Makarr-i Hilâfet u tâc-dârîde envâ -i surûr-ı vücûh üzere olub etraf ve eknâfında olan adâyı yerlerin haklarından gelinmek için Hazret-i Hâkk Celle ve Alâ'nınulüvv-i inayetine tevekkül ve Server-i Kâyinât ve Mefhar-ı Mevcûdât' aleyhi's-salâtü ve's-selâmun mu'cizât-ı kesîretü'l-berekâtına tevessül ve evliyâ-yı ızâm vüzerâ-ı kirâmın ervah-ı mukâddeslerinden istikamet idüb dahi Âsakir-i müsliminin vücud muharebesine? yarar serdârlar tayin eyleyüp tarafa irsâl eyledükde her biri ale't-te'âkib irişüb a'dâ-yı haksarın bi-inâyeti'llâhi te'âlâgereği gibi haklarından gelüb memleketlerinde vakî olan kal'aların kâbz ve zâbt idüb envâ'-ı feth ve fütuh müessir olub husûsaVenedik'e müteallik olan Cezâyir-i âzim'den Kıbrıs nam cezire ki fethi husûsunda nice selâtîn-ı ale'l makâm enva-i sây-i ihtimâm zuhûra getirmişlerken müessir olmamışdı bi-inâyeti'llâhi te'âlâ kuvvet-i kâhire-i husrevânemizle murâd-ı şerifimiz üzere feth u teshîri müessir olub sair memâlik-i mâhrusemizden biri olmuşdur

bundan akdem gayrı dahi nice fütüvhat âziminin müessir olması mühimmdir emirdir ki hüdâ-yı te'âlâ ahsen-i vechile mukârrer itmiş olaimdi Bâb-ı sa'âdet mâsir ale'd-devâm meftûh u mekşûf olub eğer dostluk eğer düşmenlik ile gelenlere asla men ü red yokdur ka'la-ı Ejdehan ve Kazan'dan kâdim alayamdan? emâkin-i ehl-i İslâm olunamağın girü eslûb sabîk üzere makarr-ı tâife-i müsliminin olmak için kal'a-ı Ejderhan Südde-i Sa'âdetimiz cânib ve ka'la-ı Kazan Âsitân-ı sa'âdet bünyânımızla kemâl-i ihlas ve ferd-i ihtisâs ile dostluk üzere olub Cenâb-ı emâret-me'âb eyâlet-nisâb Devlet Girây han dâmet me'âlihi tarafına teslim olunması husûs vech ve münâsib görülmüştür şöyleki siz dahi Atabe-i devlet penâhımız kemâl-i ihlâsla ubûdiyyet üzere olmağı murâd idersenüz zikr olunan kal'aların vech-i meşrûh üzere teslimi umûrunda imhâl ve tekâsül revâ görmeyesüz şimdiye değin Dergâh-ı sa'âdet destigâhımız istikametle târik-ı ubûdiyetde sâbit-i kadim olanların envâ-ı inâyet ve gayretimizle? dūş-ihâl ve Sâye-i sa'âdetimizde.....iyâl? olub vilâyet ve memleketleri ahâlisi her vechle dest-i teâddi-i adâdan masun ve mahfuz..... nice memleket sahibleri ol bâbda envâ-ı sây-ü ikdâm ve hüsn-i ihtimâmların zuhûra getürühtaht-ı tasarruflarında olan memleket ve vilâyetlerinden Südde-i Sa'âdetimiz dostluk arzusu ile nice kıl'a-ü bikâ'dan ferâgat idüp rey-i itâat ve itikâdden tecâvüz itmezler gerekdür ki nâme-i hümayûnumuz vusul buldukta anun gibi Asitân-ı gerdun-ı iktidârımıza itâat ve itikâd üzre olmak evzâ-ı mâksud gerek ise zikr olunan kal'aları bu cânibe tesliminde tereddüd itmeyüb ol bâbda envâ-ı mesâi-i cemîle zuhûra getüresin ki istihkâm binâyı dostu sülh ve tedbir olmayub bir ferde dostluğa mugayir iş itdirülmek ihtimâli olmaya ana göre sizün tarafınızdan dahi dostluk şartı inâyet olunup i'lâm ve i'sârı lazım olan husûsları Südde-i Sa'âdetimize i'lam itmekten hali olmayasınız.

4 / 4

Rahmizâde İbrahim Çavuş'a, fi 18 C sene 979

Yazıldı.

Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Kütahya'da gühercile nâzırına hüküm ki bi bi'l-fi'l 'l-fi'l hazır ve müheyyâ olan gühercile muaccelen mâhruse-i İstanbul'a gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukta te'hîr u tevâkkuf itmeyüb hâzır ve müheyyâ olan gühercileyi emr-i şerîfim üzre mâhmiye-i mezkûreye irsâl eyleyüb ne

mikdâr gühercile irsâl olunduğu yazub bildiresün bu husûs mühimdir ihmâl itmeyüb bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeyüb göndermek ardınca olasin.

4 / 5

Nişanlı kağıt yazıldı

Keşan beginin âdemi İsmâile verildi, fi 15 C sene 979, yazıldı

Musul begine Musul kâdısına hüküm ki haliya Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb taife-i Ekrad'dandır Berados nâm cemâatden Musul Miralayı olan Mahmud ve karındaşı Mehmed nâm kimesneler daima Müslimanların gice ile evleri üzerine varub ehl-i iyâllerine duhûl idüb ve garet olub fevt olan kimesnelerin makberesinden çıkarub kefin soyub bazı tevâbi ile bazı kimesneler kendü ile bile şirret ve telbîs süluk teklif idüb kendülere tabi olmayan Müselmanların bazısına isbât idüb ve bazılarına hırsuzluk isnâd idüb ve bazılarını katl isnâd idüb büyük emsâli nice zûlm ve hayf itdüklerin bildirmeğin buyurdum ki vusûl buldukta bu husûslar bundan âkdem bir def'â şer' ile sorulub fasl olmuş olmayub ve on beşyıl mürûr eylemiş dava değil ise bu husûsları husemâ muvacehesinde onat vechle Hâkk üzere gereği gibi teftîş ve tefahhus eyleyüb göresiz şöyleki kazıyye arz olunduğu gibi ise sabît ve zâhir olub bu bâbda şer'-i kavimle amel eyleyüb muktezâyı şer'-i şerîfe ne ise icrâ idüb her ne ise yerine koyasın amma hin-i teftîşde tamam Hâkk üzere olub tezvir ve telbis'den şuhûd-ı zûrdan hazer idüb kazıyye' de medhali olmayanu dahl itdürmeyüb ve bi'l-cümle tamam hâkk üzre olub celle hâkk'dan udül ittirmeyesün

5 / 6

Der- menzil-i Uhuç?

.....verildi

Rum beglerbegine hüküm ki Dergâh-ı Muallâm silahdârlarından Dârende Mustafa vilâyet-i Tuna'da vakî' olan bikâ'yı cem' ve tahsil etmek için ta'yîn olunub Maliye tarafından hükm-i şerîf'im verilmiştir sen dahi muâvenetde iken emr idüb buyurdum ki vardukda Maliye cânibinden verilüb hükm-i şerîfim muktezâsınca vakı' olan mukâtaayı cem' ve tahsil idüb kimesnede bir akçe ve bir habbe bâkî komayub husûs-ı mezbûr mühimdir bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

5 / 7

Mehmed Çavuş'a verildi, 14 fi C sene 979

Anadolu beglerbegine hüküm ki vilâyetde Anadolu tîmârları defterdârı Hüseyîn mektub gönderüb vilâyet-i Tuna'nın tîmârları defteri Kıbrıs'a gönderildüğü zamanda Antaliye kal'asında hıfz olduğun ve deryâ hîdmetinden sipâhiler berâtların göndermeyüb vakî' olan mesâlih-i rûznâmeden görölüb kadîmden sefer üzerinde verilen tîmâr için mektubla verilüb gelmiş iken sâbıkâ beglerbegi iken vefât iden İskender beg terekelerin mücerred arz ile yayaları kayıdları ve berâtları görölmeden tîmâr verüb ve fevt olan sipâhizadelerin arz-ı hâlleri bazı kimesnelerin ellerine düşmeğle hîdmetkârlarından gâyrından nice ahî sipâhi olmuşdur ve Irakî seferinde fevt olanların kal'a fethinden sonra gelenlere ve min-bâ'd dirliğin oğullarına berâtına göre tîmar verilüb Kıbrıs'da verilen tîmârların terekeleri mâkbul olub deftere kayd olunmak....olunursa Anadolu defterleri muhtell olub min-bâ'd aslundan kalmak mukarrerdir diyü bildirdün imdi Kıbrıs'da sipâhizâde ve ba-nüzûl diyü tîmar verilenlerin yayaları berâtı ve kendü berâtları talep olunub deftere rızık olunmak emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub cezire-i mezbûre'de müstevfi müşârûn-ileyhin zamanında teveccüh olunub tereke verilüb mezûl sipâhilerin kendü berâtların ve sipâhizâdelerin yayaları berâtların talep idüb getürdüb rûznâmede zeyillerin görüb deftere rızık olub anun gibi sipâhizâde kâtibine telbîs ile.....tîmârı çıkanların ve min-bâ'd ile dirliği oğlana bildirüb mütevellin diyü tezvir ile tîmar alanları dahi kayıdlarını rûznâmeden yoklanub tîmarlarına kimesneyi dahl itdüremeyesin ve müteveffa müşârûn-ileyhin tezkerecisi dahi bazı kimesnelerden ahz u celb itmeğle hilaf-ı kanûn izaline tezkire yazub rûznâme ye kayd eylediği istimâ' olundu mezkûrun ahvâlin dahi görüb anun gibi hâk talep ider kimesneler var ise ashâb-ı hukûk-ı hâkların ba'de's-sübût bi-kûsur alıverdikden sonra istimâ'dan ne makule ve kaç nefer kimesneye tereke verüb ne mikdâr nesnelerin almışdur mufassal ve meşrûh yazub defter idüb mühürleyüb ve Dergâh-ı Muâllam'a irsâl eyleyüb vukû' üzere arz eylesün.

6 / 8

Mezbûrun âdemi İdris'e verildi fi 25 C sene 979

Yazıldı

Kilis muhaririri Abdalbâki'ye hüküm ki mukaddemâ vilâyet-i mezbûre tahrîri fermân olunan zide kadruhû'ya hitâben livâ-i mezbûr ifrâzından zeâmet ve tîmâr tevcih olunmak içün ol emr-i şerîfe yazılmıştır ol ahkâm-ı şerîfe kemâ-kân mukarrer olmağın buyurdum ki vardukda amel eyleyüb zeâmet ve tîmâr terâkkilerin ifrâzdan tevcih olunmağın elinde emri olanlara ol ahkâm-ı şerîfe mûcibince livâ-i mezkûre ifrâzından müstehâk oldukları mikdâr zeâmet ve tîmâr ve terâkkileri tevcih idüb tezkirelerün veresiniz zikr olunan ol emr-i şerîfe bana hitâben ulaşmamışdur diyü te'allül ve bahâne eylemeyesün

6 / 9

Mezbûrun âdemine verildi, fi 22 Ca sene 979

Yazıldı

İzvornik begine ve Tuzla ve Böğürdelen kâdılarına hüküm ki hala İzvornik sancağı begi İskender mektub gönderüb livâ-i mezbûrda vakî' olan knezler ve.....atlı müsellemlerin sefer-i hümayûna ismin üzere öşürleri olunmayub muâf ve müsellemler olmuşlar iken tevâif-i mezbûre her kangısı sefer-i hümayûna eslemeyüb te'allül eylediği öşürleri mirîye zâbt olunub kendülerinin dahi haklarından gelinmesin arz eylemiş buyurdum ki göresin kadîya arz olunduğu gibi gibi olub tevâif-i mezbûreden her kangısı sefer-i hümayûnu işlemeyüb te'allül eylemişler ise öşürlerini mirî için zâbt itdirüb dahi kendülere ola gelen aded ve kânûnları üzere tedîb çeriler ve serlerin viresin ki sefer-i hümayûn vakî' oldukda seferi asub te'allül itmeyeler.

6 / 10

Mükererdir yazılıb, Şam'a giden çavuşa verildi

Fi 24Ca sene 979

Şam beglerbegine hüküm ki Şam-ı şerîf'den ve Kudus-ı mübârekden hac-ı şerîfe varan hüccâcın bargirlerin ulâk alub mutazaccır oldukları i'lâm olunmağın yolci

bargirlerine ulâk dahl olduğuna rızâ-ı şerîfîm yoktur buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub ve te'kîd eylesün ki hüccâcın ve kolcının bargirlerin min-bâ'd ulâk almayub ol vechle mukarrer ise tâciz ve te'addî itdürmeysin bâde's sebt eslemeyenleri isim ve resmiyle yazub arz eylesün

7 / 11

Yazıldı

Vize sancağı begine hüküm ki haliya Tersâne-i Âmirem hîdmetinde olmak emr idüb buyurdum ki vardukda bir an te'hîr u arâm eylemeyüb muaccelengelüb Tersâne-i Âmireme vâsıl olub bi'l-fi'l mahâl-i mezbûrda hîdmet üzere olan Said kethüdâ'dan ve saîr mübâşirlerden neferat defterleri alub dahi emrim üzere.....olduğun hîdmete mübâşeret eyleyüb bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt eylemeyesün husûs-ı mezbûr mühimmat-ı umûrdandır müsâheleden hazer eylesün

7 / 12

Kethüdâsı Beşir'e verildi fi 11 Ca

Lâhsa beglerbegisine hüküm ki haliya Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb İbrahim nâm zâim elinde müzevver nişânlu üç kıt'a beyâz kağıd ve ferzend-i ercümend oğlum Murâd *tâle bâkahû* mühürü ile telbîsen bir mektub bulunub kendü habs olunduğun bildirmüşsün buyurdum ki vusûl buldukda mezbûru getürdüb ne mukâle kimesnedir bi'l-fi'l zeâmete mutassarıfımdır ve ol kağıdları kim nişânlamışdır ve ne âmel içün olmuşdur zikr olunan mektubu dahi kendümü yazmışdır yohsa ahremi yazdırmışdır ve kim yazmışdır ve mührümü dahi kim kazmışdır tamam mukâyed üzere olub aslıyla mâlum eyledikten sonra mezkûru mûhkem habs idüb ahvâlin mufassal ve meşrûh yazub arz eylesün.

7 / 13

Budak Çavuş'a verildi, fi 18 Ca sene 979

Yazıldı

Anadolu beglerbegisine hüküm ki bundan âkdem Kıbrıs beglerbegliğine ilhâk olunan Alâniye sancağının defteri dahi beglerbegisine irsâl oluna diyü emrim olmuşdu

ol emr-i şerîfim mûkarerdir haliya livâ-i mezbûrenin begi ve sipâhileri dahi Kıbrıs'a geçüb beglerbegleri ile hîdmetde bulunmak emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzere Alâniye defteri müşârün-ileyhe gönderilmiş ise te'hîr u tevâkkuf itmeyüb defteri ve Alâniye begi sancağına müteâllik zu'amâ ve sipâhiler ile Kıbrıs cânibine gönderesiniz bu bâbda imhâl eylemeyesüz ve cezire-i mezbûrede olan sipâh yoklansa gerekdür şöyleki anda bulunmayalar dirlükleri alınur ana göre muaccelen varub beglerbegleri yanuna irişüb hîdmetde bulunalar ve bu bâbda ne vechle tedârük olunur eger defterdir ve eger yerlü ve sipâhilerdür mahâl-i mamûre müteveccih olub öte yakaya geçdüklerin yazub Südde-i Sa'âdetime arz eylesin.

Bu dahi, bir sûreti, Bu dahi, bir sûreti, Bu dahi, bir sûreti,

İçil Karaman Tarsus, Maraş Haleb, Sis

8 / 14

Bu dahi

Alâniye begine hüküm ki bundan âkdem Alâniye sancağının defteri Kıbrıs beglerbegligine irsâl olunmak emrim olmuşdu ol emr-i şerîfim mukarrerdir ile olsa senki sancak begisin sancağına müteâllik zu'amâ ve sipâhiler ile muaccelen Kıbrıs beglerbegliginin yanuna varub irişüb hîdmetde bulunmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukta bir an ve bir sâat te'hîr u terâhi itmeyüb ola ki müteâllik zuama ve sipâhiler ile isticâl' idüb varub cezire-i Kıbrıs'a gecüb dahi emrim üzere beglerbegliginin vech gördüğü üzere hîdmetde bulunasın bu husûs ehemmi-i umûrdandır şöyleki ihmâl idüb muaccelen varub irişmeyesün ziyade muâteb ve muakkib olmak mukarrer olub ve neyse varub irişilmeyen eger zu'amâ ve eger erbâb-ı tîmârdır dirlikleri alınmak mukârrerdir ana göre basîret üzere olasın ne vechle tedarük idüb ve ne zamanda müteveccih olduğun yazub arz eylesün.

8 / 15

Budak Çavuş'a verildi

Karaman beglerbegine hüküm ki bundan âkdem sana emr-i şerîfim gönderildi beglerbegligine müteâllik olan asker ile bu defa cezire-i Kıbrıs'da fethi müyesser olan Magosa kal'ası ta'mîrinde ve cezirenin hıfz u hırâsetinde olasın diyü ahkâm-ı şerife

gönderilmişti ol emrim kemâ-kân mukarrer olub buyurdum ki vusûl buldukta beglerbegligine müteâllik olan sipâh ve askerden bir ferdi berü yakaya geçürtmeyüb emr-i sâbıkîm üzere kal'a-i mezbûrenin gereği gibi ta'mîrinde mecd u sa'y olub ve cezirenin münâsib gördüğünüz yerleri hîfzında tamam-ı ihtimâm idesün İnşâ'a'llâhu te'âlâ kal'a-i mezbûre ta'mîri itmâma irişüb bi-t-tamâm mamûr olduğuarz olundukda beglerbeglige müteâllik olan asker dahi icâzet-i hümâyûnum muâvenet olmak mukarrerdir ana göre tenbîh eylesin ki her biri ikdâm ve ihtimâm idüb muâvenetde dakika fevt itmeyeler amma kal'a ta'mîr olunmadı diyü emrime muhâlif beru yakaya geçenleri arz eylesin ki dirlikleri alınmağla konulmayub gereği gibi haklarından geline.

9 / 16

Şikayet edenlerden

Mustafa bin Hasan ve Mustafa bin Hüseyin ve Mehmed nam kimesneye verildi,
ve Yunus ve Ahmed

Fi 25 Ca sene 97

Semendire muhârririne hüküm ki bazı sipâhiler Südde-i Sa'âdetime arz-ı hâl sunub tîmârları ifrâzından bedelin yazıldığı üzere kabul iderler iken kendülere verilmeyüb rüşvetin alub beglere ahire ve bazıveverdüğün ve yeründe tevzî itmiş iken gelüb Belgrad'da tekrar tebid ve tağyir idüb defterlerin bazı yerlerün hak eyledüğün i'lâm eyledüler imdi vilâyet tahrîri husûsu umûr-ı muazzamadan olub sana itimâd olunmağın tefvîz olunmuş iken bu vechle şikâyet olunduğundan ikâba müstehâk olmuşsundur buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi ihtimâm üzere olub tahrîr itdüğün tîmârların havâs-i hümâyuna verilmeyenlerde sahîbleri murâd itdükleri karyelerin tevcih idüb ifrâzı kalur ise müstehâk olanlara viresün şöyleki kendüler talib iken.....verilmeyüb ahire viresün özrün mâkbul olmaz ana göre mukâyyed olub tîmarları mukârer eyleyüb tevcih eylesün

9 / 17

Zahim Mehmed'e verildi

Tersaneye ulaşdırmak için fi 23 Ca sene 979

Tersâne-i Âmirem muhâfazasına ta'yîn olunan Vize begi Hasan bege hüküm ki küffâr tâifesinden yirmi nefer esir gönderülmüşdir onat vechle zabt olunmasın emr idüb buyurdum ki varub vusûl buldukda esiri alub gereği gibi zabt ve hıfz eylesün.

10 / 18

Yazıldı

İstanbul kâdısına hüküm ki Kıraat en'âm-ı şerîfe müdâvemet olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i şerîfim muktezâzınca kemâ-kân en'âm-ı şerîfe Kıraat müdâvemet mevâzıt idüb duâlar ve senâlar idesüz.

10 / 19

Abdolvahhab Çavuş'a verildi, fi11 Ca sene 979

Livâ-i Teke ve Manavgad müsellemleri begine hüküm ki haliya Teke ve Manavgad müsellemlerinin ol küllî nevbetlüsü ki dört yüz elli sekiz neferdir Tersâne-i Âmirem hîdmetine ta'yîn olunub mukaddemleri ile ve altı aylık zad u zevâdeleri ile aldıkların âdet ve kânun üzere muaccelen ihrâç olunmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tevâkkuf itmeyüb müslimlerin ol küllî nevbetlüsü mukaddemleri ve altı ayluk zad u zevâdeleri aldıkların âdet ve kânun üzere muaccelen ihrâç idüb bizzât Tersâne-i Âmirem'e eylenüb emr olunan hîdmetde istihdâm eylesün geç veya eksik ihrâç etmekden ve ihmal ve imhâlden ziyade hazer eylesün şöyle ki ihmâlün i'lâm oluna muâteb olman mukarrerdir.

Bu dahi

Bir sûreti liva-i Menteşe piyadeleri begine Menteşe piyadelerinin ol küllî nevbetlüsü ki dokuz yüz altmış bir neferdir Tersâne-i Âmireye

Bu dahi

Bir sûreti livâ-i Hüdâvendigâr piyadelerinin begine Hüdâvendigâr piyadelerinin ol küllî nevbetlüsü ki dört yüz altı neferdir Tersâne-i Âmirem'e ihrâç için yazıla

10 / 20

Lahsa beglerbegisinin kethûdâsı Beşir'e verildi, Yazıldı

Bağdad beglerbegisine hüküm ki Lahsa beglerbegisi Ali mektub gönderüb bir kaç nefer üstâd topçu ve bir mikdâr barut-ı siyâh ve dört kıl'a top ve bir mikdâr dahiaraba okları ve şayka topları Nöker begleri için ve kal'a kapuları meremmeti mühimmi için kifâyet mikdârı tahta ve direk lâzım olduğun bildirmişin imdi yirmi nefer üstâd topçu tedârük idüb gönderesüz diyü sâbıkâ emr-i şerîfim olmuşdu emr-i şerîfe muhâlif iki nefer amele gelmez topçu göndermeğe bais nedir buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsa gereği gibi mukayyed olub kifâyet mikdârı yarar üstâd topçular tedarük idüb üç yüz kantar mikdârı dahi barut-ı siyâh ve dört kıl'a şahî darbzen ve kifâyet mikdârı araba okları ve demurları ve iyâlleri ile mümkün idüb ve şayka topları tekerlekleri için ve kal'a kapuları mühimmi için tahta ve direk tedârük edüp muaccelen irsâl eylesün bu husûs ziyade mühimdir ihmâl ve müsâheleden hazer eylesesüz şöyleki girü ihmâl idüb kifâyet mikdârı yarar topçu tedârük idüb göndermeyesüz muâteb ve muakkib olman mukarrerdir ana göre bâsiret ve intibâh üzere olasuz.

11 / 21

Bu dahi

Diyârbekir beglerbegisine ve defterdârına hüküm ki Lahsa beglerbegisi Ali mektub gönderüb bir mikdâr küski ve kütük ve kazma ve balta ve bin ve beş bin adet cebe adeti lazım olduğun bildirmeğin buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs tamam mukayyed olub ve tedârük eyleyüb muaccelen bi-kusûr müşârûn-ileyhe irsâl eyleyüb ihmâl ve müsâheleden ziyade hazer eylesün ki sonra lazım olub bulunmadığı zamanda senden suâl olunur ana göre bâsiret üzere olub dakika fevt etmeyesün.

11 / 22

Derviş çelevi dizdara verildi, fi 10 Ca sene 979

Humus kâdısına hüküm ki sahabe-i kirâm aleyhim rıdvânullahü'l melikül allâm zümresinden kazâ-i mezbûrede âsude olan Halid bin Velid radiyallahû te'âlâ anhu'nun türbe-i münevverelerin etrâfında olan kârîye ahâlisinden ve mütevellisi cânîbden davar ve kaz ve tavuk salınub firâr mezar-ı şeriflerinin etrâfı mülevves ve harabe kılındığı

Zevân taifesi dahi bazı günlerde ziyâret bahânesiyle gelüb nâ-mahrem kimesnelerle ihtilât idüb nâ-meşrûh vaz' itdükleri i'lâm olundu imdi taht-ı kazânda bu makule nâ-şayeste ve nâ-meşrûh evzâ' sâdır ola sen mukayyed olmamağa sebep nedir buyurdum ki bi-tevâkkuf türbe-i müneverre-i mezbûrenin bizzât varub mütevelisini getürdüb etrâfın gereği gibi pak u tathîr idüb kaz ve davar ve gayrı girecek yerlerün yapdurub sedd itdürüb min-bâ'd asla bir ferde türbe-i mezbûre kurbine davar ve gayrı nesne getürtmeyüb daima pak durması husûsun mütevellisine muhkem tenbîh idüb ve ziyâret bahanesiyle Zevân taifesinin dahi mâhal-i mezbûrda nâ-mahrem kimesnelerle ihtilât itdürmeyüb bi'l-cümle şer-i şerîfe mugayır vaz' sudûruna cevâz göstermeyüb bu bâbda daima gereği gibi mukâyed olasın ve ne vechle tedarük itdüğün arz eylesün ve bu emr-i şerîfimin mucîbiyle daima amel olunduğün türbe-i münevvere-i mezbûreye varub elinde intibâh eylesün

12 / 23

Mezbûrun ademi İdris'e verildi

Fi 2 Cemâziyü'l- âhir sene 979, yazıldı

Kilis begine hüküm ki haliya Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb ol serhâdde vakî' olan küffâr-ı hâksarın kıl'a müseccelerinden? Luscarik ve Kemengrad nâm kal'alar inâyet-i hüda'yı içün celle-i zikr ile feth-i teshîr-i müyesser olub üç pare namdar....yereyarar hedm olunub ve min-bâ'd hîdamet-i hümâyûna nice yüz aklıkları tâhsilinde sây-ı ihtimâm üzere olduğun bildirüb zikr olunan kal'alar fethinde can ve baş ile çalışub yoldâşlıklarda bulunanların isimlerin defter idüb mühürleyüb irsâl eylemişsün ol bâbda her ne ki i'lâm olunmuş ise Paye-i Serir-i Âlem-masîr husrevâneme arz olunub âli-şerîf-i âlem-şumûl pâdişahaneme mûhit u şâmil olub yoldâşlıkları müşâhede olunub defterde isimleri mestûr olanlar envâ-i inâyet mulûkânemle umumen behre-mênd olmuşlardır imdi feth-i müessir olan zikr olunan kal'alar zâbt ve hıfzına kâbil değiller ise hedm olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda kemâ-kân ol serhâdlarde vakî' olan hîdamet-i hümâyûnda bezl-i mâkdur eyleyüb envâ-i ikdâm ve hüsn-i ihtimâm üzere olasın ve zikr olunan kal'aların yeni hıfzı husûsunda usret çekilüb asan değil ise emr-i celîl-i kadrim müstedasınca hedm idüb ne vechle tedarük eyledüğün yazub bildiresüz.

13 / 24

Mezbûrun ademi Ali'ye verildi

Fi 16 Ca sene 979 yazıldı

Sultan Hüseyin bege hüküm ki Sûdde-i Sa'âdetime mektub gönderüb akrâbanuzdan (melik) Aziz ve mir Melik ve mir Senaddin'in şerir ve ehl-i fesâd olub nice def'â müslimanları rencide idüb ve rızıkların bi vech olub daima zulm u te'âddiden hali olmayub günden güne fesâd u şenâ'atleri ziyade olmağla âdem gönderüb tenbîh olunmağla gaybet idüb Kıbrıs cânibine mütevecih olmuşlar şimdiye değin memleket ve vilâyet fitne ve fesâddan mahfuz iken karındaşınız Seyid Kâsım ile mezkûrlar fesâda bâis oldukları ecilden memleket ve vilâyete ihtilâl gelüb eşkîya her tarafta baş kaldırmışdı mezbûr Seyid Kâsıma gûşmâl verilmeğle ehl-i fesâda ibret ve nasihat olub şimdi ki halde sakın olmuşlardır anun gibi Sûdde-i Sa'âdetime varırlar ise itibar ve iltifâd ve sözlerine itimad olunmayub me'yus ve na-murâd avdet etdirilirse sâir akrabanuz fesâd ve şenâ'ate cüret idemezler diyü bildirmüşsün imdi mezkûrlar Âsitane-i Sa'âdetime gelürler ise sözlerine amel olunmayub istihâklarına göre tedfîb olunmak mukârrerdir buyurdum ki vusûl buldukda daima memleket ve vilâyetin kemâ-kân hıfz u hırâsetine mukayyed olub eger Seyid Kâsım'dır ve eger mezkûrlar ve sair akrabanuzdur her birine mûhkem tenbîh ve tekîd eylesün ki kendü hallerinde olalar bâde tenbih eslemeyüb girü fesâd u şenâ'at üzere olanları ele götürüb tedfîb eylesün kendü hallerinde olmazlar ise habs eyleyüb ahvâllerin mufassal Sûdde-i Sa'âdetime arz eylesün sonra ol bâbda emrim ne vechle sudûr ider ise mucîbiyle amel oluna

14 / 25

Bu dahi çavuşa verildi, fi 25 Ca sene 979

Tekrar yazıldı, Şam yeniçerileri kethûdasına verildi

Fi 14 Ca sene 979, yazıldı

Şam beglerbegine hüküm ki mektub gönderüb bundan âkdem Yemen fethine irsâl olunan Şam yeniçerilerinden Seksen nefer kimesne Şam'a gelüb mukaddemâ gedüklerinde beşer ve altışar akçe ulûfesi olanlara ikişer üçer akçe ulûfesi olanlara ikişer ve üçer akçe terâkki ve bölükbaşlarına dahi üçer akçe terâkki olub düstûr-ı mükerrerem ve Vezîrim Sinan Paşa edâm'allâhu teâla iclalehu mühürlü defter ve tezkirelerin gönderüb

gûrre-i recebden verile diyü şerh verilmeğin tarîh-i mezkûrdan iki kıst ulûfeleri verilüb lâkin Şam yeniçerilerinin kâdimden ulûfeleri beşer ve altışar akçeden ziyade olmayub haliya sekizer olub ve bölükbaşların on ikişer on üçer olmağla mevâcib ziyade olub küllî akçe verilmek lazım gelür diyü arz eylemişsün imdi Yemen’de verilüb verilmişdür ammâ ol gedükler mâhlul vakî’ oldukda min-bâ’d uslûb-ı sâbık üzere verilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda zıkr olunan gedükler mâhlul oldukda ziyade ile verilmeyüb kânun-i kâdim ne ise anunla amel eylesün

14 / 26 / a

Hacı Saâdet Paşa hâzretlerinin kapucusuna gönderildi, fi 17 C sene 979, yazıldı

Devlet-i Giray Han’a nâme yazıla ki atebe-i âlem-penâh ve Südde-i seniyye-i sa’âdet-destgâhıma mektûb gönderüp Hazreti Hak celle ve alâya tevekkül olunup bu def’a Moskovlunun vilâyetine gazâ-yı garrâya teveccüh olunup asâkir-i muvahhidîn nehr-i Oka’ya varınca vâki’ olan hisârların yakup yıkup hûrîleri kılıçdan geçirilüp esîr olunup Moskov kaskına nehr-i mezkûru ubûr edüp mukâbele ve mukâtele kaskında olduğu haberi alıncak asıl tahtına varılup mukâbele idemeyüp otuz bin yarar atlu ve altı bin tüfenk ...ve hayli badaloşka ve darbler tedârik edüp üç bey ile Beledke (?) nâm vezîrin serdâr nasb edüp muhkem tabur kurup muhârebeye mübâşeret etdükde oğullarınızdan Mehmed Giray sağ kolunda ve Âdil Giray sol kolunda ve sâyir asâkir-i islâm kollu kolunca yürüyüp ...olup küffârın karada mecâli olmayup taburuna karar eyledükde asâkir-i islâm ma’an tabura girüp cüz’î kâfir halâs olup ser askeri ile iç hisâra girerken ateş urulup barut kal’asına Evvela şa’bı iç hisârı ve saray ve hazîneyi ve hisâr içinde olan er ve avret ve ser askeri olan ...ihrâk olup ba’dehû askere sekiz ...verilüp on sekiz gün vilâyet tahrîb ve gâret kılınıp mâl-ı ganîmet ile serhad eğlendükde adam gönderilüp Hacı ...ve Kazanı taleb etdiğinizde varan adamınıza küllî ri’âyet edüp adamı ile mektûb irsâl eyleyüp yarar adam gönderilip sulh ve salâha tamam i’tikâd ve i’timâd hâsıl olduktan sonra verimesi husûsu i’lâm etmeğin Süleyman Şah oğlu Murad ...ayruca risâlet gelen adamına koşulup irsâl olunduğunu bildirip ve dahi ol bâbda her ne ki iş’âr olunmuş ise alâ vechi’t-tafsîl pây-e serîr sa’âdet masîr-i hüsvânımda arz ve takrîr olunup ilm-i şerîf-i âlem-şümûl-i pâdişâhânemiz muhît ve şâmil olmuşdur imdi küffâr-ı hâksâra gazâ ve cihâd husûslarında vâki’ olan hüsn-i tedârik ve ikdâmınız gâyetle müvecceh vâki’ olup bi-hamdillâhi ta’âlâ bu makûle fütûhât-ı cemîle müyesser

ve mukadder olmuş ümididir ki dâyimâ asâkir-i müslimîn ve cünûd-i muvahhidîn muzaffer ve mansûr ve a'dâ-yı dîn-i mübîn münhezim ve makhûr olmakdan hâlî olmaya vilâyet-i Lih'den âdet-i kadîme üzere verilügelen

15 / 27

Yazıldı

Trabzon begine Osmâncık kâdısına hüküm ki Hacı Hamza nâm mevzide olan Sinan Paşa imâreti mütevellisi Yusûf adem gönderüb sâbika mütevellî olan Câfer ve kâim makamları İlyas ve Hızır ve Ali ve Hüseyin ve kâtib Ali'nin mal-ı vâkıfdan küllî beliyat ve kemiyyat? olduğu sâbıkâ arz olunmağın muhâsebeleri görülmek için hüküm gönderilmişdi şimdiye değin müesser olmamağın tekrar hüküm ricâ eylediği ecilden buyurdum ki zikr olunan mütevellî Kaim makamları ile ihzâr idüb sâbika verilen hükm mucîbince muhâsebelerün şer ile görüb ber taraf eylesün.

15 / 26 / b

Üç yıllık verginin irsâli ve vilâyet ve memleketlerden garet ve hasaret itdükleri koyun ve davarın ashâbına redd ve teslimi husûsu muhkem tenbîh ve tekîd olunub kral'ına nâme-i hümayûnumuz yazılıb size irsâl olunmuşdur mukaddema dahi mücerred koyun ahvâli için nâme yazılıb gönderilmişdür ol nâmeyi alıkoyub dahi hala yazılıb nâme-i şerîfimizi irsâl itmesün için gönderildü gerekdür ki vusûl buldukda ol nâme-i hümayûnumuzu kral mezbûre irsâl eyleyüb dahi Asitân Sa'âdet aşyanımıza olan ihlâs ve ihtisâsınız muktezâsınca i'lâm ve işârı elzem ve mühim olan husûsları arz ve i'lâmdan hali olmayasun

16 / 28

Kubad subaşına verildi, fi 10 C sene 979

Yazıldı

Sinan Paşa'ya hüküm ki haliya Şeyh-ül Haram kâdısı Hüseyin'e mektub gönderüb Mekke-i Mükerreme mücavirlerinden hassa-i cerâye mutâsarraf olan Şeyh Ahmed ve Mevlâna Muhyiddin fakir'ül hâl olub cerâye gelmemeğle haylizamandan berü cerâyeleri verilmeyüb lâkin bazı ashâb-ı cerâyeye....yüz pare verile diyü hükm-i şerîfe

varid olub vech-i meşrûh üzere mezbûrların dahi cerâyeleri mukâbelesinde Cidde-i mamûre mahsûlundan...mukâbelesinde yüz pare sadaka olunmak bâbında istidâ-ı inâyet eylemeğin buyurdum ki vusul buldukda müstehâk oldukları cerâyelerin mezkûrlara bi kusûr irsâl eylesün

16 / 29

Yazıldı

Edirne kadısına hüküm ki Dergâh-ı Muâllam yeniçerilerinden mâhmiye-i mezkûrede sâkin olan nam yeniçeri....üç nefer kimesnenin biri topçulardan olub gice ile at pazarında yollarında altı sûhte gelüb yeniçerinin...çalub düşürüb topçuyu katl idüb ve birisin dahi mecrûh eyleyüb arkasu dâvet olundukda kaçub ardılarınca yerağın bıraktırmayub dutub meclîs-i şer göturdüklerinde ikrâr idüb sicil olub dahi nice mühimmat şaykası var iken ıtlâk itmek isterler diyü i'âm eyledü ile olsa buyurdum ki vardukda mezkûrların ahvâllerin onat vechle dikkat ve ihtimâmla hakk üzere teftîş ve tefâhhus idüb üzerlerine şer ile sâbit ve zahîr olan mevâdi sûret-i sicil idüb habs icab ideni muhkem habs eyleyüb emr-i şerîfim olmadan ıtlâk etmekden hazer eyleyüb ahvâllerini müncerr olduğun mufasssal ve meşrûh yazub Südde-i Sa'âdetime arz eylesün

17 / 30

Yevm-ül İsneyn, 19 Cemaziye'l- Evvel, sene 979

Mervan Çavuşa verildi, fi 22 C sene 979, yazıldı

Bosna begi Sinan bege hüküm ki haliya hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra getürüb sana Hersek sancağı sarf olunmuşdur serhâdde vakî' olmağın muaccelen irişüb hıfz u hırâsetinde ikdâm ve ihtimâm üzere olmağın lazım olub livâ-i Bosna'nın dahi begi irişince zâbt u sıyânetin umûr-ı mühim olmağın lazım olan mevâzi ve kıl'a yarar âdemlerden ittihâd ve ittifâklar itdüğün kimesneyi muhâfaza hîdmetine ta'yîn edüb kendün muaccelen livâ-i Hersek'e çekûlmek emr idüb buyurdum ki vardukda te'hîr u terâhi itmeyüb sancağın begi irişince liva-i Bosna'nın muhâfazası mühim ve elzem olan kıl'a ve mevâzi emr-i şerîfim muktezâsınca yarar âdemler ta'yîn eyleyüb dahi sen muaccelen inâyet olunan sancağa irişüb bâb-ı muhâfazada dakika fevt basiret ve intibâh

üzere olasin din ve devlete müteâllik husûslarda bezl-i makdûr eylesün bu hükm-i şerîfim ne gün vâsıl olub ne vechle tedarük idüb sancağa ne güne tevcih itdüğün yazub bildüresin

17 / 31

Ahmed Çavuşa verildi fi 23 C sene 979, yazıldı

Yanya ve Ayamavra sancakları kadîlarına hüküm ki bundan âkdem Maliye tarafından ahkâm-ı şerîfe irsâl olunub peksimed ihzârı emrim olmuşdu ol emrim kemâ-kân mukarrerdir donanma-i hümâyûnum kal'a-i Prevezeye çekildiği zamanda küffâr-ı hâksarın donanma-ı makhuresi cezire-i Körfös'a gelmeli olunduğu i'lam olmuştur ol mikdârca ihzârı fermân olunan peksimed husûsa ikdâm ve ihtimâm olunmayasun emr idüb buyurdum ki vardukda bir an te'hîr u terâhi itmeyüb donanma-i hümâyûnum için ihzârı fermân olunan peksimedi muaccelen tedarük idüb ihzâr eylemekde enva-i ikdâm ve ihtimâmın vücuda getüresin bu husûs ziyade mühimdir sair mesâlihle kıyas itmeyüb ihmâl u tekâsülden ziyade hazer eylesün

17 / 32

Sesu Bali nam yayaya verildi, Yazıldı

Tatar pazarı kâdisına hüküm ki merhûm ve mağfurun-leh babam Sultan Süleyman Han aleyhi'r-rahme ve'l-gufrân mâhruse-i İstanbul'da imâreti mütevellisi Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb onat-ı mezbûrdan taht-ı kazânda.....ve Raktide ve Kurak ve Kasınca ve Yaran ve Yana nam karyeler dağ başında olub kendülere kifâyet edecek mikdârı terekeleri hâsıl olmaz iken Edirne zâhiresi için mezbûrlara yüz yirmi müd tereke teklif olunub lakin cümlesinin terekesi ol mikdar olmadığından gayrı dağbaşında olmağla.... olub...dimekle kâdir olmayub şimdiye değin teklif olunduğun bildirmişsün imdi mâhruse-i mezbûre zahiresi terekesi olanlardan ihrâç olunmak fermân olunmuştur terekesi olmayanlara terekesi olmayanlara teklif olunmak emre muhâlifdir buyurdum ki göresin fi'l vâkı' karye-i mezbûrede sa'b dağlar başında olubarz olunduğu üzere tereke yutmağın? tahmil kâbil arabaları ve davarları....emre muhâlif zâhire teklif olunursa câiz değildir terekesi olmayanlara teklif itdürmeyüb emr olunan zahireyi terekesi olanlardan ihrâç eylesün.

18 / 33

Budak Çavuş'a verildi, 19 C sene 979, yazıldı

Kıbrıs beglerbegisi Sinan Paşa'ya hüküm ki hala mektub gönderüb Karaman beglerbegisi ile emrim üzere Mağosa kal'asının ta'mîrinde ihtimâm olunub Vezirim Düstûr-ı Ekrem Mustafa Paşa dâmet meâlihi kara cânibden gitmeyüb deryadan müteveccih olmağla anda iki kadirge ile sekiz at gemisinden gayrı gemileri ve Baf ve Girne beglerin gemilerle bile alub gidüb ol cânibin ihtirâzı deryadan olub anda bir...kapudan olmak lazım olub ve hisârın ta'mîri gemilerle mütessir idüğün ta'mîr dahi nükud olmayub dahi cemâat mevkuf olduğun bildirmüşsin dahi her ne demiş isen mufassal mâlum-ı şerîfim olmuştur imdi müşârün-ileyh Vezirim Mustafa Paşa edâma'llâhu te'âla iclâlelûya bi-tevâkkuf hükm-i hümâyûnum yazılıub Baf ve Girne kapudanların on pare mükemmel ve müretteb gemiler ile alet't-te'acil girü cezireye avdet itdürmek emrim olmuştur İnşâ'a'llâhu te'âlâ avdet idüb varmaları mütessir oldukda cümlesinin üzerine Magosa Hamza dâme îzzehû'yu başbuğ idüb vech-i münâsib görüldüğü mikdârı gemiler ile cezire-i Kıbrıs'a göndersün diyü beglerbegliğine mukırr âhkam-ı şerîfe gönderilmişdür buyurdum ki vusûl buldukda bi-tevâkkuf sen dahi mektubunla zıkr olunan beglerbegleri âdemleri gönderüb beglerbegliği ilhâk bulunan sancakların icmâl ve mufassal defterlerün taleb idüb ve alub ve ol sancakların sipâhi ve zuâmasına dahi emrim üzere cezire-i mezbûreye alet't-te'acil getürdüb eger binâda ve eger hıfzı lazım olan mevâzinin hıfzu hırâsetinde istihdâm eylesün ve cezire-i Kıbrıs'ın müceddeda tahrîrine Üsküdar kadısı dâme fezâlihu ta'yîn seninve cezire-i mezbûre kadısı ve defterdârı marifeti ile tahrîr eylemek fermânım olmuştur cezire reâyası tahrîrde kendü kânunları üzere mi kabul iderler Garb kânunu veya gayrı kânun üzere mi kabul iderler bi'l-cümle mal-ı mirîye ve reayaya adil olub münâsib görüldüğü üzere tahrîr itdüresin ve haraç-ı şer'i takdiri dahi şer-i şerîfe üzere fermân olunmuştur ve kal'a-i Magosa ta'mîri için Dergâh-ı Muâllam'dan gönderülen sekiz yük akçe maada Kıbrıs defterdârı olan Mehmed dâme ulûvvuhu hâzine-i Haleb'den on bin altın alub Kıbrıs'a bel' eylemek emrim olmuştur heman....yazub götürüb eger kal'anın ta'mîrin muaccelen itmâma irişdürmekdedir ve eger cezire'nin hıfz u hırâseti elzem olan yerlerün hıfz itdürmekdür envâ-i mesâi cemîlenin vücûda getüresin lazım ve arz olan hasların alet't-tevâli i'lâmdan hali olmayasun ve beglerbegliğine ilhâk olunan sancakların biri Anadolu'dan Alâniye ve ikincisi Karaman'dan İçili'dir ve üçüncüsü

Dulkâdir'den Sis'dir ve dördüncüsü Haleb'den Tarsus'dur müşârûn-ileyh begler dahi sancakları zuâma ve sipâhileri ile muâccelen yanuna varub vech gördüğün üzere hîdmetde bulunmak için her birüne mufassal emr-i şerîfem irsâl olunub tenbih olunmuşdur ana göre sen dahi tenbîh idüb ber vech-i isticâl' taleb idüb dahi sana ne tarihte vâsıl oldukların yazub bildüresün

20 / 34

Yevm-ül Erbaa, fi 20 Cemâziye'l Evvel, sene 979

Ahmed Çavuş'a verildi, fi 22 C sene 979, yazıldı

Vezir Pertev Paşa'ya hüküm ki bu Cemâziye'l Evveli'yenin on dokuzunda mektubun vâsıl olub Delvine ve Yanya begleri beş altı yüz mikdâr atlu ile Körfös adasına geçirülüb küffâr ile muhkem ceng olub kal'aya varınca varoşları ve karyeleri gemiyi ihrâk bi'n-nâr kılınub ve gemi garet ve sâret olunub Parga kal'ası dahi hedm olunub ve Preveze'ye varulub kal'aları ve anda olan suyolunun gemileri ta'mîr olunmak tenbih olunduğun ve cezâyir-i Garb reislerinden Mete'den dilalmak için gönderülen Ali reis gelüb küffâr donanması Mete'ye karib Tarlarende dimekle mâruf limana girdükde hız verüb ve henüz donanma-i menhûselerinden irişmiş bir gemilerin alub içündebulunan kefere İspanya ve Venedik mel'ûnlarının iki yüz otuz kadirga ve yirmi sekiz parça ve altı mavna ve yetmiş fırkataları cem'o lub Körfös'a gelmeleri mukârrer olub andan ne cânibe gidecekleri mâlum olmadığı haber vermeğe peksimed için varan gemilere teaccil gelesüz diyü tenbîh olunub Körfös'a küffâr donanması gelürse beglerbegleri ve begler ile ve rüesâ ile müşâvere olunub dahi mahal-i iktizâ itdüğüne göre ve din ve devlete müteâllik umûrda bezl-mâkdur olunur diyü bildirmişüz sen dahi her ne demiş isen mufassal mâlum-ı şerîfim olmuşdur anu tedarük itmişsen ber-hurdâr olasın senin râyi isabetyer yerinde olan dahi büyük emsâli cemiyet şecaât ve şehâmet ile hüsn-i tedbir ve hırâsetin idüb zuhûra getürmüşin bundan âkdem üç gün evvel Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından mektubların ile gelen Mustafa sizden ayrılıb Delvine'ye vardukda küffâr-ı bed girdârın donanma-i meremmât firari mâh-ı mezbûrun yedinci günü Körfös karibine varduğun bildürdi imdi küffâr-ı hâksar gemileri ol tarafda olunacak donanma-i hûmâyun içerü girer diyü farzında gözleyüb dahi memâlik-i mâhruseden bir mahal düşmek mukarrerdir bu esnâde Düstûr-ı ekrem Vezirim Ahmed Paşa tarafından dahi mektub gelüb ol cânibde mahuf ve muhatara olunan yalılar

muhâfazası için zu‘amâ ve sipâhiden kifâyet mikdârı adem ta’yîn eylediğün bildirüb küffâr-ı bed girdâr gemileri K rfus ceziyesine çekilmeğle müşar n-ileyhe tekrar hüküm irsâl olunub lazım olan mahale Rûmili beglerbegisi yanında olan asker ile gönderilmek husûsu tenbîh oluna diyü emrim olub ve Köstendil begi emr-i sâbık mucibince Nif câniblerine varub  skenderiye ve Hersek begleri ile kemâ-k n umûr-ı muhâfazada olmak tenbîh olunmuşdur amma küffâr-ı hâksar cezire-i Körfös’a gelmişdir f kr-i f sid ve hay l-i kasidleri nedir gemilere arz olunduğ  mikd r  ile zahireleri ve  ıtakcılar  ahvâli nicedir yarar dilleri alunub sahih üzere haber alınmak elzem ve mühimdir buyurdum ki vusul buldukda yanında olan beglerbegleri ve begler kullarımla ve yarar korsan ve r es  ile hüsn-i ittifâk ve ittihâd üzere olub bu bâbda müşâvere idüb dahi beher takd r küffâr-ı bed-gird r n f kr-i f sidlerin ne idüğün fırsat el verirse cen b-ı Hakk tevekk lve sudur....ale't-tafs laslu itmek mefhur t kes ret 'l-berek t n tevessül idüb donanma-i nusret kar n mle üzerlerine hücum itmek bâbında hüsn-i tedbir ve tedarük idüb mahal iktizâ itdiğ ne göre vech ve münâsib ne ise anunla amel idüb kemâl-i basiret ve intibâh üzere olas n ve şöyleki donanma-i hümâyûnum....k şlamak lazım gelürse emr-i sâbık üzere Kotor limanında k şlamak mı evl dır yohsa Preveze semtlerinde mi eyidir bu bâbda dahi ol vak   ne ise tedarük eylediğün ne vechle tedarük eylediğün yazub arz eylesün ve donanma-i h may numdaki asker alınmak lazım olursa serh ddi muhâfazasına emr olunan Köstendil beginden kifâyet mikd r  sipâhi taleb idüb gemilere alas n kifâyet itmez ise Hersek ve Mavra hisarları mustahfizlarından dahi alas n ve Kıbrıs’da olan Avlonya ve Delvine ve Yanya sipâhileri dahi yerlerine varmak  zereidir icâzet-i hümâyûnum.....olalı hayli zamandır ve sâbıkâ İnebahtıbegi olan Kardos dâme izzehû livâ-i mezbûreye mukarrer olmuşdur tenbîh eylesün ki sancağın h fz  içün yarar  demlerin ta’yîn idüb kendü mamur olduğ  hîdmetde ola.

Bu dahi, bir sureti Hersek sancağında vak   olan k l’a dizdarlarına ve neferat ağalarına

22 / 35

Mezbûrun ademi Yusuf’a verildi, fi 12 Ca sene 979, Yazıldı

Bağdad muhâririne hüküm ki haliya Südde-i Sa’âdetime mektub gönderüb emr-i şerîf varid olub tahrîr itdüğün sancaklardan ne mikdâr zevâid zuhûr itmişdir diyü fermân olunmağın Musul sancağında Mirlivâ haslarından    yüz otuz iki bin alt  yüz yetmiş

akçe ziyade ve zeâmet ve tîmârlardan üç yüz elli beş bin beş yüz yetmiş bir akçe ziyade ki cümle altı yüz seksen sekiz bin altı yüz kırk bir akçe zevâid olur halde zuhûra gelüb beş yüz on dokuz bin dokuz yüz yetmiş akçesi havâs-ı hümâyûna ilhâk olunmağa münâsib olub baki kalan yüz altmış sekiz bin iki yüz altmış üç akçe haslar ta'yîn olunub verilmek münâsibdir diyü arz eylemişsin imdi Mirlivâ haslarından yok ziyade çıkar malın aslı nedir zuâma ve sipâhi tîmârlaridahi buna göre yazılmış ise mirlivanın kudreti kalmaduğu kimi sipâhinin dahi kudreti kalmamak lazım değildir buyurdum ki vardukda zikr olunan zevâidi ne vechle yoldan ve ne temessükle yazdın ve kadimi üzere Südde-i Sa'âdetime bildirësün ve Mirlivâ haslarından elli bin akçe zevâid çıkmak kâfidir ana göre mukayyed olasın

22 / 36

Bali Çavuş'a verildi, fi 11 C, Yazıldı

Yenice-i Vardar ve Karaferiye ve Sidrekapsı kadısına hüküm ki küffâr-ı hâksar donanması Selânîk câniblerine varub fesâd üzerine olmak ihtimali olmağın Selânîk begi dâme izzehû kal'a-i Selânîk'in ve ol câniblerin muhâfazası içün varmak fermân olunmuşdur siz dahi müşârûn-ileyh ile haberleşib dahi münâsib gördüğü mahalde il eri ile cemiyet üzere olub gemiler çıkmaya kabil olan mevâziye gönderüb ol etrafı hıfz u hırâset itmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an ve bir sâat te'hîr u tevâkkuf itmeyüb her müşârûn-ileyhle cümleünüz alet't-te'accil haberleşib dahi il erine mümkün olduğu mertebe âlat-i harb u kıtâl ihzâr itdirüb dahi her müşârûn-ileyhle vech ve münâsib gördüğü mahalde cemiyet üzere olub anun gibi küffâr-ı hâksar zarar-ı kasıd ile bir mahâle çıkarsa inâyet-i hakk'la men ve def'i bâbında tamam-ı dikkat ve ihtimâminiz zuhûra getirüb bi'l-cümle yalıların hıfz uhırâsetinde ve cemiyet ve din ve devlete müteâllik husûslarda bezl-i mâkdur idesüz ve küffâr cânibinden vâkıf olduğunuz ahabâr-ı sâhihayı i'lâmdan hali olmayub ne vechle tedarük itdüğün arz edesin

23 / 37

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 14 C sene 979, Yazıldı

Kara Ali Çavuş oğlu Mehmed çavuşa hüküm ki haliya Kıbrıs beglerbegisine ve Şam ve Trablus begine bazı mühimm u müsta'cel husûs içün ahkâm yazılıub müşârûn-

ileyh irsâl için sana gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr u arâm itmeyüb zıkr olunan ahkâm-ı şerîfe muaccelen müşârûn-ileyhimaya irsâl eylesesün

23 / 38

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 16 C sene 979, Yazıldı

Anadolu beglerbegisine hüküm ki livâ-i Hüdâvendigâr muhârriri zaim Mehmed Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb defter-i cedidden bazı kimesnelere tezkire verilüb bâde fevt olub tîmârları mâhlul oldukda ahre tevcih olundukda tevzi olunmayan karib ve firari ve çıkanlardan bir ferde terfi bazı sûhte ilhâk olunub tevcih olunduğun bildirdi imdi ol mukâle tevzi olunmayan karib ve firar çıkanlardan kimesneye terfi verilmek câiz değildir buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub anun gibi defter-i cedidden tezkire alub bâde fevt olmağla mâhlul ahre tevcih olunmalu oldukda defter-i cedidden tezkire verildüğü üzere tevcih edüb tevzi olmayan karib ve firari ve çıkanlardan bir ferde terfi kimesne nesne vermeyüb aslı üzere tevcih idesün

23 / 39

Mervan Çavuş'a verildi

İskenderiye begine hüküm ki Delvine begi Yasrib Südde-i Sa'âdetüme mektub gönderüb küffâr-ı hâksar gemileri cezire-i Körös'da olduğun bildirmeğin ta'yîn olduğunuz hîdmet-ı muhâfazada kemâ-kân mukarrer sa'y ve ikdâm üzere olmanız mühimmat umûrdan olmağın muhâfazada bir karar olmanız emr idüb buyurdum ki vardukda dikkat ve ihtimâmı andan komayub hıfz u hırâset memleket bâbında bezl-i mâkdur eyleyüb ol taraflarda olan kal'anın neferleri ve sair azebleri yoklayub hazır ve müheyya idüb vech münâsib olan mahal ile bir mahale zarar ve gezend iriştirmekden hazer idüb ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesesün düstûr-u mükerrem Vezirim Pertev Paşa edâma'llahu te'âla iclâlehûya hüküm gönderüb gereği gibi tenbîh ve tekid olunmuşdur ahre vechle tedarük görüb din ve devlete münâsib ise ana göre amel eder

24 / 40

Ahmed Çavuş'a verildi, fi 23 Ca sene 979

Cezâyir-i Garb beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderüp donanma-i hümayûnumla taşra kalmak için gönderilen hüküm mücebince zahîre ve sâyir mühimmet tedârik ederken iki kıt'a kalite Tunus'a müteveccih olup ve iki kıt'a kalite katur önüne geçüp küffâr-ı hâksârın donanma-i makhûresinden dil alınup su'âl olundukda ...olan gemileri ve sâyir kadirgaları İspanya'nın gemileri cümle ikiyüz otuz kıt'a kadirga ve yetmiş pâre firkate ve yirmi sekiz kıt'a barca cem' olunup İspanya'nın karındaşı ...nâm ...serdârları olup Venedik kadirgaları askerini ihrâc edüp İspanyol Sultanları mükemmel donadup ...göçmek üzeredir deyü haber verdiler düstûr-i mükerrrem vezîrim ...Paşa edâmallâhü ta'âlâ iclâlehü ve kapudan dîn ü devlete müte'allik umûrda ikdâm ve ihtimâm üzre donanma-i hümayûn mühimmâtı tedârikinde olduklarını arz eylemişsiz her ne ki i'lâm eylemiş isen mufasssalen ma'lûm olmuştur yüzün ağ olsun hidemât-ı hümayûnumda kemâl-i ikdâm ve hüsn-i ihtimâm üzre olan kullarımdansız imdi donanma-i sa'âdet-makrûnum inşallâh u te'âlâ kışlaya gircükde şöyle ki garb taraflarına mahzûr vâki' ola mu'accelen irişüp evvel-i bahar ...gerü donanma-i hümayunuma mülâkî olman emr edüp buyurdum ki vardukda ke-mâ kân hidemât-ı hümayunumda bezl-i makdûr etmekden hâlî olmayup anun gibi vilâyet-i garb taraflarından bir habere vâkıf ve müttali' olup varup irişmek lâzım gelürise bir an te'hîr u tevakkuf etmeyüp fermân-ı celîlü'l-kadrim mücebince ol cânibe varup lâzım olan tedârikin görüp gerü evvel-i bahar ...donanma-i hümayûnumda hâzır bulunup dîn -i mübîn ve devlet-i ebed karnıma müte'allik olan husûslarda sarf edüp envâ'-ı mesâ'î cemîle vücûda getüresiz.

24 / 41

Ademi Kayık Yakub'a verildi

Mekke-i Mükerrreme Şeyh-ül haram kadîsı Hüseyin'e hüküm ki haliya Vezirim Sinan Paşa edâma'llahu te'âlâ iclâlehu Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüp senün her vechle yararlığın i'lâm sen edüb dahi senün vüfûr-ı diyânet ve hüsn-i istikâmeti i'timâd-ı hümayûnum olmağın Mekke-i Mükerrreme'nin Harem-i şerîfe ta'mîr olunmasın emr olub zikr olunan binâ-i şerîfin götürdülmesi suyolunun binâsı olmak emr idüb

buyurdum ki vusûl buldukda tehir eylemeyüb zikr olunan suyolunun üzerine varub nazır olub Cidde begi Kâsım mübâşereti ile emr olunduğu üzere ta'mîr itdürüb ve suyolunu dahi itmâma irişdire envâ-i say ve ikdâmın zuhûra getüresin amma mezbûr suyolu sunun kârîzlerine ilhâk eylemeyüb mecrada tedarük idüb itmâmında gereği gibi ihtimâm eyleyüb lazım arz olan ahvâli yazub bildüresin inşâ'a'llâhü'l-E'azz gelecek hac mevsimine dek zikr olunan su vüfûr-ı ikdâmın sebebi ile mahal-i mamûra gelmek müyesser olursa envâ-i inâyetimle behre mend ve muhassilü'l-âmâl olman mukarrerdir ana göre bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün.

25 / 42

Kethüdasına verildi, fi 13 Ca sene 979

Şam beylerbeyine hüküm ki mektûb gönderüp Şam'da cem' ve tahsîl olunan mâl-ı mîrînin üzerine beylerbeyiler nâzır olıgelüp sonradan raf' olunup hâlen ümenâ ve ummâl nâzır olmamağla tekâsül edüp mâl-ı mîrî edâsına ta'allül eylediklerin ve üslûb-i sâbık üzere nezâret için hüküm gönderilmesini bildirmişsiz imdi kadîmden Şam'da müstakil defterdârlar olmadığı için beylerbeyiler nâzırlar idi hâlen müstakil defterdâr ta'yîn olunmağın ihtiyâc kalmamışdır heman size lâzım olan defterdâr-ı mîrîye âyid malı alınmadığı yeri i'lâm etdiğin almağa sa'y edüp ve istihdâm için kifâyet mikdârı adam ve gayrı taleb etdikde verüp her ne vechle mu'âvenet lâzım olursa gereği gibi hüsn-i mu'âvenet ve muzâheret eylemendir buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda emr-i şerîfim mûcebinece amel eyleyüp anun gibi nuzzâr ve ümenâ ve ummâl ve sâyir mübâşirîn-i emvâlden her hangisinin zimmetinde mâl-ı mîrî olup edâsında ta'allül eyleyüp defterdâr senden alıvermek bâbında mu'âvenet taleb edüp veyahud emvâl-ı mîrî hizmetlerine istihdâm için adam ve gayrı mu'âvenet taleb eyledikde vech münâsib görüldüğü üzre hüsn-i mu'âvenet ve muzâheret edüp tahsîl-i emvâlde sa'y ve ihtimâmın vücûda getüresin

25 / 43

Kâtibe verildi

Sol ulufeciler ağası Rıdvân ağaya hüküm ki vilâyet kadîları Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüp şimdilik ahali ve memleketi ehl-i fesâd u şenâ'at mazarratlarından

âsûde-hâl oldukların i'âm eyledükleri ecilden sana Asitâne-i Sa'âdete gelmek emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i şerîfîm mucibince Südde-i Sa'âdetime gelüb gidesin

26 / 44

Yevmü's-sebt 19 Ca sene 979, Arab kethüdâ'ya verildi, yazıldı

Cârullâh Çavuş'a hüküm ki mektûb gönderüp fermân olunup malları verilen beheri cins yuvalıklardan isleyüp yalıya ırsâl olunan cümle on beş bin dört yüz aded yuvalak etdirilüp yalıda olan mahzene teslîm olunduğunu ve bâkîlerin dahi göndermek üzere olduğunu bildirmişsin ol bâbda ne demiş isen ma'lûm oldu imdi islenen yuvaluk vakti ve mevsimi ile yalıya indirilmek mühimmâtıdan olmağın buyurdum ki te'hîr eylemeyüp zikr olunan yoluğu vakti ve mevsimi ile yalıya indirmek bâbında ikdâm-ı tâmm eyleyüp ihtimâm üzere olasın.

26 / 45

Mezbûrun kethüdası Hasan ile gühercile katîbi Abdullah'a verildi

Fi 9 Ca sene 989

Sis begine ve kadısına hüküm ki mektub gönderüb bundan âkdem Yörük taifesinden Beglögör ve Emenlü ve Tüccarlu Haymane taifesinden Ak ve Adanek ve Maşkaci ve Meloşmerli ve gayrılar Yörükleri yerlerde daima fesâd u şenâ'at üzerine olub bile yaylaklarına gidüb geldiklerince Müslimanların önünden yürüyüb koyunların ve sair davarların nisâb idüb varan ademleri soyub ve şer'e itâat itmeyüb fesâd ve şenâ'atleri husûsu baîs görülmesi için emr-i şerîfe varid olub ve Mirza çavuş mübâşir ta'yîn olunub ber-muceb emr-i şerîf ashâb-ı hukuk talebi ile ehl-i fesâd görülüb müstehâk olduklarına göre tecessüs-i şer' haklarından gelinüb ve bazıları evleriyle cezire-i Kıbrıs'a götürülünce şer'lerinden emin olunmaz diyü cem- i kesir...ilearz eyledüğün ecilden buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi mezbûrlardan kimesne gelüb davayı hak iderlerse cezasıyla beraber idüb bir def'â şer ile vaz' olmuş olmayub on beş bin mürûr itminân kazıyyelerin muktezâ-ı şer-i kâdim üzere teftiş ve tefâhhus idüb hukûkun şer ile baîs olan hakların bi kusur aluverdikden sonra üzerlerine sâbit ve zâhir olan fesâd u şenâ'atlerinin sûret-i sicilleri ile yarar ademler koşub Kıbrıs ceziresine gönderib ve koşub gönderdiğün ademlere muhkem tenbîh idüb yolda ıtlâk eylemeyeler

ve cezireye teslim olunduğuna beglerbegisinden temessük alub Südde-i Sa'âdetime gönderesün.

27 / 46

Hacı Murad'a verildi, fi 23 Ca sene 979, yazıldı

Uzunca Hasköy kâdisına hâlen mektûb gönderüp dergâh-ı âlî çavuşlarından Mehmed Çavuş'a hükm-i şerîf gelüp Ankaralı Ermenîlerden serhadde mektûb ulaştırılmak ihtimâli olup mahrûse-i Edirne'den giden karbanların ipek yüklerin yoklayup mektûb var mıdır deyü görülmek fermân olunmağın beş on nefer atlu ve mezbûr çavuşla Uzunca Ova'ya varılup mahrûse-i mezbûreden bir karbana boşup yükleri ipek olup Diyârbekir'de Bitlis nâm kasabadan Ovanis adlu bir Ermenî bulunup esbâbın tefahhus ederken mezbûr çavuş ismin tebdîl etdik Ankaralı İbrahimsin deyücek karban başı dîvâne Mahmûd nâm katırcı su'âl etdüğünüz Ankaralı Ahî oğlu Hacı İbrahim nâm Ermenîdir mezbûr İbrahim'in yükleri ipek karban başısı kara Hamza ve katırcısı Balıkesirli Ali'dir mezbûr İbrahim'e kal'anın beru cânibinde boşup mahrûse-i Edirne'ye giden katırcılardan Tahtacı Mehmed ve Süleyman nâm katırcılar haber verdikleri gibi ale't-tea'cîl mezbûr çavuş merkûm Ermenî İbrahim'in akabinde gidüp Uzunca Ova'da bulunan Ermenî'nin yoldaşlarıyla ipek yükleri ...koyuveriyüp esbâbı ve sâir yoldaşları girift olunup mezbûr Ovanis ile Murâd nâm kimesne ahvâlleri tefahhus olunmak için gönderildiğini bildirmişsiz buyurdum ki vardukda mezbûrları ve metâ'larını erkân vechle tefahhus (?) edüp göresiz mektûb bulunursa ipekleriyle südde-i sa'âdete gönderesiz bulunmazsa ...gitmeyüp Üsküb'e ve ... icâzet veresiz şöyle bilesiz.

27 / 47

Âdemi İdris'e verild, fi 26 Ca sene 979

Liva-i Kilis muhâririne hüküm ki Kilis begi Ferhad'ın Südde-i Sa'âdetim'e mektub gönderüp liva-i mezkûreye tabi Gelüceli Kemangrad nâm kal'alar yanında demur madeni zâhir olub anda olan toplara yuvalık dökülmek için ustalar taleb idüb ve istihdâm için bir iki pare karye ta'yîn olunmasın arz eyledüğü ecilden iki kıt'a karye ahalisi ta'yîn olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda emrim mucibince iki pare karye reâyası maden-i mezkûre hîdmetine istihdâm ta'yîn idüb girü ana göre muâf name

verile ne makule tekâlifden muâf olmak münâsib ise ve ne ehli karyeler olub kaç ise takrirleri isimleri ile yazub Sûdde-i Sa'âdetüme arz eylesün

28 / 48

Yevm-ül İsneyn, 22 Ca sene 979

Kilis begi âdemi İdris'e verildi, fi 22 Ca, sene 979

Dökücü başına hüküm ki Kilis begi Sûdde-i Sa'âdetime mektub gönderüb Kilis sancağına tabi Gelüceli Kemengrad nam kal'alar mâbeyninde bir demur madeni zâhir olub Semendire'ye tabi Bac nâm madende hâsıl olan yuvalıklar bunda dahi hâsıl olur diyü görenlere haber verdüklerin bildirüb anda olan toplar yuvadan dökülmesi için bir nefer ustalar gönderilmesin i'lâm eylediği ecilden beş nefer dökücü gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda has dökücülerden yuvalık dökmede mamûr olan ustalardan emrim mucibince beş nefer ustalar irsâl eylesünki varub maden-i mezbûrda hîdmetde olalar.

28 / 49

Mervan Çavuş'a verildi, fi 12 Ca sene 979

Bosna sancağında Krupa ve Kostanice ve Növi dizdarlarına ve ağalarına hüküm ki Bosna sancağına Hersek sancağı verilmişdir sancağına varınca zikr olunan kal'alar ve sair livâ-i mezkûrde vaki' olan mahallerin hıfz u hırâseti umûr-I mühimden olmaktadır buyurdum ki vardukda gereği gibi bâsiret ve intibâh üzere olub eger kal'ağın ve sair ve sair muhâfazası elzem olan mahallerin hıfz ve hırâseti ve zabt hususunda bezl-i mâkdur idüb sancağına varınca bir mevz-i adüvv taraflarından mazarrat ve hüsrân irişdirmeden ziyade hâzır idüb öte cânibden hilâf-i ahd bir vaz' sudûr itmeyince bu taraftan dahi bir ferde mugayir sulh ve salah dahl ve tecâvüz etdirmeyesün vechle men ve def'i husûsunda ikdâm ve ihtimâm üzere olub men'i ve def'i husûsunda ikdâm ve ihtimâm üzere olub men-i memnu olmayub muhtaç-ı arz olanları isimleriyle yazub arz eylesün

Bu dahi

Bir sureti Hersek sancağında vakı' olan kal'a dizdarlarına ve neferat ağalarına

29 / 50

Hasan Çavuş'a verildi, Fi 27 Ra sene 979 yazıldı

Şehirköy Ferruh ve Mahmud Çavuş'a hüküm ki Dergâh-ı Muallâm çavuşlarından Ferhad Çavuş ve Ali Çavuş ve İdris Çavuş Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüb Semendire begi olan Hüseyin bundan âkdem Dergâh-ı Muallâm'a çekdikde müşârûn-ileyh bin altı yüz flori vakit ile aliverüb Behram nam kethudâsı kabz edüb kendüleri mala kefil olub hâlâ flori karz virenlerin hakların bunlardan taleb eyledüklerin bildürüb müşârun-ileyhden alıverilmek için emr-i şerîfe rica eyledükleri ecilden buyurdum ki göresin fi'l vaki' mezkûrlar müşârun-ileyh ol mikdâr altun karz aliverüb mala kefil olduklarına.....ile bi-kusur hasları mahsulünden tahsil idüb sen ki Mahmud çavuşsun gönderüb meblağ-ı mezbûru mukaddemâ karz verenlere şer' ile teslîm itdüresin inâd ve muhâlefet itdirmeyesin

29 / 51

Mezkûrun kethudâsı Ali'ye verildi, fi25 C sene 979, yazıldı

Temeşvar beglerbegisine Lipova ve Canad kadîlarına hüküm ki haliya Lipova ahâlisi âdem gönderüb hâliya Lipova sancağı begi ve voyvodaları âdemleri ehl-i iyâllerin tutub bazı esir ve bazısı na-bedîd idüb tevâbîlerinde varub mûmâ-ileyh sancak begisine şekvâ idenleri muhkem ve döğüb ve reâyaya odun çekdürüb ve baki ve basdırılmak salub haber ile cem' itdürüb bir akçe ve bir habbe virmeüyüb ve nice kimesnelerden ve reis esbâb satun alub sonra akçesin taleb eyledüklerinde virmeüyüb ve davarı hastadır diyü nicesin ehl-i iyâli üzerine girüb evin basub ve kendü hasları reâyâsından dahi öşrü rûsumların şerh ve kânun ve defter muktezâsınca almayub ziyade alub ve kendü ve gayrı reâyaların mecd u celb u ahz için tutub üzerlerine bazı nesne isnâd iylemekle habs idüb şer' ile üzerlerine nesne sâbit ve zâhir olmayanların hariç diyü hayli akçelerin alub bunun emsali nice zulm ve cefâ iderlermiş buyurdum ki vardukda mezbûrlardan gelüb davayı hakk idenleri ile bunlar idüb mukaddemâ bir defa şer ile sorulub fasl olmayub on beş yılgeçmeyen davalarınhusemamuvâcehesinde onat vechle hak üzere gereği gibi teftiş ve tefâhhus eyleyüb göresin şöyleki kazîyye arz olunduğu gibi ise şer ile sâbit ve zâhir ola anun gibi şer ile sâbit ve zâhir olan hukuk-ı ashâbına alıverdikden sonra bi-hasebi's-şer' üzerlerine sâbit olan husûs-ı kâdim üzere

yazub arz eyleyesün amma hin-i teftişde tamam-ı hak üzere olub tezvîr ve telbisden ve şuhûd-ı zûrdan hazer idüb kazîyyede medhâl olmayani dahl itdürmeyüb ve hilâf-ı vakı' olan kazîyye arz olunmakdan dahi hazer edüb ve bi'l-cümle celle ve hakk'dan...etmeyesün.

30 / 52

Hasan Çelebiye verildi, fi 24 Ca Sene 979, yazıldı.

Haleb kadısına hüküm ki mektub gönderüb taht-ı kazânuzdan Kıbrıs'a sevk mühimmatı için ihrâc olunmasına fermân olunan terekenin küllisi yirmi zabt olmak ricâsını arz eylemişsin imdi memâlik-i mahrûsedden fermân olunan terekenin cümlesi İstanbul'a gelesiye ihrâc olunmak fermân ulaşır İstanbul'a gelmesi dahi yirmi buyurdum ki vardukda taht-ı kazânuzdan Kıbrıs'a sevki mühimmatı için ferman olunan tereke küllisi yirmi zabt olmak üzere sab' idüb emr-i şerîfe mugâyir kimesneye terâhi itdürmeyüb bu bahane ile kefereyi rencide itdürmeyesün.

30 / 53

Müslümanlardan Hacı'ya verildi, fi 24 Csene 979, yazıldı

Aydos kadısına hüküm ki taht-ı kazân halkı haliya binâsı fermân olunan gemiler hîdmetine ta'yîn olunmağın zahire için kazâ-i mezbûr halkına odun teklif olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda taht-ı kazân halkı binâ olunacak gemilere hîdmet ider iken zahire için odun teklif itdürmeyesün.

30 / 54

Kethudâsı Ahmed'e verildi, fi 24 Receb sene 979 yazıldı.

Tekeili Begine ve Antaliye kadısına hüküm ki sen ki sancak begisin âdem gönderüb Antaliye kal'ası erenlerinin ahâlisi fesâd u şenâ'ati olanlara zabt itmek istediği Bize sancak begi karışmamak için arz hükm-i şerîf varır diyü te'allül üzere olduğun bildirmişsün fi'l vakı' arz itdüğü üzere ise anunla fesâd u şenâ 'at üzere olan hisar erenlerini gereği gibi zabt idüb muhtaç olanları tedib eyleyüb şöyle bildiresün.

30 / 55

Davud Kethüdâ'ya verildi, fi 28 Receb sene 979

Diyarbakir beglerbegisine hüküm ki ol cevânibde vakı' olan ahvâl hassanın cem' ve tahsil husûsuna nâzır olub teksîr ve tevîri bâbında envâ-ı sa'y ve ikdâmın vücuda getirmek emr edüb buyurdum ki vardukda husûsu mezkûr nâzır olub emr-i celil-i kadrim muktezâsınca bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyüb mal-ı mirinin teksîr ve tevîri hususlarında envâ-ı sa'y cemile zuhûra getüresin lazım-ı arz olanları yazub arz eylesün

31 / 56

İskenderiye beginin kethüdasına verildi, Fi 19 Receb sene 979

Şam beglerbegisine hüküm ki İskenderiye kapudanı Mehmed kadırgalar mühimmi için tahrir olunan ol evâmîr-i şerîfe âdemler ile irsâl olunub alet't-te'acil müşârûn-ileyhe irişmesi lazım ve mühimm olmağın buyurdum ki zikr olunan emr-i şerîfe ile mümâ-ileyhin âdemleri vardukda bir an te'hîr u terâhi itmeyüb alet't-te'acil emin ve sâlim Gazze sancağı begine ulaşırdırsın müşârûn-ileyh dahi emrim muktezâsınca muaccelen mümâ-ileyh İskenderiye kapudanına ulaşıra

31 / 57

Bu dahi

Gazze begine hüküm ki İskenderiye kapudanı kadırgalar binâsı mühimmi için yazılan emr-i şerîfe âdemler ile müşârûn-ileyhe irsâl olunub alet't-te'acil irişib lazım ve mühimm olmağın Şam beglerbegisi mezkûrları alet't-te'acil Gazze begine ulaşırdırsın diyü fermân-ı şerîfim sadır olmuştur buyurdum ki müşârûn-ileyh mezkûrları emrim muktezâsınca sana ulaşırdırsın diyübir an tehir itmeyüb alet't-te'acil mümâ-ileyh Mahmud'a ulaşırdırsın emrim muktezâsınca maslahata mübâşeret eyleyüb alet't-te'acil itmâm irişdürüb husûs-ı mezkûr emrim mühimmandandır ana göre mukayyed olub bâb-ı ikdâmde dakika fevt itmeyesün.

31 / 58

Yevmü'l-Cum'a, fi 11 Şa'ban, sene 979

Kethudâsı Abdülaziz'e verildi, fi 12 Şa'ban sene 979

Cebele begine Cebele ve Lazkiye kadîlarına hüküm ki sen ki sancak begisin Trablus kadîlığı mektub gönderüb nefsi-i Cebele'de asûde olan Sultan İbrahim bin Edhem kuddise sirruhû'l Aziz evkâfının mütevellisi olan Şeyh Haydarın yedinde emri-şerîfe vârid olub mukaddemâ evkâf-ı mezbûrenin mütevellileri olan İmadeddin ve Bedreddin nam kimesneler evkâf-ı mezbûreninmahsûlundan külli nesne alub ve bel' edüb ne mikdâr nesne ekl etmişler ise yerlü yerinde teftiş eyleyüb şer' ile her ne sâbit olur ise bî-kusur aluveresin diyü fermân olunub adem gönderilüb davet.....gaybet edüb emri-şerîfeye imtisâl itmedüklerini arz eyleyüb ve mezkûr yerlerün Dergâh-ı Muâllam'da mevcut bulunmağın sen ki sancak begisin kapu kethüdân olan Abdülkadir kethüdâyâ teslim olunub yerlü yerinde teftiş ve tefâhhus olunub anun istedikleri mal ve vakıf bî-kusur tahsil olunması için Cebele ol cânibe olunmuşdur buyurdum ki vusul buldukda mezkûrlar Cebele'yi teftiş itmeyüb ıtlak edüb yarar kefillere verdükden sonra husûs-ı mezbûru onat vechle hakk üzere şer' ile teftiş ve tefâhhus eyleyüb göresin fi'l vakı' mezkûr müteveli oldukları zamanda evkâf-ı mezbûre mahsûlundan üzerlerine hukuk kalduğu şer' ile sâbit ve zâhir olursa şer' ile subût olan vakfın hazine mezkûrlarından hükm edüb bî-kusûr alıverüb üzerlerine bir akçe ve bir cebe baki koyub bî-kusûr tahsil itdükden sonra ne mikdâr hak sâbit olub ve ne kadar nesne tahmil itdüklerin sicil-i mahfuz kayd idüb sûret-i sicilleri yazub arz eyleyesün amma hin-i teftişde tamam-ı hak üzere olub bir canibe meyil ve mecal itmeyüb hilâf-ı vakı' kazıyye arz olunmakdan ictinâb eyleyesün

32 / 59

Bu dahi

Vilayet-i Şam kadîlarına hüküm ki haliya Cebele'de medfûn olan Sultan İbrahim bin Edhem kuddise sirruhû'l türbesinde seccade nişin Emir Haydar zide takvahû gelüb bazı kimesneler müteveffa müşârun-ileyhin türbesine hîdmet iden dervişlerden olmayub şeyhnîden mecaz değildir iken mücerred cer için fuzuli Kisre ve Kemer giyüb müslimanlara ta'cîz ve taziyik verüb tarik-ı Edhemiye tamam ihtilâl vermişlerdir diyü ol

makule kimesneleri Göke ve Kemerleri alunub men olmaları bâbında hüküm taleb itdüğü ecilden buyurdum ki vardukda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub göresin fi'l vakı' ol makule Kisre ve Kemer giyüp müslimanları cer iden kimesneler giydükleri Kisre ve Kemer şec-i marifet ile gitmeyüb mücerred cer etmek için fuzûli koyub Müslimanlara müzâyaka verüb tarık ile gelmişlerin Kisre ve Kemerlerin alub muhkem tenbîh ve tekîd eylesesün ki min- bâ'd şeci ve hilâfa marifet olmadın ve Kemer ve Kisre giymeğe müstehak olmadın cer için kimesne Kemerve Kisre giydirmeyüb emr-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdurmeyesin ba'de't-tenbîh emr-i şerîfe muhâlif fuzuli Göke ve Kisre giyüb müslimanlara müzâyaka verenleri isimleri ile yazub arz eylesesün şöyle bildiresün ve ba'de'n-nazar hükmi-i hümayûnum şecâat ifa idüb

33 / 60

Bu dahi

Cebele beyine ve kâdîsına hüküm ki bundan akdem vilâyet-i Şâm'dan cezîre-i Kıbrıs'a gönderilen zahîre nüzûl emîni olan Monla Ağa zîde mecdühû mektûbu vârid olup kazâ'-i Cebele defterde üç bin dört yüz elli altı hâne yazılıp bu cümleden kazâ'-i mezbûra nâyib olan Bedreddîn nâm kimesne bin altıyüz altmış hâne gönderip mâ adâsını ekl ü bel' edüp su'âl olundukda kimisi harâb ve kimisi ...hâs olmakla tarlalarını almamışdır deyü cevâb verdükde bildirüp teftîş olunması lâzım olduğunu i'lâm etdiği ecilden mezkûr nâyib Südde-i Sa'âdetimde hâzır bulunmağın sen ki ...kapu kethüdân olan Abdülazîz kethüdâya teslîm olunup yerlü yerinden teftîş olunmakiçün ...ol cânibe gönderilmişdir buyurdum ki varup vusûl buldukda mezkûru ...ıtlâk edüp ...teftîş etmeyüp yarar kefile verdükden sonra husûs-ı mezbûru erkân vechle hakk üzere ehl-i vukûfdan ve sâyir vilâyet halkından teftîş ve tefahhus eyleyüp göresiz fi'l-vâki' mezkûr arz olunduğu ol mikdâr hânedan ...cem' edüp iletüp bi't-tamam teslîm etmeyüp ol mikdâr hânesin ...etdiği vâki' midir yoksa vâki' midir bi'l-cümle tamam avrete irişüp ne mikdâr ekl etdüğü sâbit olursa şer'le sübût bulan bakâyâsı sicill-i mahfûza kayd etdikden sonra kendisi yarar kefile verüp sûret-i siciliyle mufasssal yazup arz eylesesiz.

33 / 61

Yevmü'l-sebt 19 Şa'bânî'l-mu'azzam, sene 979

Karahin kethüdaya verildi, fi 21 Ş

Menteşe beyine hüküm ki livâ'-i mezbûrde ...nâhiyesinde iki bin akçe tımara mutasarrıf olan Mahmûd fevt olup oğlu kalmayup bir tarikle berâtı Hüseyin ve Mustafa nâm ahibâblarına düşmekle sipâhî-zâde değil iken ve kendüler tımara müstahaklar değiller iken evvel ol berâtı babaları berâtıdır deyü teftîş edüp tımara vâsıl oldukları südde-i sa'âdetimde istimâ' olundu imdi buyurdum ki vardukda göresin mezbûrlar ne vechle tımara ...fi'l-vâki' ehil midir ehiller ise sipâhî-zâde değil iken ol berâtla tımara vâsıl olmağa sebep nedir asıl ve hakîkati ile ma'lûm edinüp dahi vukû'u üzre arz edesiz.

34 / 62

Yörük subaşının âdemine verildi, fi 5, Mehmed Çavuş'a verildi

Vize yörükleri subaşısı Piri'ye hüküm ki ve Vize yörükleri yüz beş neferdir ve haneden otuz üçer ocaktır İğneada'da binâ olunan gemiler binâsı mühimmi için ihrâc eyleyüb varub gemiler binâsına mübâşeret eylemek emr idüb buyurdum ki vardukda tehîr eylemeyüb zikr olunan yörükleri ocakların garet ve kânûn üzere çeri başları ve makrumları ve altışar aylık zâd ü zevâdeleri ile muaccelen ihrâc eyleyüb Ahyolu'da binâ olunan gemilerin üzerine varub hîdmete mübâşeret itdüresin gemiler husûsu ziyade mühimmandandır ihmâlden ve geç veya eksik götürmekden hazer eylesün.

35 / 63

Ahmed Kethüdâ'ya verildi, fi 15 C sene 979

Lapseki kadîsına hüküm ki müceddeda Kemer'de gemiler binâ olunmak emrim olub husûsu mezkûre kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Biga sancağı begi Ahmed dâme izzühû ta'yîn olunub hîdmet-i mezkûrede olanlar için orducu lazım olmağın taht-ı kazândan bir nefer kasab bir nefer ekmekçi ve bir nefer işçi ihrâc olunmasın emr edüb buyurdum ki vardukda tehîr itmeyüb zikr olunan ehl-i hirfen yararlarından ta'yîn olunduğu üzere vech ve mübâşerete müteâllik olan havancılar ile ihrâc etdirüb mahal-i mamûra irsâl eylesün

35 / 64

Muhzîra verildi, fi 17 C sene 979

Saruhan sancağı sipâhileri begine hüküm ki sancağa müteâllik sipâhilerin bir nevbetlüléri ki beş yüz seksen altı neferdir Tophâne-i Âmirem hîdmetine ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vardukda te'hîr u terâhi etmeyüb ta'yîn olunan sipâhilerin birer nevbetlüléri yayabaşları ve makrumları bi'l-cümle altışer aylık zâd ü zevâdeleri ile muaccelen bilâ-kusur ihrâc eyleyüb mahal-i mamûra eyleyüb hîdmete mübâşeret itdüresin bu husûs-u umûr mühimmandandır ihmâl u tekâsül olunub sipâhilerin gece veya gün ihrâc olunub maslahatda avk u te'hîr olunmakdan ziyade hazer eylesün

35 / 65

İskenderiye kapudanı ademi Mehmed'e verildi, fi 8 Receb, sene 979

Tekrar bir dahi yazıldı, fi 18 Receb sene 979, verildi

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Süveys kapudanı olan Mahmud dâme izzühû'ya hala İskenderiye kapudanlığı inâyet olunub inşâa'llâhu te'âla evvel bahar-ı huçeste-âsârda gazâ ve cihâd için İskenderiye'de olan gemiler dahi derya'ya çıkmak lazım olmağın anda olan kadirga ve kalite emir müşârün-ileyh mübâşeret ile meremmet olunub dahi memleketde olduğu mikdârı yeniden gemiler binâ olunmasın emr edüb buyurdum ki vusûl buldukda tevâkkuf itmeyüb İskenderiye'de olan kadirga ve kaliteleri kapudan müşârün-ileyhe mübâşeret ile muaccelen bâ-ihitimâm ta'mîr itdürüb hazır ve müheyya eylesün ve yeniden dahi ciddü ihtimâm ile ne mikdâr kadirgalar binâ olunmak mümkün ise mezbûr kapudana binâ itdürüb rençberlerde bulunan keresteden ve Süveys kerestesinden İskenderiye'de mevcut olan keresteden ihzar idüb nevrudan mukâddem itmâma irişmesinde envâ'-i ihtimâmın vücuda getüresin amma rençberlerden alınan keresteye değeri bahasıyla aldırub mübaşirlere bu bahane ile reâyaya te'addî etdirmeyesün ve ne vechile tedarük olunub ne mikdâr gemiler ihzar olunmak mümkündür sâhihi ile mufassal ve meşruh arz eylesün.

36 / 66

Yevmü'l-Hamîs fi 26 C sene 979

Mezkûrun ademi Saru'ya verildi, fi 27 C sene 979, Edirne

Vidin begi Hamza bege hüküm ki Dergâh-ı Muâllam'a adem gönderüb bi'l-fi'l İskenderiye'de olan diyar kal'alar muhâfazasında eyyâm-ı şitâ irişmeğle düşmen cânibinden havf ber taraf olub sancağına varmak bâbında icâzet-i hümayûnum rica ettiğün ecilden buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda tamam-ı mukayyed olub Rûmili beglerbegisine âdem gönderüb haberleşüb eğer ol câniblerde düşmen tarafından bir vechile havf ve huşiyet olmayub küffâr-ı hâksârın donanma-i makhûresi dağılub yerine gitmiş ise sen dahi sancağa varub hıfz u hırâset memleket ve zabt u siyanet-i raiyyet bâbında dakika fevt etmeyesün amma müşârûn-ileyh onat vechile haberleşüb tamam-ı ahbâr-ı sahîhaya vâkîf ve muttali olmadın.....bahane eyleyerekden kalkub gitmekden ziyade ihtirâz eyleyesün

36 / 67

Kasım Çavuş'a verildi, fi 23 C sene 979 yazıldı

İçili begine hüküm ki hâliya Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb vilâyet-i Karaman nüzulubî-tamam irsâl olunub ve.....ekseri gönderilüb bâkisi dahi irsâl olunmak üzeredir diyü i'lâm eylemişsin imdi Maliye cânibinden Suğla terekesi için münakkaş hüküm gönderilmüşdür buyurdum ki vusul buldukda sen dahi bu husûsu gereği gibi sa'y ve ihtimâm edüb zikr olunan terekeyi sırasıyla fûrûht edüb akçesin cem' eyleyüb kimesneye zayi etdirmeyüb bel' ve ketm olunmaktan ziyade hazer eyleyesün ve ne mikdâr tereke cem' edüb nev bahaya fûrûht olub ve ne mikdâr akçe tahsil olunduğun yazub arz eyleyesün.

36 / 68

Bu hüküm iptal edilmiştir.

38 / 69

Kethüdâya verildi, fi 27 C sene 979

Azak begi Hayır bege hüküm ki haliya Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb Kefe mukâtaasına iltizam eylediğin bildirmişsin imdi sancağın muhâfazasına yarar âdemin koyub muaccelen Kefe'ye gelesün mukataayı zabt idüb ve anda binâsı fermân olunan gemi hîdmetinde olmak emr edüb buyurdum ki vusûl buldukda sancağa yarar âdemin koyasın gelüb Kefe mukâtaasını zabt eyledi.....sa'y ve ikdâm eylesesün ve anda binâ olunan gemiler hîdmetinde olmağın lazım olanı dahi Kefe hassa harcından alasın

38 / 70

Ferruh Çavuş'a verildi, fi 27 C sene 979 yazıldı

İnebahtı begine ve kadısına hüküm ki Tershane-i Âmirem emini Mustafa Hatvan kal'asında miri akçeden hayli akçe koyub dizdarın ol bâbda mektub gönderüb i'lâm eylemiş ve İnebahtı kal'asında dahi bir mikdâr nukûd ve esbâb konulduğu istima' olduğun ve andan gayrı Cezayir beglerbegisi iken şehid olan Ali Paşa anda varduklarında İnebahtı dizdarlarına dört yüz bin akçe ile iki sanduk akmişe emanet koduğu düstûr-u mükerrerem Vezir-i âzam Mehmed Paşa edâma'llahü te'âlâ iclâlehünün Mısır'da vakı' olan hasları voyvodası Hüseyin dahi muharebeye teveccüh itmediğin anda uğrayub mümâ-ileyhin hasları mahsulundan ve kendü esbabından dizdar-ı mezbûrda hayli akçe ve esbâb emanet kodukları i'lâm olundu imdi mezbûr dizdarda emanet konulan eğer miri akçelerdir ve eğer sair akçe ve esbâb bi- kusûr zuhûra getirilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda li- tevâkkuf bizzat mukayyed olub mezbûr dizdarı getirdüb bu husûsda ehl-i vukûf ve ahali-i kal'a muvacehesinde tamam-ı dikkat ve ihtimâm ile teftiş idüb göresin ne mikdâr nesne emanete konulduğun zuhura getirüb bi-kusûr defter idüb mühürleyüb tezkirelerin dahi müşârûn-ileyhe temessükleri mucibince kabz idüb arz eylesesün amma şöyleki mezbûr dizdar bu husûsu inkar iderse kendüye tevâbin habs idüb dahi dikkat ve ihtimâm ile teftiş eyleyüb ve evlerinde zan olunan yerleri dahi kazdırub tamâm-ı ihtimâm ile irişdirüb nesne zuhur iderse vukû' üzere arz eylesesün husûs-ı mezbûru görmüş ve işitmiş kimesneler bulunmak olmaz tamam-ı ikdâm ile tecessüs idüb kazîyye münker olursa mufasssal ve meşrûh yazub arz eylesesün sonra dizdar nevâhi hıfzında fermân-ı şerîfim ne vechile sadır olursa

mucibiyle amel eylesin ve sen ki İnebahtı begisin boğaz hisarlarına yalıdan bizzat varub neferatın yoklayub sağır ve pirleri yoklayub harb ve harbe kadir....yeniçeri hanesine gece ve gündüzde ihtimâm üzere olub ol kal'aya zarar ve gezend iriştirmemeğe merdâne olasin ve bi'l-cümle mezbûr dizdarın bu bâbda şenâ'at zahir olub habs olunmak icâb iderse dizdarlığın kal'anın hıfz ve siyanetine kadir bir yarar kimesneye tevcih idüb arz eylesün ve dizdarlık umurunda gereği gibi istihdâm etdirürse bu bahane ile kal'a muhafazasına ihlâl gelmelü olmaya.

39 / 71

Ferruh Çavuş'a verildi, fi 27 C sene 979

Mora begine hüküm ki bundan âkdem sana hükm gönderilübs ancağında olan kal'anın zahire ve yat u yerağın ve ceng yerlerin dahi müretteb ve mükemmel idüb ve kal'ağın ta'mîre muhtaç olan yerlerin müretteb etdirüb hendeklerin nazır idüb ve hisar mustahfizların gayet sağır ve pir olub hîdmete harb ve harbe iktidârı olmayanların ve kendü havalarında olanların gedüklerin alub dahi harb ve harbe kadir ok yay ve tûfeng ve sair yerak kullanmağa kadir yarar yiğitler tevcih edüb kılâ' ve vilâyeti gereği gibi hıfz u hırâset etdiresün diyü emrim olmuşdu bu husûsları ne vechile tedârük eylediğün henüz mâlum olmadı imdi ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vusûl buldukda emr-i şerîfim üzere bu husûsları henüz tedârük itmemiş isen bir an ve bir sâat tehir itmeyüb kılâ' ve memleket ahvâline vech-i meşrûh üzere ber vech-i isticâl' tedârük idüb ve sancağında olan yalıları gereği gibi hıfz idüb zarar ve gezend irişmek ihtimâli olan mahâllerde reâyadan kimesneyi komayub içerü geçürmeyüb velhasıl her ahvâlde ve var kuvvet-i pazuya getürüb uğur-ı din-i mübîn Muhâmmedi ırz ve nâmus saltanata müteâllik cumhur umurda bezl-i mâkdur idüb ne vechile tedârük mufassal ve meşrûh yazub arz idesin

40 / 72

Ferruh Çavuş'averildi, fi 27 C sene 979, yazıldı

Mora begine ve Mora mukâtaâtın teftişi Mevlânâ ve mukâtaât-ı mezbûre nâzırı Mehmed'e hüküm ki Şehid olan kapudan Ali Paşa donanma ile anda vardukda kal'a-i Hatvan ve dizdarlarına bir mikdâr esir ve esbâb emânet koyub hala müşârun-ileyhin şehid olmağla esirlerin bazısın kâfire fûrûht olunub ve bazı esirleri ve esbâbı inkâr

olunduğu i'âm olunmağın müteveffâ-i mezbûr emânet koduğu eğer esbâbdır eğer esirdir bi-kusûr zuhûra getüresin emr idüb buyurdum ki vardukda mezbûr-u dizdardan husûs-ı mezbûru onat vechile ve dikkat ve ihtimâm ile teftiş idüb göresin inkâr itmeyüb emânet konulan esirleri ve esbâbı her ne ise bi-kusûr teslim iderse kabz idüb bir cebe komayub Dergâh-ı Muâllam'a mufassal arz eylesin inkâr iderse yerin bir ahâr dizdara tevcih idüb dizdarlık umurunda istihdâm idüb ve mezbûru ıtlâk itmeyüb hisar mustahfizlarından defteri vâkıf olan kimesnelerden tecessüs idüb dahi ne mikdâr nesne emânet konulmuş ise bi-kusûr zuhûra getürüb mühürlü terekesin komuş ise anun mucibince kabz idüb defterin bir sûreti Dergâh-ı Muâllam'a gönderesün bu husûsu Anadolu kapudanı Ahmed dâme mecdühû dahi vâkıf idüğü mesmu'mudurandan dahi suâl idüb husûs mezbûr müncerr olduğun arz idesün

40 / 73

Muhzîr ağaya verildi, Yeniçeri ağasına göndermek için

fi 23 C sene 979

Nevrekob kadîsına hüküm ki hâliya Kavala kapudanı olan Mehmed zide mecdühûyabeş pare gemi yaptırmak buyurulub murad itdüğü eğer demür alattır eğer sair levâzım ve mühimmatıdır taht-ı kazândan muaccelen işletdirüb irsâl eylemek emr idüb buyurdum ki vardukda bir an te'hîr u aram eylemeyüb binâsı fermân olunan beş pare kadirganın eğer demür alattır ve eğer sair levâzım ve mühimmatıdır emrim mucibince muaccelen işletdirüb müşârûn-ileyhin vech-i münâsib gördüğü üzere irsâl ve isâl eylemekde envâ-i say-i ihtimâm ve hüsn-i imtihanın zuhûra getüresin bu husûs ziyade mühimdir ihmâl ü tekâsilden hazer eyleyüb bâb-ı isticâlde dakika fevt itmeyüb külli bâsiret üzere olasin ve ne vechile tedarük edüb irsâl eylediğün yazub Südde-i Sa'âdet'ime i'âm eylesün

41 / 74

Muhzîra verildi, Ağaya göndermek için, fi 23 C sene 979

Kavala Gümülcine Karasu Rencine? ve Siroz ve Temurhisar kadîlarına hüküm ki Kavala kapudanı olan Mehmed'e beş kıt'a kadirga yaptırmak buyurulmuşdur zikr olunan kadirgalara müteâllik levâzım mühimmatdan ve taht-ı kazânuzda her ne taleb

ederse muaccelen tedarük olunub bilâ tehîr müşârûn-ileyh vech gördüğü mahale irsâl olunmasın emr edüb buyurdum ki vardukda göresin binâsı fermân olunan kadırgalar için müşârûn-ileyh kapudan âdem gönderüb ne makule nesne taleb ederse te'hîr u tevâkkuf etmeyüb isticâl' üzere tedarük edüb ta'yîn eylediği mahale irsâl eylemekde ziyade ikdâm ve ihtimâm üzere olasin husûs-ı mezkûr umûr-ı mühimmandandır sair umûrda kıyas olunmayub ana göre mukayyed olasin

41 / 75

Bu dahi, fi tarih-i mezbûr

Yeniçeri ağasına hüküm ki mektub gönderüb hassa reislerinden kapudanlık inâyet olunan Cihan Kethüdâ oğlu Mehmed Kavala kapudanlık kendüye inâyet olunursa tersanede binâ olunan kadırgalar paryasından beş kıt'a kadırgayı yüz floriye anun ile binâ itmeğ ahdesine olduğun bildirmişsin imdi şart-ı mezkûr üzere Kavala kapudanlığı müşârûn-ileyhe sadaka olunub ve binâ idecek beş kıt'a kadırgaların demür alatı ve sair levazımatı tedarük ve ihsarı için Nevrekob ve Kavala ve Gümülcine ve sair kadırlara ahkâm-ı şerîfe yazılub mûmâ-ileyhin vech gördüğü mahâle irsâl itmek emrim olmuştur buyurdum ki vardukda gereği gibi müşârûn-ileyhe tenbîh ve tekîd idesinki ahdesine aldığı beş kıt'a kadırganın şartı üzere binâ itdirüb itmâma iriştirmesi husûsda mağduriyet verüb sarf edüb bâb-ı ikdam ve ihtimâmda dakika fevt itmeyüb eğer kapudanlık hîdmetine ve eğer kadırgalar binâsı mesâlihine gemiler bâsiret ve hüsni istikâmet üzere olub muaccelen mesâlihte mübâşeret eyleyesin

41 / 76

Bu hüküm iptal edilmiştir

42 / 77

Ahmed Çavuş'a verildi, fi 23 C sene 979

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Şam beglerbegisi Ahmed Paşa Südde-i Sa'âdetim'e mektûb gönderüb Şam'dan giden kafil-i huccâcın mirî devecilerine ve vekillerine Mısır'dan Cidde'ye beş bin altın altunluk zahire göndermek için mektub ve çavuş gönderildükde Mısır'dan gönderülen zahirenin akçesi Cidde-i ma'mûre'demi teslim olunur yohsa Mısır'dan mı gönderilür diyü mektub gelüb Şam'dan akçe gönderilmek

saviyet? üzere olub bundan akçe kendüğü takdir vech zahireyi akçe alub kaydın almak lazım gelür Mısır'dan Süveyş'e gemi ile Cidde'ye çıkarması....olub Mısır'dan Cidde'ye her bin Mısır huccâcı ve Mekke-i mükerreme fukarası için irsâl oluna gelen zahireile Şam'dan miriye devecive kendüleriçün Mısır tarhıile beş bin altunluk zahire alunub başka geminin bir köşesindeadet hamli ve vezni vekile-i Mısır'dan defter olunub bile gönderilüb akçesi ve sair masraflarını Mısır hazinesinden verilmesi husûsu arz eylemiş imdi Mısır huccâc zahiresini ne vechle tedarük iderseniz Şam'dan giden kabile-i huccâcın miri devecileri ve vekilleri mühimmi için emr-i sâbık mucibince beş bin altunluk zahire gönderilmek emr idüb buyurdum ki vardukda emr-i şerîfim mucibince mahmiye-i Mısır hucâcının zahireleri tedarük olunduğu üzere Şam'dan giden kabile-i huccâcın dahi beş bin altunluk zahiresini tedarük idüb üzerine bir yarar çavuş koyub Cidde-i ma'mûre'ye irsâl eyleyesünki eyledüb Emir Hacı'ya teslim eyleyüb ne mikdâr nesne teslim iderse temessük alub getüre bu bâbda ne vechile tedarük eyledüğün mufassal ve meşrûh yazub arz eyleyesün

42 / 78

Bu dahi

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Yemen'e müteâllik bazı sancaklar tevcih ve suret-i ahkâmı Südde-i Sa'âdet'ime irsâl olunub olunmasın arz eylemişsin imdi evvel cânibde vakı' olan kazayanınruûsu gelmeyince berat olunmak olmamağın ruûsu kazâya Südde-i Sa'âdet'ime gönderesün diyü hüküm irsâl olunmasın ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vusul buldukda ruûs-ı mezbûru muaccelen Südde -i Sa'âdet'ime irsâl eyleyesin irsâl olunan sûret-i ahkâm kânûn-ı hümayûnum üzere berat iderim.

42 / 79

Arslan Çavuş'a verildi, fi 20 C sene 979

Akçahisar ve Geyve ve Yenice ve Gönen ve Akyazı kadîlarına hüküm ki hala Sakarya'da müceddeda on beş kıt'a gemiler binâ olunmak fermân olunmağın taht-ı kazâunuzda Nöker Neccâr ve Kalafatçı ve Urgancı ve Bükücü varub ihrâc olunub bizzât mahale mamûr eylemişsin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an ve bir saat te'hîr u tevâkkuf etmeyüb taht-ı kazâunuzda bulunan Neccâr ve Kalafatçıları ve

Urgancıları ve Tahtacıları bizzât ihraç idüb tevâif-i mezbûrda ferd-i himâyet itmeyüb her birisin başka deftere idüb ve kangı karyeden olduğun dahi defter idüb ve defteriyle mahâl-i mezbûre eylenüb gemiler binasına mübâşeret itdüğünüz defterin bir sûretin anda binâ eminine verdükden sonra emînlere mühürletdürüb ve bir sûretin Dergâh-ı Muâllam'a gönderesün bizzât ihrâc edesünüz ki mübâşir olanlar bu bâhane ile ve ahz itmeğle kimesneye himâyet itmeyeler husûs-ı mezbûr umûr-ı din-i mübîndendir heman her birine ihtimâm edüb ihmâl hazer idesün ve tevâif-i mezbûreden gayrı bir ferde vermeyüb kadîlıklarında dahi alıkomayasın ve ne vechile tedârük idüb ne günde ulaşırdığunu bizzât yazub bildiresün sair umûra kıyâs itmeyesün

43 / 80

Yazıldı

Vılçıtın ve Yenipazar kadîlarına hüküm ki Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Samakov'da demür hîdmetinde olan Koyun Çavuş zîde kadruhû Südde-i Sa'âdet'ime mektub gönderüb anda haddadlık eyleyen üstâdların ekseri mevsim şitâ'dır diyü hısâblaşub taht-ı kazânuzda yerlû yerlerine vardukları husûsu arz eylemişin imdi anda miriye müteâllik mühimmat çokdur muaccelen itmâm irişmesi lazım olmağın zıkr olunan haddadların girü muaccelen Samakov'a irsâl olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda te'hîr u terâhi itmeyüb taht-ı kazânuzda olan üstad haddadları emr-i şerîfim mucibince alat ve esbâblarıyla muaccelen Samakov'a irsâl eylesesün ki varub hîdmette olalar bu husûs ziyade mühimmdir onat vechile mukayyed olub bâb-ı ihtimâmda dakika fevt itmeye

43 / 81

Ahmed Çavuş'a verildi, fi 28 C sene 979

Südde-i Sa'âdet'imden Bosna'ya varıncaya yol üzerinde vakı' olan kadîlara hüküm ki bundan âkdem yukaruda Van cânibindeipek yükü ile bir gözi amâ acem bir kaç nefer bazârgâna cemler ile Bosna câniblerine gidüb yanlarında bazı kağıdlar olmak ihtimâli olmağın Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Ahmed Çavuş ulağile irsâl olunmuşdur buyurdum ki müşârûn-ileyh çavuşum mezbûrlara her kangınızın kazasında varub mülaki olursa müşârûn-ileyh çavuşum mezbûr bazârgânlar esbâb ve metalarına dikkat ve ihtimâm ile yoklayub dahi yukaru cânibe müteâllikeğir yanlarında anun gibi

mektublar bulunursa bulunan mekâtîb ile mezbûrları bu cânibe çavuşumla gönderesin ve yalılarına girift idüb ve defter idüb bir sûretin gönderesün ve eğer anun gibi mektublar bulunmazsa bu defa havi ve sen ki bu makule meta gitmek münâsib değildir mezkûrları taht-ı kazânuzdan Edirne'ye gelinceye her birinüze yarar ademler koşub ulaşdırasın kendü hallerinde komayub esbâbları ile kendülerini alıkoyub kağıdları çavuşum ile Südde-i Sa'âdet'ime gönderesün

44 / 82

Nişancı hazretlerine verildi, fi 29 C sene 979

Anadolu beglerbegisine hüküm ki bundan âkdem Biga sancağın tahrîr ve tevzî' eylenen kemâl-i adâlet üzere tevzî' itmediğinden gayrı asla sipâhilerdentaleb itmeyüb bakisiz tevzî'eylemeğin tekrar görülüb tashihi lazım olanların tashih için bundan âkdem Karahisar ve Sultanönü sancaklarını tahrîr ve tevzî'idan defter kâtiblerinden Mustafa ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vardukda livâ-i mezkûrun sipâhilerine eski beratları mucibince yakınlarına viresinki varub İstanbul'da müşârûn-ileyhin yanında tezkire almayanlar tezkirelerin alalar ve tezkire alub berat idenlerin beratların yakınları ile görüb tashihe muhtaç olanların tashih eyleye

44 / 83

Bu dahi

Karesi muhâririne hüküm ki livâ-i mezkûrun tahrîri itmâma irişmek lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda eğer livâ-i mezbûrun tahrîri itmâma ermiş ise kâtibin ile muhâsebin irsâl eyleyesin eğer henüz itmâma irişmemiş ise muaccelen itmâm etdirüb dahi muhâsebin ile lazım-ı arz olan mevâddı defter edüb kâtibin ile gönderesin sonra tevzî' için emrim ne vechile sadır olursa mucibiyle amel eyleyesin

45 / 84

Mezbûrlar Abdûlbâki ve Mahmud ve Piri'ye verildi

Fi gurre-i Receb sene 979

Dimetoka kadîsına hüküm ki İsa Bali ve Mahmud ve Piri nâm kimesne şöyle arz eylediler ki kazâ-i mezbûre tâbi Umur Bey nam karyede Uğurluca Hamza demekle

mâruf müsellemler çiftliğinin.....müsellemleri olub defterde üzerlerine yazılan Müsliman yerlerini Ali nam zâimin Sinan nâm ademi zu'amâ'mız toprağınındır diyü alub te'addî eylemiş buyurdum ki varduklarında göresin defter-i cedid-i hakânide bunlara ne mikdâr yer kayıd olunmuşdur ve mezbûr zu'amâ'nın ademi ne vechile dahl edüb ne mikdâr yerlerin almışdır ve bi'l-fi'l bunların ellerinde ne kadar yer kalmışdır ve berat ve defterlerine ne vechile mukayyedir tamam-ı malum etdirüb dahi mufassal yazub Südde-i Sa'âdet'ime arz eylesin sonra bu bâbda ihtimam ne vechile sudûr iderse mucibi ile amel eylesin

45 / 85

Yazıldı

Ferhad Paşa'ya hüküm ki Varna kadısı mektub gönderüb Varna iskelesinde binâsı fermân olunan gemiler mühimmatı içün bıçkı lazım olub anda bulunmayub üstadı dahi olmayub elli kıt'a bıçkı üstadıyla ve zift ve ekseri üstubi ve Mimar ve mümkün olan Neccar Tersâne-i Âmirem'den irsâl olunmasın bildirmeğin yirmi kıt'a bıçkı bir nefer üstadıyla kifâyet mikdârı zift ve Mimar henüz varmadı ise muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda Tersâne-i Âmirem'de olandan emrim üzere yirmi kıt'a bıçkı ve bir nefer bıçkı düzerüstad kifâyet mikdârı zift irsâl eyleyüb henüz Mimâr dahi gönderilmemiş ise bir Mimâr dahi irsâl eyleyüb ne zamana gönderilüb ne vechile tedârük olduğun ve Tersâne-i Âmirem'in sair ahvâlin mufassal ve meşrûh yazub arz eylesün

45 / 86

Yevmü'l-isneyn, fi gurre-i Receb sene 979

Bu hüküm gönderilmedi, yazıldı

Varna kadısının etrafında vakı' olan kadîlara hüküm ki Varna kadısı mektub gönderüb Varna iskelesinde binâsı fermân olunan gemiler içün Neccar lazım idüğün bildirmeğin taht-ı kazânuздan Neccar ve gemiler binâsına kadar yarar üstadlar gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda tehîr itmeyüb her birinüz taht-ı kazânuзда onat vechile mukayyed olub kifâyet mikdârı Neccar ve gemi binâsına kadar olanlardan lazım olan alat ve esbâblarıyla ihrâc idüb iskele-i mezkûreye irsâl eylesin

ki varub ücretli hîdmet eyleyeler bu husûs umûr-ı mühimmandandır ana göre tedârük idüb ihmâlden ziyade hazer eyleyesin ne mikdâr Neccar tedârük olunub irsâl olunursa ve zamanda gönderilirs

46 / 87

Hisar erenlerinden Dizdar oğlu Mehmed'e verildi

Fi guurre-i Receb sene 979

Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Samakov'da demür hîdmetinde olan Koyun Çavuşa hüküm ki Gelibolu kazâsında müceddedabinâsı fermân olunan on kıt'a kadırgaya lazım ve mühim olan demür alatı muaccelen işletdirülüb gönderilmek için bundan âkdem sana hüküm gönderilmişdi haliya Gelibolu kadısı zikr olunan kadırgaları lazım olan.....defter idüb mühürleyüb Südde-i Sa'âdet'ime göndermeğin muaccelen tedârük olunub irsâl olmasın emr idüb buyurdum ki vardukda te'hîr u arâm itmeyüb zikr olunan kadırgalara lazım ve mühim olan demür alatin emrim mucibince muaccelen işletdirüb irsâl etmekde zikr olunan envâ'-ı sa'y ve ikdâm zuhura getüresin tahmil olunub göndermek için kifâyet mikdârı miri develer irsâl olunmak için hükm gönderilmişdür heman hakları şeriât üzere götürdüb zikr olunan kadırgalar mühimmatının tahmil edüb mahal-i mamûra göndermek ardınca olası bu husûs mühimdir bâb-ı ikdâmda dakika fevt etmeyesün ne mikdâr nesne işletdirilüb irsâl olunduğun ve ne zamanda gönderildüğün yazub bildirsin

46 / 88

Bu dahi

Gelibolu kadısına hüküm ki mektub gönderüb taht-ı kazânda Kemer nâm mahâlde binâsı fermân olunan gemiler mühimmatı için ağaç kestirmek üzere olduğun arz eylemişsin ile olsa zikr olunan gemilere lazım olan demür alatı dahi muaccelen işletdirilüb miri hak tahmil olunub gönderilmek için Samakov nâzırı Koyun çavuşa hüküm gönderilmişdür sen dahi gemilere lazım keresteyi muaccelen gönderüb ihzâr olunmasın ve ekseri irişince lazım olan demür alatin bulunduğu yerden alub işletirmek emr idüb buyurdum ki vardukda bir an ve bir saat te'hîr u tevâkkuf itmeyüb emrim mucibince binâsı fermân olunan gemilere lazım ve mühim olan keresteyi gönderüb

Samakov'da ekseri irişince ihzâr etdürmek bâbında ziyade sa'y ve ikdâm ve hüsn-i ihtimâmın zuhûra getüresin anun gibi anun gibi ekseri irişince lazım gelürse bulunduğu yerden demür alub mühimm olan alatı işletdirmekde dahi ihmâl itmeyüb mesâlihde bezl-i makdûr eylesün ne vechile tedârük olunduğun mufassal ve meşruh yazub bildiresün ve altı bin kıt'a tente bezi yeri alınub üç bin beşyüz paresi Galata muhârririne gönderilüb maadasın irsâl olunmak üzeredir diyü bildirmişsün imdi baki kalan dahi muaccelen irsâl eylemekde ardınca olasin

47 / 89

Tersâne eminine verildi, fi gurre-i Receb sene 979, yazıldı

Vize begine hüküm ki hala Kocaeli begi olan Ahmed dâme izzühû Tersâne-i Âmirem hîdîmetine ta'yîn olunmağın sen sancağa varub ve Vize ve Pınarhisarı kadîları ile İğneada'da ve Midye yanlarında binâsı fermân olunan gemilerin üzerine durmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an ve bir saat te'hîr u tevâkkuf itmeyüb müşârûn-ileyhin kadîlarına İğneada ve Midye yanlarına varub binâsı fermân olunan gemilerin üzerine durub lazım gemiler kerestesin muaccelen emr-i sâbıkım üzere ihzâr itdürüb yoksa binâsına mübâşeret idüb an karib itmâma irişmesinde envâ'-ı mesa'ı cemilin vücûda getüresin husûs-ı mezbûru sair umûrda kıyâs itmeyüb envâ'-ı ikdâm ve ihtimâm ile var kuvvetin pazuna getüresin ve ne günde mübâşeret olunub şimdiye değin kaç geminin kereste ihzâr olunduğun arz eylesün

47 / 90

Bu dahi, yazıldı

Vize ve Pınarhisarı kâdîlarına hüküm ki İğneada ve Midye yanlarında binâsı fermân olunan gemilerin üzerine tersâne hîdîmetinde olan Vize sancağı begi Hüseyin dâme izzühû dahi ta'yîn olunub muaccelen mahâl-i mezbûre varmak fermânım olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bir müşârûn-ileyh ile zikr olunan gemilerin muaccelen binâsına ve kerestesi ihzârına mübâşeret edüb inayet hakla muaccelen itmâm irişdirilmesi envâ'-ı cemiliniz vücûda getüresin ve şimdiye değin gemilerin kereste ihzâr olunub binâsına ne zamanda mübâşeret etdüğünüzü yazub arz edesün din-i mübîne müteâllik husûsdur sair umûra kıyas etmeyüb muaccelen itmâm irişmesinde bezl-i makdur ve sa'y mevfurunuz zuhûra getüresin

47 / 91

Divan'da çavuş başına verildi, Tersâne eminine ulaşturmak için

Fi 2 Receb sene 979

Kıbrıs beglerbegisine ve Defterdârına hüküm ki cezire-i mezbûrede Baf Kapudanı Mustafa'ya salyanesi aynı ile verilmemeğin tenbe ve ecnasın verilmeğe gemilere hîdmet iden esirleri beslemeğe müşârûn olduğun bildirmeğin min-ba'd beratı mucibince müstehâk olduğu salyanesi ber-vech-i nükud Kıbrıs ceziyesinden verilmesin emr idüb buyurdum ki müşârûn-ileyhin salyanesine müstehâk oldukça beratı muktezâsınca Kıbrıs ceziyesinden ber-vech-i nükud viresin

48 / 92

Tersâne eminine verildi, fi gurre-i Receb sene 979, yazıldı

Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki Südde-i Sa'âdet'ime mektub gönderüb on beş kıt'a kadirge ile beş pare at gemisi tedârük olunub alat ve esbâbları ve mevâcib için akçe verilüb ve Rodos sancağına Ahmed dâme izzühû Tersâne-i Âmiremde hîdmete lazım olub gönderilecek gemilere hassa reislerinden Lonfo Murad reis serdar ta'yîn olunub mah-ı receb'in evveliyesinde inşallah göndermek üzere olduğun ve gidecek kadirgaların beş kıt'ası Sakız'a on kıt'ası Rodos'a varub derya havfı olmazsa beş kıt'a at gemileri ile Kıbrıs'a varub hîdmetde olması husûsu ve sair Tersâne-i Âmire'm'e müteâllik ahvâli bildirmişsün ol bâbda her ne ki i'lâm olunmuş ise mufassal malum-u şerîfim olmuşdur imdi Kocaeli sancağına Rodos begi müşârûn-ileyh Ahmed dâme izzühûya sadaka olunub min-ba'd Tersâne-i Âmirem'de vakı' olan hîdâmet-i hümâyûmda ikdâm ve ihtimâm bâbında fermân-ı celil-i kadrîm sadır olub ve Murad reis ile irsâl olunacak kadirgalar emrim mucibince Rodos'a varub Girit begi Mustafa dâme izzühûyu cezire-i Kıbrıs'a tevcih itmek isteğü ma'an cezire-i mezkûre'ye varub girü reis Murad Rodos'a gelüb sancak begi Kaya dâme izzühû ile olan kadirgalar ile hîdmete muhâfız olmaların emr edüb buyurdum ki vardukda müşârûn-ileyh Ahmed dâme izzühû'ya muhkem tenbîh eylesin ki Tersâne-i Âmirem'de vakı' olan hîdmetde kemâ-kân ihmâm ve ihtimâm üzere olub sarf-ı kudret itmek bâbında dakika fevt itmeye ve Murad reis ile ve irsâl olunacak gemiler ile inşallah Rodos'a vardukda Girit sancağı begi Mustafa dâme izzühû ile ma'an cezire-i Kıbrıs'a varub girü çeküb Rodos sancağı

begi Kaya dâme izzühû ile olan gemiler ile muhâfaza hîdmetinde bezl-i makdûr idüb
ikdâm üzere ola

48 / 93

Osman Ağa'nın ademine verildi, fi 2 Receb sene 979

Vilayet-i Erdel voyvodası Baturi İstevan voyvodaya hüküm ki Bâb-ı Sa'âdetimde
hîdmet üzere olan ağalardan Osman Ağa'nın vilâyet-i Erdel'de olan akraba ve taâllukatı
bu tarafa gelüb bi'l-fi'l vilâyet-i mezkûrede Yıl kal'asına tabi Dağdos nâm karyede
mütevettin iki nefer hemşîreleri kalub anlar dahi gönderilmesin rica idüb ol bâbda
hüküm taleb itdüğü ecilden buyurdum ki müşârûn-ileyhin anda olan hemşîreleri bu
cânibe gelürken Âsitâne-i devlet penâh'im olan ubûdiyyet ve ihlâsın muktezâsınca
kimesneye dahl ve taarruz itdürmeyüb bu cânibe gönderesin

49 / 94

İbrahimzâde Çavuş'a verildi, fi 2 receb sene 979, yazıldı

Kapudan Paşa'ya hüküm ki Düstur-ı mükerrem Vezirim Mustafa Paşa
edâma'llahü te'âlâ iclâlehü Âsitâne-i Sa'âdet'ime gönderüb Rodos begi Ahmed dâme
izzühû ile Tersâne-i Âmire'mde istihdam olunmağa lazım olmağın Kocaeli sancağı
sadaka buyurulmak lazım olduğun bildimeğın hassa reislerden Lonko Murad nâm reis
yarar olub ehl-i vukûf olmağın gönderilecek gemilere serdar ta'yîn olunub mah-ı
Receb'in evveliyesinde inşallah gönderilmek üzere olub Rodos sancağında Tersâne
Âmirem hîdmetine alıkonulub gidecek on beş kıt'a kadirganın beş kıt'ası Sakız'a on
kıt'ası Rodos'a varub derya havfı olmaz ise beş kıt'a at gemileri dahi cezire-i Kıbrıs'a
varub ilhâk olunan begleri cezire-i mezkûre zahiresin sair mühimmatın geçürüb anda
hîdmetde olalar diyü arz eylemişin imdi kırk bin akçe terekeyle Rodos sancağı Kocaeli
sancağı begi Kaya dâme izzühû'ya liva-i Kocaeli Rodos begi olan olan Ahmed zide
kadrûhu tevcîh ve tefviz kılınmağın Tersâne-i Âmirem'de muhafaza husûsu için
gönderilecek on beş kıt'a geminin beş kıt'ası Rodos'a on paresi beş kıt'a at gemileri
ilecezire-i Kıbrıs'a Baf sancağı begi Mustafa dâme izzühû ile gönderilmek emr edüb
buyurdum ki vardukda müşârûn-ileyh Kaya dâme izzühû'ya tenbîh ve tekîd edesin ki
muaccelen Sakız'a varub andan dahi Rodos'a doğru gidüb muhâfaza umurunda say-ı
beli edüb bâsiret üzere ola müşârûn-ileyh Girit sancağı begi Mustafa zide kadrûhu dahi

gönderilecek gemilerin beş kıt'asın kendü alıkoyub on kıt'asın beş kıt'a at gemileri ile vakit ve fırsat ile cezire-i Kıbrıs'a göndere ve Limni dizdarı mektub gönderüb haslarından olan yüz.....tam cizye-i sâbika kâfir kalitası gelüb şehid olan kapudanun Mustafa nâm subaşısının ve birkaç müslimanların malların garet idüb ve kendülerin esir idüb sâbika liman varoşunda sakin olan Moskov ve hala Münzeros nam karyede sakin olan Lorando nâm zımmîler bir iki gün mezkûr kalitada binüb içüb bade-karyemizde müslimanlar vardır sizi.....idesün diyü kalitayı limanına götürüb gece ile küffar Laçoz nâm zımmî öne getirüb karyede olan müslimanların evlerin gösterüb küffara müslimanların ayanından yedi kimesneye verilmiş ehl-i iyâllerile esir idüb esbâb ve malların garet edüb cezire-i mezbûre zimmileri ceng itmek değil anlar dahi müslimanların evlerin garet idüb ellerinde nice esbâb bulunub ve küffâr müslimanolardan garet eylediğü esbâbı cezire-i mezbûre zimmileri kalitaya eylenüb isyan üzere oldukların bildirmişin imdi cezire-i mezbûre zimmilerinden ol vechile isyan üzere olub küffârla müttetik olanların götürüb dahi kürekde muhkem habs etdirüb ahvâllerin mufassal yazub bildiresün ol vechile fesâd üzere olanların gereği gibi haklarından geline

50 / 95

Rodos' lu Sinan kapucuya verildi, fi 7 receb sene 979 yazıldı

Ferhad Paşa'ya hüküm ki haliya Kocaeli sancağı inâyet olunan Ahmed dâme izzühû Tersâne-i Âmirem'de vakı' olan hîdmete mübâşir ta'yîn olunmağın Vize sancağı begi Ahmed dâme izzühû İğneada ve Midye'de binâsı fermân olunan gemiler üzerine varub hîdmetde olmak emr olub muaccelen itmâm irişmesi mühim olmağın gider oldukda ol gemilere lazım olan.....ne mikdâr olursa teslim olunub bile gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda emrim üzere müşârûn-ileyh zikr olunan gemiler binâsına gider oldukda lazım olan peksimedini teslim edüb ile irsâl eylesesün ki itmâm mesâlihde bezl-i makdûr ile ve mühimmi müşârûn-ileyh Ahmed dâme izzühû'ya tenbîh eylesesin ki gice ile yanında olmağın Tersâne-i Âmire'mde yatub bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeye Vize begine yazılan hüküm irsâl olmadı isâl eylesesin

50 / 96

Müşârûn-ileyhin kâtibi Koyun'a verildi, yazıldı, Bu dahi

Vize begi Hüseyin bege hüküm ki Midye'de binâsı fermân olunan gemiler mühimmi için lazım olan peksimedi bile alub gitmek emr idüb tersânedan teslim olunmak için Ferhad Paşa dâmet me'âlihû'ya hüküm gönderilmiştir buyurdum ki vardukda ol gemiler binâsına lazım olan peksimedin müşârûn-ileyhe teslim itdükde alub muaccelen mahâl-i memûra varub emrim üzere hîdmetde olasin bu husûs mühimdir ihmâlden hazer eyleyesin

50 / 97

Kethudâsına verildi, fi gurre-i receb sene 979

Van beglerbegisine hüküm ki hala Van'da güherçile karhânesinde işleyen otuz üç nefer üstâdlara döşünden hisar gedüğü verilmek emrim olmağın buyurdum ki vardukda emrim üzere anda bi'l-fi'l güherçile karhânesinde hîdmet üzere olan üstâdlara döşünden hisar gedüğü mezkûrların yerleşmesince ahre gedük tevcih eyleyesin

50 / 98

Bu dahi

Müşârûn-ileyhe hüküm ki haliya Van'da güherçile karhânesinin mühimmat ve levâzımın götürmek için anda olan gemilerden bir gemi verilmek emrim olmağın buyurdum ki vardukda emrim üzere te'hîr u arâm eylemeyüb zikr olunan karhâne hîdmeti için anda olan gemilerden bir gemi ta'yîn eyleyüb vech ve münâsib olduğu üzere anda karhâne hîdmeti itdüresün

51 / 99

Âdemine verildi, fi 23 C sene 979 yazıldı

Rumili beglerbegisine hüküm ki mektub gönderüb Cemâziye'l-âhir'esinin on birinci günü Delvine'ye bir menzil mesafe olan Kırastin nam karyeye nüzul olundukda casusların çeküb eğerce kafirlerin gemileri kal'a-i Sumud altına geldiler amma solunub gittiler didiklerin ve Delvine begi Bayezid dâme izzühû'nun ol gün...vaktinde mektubu gelüb küffâr kal'a-i Sumud'u ihata itmiş iken Vidin cânibinden kadırgaları gelüb

buluşub ol gice kal'a-i mezbûrenin altından demürlerin alub perakende oldukların amma ne cânibe gittükleri malum değildir diyü bildürdüğün arz eylemişsin dahi her ne demiş isen bi't-tamâm malum olmuştur imdi bu bâbda sana mufasssal hüküm irsâl olundu mûcib-i hümayûnumla amel olunmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gönderilen hükm-i hümayûnumla amel edüb dahi küffâr-ı hâksarın gemileri perakende oldukda ne cânibe gitmişlerdir tecessüs ve tettebb'ü edüb dahi donanma-i makrûmeleri ve Venediğe gidüb memalik-i mâhruse bir mahalli.....olub zarar u gezend irişdirmek ihtimâli yoğsa tamam itminân kılub hasıl oldukda yalılarda olan beglere sancaklarında olan kal'aların ve memleketin hıfz u hırâsetini gereği gibi tenbîh ve tekid idüb dahi kışlamak için kendün mahruse-i Üsküb'e gelesin amma yalılarda yarar ademler koyub ve kendün daima hazır ve ada'yı cânibe hazır durub gafletden hazer idüb kemâl-i bâsiret ve intibâh üzere olasın ve ada'dan dahi ne makule ahbâr-ı sâhihaya vakıf olduğun ale't-tevâli i'lâmdan hali olmayasın

51 / 100

Piyale Paşa hazretlerinin Selâm çavuşu Mehmed Çavuşa verildi

Fi 23 C sene 979

Midillü kadîsına hüküm ki mektub gönderüb Midillü sancağı begi olub şehid olan Hızır begin metrukâtı Beytü'l-mâlı hassa için yazılıb defter olunub Hızır nam kethüdasına teslim emânet konulduğun...mahsul bildirmişsin imdi ümerânın mabeyni mahsulu miriye racidir kimesneye dahl etdirmek caiz değildir buyurdum ki vardukda mütevekkî müşârûn-ileyhin mabeyni mahsulüne asla kimesneyi dahl ve taarruz itdirmeyüb ve metrukâtından itdiğün esbâbın nakli kabul olanların defteriyle mezbûr kethüdasıyla Âsitane-i Sa'adetime gönderesin ve sancağı mahsulünden dahi reâyâ defterlerinin baki kalmış var ise her kimin zımmetinde ne mikdâr nesne olduğu sabit ve zâhir olursa ikdâm ve ihtimâm eyleyesin ki bir nesnesi zayi olmaya sonra senden bilinür ana göre tedarük idesün

51 / 101

Yazıldı

Babaeski Hasköy Karinabâd Aydos Vize Kırkkilise Pınarhisar kadîlarına hüküm ki mahruse-i Edirne için taht-ı kazânuzdan ihrâcî fermân olunan Cezayir'den gelüb vâsıl olmayub baki kalmış hayli zahire olub teslim ve gayrı tesliminizin mahruse-i mezkûre kadîsının mühürlü defterimde baki kalan zahire muaccelen mahmiye-i mezkûreye gönderilmesin emr edüb buyurdum ki vardukda bir an te'hir u tevâkkuf itmeyüb her birinüzün taht-ı kazâsında mahmiye-i mezkûre için ihrâcî fermân olunan zahireden ne mikdâr baki kalmış ise gönderilen defter mucibince muaccelen göndermek bâbında envâ-i say' ve ikdâmınız vücuda getüresin bu husûs ziyade mühimmdir ihmâl ve müsâhele olunub zahireyi müzayaka lazım gelmedikde....ve bundan âkdem zahire için irsâl olunan evâmirde ihrâç olunan zahireyi bi't-tamâm irsâl eyleyesin diyü fermân olunmuş iken bile baki kalmağa bais nedir yohsa mübâşeret teslim olunub anlar mı götürmediler ahresinde mi ardınca olmuşdur tafsili ile arz eyleyesin

52 / 102

Hamza Çavuş'a verildi, fi 9 receb sene 979 yazıldı

Göndericilerden Alyan'a verildi, fi gurre-i Receb sene 979 yazıldı

Bir sûreti Çirmen ve Dimetoka ve Ergene ve Hayrabolu ve İpsala Ferecik

Bir sûreti Kızılağaç Zağra-i Atik Hıdır ve Akçakızanlık ve Yanbolu nevâhi Yanbolu Kal'a-i Tatar Pazarı kadîlarına

Bir sûreti Zağra-i Atik ve Hıdır ve Çapan? ve İpsala ve Gümülcine Vize kadîlarına

Kıbrıs beglerbegisi Sinan Paşa'ya hüküm ki cezire-i mezkûre mühimmi için vilâyet-i Maraş muâvenet ile iki bin aded kendir tedarük olunub göndermek buyurulmuşdur münâsib gördüğün üzere gemi gönderüb cezire-i mezkûreye getürmek emr idüb buyurdum ki vardukda her kangı iskeleden tahmil olunmasın vech ve münâsib görürsen ana göre âdem ve gemi irsâl eyleyüb ol iskeleden zikr olunan mikdârı gönderüb gemiye tahmil etdirüb cezireye getürdesin ne zamanda gemi gönderüb kangı

iskeleden tahmil mukarrer olduğun vesair cezireye müteâllik ahvâli i'lâm eylemekden hali olmayasın

52 / 103

Turgud Çavuş'a verildi, fi 15 S 979

Ahyolu kadîsına hüküm ki Samakov'dan Ahyolu'ya gelen lengerlerden ol câniblerde binâ gemilerin her birine üçer lenger alıkonulub maadası Tersâne-i Âmirem'e gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda Samakov'dan anda gelen lenger demürlerinden anda binâ olunacak gemilerin her birine üçer lenger demürü alıkoyub maadasın andan olan zahire ve rençber gemileri ile Tersâne-i Âmirem'e gönderesin ve ne mikdâr demür gönderdiğün defter idüb arz eylesin

53 / 104

Kasım Çavuş'a verildi, fi 23 C sene 979

Beyşehir begi Mehmed bege hüküm ki haliya Kıbrıs muhâfazasında olmayub emr-i şerîfime muhâlif sancağa çeküb gitduğün i'lâm olundu imdi umûma fermân beglerbegliğinde olan sancak begleri beglerbegleriyle anda Kıbrıs ceziresinde muhâfazada olmak fermân olmağın beglerbegi anda muhâfazada ola dahi sen ne temessük ile gelüb sancağa gidesün bu bâbda ziyade itâba müstehâk olmuşsundur buyurdum ki vardukda bir an te'hir u terâhi itmeyüb emr-i sâbıkım mucibince varub cezire-i mezbûrede beglerbegi vech ve münâsib gördüğü üzere muhâfaza hîdmetinde olasın

53 / 105

Tuz emîninin ademi Avmu? nam zımmîye verildi, fi 22 C sene 979

Ahyolu ve Ruskasrı ve Aydos Yanbolu ve nevâhi-i Yanbolu ve Yenice-i Kızılağaç ve Karinabad ve Vize ve Silistre kadîlarına hüküm ki Semendire yoluda Mevlâna Ahyolu kadîsı mübâşeretıyla binâsı fermân olunan gemilere müteâllik olan eğer kereste ve eğer Neccar ve Kalafatçı ve Çam kerestesi ve gayrıdır bi'l-cümle müşârûn-ileyh Ahyolu kadîsı kangınızın taht-ı kazâsından ne makule kereste ve muâvenet ve müzâheret taleb eylediği buyurdum ki ol bâbda emr-i şerîf varid olmuşdur

demeyüb taleb eylediğı eğer Çam kerestesidir ve eğer gayrı kereste ve üstadlardır müşârûn-ileyh taleb eyledükde taht-ı kazânuzdan ihrâc edüb muaccelen mahâl-i mamûra irsâlinde dakika fevt itmeyesün bu bâbda imhâlden ve mübâşir olanlara bu bahane ile celb u ahz itdürmekden hazer edüb ihmâl ve inkarınız husûsunda Mevlâna Nabi müşârûn-ileyhin şikayetin....bilüb ikdâmda dakika itmeyesün velhâsıl özür ve bahane mahâl değildir imhâli zâhir olanların envâ'-i inâyet ile muâvenet olmaları mukarrerdir ana göre bâsiret üzere olasin

53 / 106

Bu dahi

Ahyolu kadîsına hüküm ki hala Dergâh-ı Muâllam'a gönderdiğin mektubun mucibince anda Süzebolu'da binâsı fermân olunan gemilere müteâllik eğer kereste ve eğer Neccar ve Kalafaçı ve gayrıdır her ne ise sen taleb eylediğün taht-ı kazâlarından bizzât ihrâc ve isâl etmek için ta'yîn eylediğün kazâna her kim hüküm gönderilmiştir ve Ahyolu emîni mahâle dahi zikr olunan gemiler binâsında muâvenet ve müzâheret etmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bi-tevâkkuf kazâna yazılan emr-i şerîfimi anda istihdâm olunan bölük halkından birisi kazâna gönderüb dahi gemilere müteâllik her ne lazım ise taleb edüb gönderüb ta'yîn olunduğu zamana değin gemilerin itmâma irişmesinde dakika fevt itmeyüb levazımdan asla nesne için emr lazımdır demeyüb âdem gönderüb kazândan getürdesin ve arz eylediğün Ahyolu emîni mahâle dahi gemiler binâsına mübâşeret idüb her birü için Midye için verdiği üç kadirge kerestenin alub anda bi'l-fi'l mevcut olan ustaları gemiler binâsına mübâşeret etdirüb kimesneye te'hîr u tevâkkuf eylemeyesün ve arz eylediğün iş ile ulufeciyi dahi istihdâm eyleyesün

54 / 107

Yevmü'l-Cuma, fi Recebi'l-mürecceb, sene 979,

Kasım Çavuş'a verildi, fi 23 C sene 979 yazıldı

Kıbrıs beglerbegisine ve defterdârına hüküm ki sene 977 tarihinde Şam ve Haleb vilâyetlerinden emr-i şerîfe mucibince ihrâc olunub baki kalan nüzulün ayni ile defterin Südde-i Sa'âdet'ime göndermişsin ol zamanda bir nüzul baki kalmağa sebep ne olmuşdur mukaddema nüzul kalmamıştır diyü Südde-i Sa'âdetime arz ve i'lâm

olundukda tekrar nüzul ihrâc için sene 978 tarihinde ahkâm-ı şerîfe yazılıb irsâl olunmuşdı ol takdirce tekrar nüzul ihrâc olunmağa ihtiyaç olmayub ol nüzul gelmek gerek idi bu husûs aslı ile görölüb malum olmak lazım olmağın buyurdum ki vardukda tarih-i mezkûrede zikr olunan vilâyetlerden ihrâcı fermân olunan nüzulün ne mikdârı ihrâc olunub teslim olunmuşdur ve ne mikdârı baki kalmışdır ve baki kalmağa sebep ne olmuşdur ne makule külli ile alınub ne külli ile teslim olunduğun diyü mikdâr baki nüzul var iken tekrar nüzul taleb olmanın aslı ne ise tamam külli ile malum etdirüb her kadılığa ne mikdâr salınmış ise mufassal ve meşrûh yazub Südde-i Saadet'üme arz eylesün Şam ve Haleb beglerbeglerine ahkâm-ı şerîfe yazılıb zikr olunan baki kalmış nüzul muaccelen ihrâc olunub Kıbrıs'a irsâl ve teslim eylesün diyü tenbîh ve tekid olunmuşdur heman gemileri ulaştırub dahi eğer baki kalmış nüzuldür ve min-ba'd salınacaktır muaccelen götürmek bâbında dakika fevt etmeyüb envâ'-ı sa'y ve ikdâm üzerine olasin anun gibi nüzul ihrâcında ve sair zahire ve mühimmat tedarükünde ihmâl u tekâsil idenler kimler ise yazub i'lâm eylesün

54 / 108

Mustafa Çavuş ademine verildi, fi 7 receb sene 979

Eski saray ağasına hüküm ki Düstur-ı mükerrerem Vezirim Mustafa Paşa edem'allahu teâla iclâlehü cezire-i Kıbrıs'dan getürdüğü cevâriden Eski saraya birkaç cevâri teslim ideceğin i'lâm itmeğin buyurdum ki vusûl buldukda müşârûn-ileyh sana teslim idecek cevâriyi alub kabz idüb Eski saraya koyasın ve kaç cariye teslim olunduğun arz eylesin

55 / 109

Yazıldı

Rumili beglerbegisine hüküm ki Köstendil ve Delvine ve Dukakin sancakları begleri ile Südde-i Sa'âdet'ime mektub gönderüb bundan âkdem küffâr-ı hâksarın donanması Ayamavra kal'asında.....tedarükünde olduğu i'lâm olunmağın ile ol cânibe tevcih olunub Preveze'den dört menzil berü Konca nâm mahâle vardukda Yanya beginden tekrar mektub gelüb küffâr gemileri Ayamavra ve gayrı yire basmayub İspanya kadirgaları vilâyetlerine gidüb Venedik kadirgaları Körfus'a gitdüklerin Preveze dizdarı ile Azebler ağası i'lâm edüb ve bi'l-cümle küffâr donanması Temüd ve

Barğalic kal'alarının üzerine varub muhâsara itmek tedarükünde oldukların bildirmüşsün ol bâbda dahi her ne ki i'lâm ve işâr olunmuş ise mufassal malum olmuştur imdi bu bâbda düstur-ı mükerrer Vezirim Ahmed Paşa edem'allahu teâla iclâlehü'ya hüküm yazulub ol dahi İnebahtı câniblerine gitmek emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda tamam-ı bâsiret ve intibâh üzere olub müşârûn-ileyh ile daima haberleşüb eğer Sumud kal'asının muhâfazasıdır ve eğer ol câniblerin hıfz u hırâsetidir gereği gibi mukayyed olub etraf-ı cevânibe göz kulak tutub anun gibi a'da-yı yirleri bir cânibe tevcih edüb memalik-i mahrûsedden bir yere müteveli olmak ihtimali olursa fırsat el verüb vech ve münâsib gördüğü üzere hin-i ittifâk ve ittihâd ile a'da-yı bed nehadın? mazarrat ve fesâdların def'i ve ref'i eyleyüb muavenet ve müzâheret bâbında ikdâm ve ihtimâm edüb muhâfaza husûsunda dakika fevt eylesin ve bazı mahuf ve muhatara yirlerin hıfzına ta'yîn olunan sipâh taifesine ve sair asâkir-i nusret-meâsire muhkem tenbîh ve tekid eylesin ki her biri memur olduğu hîdmetede gereği gibi dikkat ve ihtimâm üzere olub.....a'da-yı bed-ray tarafından memalik-i mahrûseye bir zarar ve gezend iriştirmek ihtimâli olmaya

55 / 110

Garb ağası Ali ağaya verildi, fi 7 receb sene 979

Avlonya begine ve livâ-i Avlonya kadîlarına hüküm ki Avlonya'nın ikinci Azeb ağası mübaşiriyle anda binâsı fermân olunan seddin muaccelen itmâma irişmesi lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda husûs-u mezbûre gereği gibi mukayyed olub zikr olunan seddin binâsına eğer cerahor ihrâcıdır eğer kereste ve sair levazım ihzarıdır cümleünüz gereği gibi muâvenet ve müzâmeret zuhûra getüresiz bu bâbda ihmâl ve imhâlden hazer idesiz

56 / 111

Mustafa Çavuş'a verildi, fi 5 receb sene 979

...kâdîsına hüküm ki bundan akdem taht-ı kazanda binâsı fermân olunan kadirgalar için binâsı müyesser değildir deyü mektûb gönderüp i'lâm eyledükde ferâğat olunmak câyiz olmuş iken dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İskender zîde kadruhû binâ olunması mümkündür müte'assir değildir deyü takrîr etmekle gerü emr-i sâbıkım mûcebince zikr olunan gemilerin binâsı mukarrer olmuştur bi'z-zât mukayyed olup

itmâma erişdirilmesini emr edüp buyurdum ki vardukda bir an ve bir saat te'hîr ve ârâm eylemeyüp sâbıkâ fermân olunduğu üzre zikr olunan gemilerin yapılup mu'accelen itmâma erişdirilmesi husûsa bi'z-zât mukayyed olup dahi üzerine varup ber vech-i isti'câl yetişdirmek bâbında envâ'-ı sa'y ve ikdâm zuhûra getüresiz etrâfda olan kâdîlara mu'âcenet için ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdir şöyle ki bu bâbda ihmâl ve tekâsül eyledüğün istimâ' oluna azline iktifâ olunmayup eşedd-i ikâbla mu'âkab olmanı mukarrer bilüp ana göre bâb-ı tedârikde dakîka fevt etmeyüp emr-i sâbıkım mücebince mu'accelen itmâma erişdirmekde bezl-i makdûr eyleyesiz ne vechle tedârik gemilerin binâsı husûsu ne mertebeye varduğun yazup bildirsin ve on pâre gemi ağacı içün dahi akçe gönderildi bu def'a yapılacak gemilerden mâ adâ on pâre gemi ağacı tevzî' edüp şimdiden kesdirüp bahara denizi hâzır edesiz ki inşallâh ta'âlâ evvel baharda tersâne-i âmireme getürdile

56 / 112

Arz getüren Katırcı Murad'a verildi, fi 12 receb sene 979

Uzunca Hasköy kâdîsına hüküm ki dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp dergâh-ı âlî çavuşlarından Mehmed Çavuşla hüküm gelüp Ankaralı Ermenilerden serhadde mektûb ulaşdırmak ihtimâli olup mahrûse-i Edirne'den giden karbanların ipek yükleri yoklanup mektûb var mıdır deyü görülmek fermân olunmağın beş on nefer atlu ve mezbûr çavuşla Uzunca Ova'ya varılup mahrûse-i mahrûse-i mezbûreden bir karbana buluşup yükleri ipek olup Diyârbekir'de Bitlis nâm kasabada Ovanis adlu bir Ermenî bulunup esbâbın tefahhus eder iken mezbûr çavuş sen ismin tebdîl etdin ...Ermeni İbrahimsin deyücek karban başı dîvâne Mahmûd nâm katırcı su'âl etdüğünüz Ankaralı Ahî oğlu Hacı İbrahim nâm Ermenîdir mezbûr İbrahim'in yükleri ipekdir karban başısı kara Hamza ve katırcısı Balıkesirli Ali nâm kimesnedir mezbûr İbrahim'e kal'anın beru cânibinde buluşup mahrûse-i Edirne'ye giden katırcılardan Tahtacı Mehmed ve Süleyman nâm katırcılar haber verdikleri gibi ale't-ta'cîl mezbûr çavuş merkûm Ermenî İbrahim'in akabince gidüp Uzunca Ova'da bulunan Ermenî'nin yoldaşlarıyla ipek yükleri ...koyuvermeyüp esbâbı ve sâir yoldaşları Nefs-i Hasköy'de girift olunup mezbûr Ovanis ile Murâd nâm kimesne ahvâlleri tefahhus olunmak içün südde-i sa'âdetime gönderildüğünü bildirmişsin buyurdum ki vardukda mezkûrları ve metâ'larını erkân vechle tecessüs ve tetebbu' edüp göresiz şol metâ' ki harbi cânibine

satmak için gitmiş ola ipek ve sûf ve keçe yükleri ...aranmağa müyesser olmaya yarar âdemin ile Edirne'ye döndüresin ki bunda çözülp tettebbu' oluna ve ol makûle metâ' dâru'l-harbe gitmek memnû' dur bu cânibde satıla.

57 / 113

Çakırcılar kâtibine verildi, fi 13 receb sene 979

Bağdad beglerbegisine hüküm ki Hassa-i hümayûnuma yarar ve münâsib Parslar lazım olmağın ol cânibden on kıl'ada Pars gönderilmesin emr idüb buyurdum ki hasssa parscılardan her birü vardukda tehir itmeyüb hîdmetde bulunursa emrim mucibince hassa-i hümayûn'a layık ve münâsib yarar şıkar on kıl'ada pars bulduruverüb mezbûr Parscıya teslim eyleyüb muaccelen irsâl eylemek bâbında ikdâm ve ihtimâmın vücuda getüresin

57 / 114

Zeyne'l-âbidîn Bey'in kethüdâsı Mustafa'ya verildi, fi 18 receb sene 979

Diyârbekir beylerbeyisine ve defterdârına hüküm ki vilâyet-i mezkûrede ...a'râbî üzerlerinde maktû' olan hakların tahsîli husûsunda eski Musul beyi Zeyne'l-âbidîn zîde izzühû mu'âvenet taleb eyledükde kadîmden olıgeldiği üzere mu'âvenet emr edüp buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olasın anun gibi müşârun-ileyh tarafından lâzım gelüp tâyife-i mezkûreden tahsîli fermân olunan hakların cem' ve tahsîli husûsunda mu'âvenet taleb eyledükde kadîmü'l-eyyâmdan olıgeldiği üzre mu'âvenet edüp ikdâm ve ihtimâmda dakîka fevt etmeyesiz.

Bu dahi

Bir sureti Bağdad beglerbegisine anun gibi zıkr olunan Arab taifesi ol cânibde bulunursa üzerlerine ber-vech maktu' mukayyed olasın hakların tahsil husûsunda muâvenet taleb iderse muavenet ve müzâmeret diyü yazıla

58 / 115

Mezbûr çavuşun ademi Mehmed'e verildi, fi 5 receb sene 979 yazıldı

Sofya kadısına hüküm ki Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından olub Samakov'da mühimmat-ı miri için demür alâtı tedarükünde olan Koyun çavuş Südde-i Sa'âdet'ime

mektub gönderüb Sofya ahâlisi kazıyye-i mezkûreye cari olan su ile..... değirmenlerimize zarardır diyü.....bulmağa mâni' olub ol bâbda bir tarîkla hükm-ü hümâyûnum dahi aldıkların bildirmüşsin imdi kazâ-i mezkûre ahâlisi demür bulmağa mâni' olmak asla câiz değildir ol bâbda aldıkları hüküm ellerinden alıkoyub bir kise ye mühürlenüb Südde-i Sa'âdet'ime gönderesün emr idüb buyurdum ki vardukda tehir itmeyüb bu hususa gereği gibi mukayyed olub göresiz vakı' ise min- ba'd....bir ferdi emr-i şerifime mugayir dahl ve taârruz itdürmeyüb mâni' ve ferâhim olmak isteyenleri men ve def' eyleyüb ol bâbda aldıkları hükmü getürdüb ellerinden alub mühürleyüb Asitâne-i Sa'âdetime gönderesün bu husûs umûr-ı mühimmandan fermân-ı celfî-i kadime muhâlif iş olmaktan hazer eylesesün

58 / 116

Tuz emîni Mihâl'e verildi

Eflâk voyvodası Aleksandra'ya hüküm ki hala Dergâh-ı Muâllama mektub gönderüb emr-i sâbıkım üzere Eflâk vilâyetinde bulunub ele giren kendircem' olunmak üzere olub Erdel voyvodasına dahi mektublar ile âdem gönderilüb kendirtaleb olunub ne haber gelüb arz olunur diyü bildirmişsün imdi emr-i sâbıka üzere ol vilâyetde bulduğı mikdârı eğer kendir ve eğer don yağıdır tamam ihtimâm üzere ile cem' idüb dahi Tersâne-i Âmirem'e irsâl olunmasın emr edüb buyurdum ki vusul buldukda Eflâk vilâyetinde ne mikdâr kendir bulunursa cem' idüb müstevfî yağ dahi tedarük idüb muaccelen Tersâne-i Âmireme gönderesün ve ne mikdâr nesne gönderildüğün arz idesin ki hariçden aşağı verile sonra Erdel vilâyetine dahi kendir tedarük itmek müyesser olursa ana dahi irsâl edüb bu bâbda envâ-i ihtimâm vücuda getürüb sair husûsu münâsib eylesesün

58 / 117

Muhzıra verildi, fi 9 receb sene 979

Yeniçeri ağasına hüküm ki Ahmed subaşı cari esirlerden alıkonub Anton veled -i Anadir ve Ferhâdların Abdullah nam kimesne Hacı bin...ve Ömer bin Nasuh nam kimesne Florini bin Flori nâm zımmîleri.....ve....kafire bel' eyledüklerini sûret-i sicillerin göndermişsin imdi mezkûr kimesneler habs olunub ahvâlleri arz olunmasın emr idüb buyurdum ki vardukda zikr olunan kimesneler hîdmetde ise ele getürüb gaybet

idenleri dikkat ve ihtimâm idüb buldurub dahi emr-i şerîfim mucibince habs eyleyüb Sûdde-i Sa'âdet'ime arz eylesesün sonra emrim ne vechle sâdır olursa anunla amel eylesesün bu bâbda tamam-ı ikdâm idüb mezkûrları ele getürmekde? olmayasun

58 / 118

Yevmü'l-erba'a, Fi 28 Cemâziye'l-âhiresi 979

.....Saâdetlü Padişâh ile Edirne'den gelindikde vakı'olan miri ahkâm-ı şerîfedir

Bu üç kıt'a hüküm İbrahim çavuşla Sûdde-i Sa'âdetime gönderildi, fi tarih-i mezbûr

Yeniçeri ağasına hüküm ki Edirne'den geçüb bile hassa-i hümayûnum yüz alınmayub bunda inâyet-i ihtiyaç olunmağın yüz yüz tuz tedarük itmek için Bursa kadîsına ve hassa-i kazıyye'ye hükm-i hümayûnum gönderilmiştir buyurdum ki İstanbul'da her kimin fırkatası varsa alub her biri kâfirlerden kifâyet mikdârı kürekci koyub ol emr-i şerîfimle Bursa'ya gönderüb fermân olunan yüz yük tuzi tahmil itdürüb Rusçuk iskelesine getürdüb andan mahruse-i Edirne'ye irsâl itdüresün Rusçuk'dan her biri katıra tahmil olunmak fermân olmuşdur katır varmadan mahâl-i mezbûre yüz irişirse girü etvârlarına tahmil edüb irsâl idesün diyü Rusçuk kadîsına hükm-i hümayûnum gönderilmiştir sen dahi vech ve meşrûh üzere tenbîh idesün ve fırkatala koyduğun her bir esirlerin hıfzı için kifâyet mikdârıtaifesin koyub gereği gibi hıfz itdürüb fermân olunan yüz ale't-te'accîl Edirne'ye gelmek de ihtimâm eylesesün

59 / 119

Bu dahi

Rusçuk kadîsına hüküm ki hassa-i hümayûnum için tuz lazım olmağın Bursa'dan yüz yük tuz tedarük olunub fırkata ile Rusçuk iskelesine isâl itmek için yeniçerilerim ağası dâme ulüvvuhû' ya ve Bursa kadîsına hassa-i harç emînine hükm-i hümayûnum gönderilüb zikr olunan tuz Rusçuk'dan her biri katırla tahmil olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vardukda zikr olunan tuz her birine katırlar anda varmadan Rusçuk iskelesine vasıl olursa bir an tevâkkuf u arâm itdirmeyüb etvârına tahmil itdirüb ale't-

te‘accîl mahruse-i Edirne’ye irsâl itdiresün bu bâbda ihtimâm edüb ihmâlden hazer eylesün

59 / 120

Bu dahi

Bursa kadîsına hüküm ki ve hassa-i harç emînine hüküm ki gice bile hassa-i hümâyûnum için Edirne’den tuz alınub bunda ihtiyaç olmağın Bursa’dan yüz yük tuz tedarük olunmasın emr idüb buyurdum ki zikr olunan tuzi firkatalara tahmil idüb Rusçuk’a ulaştırmak için iftihârul-ümerâ’i’l-kirâm yeniçerilerim ağası dâme ulüvvuhû’ ya emr-i şerîfim gönderilmiştir buyurdum ki firkatalar anda vardukda bir an ve bir saât te’hîr u terâhi eylemeyüb varulub firkatalara bi-tevâkkuf irsâl itdiresün avk ve tehîrden hazer idesün

60 / 121

Yevmü'l-Ahad, fî 29 Cemâziye'l-evvel sene 979

Vidin Alaybegine arz getüren Ahmed çelebi’ye verildi,

Fi Selh Csene 979

Vidin begine hüküm ki Südde-i Sa‘âdetim’e mektub gönderüb Vidin sipâhileriyle Bar ve Ülgen kal'aları kurbinde bir mahâlde muhâfazada olub lakin hayli zamandan berü bu cânibde olmağla asker atlarını hazır bulunmayub askerin durmağa kuvvet ve kudretleri kalmayub memleketin muhâfazasına kabil değildir ve rûz-ı kasımdan sonra asker yolda bulunub dağlara kar düşerse askerin ekseri rûz...değın kalmak lazım gelüb zahireleri helâk olmağa mukarrerdir kasım günden sonra deryâ mevsimü geçüb küffârın zarar ve ziyana kudretleri kalmaz diyü kasım günden sonra yanında olan askere icâzet verilmek...arz itdüğün ecilden buyurdum ki vardukda deryâ mevsimü geçtükden sonra muhâfazada olan sancağın sipâhilerine icâzet verüb sen dahi gelüb sancağa gidesün ve ol baharsa sefer-i hümâyûna hazır olub sancağa müteâllik olan eğer zuamâ ve sipahidir dahi hazır olmak için tenbîh idesün

60 / 122

Bu dahi

İskenderiye begine hüküm ki ol câniblerde muhâfazada olan Vidin sancağı begi deryâ mevsimü geçtikden sonra yanında olan Vidin sipâhileriyle sancağına gelüb gitmek emrim olub ol câniblerin muhâfazası lazım ve mühim olmağın buyurdum ki vardukda daima bâsiret ve intibâh üzere olub ol câniblerin muhâfazasında dakika fevt itmeyüb gaflet ile ihtiyad a'da-yı bed- ray tarafından bir mahâle zarar ve gezend iriştirmekden hazer idesün

Bir sûreti, Kahire begine

60 / 123

Südde-i Sa'âdetime gönderildi Murad ile

Haleb kadısına hüküm ki hala Hersek begi olan Kasım dâme ikbâlühû'nun..... hümayûna zamanında.....Haleb beglerbegi müşârûn-ileyh tevcih buyurulub müşârûn-ileyh anda varınca husûs-ı mezbûre'nin hıfz u hırâsetinde ve zabt u siyaneti için Darend'e'ye fermân-ı hümayûnum kıdvetü'l-emâsil Mustafa nam ademi irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda müşârûn-ileyh anda varınca vilâyet-i mezbûrenin hıfz u hırâsetde olunagelen garet ve kânun üzere....itdürüb ehl-i fesâd u şena'âte hamaset ve tezallüm ve kendü hallerinde olanlara zulm ve teâddi eylemekden hazer eyleyüb hilâf-ı şer'-i şerîfe anda itdüresin

61 / 124

Yevmü'l- isneyn fi Gurre-i Cemâziyel- âhir sene 979

Borgos subâşı ademi Mehmed'e verildi, fi târîh-i mezbûr

Pravadi kadısına hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb bundan âkdem nıfs-ı Bergos'da atları habsden gaybet eyleyen Ferud ve Osman nâm hırsuzları ele getirüb Tamar nâm voyvodanın habsine verdüğün bildirmeğün buyurdum ki vardukda tehir eylemeyüb zikr olunan hırsuzları sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa'âdetime gönderesün

61 / 125

Celil'lerden Yunus'a verildi, fi 2 Cemâziyel- âhir sene 979

Tatarpazarı kadîsına hüküm ki hala Çoku Fakılu nâm cemaât halkı adem gönderüb mahruse-i Edirne zahiresi ihrâç olunmak emrim olmağın taife-i mezbûre terekesi kudretleriyle tevcih iken bunlara dahi zahire tedariki teklif olunduğın bildürdü imdi zahire olan yerden emrim olmuşdur buyurdum ki vardukda sâbîka gönderilen emr-i şerîfim mucibince ol dahi ihrâcı fermân olunan zahire bulunan yerlerden zahire tedarük eyleyüb zahireye kudretleri olmayub davarları olanlara ihrâç olunan zahireyi tahmil için haylû halka göre davar satub emr-i şerîfi-i sâbıkım mucibince taht-ı kazânda fermân olunan zahireyi tecessüs itdürüb irsâl eylemek ardınca olasin bu bahane ile zahiresi olmayana teklif eylemeyesün

61 / 126

Südde-i Sa'âdetüme gönderildü

Habeş beylerbeyine hüküm ki mektûbun gelüp geçen muharremin onuncu günü ...vâsıl olup meşâyih-i ...isyân ve fesâd üzre olanlar men' def' olunup ve tâyife-i ...üzre olup fesâd edüp ...âdemîsi ...dahi ...üzerine gelüpedüp ...âdemîleri helâk olup ...etdirüp ...hâlen cemî'i ...Habeş ra'âyâ ve berâyâsı ...ve emân üzre oldukların bildirmeniz ...idesiz ehl-i a'dây-i ...münhezim ve makhûr ve ol bâbda devleti muzaffer ve mansûr olmadan hâlî olmaya buyurdum ki vardukda min ba'd dahi cibiliyet-i şecâ'at nihâdınız ...olup vefûr ikdâm ve ...getürüp vilâyet-i mezbûrenin hıfz ve Vidin ve ra'âyâ ve berâyânın zabt ve sıyânetinde ve âsûde-i hâl olmaları bâbında ve vilâyet-i mezbûreye hâzır eden e'âdînin ke-mâ-kân def' ve raf'ı husûsunda envâ'-ı mesâ'î-i cemîlin vücûda getürüp her husûsda kemâl-i ...ve intibâh üzre olup gaflet ile el-'iyâzü billâh bir vechle zarar ve ...erişdirmekde envâ'-ı ikdâm ve hüsn-i ihtimâmın vücûda getüresiz ve lâzımü'l-...olan ahvâli ale't-tevâlî i'lâmdan hâlî olmayasız.

62 / 127

Yazıldı

Topçu başına hüküm ki Kilis begi Ferhâd Südde-i Sa'âdetüme mektûb gönderüb Kilis sancağına tabi Gülücile? Kemengrad nam kal'âlar mâbeyninde bir demür madeni

zâhir olub Semendire sancağına tabi Baç nam madende hâsıl olan yuvalıkları bunda ahre hâsıl olur diyü görenler haber verdüklerin bildirüb ve anda olan yuvalık dökülmek için birkaç üstad gönderilmesin i'lâm eylediği ecilden beş nefer dökücü gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda has dökücülerden yuvalık dökmede me'mûr beş nefer üstad ta'yîn ve irsâl eylesin ki varub maden-i mezbûre hîdmetinde olalar amma kaç nefer kimesne gönderüb ve ne zamanda gönderdiğün alet't-te'akib yazub bildirsin

62 / 128

Yevmü'-sebt, fi 3 Cemâziye'l-âhir sene 979

Kalafatçı Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 Tarih-i mezbûr verildi

Vize begine Seyid kethüdâ'ya hüküm ki hala Tersâne-i Âmirem'de ne mikdâr ağaç ve kereste vardır gemi olmağa kabîl ne mikdâr ağaç varsa muaccelen getürdüb dahi gemi binâ eylemeğe mübâşeret itmek emr idüb buyurdum ki Tersâne-i Âmirem'de ne mikdâr gemi olmağa kabîl kereste ve ağaç bulunursa muaccelen getürdüb gemi binâsına mübâşeret idüb ber-vech-i-isti'câl irişdirmekde ardınca olasin husûs-ı mezbûr mühimmdir ihmâlden hazer idüb mevcut bulunan kereste ile gemi kurub yüzdürmeğe mübâşeret itmeye olmayub ne vechle tedarük eyleyüb ne mikdâr gemi binâ olmağa kifâyet ider kereste ve ağaç mevcut olduğun yazub bildürüb ve Tersâne'de bi'l-fi'l ta'mîr ve termîme muhtaç ne mikdâr gemi olduğun i'lâm idüb ta'mîr ve termîm'e mübâşeret eylesün ve Rumili'nden ve Anadolu'dan sâbıka gemi binâ olduğu yerde gemi binâ oluna ki kalafatçılar tedârük idüb kerestesin tedârük eylesün sûret-i sicilide gemi yapmağa? kabîli defter idüb Südde-i Sa'âdetime arz eylesün

62 / 129

Ferruh Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Cezayir-i Garb beglerbegisine hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb donanma-i hümayûn ahvâlin Hatvan kal'asının neferleri noksan üzere olub topçu ve tûfeng ve zahire lazım idüğün bildirüb ol bâbda size ne denilmiş ise mufassalan paye-i seririme af olmağın...içün mecâl....donanma-i hümayûna vech-i meşrûh olmak ada'dan....itmiş ahkâm-ı âl-i şerîfim muhît u şamîl olmuştur hala Hatvan kal'asının olan neferleri ve topçuları ve dülgerleri tekmîl olub Hatvan zahireleri ol mikdâr?

tedarük olunmak için Vezirim Ahmed Paşa'ya ve Rumeli beglerbegisine ve Hatvan dizdarlarına ahkâm-ı şerîfe yazulub irsâl olunmuşdur lakin...bakî kalan gemilerin ahvâli nicedir küffâr-ı bed- girdâr hazzelehümu'llâhü te'âlâ ve ilâ-yevmi'l-karârün hali nedir bi'l-fi'l ne mahâlde olub fikir ve tedarükleri nedir ve bi'l-cümle cemiyet ahvâli tettebb'u ve teccessüs olunub malum olmak mühimmandan olmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub bakî kalan gemilerin ahvâli nicedir bi'l-fi'l kanda oldukları ve küffâr-ı haksârın hazzelehümu'llâhü te'âlâ ve ilâ-yevmi'l-karârün fikr-i kasîd ve tedarükleri nedir nice olmuşdur yarar fırkata veya ahre münâsib olduğu üzere hüsn-i tedarükle tettebbu' eyleyüb dahi ne tedarük olunmak lazım itdürüb bu bâbda sen dahi.....müncerr olmuşdur fikir ve tedarüğün nedir sair vâkıf ahbâr-ı sahihâ ile muaccelen i'lâm eylesün

63 / 130

Beşir Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Rodos begine hüküm ki ve kadısına ve dizdarına hüküm ki haliya küffâr-ı hâksar'ın donanma-i makhurumesi henüz deryada olub bir mahâle zarar iriştirmek ihtimâli olmağın buyurdum ki bu bâbda gaflet üzere olmayub kal'anın yat u yerakların ve barut ve nevâzımın ve sair levâzım mühimmat noksan yerin tedarük eyleyüb yerlû yerinde hazır ve müheyyâ eyleyüb etrâf ve cevânibe yarar gözciler koşulub Körfös'a katilub anun gibi bi-inâyeti'llâhi te'âlâ ol tarafa gelüb hazır kazân'a bir mahâle dönmek ihtimâli olursa hazır ve müheyyâ bulunub vech ve münâsib olduğu üzere zararlarını def ve ref eylemek bâbında mukarrer göz sarf eyleyüb ve yalılarda olanlara tenbîh ve tedbir itdüresin ki her biri ehl-i iyâllerin cebel...dağlara ilticâ itdürüb kendüleri yat u yeraklarıyla hazır ve müheyyâ olub dikkatlerine hazır bulunalar ve kal'anın ta'mîre muhtaç yerleri varsa muaccelen ta'mîr itdürüb bir husûsda kusur komayub müretteb ve mükemmel düşmen cânibine nazır olub bir yarar gözciler koyub küffârın ahvâl ve etvârın ve fikr-i tedarüklerin tettebbu' eyleyüb vâkıf olduğun ahbâr-ı sahihâ ile lazım arz olan hususları mufasssal yazub bildiresün

Bu dahi

Bir sûreti Sakız begine, kadısına ve dizdarına yazıldı

63 / 131

Bu dahi, yazıldı

Gelibolu eminine hüküm ki limanında ne mikdâr geminin kerestesi hazır olup meremmete muhtaç ne mikdâr gemi olduğu malum olmak lazım olmağın buyurdum ki vardukda tehîr eylemeyüb bi'l-fi'l ne mikdâr gemi kerestesi mevcut olup ve meremmete muhtaç olan ne mikdâr gemi olduğu mufassal yazub bildiresün dahi eğer ibtidâdan binâ olunması lazım olan gemilerdir ve eğer meremmete muhtaç olan gemileri muaccelen binâ ve ta'mîr ve termîme mübâşeret eyleyüb alet't-te'accil irişmek bâbında envâ-i say'-ı ikdâmın zuhûra getüresin bu bâbda Gelibolu ve Lâpseki sancağı kadîlarına ahkâm-ı şerîfe yazılub eğer kereste ve eğer neccar ve sair lazım olan husûslarda muâvenet eyleyüb tedarük eylemek emrim olmuştur ve ne vechle tedarük eyleyüb ne zaman mübâşeret eylediğün yazub bildiresün

64 / 132

Beşir Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979Yazıldı

Boğaz hisarları dizdarlarına hüküm ki küffâr-ı hâksar donanması yalılara karib yerlerin olduğu istimâ' olmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda gaflet üzere olmaya kal'aların yat u yerakların ve topçuların ve barut ve sair levazım hazır ve müheyyâ itdürüb ve mustahfizların hariç yerlere salıverilüb gereği gibi görüb Körfös tarafından gelüb geçen gemilerin onat yoklanub gereği gibi görüb gaflet ile ırz ve nâmûs saltanata mugayir bir vaz' sudûrundan ihtiyât eyleyüb kemâl-i bâsiret üzere olasın ve küffâr-ı hâksarın gemilerinden vâkıf olduğun ahhâr-ı sahihâyı i'lâmdan hali olmayasun

64 / 133

Beşir Çavuş'a, 3 C yazıldı

Alanya begine hüküm ki sancağın Kıbrıs beglerbegligine ilhâk olunub beglerbeginin yanına varmak emrimolmuştur Kıbrıs ceziyesinin hıfzı mühimmandan olmağın buyurdum ki tehîr eylemeyüb sancağa müteâllik ada begi ve zuâma ve erbâb-ı tımâr ile müretteb ve mükemmel yat u yeraklarınızla vech.....vech olmanızla muaccelen cezire-i Kıbrıs'a geçüb beglerbegi vech ve münâsib gördüğü üzere

muhâfazada olmağın şöyle ki yoklandıkda anda hazır bulunmayub eğer sen eğer sancağın sipâhileridir ki ahre verilür ana göre muaccelen irişüb hîdmetde bulunasın

Bir sûreti Kilis begine yazıldı

64 / 134

Ferruh Çavuş'a verildi fi 3 C sene 979 yazıldı

Mora kadîlarına ve nazîrına hüküm ki Hatvan kadîsı mektub gönderüb Hatvan kal'asının zahireye ziyade ihtiyacı olduğun ve kal'a mustahfızlarının tımarları uzak yerlerde vakı' olmağla reaya tائفesi terekelerinden olan işâr akrab pazarından gayrılarıyla alınmayub ve mezbûrlar bu makule muhatara zamanında kal'ada çıkmayub zahire bâbında ziyade müzâyaka çekdüklerin bildirmişsin buyurdum ki vardukda tehir eylemeyüb eğer zikr olunan mustahfızların tımarlarından hasıl olan tereke ider ve eğer ol tereke vefa eylemeyüb dahi zahire ihtiyâçları olursa taht-ı kazânuzdan kifâyet mikdârı zahire tedarük edüb alub gitmekdir reâya'ya getirdüb kal'aya alınub teslim itdirüb bu makule münazara zamanında mustahfızları kal'adan hariç yerlere çıkarmayub zahire bâbında müzâyaka çekdirmeyesün zahire husûsu ziyade mühimmandandır ihmâlden hazer idüb her birinüz bu bâbda bizzat mukayyed olub lazım olan zahireleri kal'aya getirdüb teslim etdirmece olasın

65 / 135

Bu dahi, yazıldı

Hatvan ve etrafında olan kazâ ve kal'a dizdarlarına hüküm ki hala küffâr-ı hâksarın donanması ol cevânibe zulm çekdüğü ihtimâli olub kal'anın meremmete muhtaç yerleri varsa mârufdan termîm ve ta'mîr olunub yat ü yerakları yerlû yerinde hazır ve müheyyâ olmak lazım olmağın buyurdum ki bu bâbda her birinüz bizzat mukayyed olub eğer Hatvan kal'asıdır ve eğer gayrı yalılara karîb olan kıl'adır ta'mîr ve termîme muhtaç olan yerlerin muaccelen ta'mîr ve termîm itdirüb ve yat u yerakların hazır ve müheyyâ itdirüb ve yeraklarıdır ve eğer top ve yeraklarıdır hazır ve müheyya itdirüb ve gayrı yeraklarıdır görüb ihzâr eyleyüb vakitlerine hazır ola ki bi-inâyeti'llâhi te'âlâ küffâr-ı hâksar gelürse gaflet iderse bir zarar irişdirmek ihtimâli olmayub ve yalılarda yarar ve yüksek yerlere gözciler koyub görüb gözlemekden hali olmayasun

65 / 136

Bu dahi, yazıldı

Hatvan kal'ası dizdarı Ali'ye hüküm ki mektub gönderüb bu def'a donanma-i hümâyûn Hatvan limanına uğrayub geçdüklerinde Tersâne emîni kürekçi ulûfesinden beş kise akçe emânet koyub gitdüğün bildirmişsin buyurdum ki vardukda anun gibi müşârûn-ileyh gemiler ile gelürse zikr olunan akçeyi müşârûn-ileyhe teslim eylesesin gelmezler ise akçeyi hıfz eyleyüb emr-i şerîfim olmadan kimesneye vermeyesün ve hala Garb beglerbegisi Ali mektub gönderüb Hatvan kal'asının sâbika bin neferi olub hala bu yüz mikdârı hisar eri kaldıgun ve dülgere ve topçu'ya ihtiyaç olduğun bildirmişsin imdi kal'ayı mezbûreye lazım olan eğer topu ve eğer dülgerdir ve hisar eridir lazım olduğu kadir yararlarından ve üstadlarından kifâyet mikdârı barut kal'aya koyub kal'ayı onat hıfz itdiresün ol cânibe muâvenet için Vezirim Ahmed Paşa'ya Rumili beglerbegisine ahkâm-ı şerîfe gönderilmişdür sen dahi bâsiret üzere olub lazım olan neferleri itmâma irişdirüb eğer mustahfız ve eğer topçu ve eğer dülgerdir ve eğer kal'anın yat u yerağı ve barutdur veya bi'l-cümle cem' olub tedarük eyleyüb yerlerinde hazır ve müheyyâ durub vehazır bulunub gaflet üzere olasın

66 / 137

Bu hüküm gönderilmedi, Ad sorub yazılıb....yanına gitmiştir

Rumili beglerbegisine hüküm ki bundan âkdem sana ol emr-i şerîfe irsâl olunmuş idi ki küffâr-ı hâksarın gemileri ol cevânibe karib yerlerde olub bir mahâle zarar irşdirmek ihtimâli olmayasun diyü hıfz u hırâsetin lazım olan mevazii kifâyet mikdârı sipâh ta'yîn idüb ve sen dahi hıfzı ziyade mühim olan yerlerde cemâ'at ile yat u yerağıyla hazır ve amâde olunmak emrim olunmuş idi ol emr-i şerîfim kemâ-kan mukarrer olub hala küffâr-ı bed- girdârın donanması ol semtlere karîb olduğu istimâ' olmağın buyurdum ki vardukda te'hîr u arâm eylemeyüb sâbika gönderilüb ol emr-i şerîfim mucibince eğer hıfz u hırâsetin lazım olan bu husûsa kifâyet mikdârı sipâhi ta'yîn eyleyüb göndermekdir ve eğer sen hıfzı ziyade mühim olan yere bizzat yanında olub asker ile varub cemiyetde olub muhâfazada ol mikdâr ve bi'l-cümle din ve devlete müteâllik cumhur-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüb envâ'-ı mesâ'î-i cemilen vücûda getürüresin ve sâbika donanma-i hümâyûnum ol câniblere vardukda yalılarda olan

kal'adan dahi mustahfiz alub kal'ağın ekseri hali kaldığı i'lâm olundu bu husûsu dahi tenbîh eyleyüb neferi eksik olan kal'ağa yeniden kifâyet kadar nefer yazub kal'aya tevzî eyleyüb gereği gibi hıfz etdiresün

66 / 138

Beşir Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Gelibolu ve Lapseki ve Biga sancağı kadîlarına hüküm ki hala Gelibolu'da ibtidâdan binâsı ve termîmi muhtaç olan gemilerin ta'mîr ve termîmi lazım ve mühimm olmağın buyurdum ki vardukda asla te'hîr u terâhi eylemeyüb her birinüz bizzat mukayyed olub anun gibi Gelibolu emîni zikr olunan gemilerin binâsına mübâşeret edüb eğer neccar ve eğer kereste ve eğer sair lazım olan husûslarda sizden ne her ne talebi iderse asla bir an ve bir saât tevâkkuf eylemeyüb taleb eylediği eğer neccardır ve eğer kerestedir ve eğer gayridir muaccelen tedarük eyleyüb her birinüz ne mikdâr kereste ve dülger irsâl idersenüz defter eyleyüb defteri ile müşârûn-ileyh'e irsâl eyleyüb gereği gibi muâvenet ve müzâheret eyleyüb husûs-ı mezbûr ziyade mühimmandandır sair edevatı kıyâs eylemeyüb bâb-ı ihtimâmında dakika fevt eylemeyesün ve ne vechle tedarük eyleyüb her birinüz eğer neccar ve eğer keresteden ne mikdâr nesne irsâl eylediğiniz yazub bildiresün

67 / 139

Hüseyin Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Vezir Ahmed Paşa'ya hüküm ki halen Cezayir-i Garb beglerbegisi Ali dâme ikbâlühû Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb mâh-ı Cemâziye'levvel'in on sekizinci gününde donanma-i hümayûnum küffâr-ı hâksar donanmasıyla mülâki olub...ahre müteâllik olduğun i'lâm eylemişsin imdi bundan âkdem küffâr-ı hâksarın donanma-i makhûresi Korfus'a geldi diyü arz olundukda.....ki bir fesâda mübâşeret eylemeye diyü muhâfaza için vech ve münâsib görüldüğü mevazii kifâyet mikdârı sipâhi komak emrim olub ve Rumili beglerbegisi dahi yanında olan asker ile mühimm olan yerlere varub hîdmetde muhâfazada olmak emir olunmuş idi ol emr-i şerîfe kemâ-kân mukarrer olub donanma-i hümayûn'a bazı kal'anın münhezimleri alınmağla kal'anın ekseri hali olduğu i'lâm olmağın siz ve beglerbegi yalılarda karîb olunmanız lazım olmuştur buyurdum ki vardukda asla bir an ve bir saât tehir eylemeyüb Rumili beglerbegi

Preveze câniblerine varub ve siz dahi ol taraflarda vech ve münâsib gördüğün yerde olub eğer ol etrafta hıfz u hırâsetin lazım olan kal'a ve Mora câniblerine kifâyet mikdârı sipâhi tedarük eyleyüb muaccelen göndermekdir ve eğer Rumeli beglerbegi Preveze ve sair muhâfazası lazım olan yerlere varub muhâfazada olmaktır bi'l-cümle mahâle iktizâ idüğüne göre etraf ve..... göz ve kulak tutub her ne vechle muâvenet ve müzâheret lazım olursa bilâ- tehîr siz dahi bizzat yanınızda olan asâkir-izaferile varub muâvenet ve müzâmeret edüb bi-inâyeti'llâhi te'âlâ küffâr-ı hâksarın def'i ve ref'inde bezl-i maktûr eyleyüb bi-inâyeti'llâhi te'âlâ gaflet ile bir cânibe zarar ve gezend iriştirmekden ziyade hazer eylesin muhâzacı lazım olan kal'adan neferi noksan üzere olanlara kifâyet mikdârı nefer yazdırub gereği gibi hıfz u hırâset etdirüb siz dahi ol taraflara karîb yerlerde bulunmak ardınca olasın ve yalılarda olan kal'anın zahiresi murad üzere ihzâr olunub her kal'anın ceng yeri hazır ve müheyyâ olub gaflet üzere olmayalar diyü ...ahkâm-ı şerîfe'le tenbîh olunmuşdı ve bu def'a mufassal ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdır küffâr-ı hâksar şer üzere kadirga ile ehl-i İslâm ahaliyle ol câniblerin kal'asına varub hayli kadirga ile limanlarına dahl olmak ihtimâli varmış ol bâbda gaflet üzere bulunmağa Kerç'e mufassal ol emr-i şerîfim ile tenbîh olunmuşdır siz dahi bu bâbda mukayyed olub ol taraflarda eğer kal'a ve eğer limanlardır ve eğer derya kurbinde olanbu bâbda tenbîh itdirüb anun gibi mülâvemetlerin? gemilerin ehl-i İslâm kisvesiyle gelürse asla mecal verdirmeyüb bir meremmete gelen ise def' ve ref' itdirürse ve Mora cânibleri halidir diyü istimâ' olundu ile ise Rumili beglerbegisi Preveze câniblerinde ihtiyât? yoğsa Mora'ya varub mühim olan yerleri hıfz ide bu bâbda kendüye dahi mufassal hükm-i hümayûnum irsâl olunmuşdur ana göre siz dahi müşârûn-ileyh emrim üzere irsâlinde ihtimâm eylesin her ne vechle tedarük olunub dahi cânibinize taciz olursa mufassal ve meşrûh arz eylesinüz varid olunan kal'aları şöyleki zabt kabîbilinde olmayub hedmi ile ise hedm etdirüb yerakları ve sair alatı gerek kal'alara ta'yîn etdirüb dahi lazım olan kal'aya gönderesün ve bu hükm-ü şerîfe size ne mahâlde ve ne güne vâsıl olun siz dahi ne habere vâkıf olmuşsunuz ve emr-i şerîfim ile ne mahâle varmak münâsib görüldüğün mufassal ve meşrûh yazub bildiresün.

68 / 140

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Ünye yolundan Trabzon'a varınca vakı' olan kadîlara hüküm ki hala Sinob'da on beş kıt'a gemi binâ olunmak emrim olub ol bâbda Südde-i Sa'âdetim çavuşlarından Mehmed çavuş mübâşir ta'yîn olunub Maliye tarafından ahkâm-ı şerîfe verilmeğın buyurdum ki vardukda anun gibi müşârûn-ileyh gemiler binâsına mübâşeret eyleyüb sizden muâvenet taleb eyledükde eğer kereste tedarikidür ve eğer alat bulunudurub isticâl' üzere göndermekdür bir mahâlden bir mahâle varmak lazım oldukda ve eğer neccar verüb ve sair gemi icarâtı ve üstubi ve kalafatçı ve bi'l cümle gemilere lazım olanları tedarük eylemekdedir olan tedarük eylemeğe ve eğer rençberlerde bulunan ağaç ve sair kereste alıvermektedir ve şöyle ki Sinob kadîsı Sinob'da olan...kereste götürülmekdedir ve bi'l-cümle cem' umûrda gereği gibi muâvenet ve müzaheret eyleyüb ihmâlden ziyade hazer eylesesün ve zıkr olunan gemiler nevrûza değin itmâma irişüb Tersâne-i Âmirem'e vâsıl olmak mühimmandan olmuşdur ana göre ihtimâm edüb lazım olanı tedarük etdirüb ve bu bahane ile reayadan celb u ahz olunduğuna rıza-i şerîfim yokdur şöyle ki birinüzden rıza-i şerîfe mugayir ahz u celb yahud ihmâl ve müsâhele zahir ve sabit olan yalılar yönünde? redd idüb ile konulmayub eşedd-i ikâb ile mu'âkab olunur ana göre her birinüz bâsiret üzere olub dîn-i mübîn ve devlet ebed-i kerîm içün istikâmet ile adayı hîdmet edüb ta'yîn olduğu zamana değin itmâma irişdirmeğe say' ve dikkat eylesesün bu husûsu sair kıyas eylemeyesün ve bu hüküm size ne gün vusûl bulub.....hümâyûn malumunuz olduğuna ve ne hîdamet-i hümâyûna ne vechle mübâşeret olunduğuna her birinüz arz yazub dahi mûmâ-ileyh çavuşuma teslim idesiz Südde-i Sa'âdetime irsâl eyleye

68 / 141

Kalafatçı Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Yeniçeri ağasına hüküm ki inşâ'a'llâhü'l-E'azz evvel bahar hucest-âsârda dîn-i mübîn uğur-ı azim donanma-i hümâyûnum hazır olmak lazım olmağın Tersâne-i Âmirem'e müteâllik kürek gemileri yaptırmakdır ve eğer donanma-i hümâyûnuma mühimm ve lazım olan alat ve esbâbın tedarüküdür her ne mahâlde bulunursa tedarük edüb hazır olmak emr idüb buyurdum ki bu bâbda sen dahi bizzat onat vechle

mukayyed olub ve amel etdiğün yarar yoldaşlar koşub yaptırılacak gemilere muâvenet idüb dahi tîmarında olan yokladub husûsu nedir malum itdirüb lazım olan her ne mahalden tedarük olunur bildir ki mübâşeret idüb ve bizzat Tophâne-i Âmirem'e dahi varub cümle topları ecnasıyla yoklayub cümle yarar her.....ne kadar hazır ve mevcut top vardır ve amele yaramayan ne mikdârdır amel ise malum ve defter etdirüb bir suretin mühürleyüb Südde-i Sa'âdetime gönderesüz ve bi'l-cümle Tophâne'nin ve eğer Tersâne-i Âmire'mın kusur ve noksanı ne ise ve ne vechle tedarük eylediğün mufasssal defter idüp arz eylesün

69 / 142

Hüseyin Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Rumili'nde Akdeniz yalılarına vakı' olan kadîlara hüküm ki hala küffâr-ı hâksar donanması ol câniblere karib varduğu istima'olmağın buyurdum ki vardukda tehir eylemeyüb her birinüz bu bâbda mukayyed olub taht-ı kazânuzda vakı'olan yalılara gözciler koyub görüb gördüğün reâya'ya tenbîh ve nüzul itdiresün ki her biri ehl-i iyâllerin sabbül mürur dağlarda ilticâ itdirüb kendüleri yat ü yeraklarıyla hazır ve amade olub anun gibi...düşüb hazır eylemek ihtimâli olursa mümkün olduğu üzere def' ve ref'lerinde sa'y ve ihtimâm eyleyüb gaflet ile bir mahâle zarar iriştirmekden ziyade ihtirâz üzere olasin her birinüz taht-ı kazânuzda vakı' olan kal'aların neferleri ve yat ü yerakların yoklayub yerli yerlerinde ihzâr eyleyüb her kal'ayı cümle mühimmatıyla hazır ve müheyyâ itdirüb ve dikkatlerine hazır ola ki anun gibi küffar hazzelehümu'llâhü te'âlâ ve ilâ-yevmi'l-karârün gelürse bi-inâyeti'llâhi te'âlâ bir kal'aya zarar eylemek ihtimâli olmaya ve bi'l-cümle her birinüz taht-ı kazânuzda vakı' olub eğer sipâhi ve eğer neferat ve eğer reâya ve eğer gayrıdır cümle yat u yeraklarınız ile hazır ve müheyyâ olub yalıları onat vechle görüb gezidirüb gaflet üzere bulunmamak ziyade mühimmandan olmuşdur ana göre bâsiret üzere olub bâb-ı ihtimâmda dakika fevt eylemeyesün

69 / 143

Hüseyin Çavuş'a verildi fi 3 C sene 979, yazıldı

Ayamavra Preveze'den Badu? önüne varınca yol üzerinde olan beglere ve kadîlara ve dizdarlara hüküm ki ol taraflarda vakı' olan kal'anın neferatı ve yerak ve

zahireleri yerli yeründe bulunub dahi her kal'anın ceng yerleri hazır ve müheyyâ olub gaflet üzere bulunmamakdır zahireye müzayaka varsa siz kadılsız dizdarlar sizden zahire taleb eyledükde bir an ve bir saat te'hîr u arâm eylemeyüb müstevfî? zahire eyleyüb ve anun gibi bir kal'anın zahire muhtâcı varsa kifâyet mikdârı demür ihzâr idüb eğer hîdmetleridir ve eğer sair mühimm olan yerlerdir tedarük itdirüb bu bâbda inkâr-ı muhalefet ve imhâl eylemeyesün ve anun gibi a'da-yı hâksar gemileri ol taraflarda bir mahâle düşmek ihtimâli varsa reâya'yı sabbül mürur yerlere ilticâ idüb dahi ile ise topçu lazım olan mevâzı hıfz itdirüb kemal-i zabt ve intibâ üzere olasın ve siz ki begler ve kadılar ve dizdarsız her birinüz eğer memleket ve reâyanın ahvâli nicedir tedarük olunduğu ve eğer kal'ağın husûsunda olan imhâlinüz ve eğer a'da-yı hâksar'dan vâkıf olduğunuz ihzardır her birinüz emr-i şerîfim üzere lazım arz olanı ahvâli yazub müşârûn-ileyh çavuşum ile mufassal ve meşrûh bidiresün

70 / 144

Hüseyin Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Rumili beylerbeğisine hüküm ki vezîr-i garb beylerbeyi Ali dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderüp işbu mâh-ı cemâziyelevvelinin on sekizinci günü donanma-i hümayun küffâr-ı hâksâr hazzelehümüllâhu ta'âlâ ilâ yevmi'l-karâr donanmasıyla mukâbele edüp irâdetullâh ile nev'-i âhar olduğunu i'lâm eyledi imdi bundan akdem sana evâmîr-i şerîfe irsâl olunup küffâr-ı hâksârın gemileri ol cevânibe karîb yerde olup bir mahalle zarar ve ziyân erişdirmek ihtimâli olmaya deyü hıfz ve hirâseti ziyâde lâzım olan mevâzi'a kifâyet mikdârı sipahi ta'yîn edüp ve sen dahi hıfz ve hirâseti ziyâde lâzım olan yerde cem'iyet ile ...verilmekle hâzır ve âmâde olmak fermân olunmuş idi Mora sancağı beyi dahi donanma-i hümayunuma vâsıl olup ve yalılarda vâki' olan kılâ'mız neferâtından hayli nefer donanma-i hümayunuma alınıp ol semtler hâlî kaldığı istimâ' olunmağın yanında olan asker-i nusret ...ile Mora câniblerine varup dahi muhavvif (?) ve mühim olan yerde cem'iyet edüp hizmetde bulunman emrim olmuşdur ve Perveze câniblerine dahi göz kulak dutup a'dâ-yı haksâr ol cânibe zarar kasdın ederse ol cânibe dahi erişüp def'-i a'dâ etmeye sa'y edesiz buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr ve terâhî eylemeyüp sâbıkâ gönderilen evvel emr-i şerîfim muktezâsınca eğer hıfz u hirâseti lâzım olan mevâzi'a kifâyet mikdârı sipahi ta'yîn eyleyüp göndermekdir ve eğer siz bi'z-zât yanında olan asker ile Mora'ya lâzım olan yerde varup cem'iyet edüp

muhâfazada ol mikdâr bi'l-cümleden (?) ve devlete müte'allik cumhûr-i umûrda bezl-i makdûr eyleyüp envâ'-ı mesâ'î cemîlin vücûda getüresiz ve neferi eksik olan kılâ'a yeniden kifâyet kadar nefer yazup kılâ'a tevzî' eyleyüp gereği gibi hıfz u hirâset etdüresiz ve bu hükm-i şerîfim sana ne gün vâsıl olup mahall-i me'mûra müteveccih olduğunu ve ne mikdâr asker yanında bulunduğu ve bi'l-cümle vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı mufasssal ve meşrûh yazup arz eylesiz.

71 / 145

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 3 Cemâziye'l-âhir sene 979 yazıldı

Kıbrıs beglerbegisine hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb Magosa hisarının ta'mîrinde ihtimâm üzere olup etrafın ihâta idüb gereği gibi hıfz olunub ve Canbolad dâme izzühû ile muhâsara itdiği kal'anın bir tarafı derya'ya lahik olup ta'mîri iş verildükde yere değin tarumar olup hala ol kal'anın temelinden ibtidâ olunub ve Derviş Paşa kal'ası dahi tamlinden olmağa levazımı ihzâr olduğun ve binâyâ emîn ve katîb ta'yin olunması ve Kıbrıs'a ilhak olunan sancakların sipâhileri ahvâlin ve sair husûsların bildirmişsün ol bâbda her ne demiş isen bi't-tamâm malum şerîfim olmuştur imdi sen dahi emvâl-i miri'ye nazır ta'yîn olmuştun buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bizzat onat vechle mukayyed olup eğer emvâl-i miri'nin tevfir ve izdiyatında ve eğer re'âyâ vü berâyâsı nizam ve intizamında ve eğer kal'aların ta'mîr ve termime muhtaç olan yerleri muaccelen ta'mîr ve termim eyleyüb lazım olan yat u yerakları yerli yerinde koyub hazır ve müheyyâ itdürmekde ve eğer sair cumhûr umurda bezl-i makdur eyleyüb kemâl-i adalet ve ihtimâmla mesa'ı cemilin vücûda getüresün ve küffâr-ı hâksar gemilerinin ahvâl ve etvârında tettebb'u ve tecessüs eyleyüb vâkıf olduğun ahbâr-ı sahîhayı i'lâm eyleyüb gaflet üzere olmayub memleket reâyâsına istimâlet verüb ihtilal itdürmekde gereği gibi bâsiret üzere olup ve Girne ve Bak ve Lefkoşa kal'alarının yerakları ve zahireleri çukacıların ve top ve tûfeng ve barut ve sair levazımı hazır ve müheyyâ itdürüb ve Magosa kal'asının ta'mîrinde ihtimâm idüb muaccelen irişdirüb şimdiden ceng yerlerin tedarük edüb ve yerakların tekmîl idüb cengcilerin yerli yerine koyub dahi kendün her ahvâle vâkıf olup tamam-ı müretteb bâsiret ve intibâh üzere olasız ve bu hükm-i hümâyûnum sana ne güne vusûl bulursa küffâr-ı hâksardan ne haber alınub fikr-i fasid ve hayal-i kasidlarından vâkıf olduğun ahbârı ve memleket ve reâyanın hali nedir Lefkoşa ve Girne ve Bak kal'alarının ahvâli nice tedarük

olunmuştur ta'mîr ve terimimleri itmâma irişmişmidür ne vechle tedarük olunmuştur ve Magosa'nın binâsı ne mertebeye varduğu ve bi'l-fi'l ne hal üzere olub ne tedarükde olduğun ve emrim olan husûslarda her nice tedarük eylemiş isen mufasssal ve meşrûh yazub Sûdde-i Sa'âdetime bildirësüz ve fermâna ve sana müteâllik sancakların ve sipâhileri yat u yerakları ve cebe ve cevşen ve cebelûleri ile mükemmel ve müretteb ide hazır ve müheyâyâ bulunmak lazım olmuştur şöyle ki varmış kimesne var ise görüb dahi tîmârları anda mevcud bulunanlardan müstehâk olan mazullere tevcih eyleyüb ol makuleleri isimleriyle arz idesüz cezire'nin hıfz u hırâsetinde gereği gibi mücidd ü merdâne olasuz

72 / 146

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979, yazıldı

Kıbrıs defterdârına hüküm ki malın tevfir ü teksiri ve reâya'nın hüsn-i adalet ile zabt ve rabtı mühimmandan olmağın Kıbrıs beglerbegisi Sinan dâme ikbâlühû emvâl-i nezâreti fermân olunmuştur buyurdum ki mukatâandan amel nesne verildükde müşârûn-ileyh marifeti verüb ve kabz idüb marifetin olmadığın mala müteâllik bir iş itmeyesün

72 / 147

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979, yazıldı

Karaman beglerbegisine hüküm ki yanında mevcud olan Karaman sipâhileri yoklanub defteri Sûdde-i Sa'âdetime gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vardukda tehîr itmeyüb emrim üzere yanında olan sipâhilerin yoklanub mevcudun ale'l-esâmî defter idüb mühürleyüb defteri Sûdde-i Sa'âdetüme gönderüb dahi Kıbrıs beglerbegisi ile yekdîl ü yekcîhet üzere olub kal'a-ı Magosa'nın ber-vech-i isticâl' itmâma irişmesine sa'y ve ihtimâm idüb hıfzı ve zabtı lazım olan mahâlleri müşârûn-ileyh ile vech gördüğünüz üzere tedarük idüb gaflet üzere olmayasun

73 / 148

Yazıldı

Hamidili sipâhileri begine sen ki Hamid ili sipâhileri begisin Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb livâ-i mezbûre sipâhilerine ber-mûceb-iemr-i şerîfe hîdmet için yayabaşları ve mükerremlere irsâl olunub varduklarında bazısı görülmeyüb ve bazısı dahi şer tolunub yerine gelmek için hîdmete gelmelerin yoldan ve bazısı dahi üç dört gün hîdmete gelüb firar idüb beş yüz nefer sipâhiden iki yüz neferden ziyade götürmeğe imkân olmadı diyü i'lâm eylemişsin imdi bu makule hîdmet-i padişâheneden firar eyledüklerin kanunnâme-i hümâyûnum mucibince haklarından gelesüz emr idüb buyurdum ki vusûl bu makule bu husûsu toprak kadîları marifetleri ile onat vechle göresüz hîdmet-i padişâhi teklif olunub görülmeyüb ve yahud gelüb bir iki gün hîdmet itdükden sonra firar idüb hîdmetden ibtidâ? idenlere muhkem oldukda kanunnâme-i hümâyûnum muktezasınca tedib idüb haklarından gelesüz ki bir ahre ol vechle hîdmet-i padişahiden firar itmeyeler bundan sonra inad idenleri isimleri ve resimleri ile yazub bildiresüz

73 / 149

Hüseyin Çavuş'a verildi, fi 3 3 Cemâziye'l-âhir sene 979 yazıldı

Yanya begine hüküm ki hala küffâr-ı hâksarın donanması ol câniblere karib olduğu istimâ olunmağın yalılara karib olan kal'ağın yat ü yerakları ve neferleri mükerremden hazır ve müheyyâ olub küffâr taraflarına nazır olmak lazım ve mühimm olduğu ecilden buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb sancağa müteâllik olan yalıya karib kal'aların eğer neferleri ve eğer yat u yerakları ve barut ve toplarıdır yerli yerinde hazır ve müheyyâ itdirüb ve seninle muhâfazada ne mikdâr asker olub kal'aların neferleri yerli yerindemidir nicedir ve küffâr-ı hâksardan ne haber alınur bi'l-fi'l ne mahâlde olub fikr ve tedarükleri nedir nereye düşmen kasıd iderler ve bi'l cümle fikr-i fasid ve hayal-i kasdları nedir onat vechle tettebb'u itdirüb hin-i muhârebede küffârın eyyâm-ı adâletimden? gemileri helâk olub ve ne mikdâr gemileri helâk olmuşdur donanma-i hümâyûnumdan ol câniblere kimesne gelmişmidir nicedir ne mikdâr gemi gelmişdir ve gemiler gelmişdir ve bi'l-cümle eğer küffâr-ı hâksarın donanması ahvâlidir ve eğer donanma-i hümâyûnum husûsu nice olduğudur itlâk tahsil eyleyüb mufasssal ve

meşrûh vâkıf olduğun ahbâr-ı sahihâyı eylemeyince olmayasun ve anun gibi küffâr gemileri ol cânibleregelmek ihtimâli olursa yalıya karib olan reâya'nın ehl-i iyâllerin sabbül mürûr dağlara ilticâ itdirüb sen yalında olan asakir ile ve sair harb ve harbe kadir reâya ve il eri ve gayrısı ile cemîyyet sa'y ve ikdâmın zuhûra getüresün tedarük eyleyüb bi'l-fi'l ne halde olduğun yazub bildirësüz ve Preveze câniblerine Rumili beglerbegisine nazır olmak emrim olmuşdur anun gibi küffardan bir hareket olursa müşârûn-ileyh ile haberleşüb dahi münasib olduğü üzere ada'da dakika sa'y eyleyesün.

74 / 150

Ferruh Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Cezayir-i Garb beglerbegisine hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb Hatvan yanında olan Barçalar ve At gemileri husûsu bildirmişsün imdi buyurdum ki vusûl buldukda anda olan Barçalar ve At gemileri derya ilminde mahir kimesneleri mukarrer yazub dahirüzgâr ile içerüye göndermek mümkün ise emrim üzere kifâyet mikdârı yarar derya ilminde mahir kimesneleri yazub defter ile gönderesüz inşâ'a'llâhü'l-E'azz geldüklerinde Tersâne-i Âmire'm'e yazulub ulûfeleri verile ve perâkende olan gemiler bir yere cem' olub gelince vech ve münâsib gördüğün üzere bir münâsib mahâlde karar idüb etrak ve etnafe gözkulak tutub ve haberleşüb bu bâbda ahsen ve asan ne ise anun gibi amel idüb mahâl-i iktizâ itdiğüne göre haber idüb Vezirim Pertev Paşa ve kapudanım Ali Paşa'nın ahvâllerine muncerr olmuşdur vâkıf olduğun üzere mufassal yazub Südde-i Sa'âdetim i'lam eylemeyince olmayub perâkende olan gemilerden ol tarafa gemi gelmiş ise vech gördüğün mahâle gönderüb cemîyyet idüb dahi ne mikdâr gemi geldiğüne ve gemilerle gitmek geldiğüne mufassal ve meşrûh yazub arz eyleyesün.

75 / 151

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Şehremînine hüküm ki yüz pare kadirgaya kifâyet ider emn-i serir vakı' yuvalık atar top dökülmek lazım olmağın zikr olan toplara kifâyet bakır ve çıra tomruğu ve sair mühimmat tedarük olunmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda Tophâne-i Âmire'm'e varub dökümcü başıyla ve Tophâne-i Âmire'm üstadlarıyla müşavere idüb dahi ol mikdâr gemilere kifâyet ider on birer vakı'topların dökülmesine mübâşeret

itdirüb kifâyet mikdârı eğer bakırdır ve eğer sair mühimmatlarıdır tedarük idüb itmâma maslahat itmek bâbında envâ'-ı ihtimâmın vücuda getüresün ve sen ki dökücübaşısın kaç kıt'a top dökülmek iktizâ? iderse ne mikdâr bakır ve sair ihracat lazım olursa kabz idüb dahi bir an ve bir saât te'hîr u arâm eylemeyüb dökümcüsüne mübâşeret idüb emrim üzere lazım olduğu mikdârı topları yetiştiresün bu bâbda ne vechle tedarük olunduğun mufassal ve meşrûh yazub bildirsesün ve eğer henüz topçubaşı gelmemüşse dökücübaşıyla müşâvere idüb dahi heman mübâşeret idesün

75 / 152

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Cebeci başına hüküm ki hala Cebehâne-i Âmirem'dene mikdâr balta ve keser tutmağa kadir dülgerin ahvâlin bilür kimesne var ise cem' eyleyüb dahi bizzat Tersâne-i Âmire'm'e varub gemiler binâsına mübâşeret eyleyüb muâvenet eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda asla tehir ve terâhi eylemeyüb Cebehâne-i Âmire'mde dülgerin ahvâlin bilür ve bi'l-cümle balta ve keser tutmağa kadir kimesneleri cem' eyleyüb dahi bizzat Tersâne-i Âmire'm'e varub kimesneler binâsına mübâşeret eyleyüb vech ve münâsib görüldüğü üzere muâvenet idüb hîdmetde bulunasın husûs-u mezbûr ziyade mühimmdir imhâlden hazer eylesesün ve ne vechle tedarük eyleyüb ne mikdâr kimesne ile varub hîdmete mübâşeret eylediğün yazub bildirsesün

Bu dahi

Bir sûreti Şehremine sana müteâllik olan yoldaşlardan dülgerin..bilür bi'l cümle balta ve keser tutmağa kadir kimesneler ile Tersâne'ye varub gemiler binasına mübâşeret eylemek emr idüb ile ahre?

76 / 153

Mustafa Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Hersek begine hüküm ki hala küffâr-ı hâksarın donanması ol câniblere karib olduğu istimâ' olunmağın mukaddeme ol câniblerde muhâfazada olan begler sancakları askeri ile kame-kân muhâfazada olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb bu bâbda bizzat mukayyed olub senin yanında olan Hersek askeri ve sair muhâfaza için ta'yîn olunan ümerâ ve sancakları asakiri ile kemâ-kân cemiyet ile

muhâfazada olub eğer yahılardır ve eğer sair hıfzı lazım olan yerleri gereği gibi hıfz u hırâset eyleyüb küffâr-ı hâksarın ahvâl ve tedarüklerin tettebb'u eyleyüb fikr-i fasid ve hayal-i kasidleri nedir malum itdirüb etraf ve cevânibe göz kulak tutub gaflet ile bir mahâle zarar ve gezend iriştirmekden ziyade ihtirâz üzere olusun muhâfaza husûsu mühimmandandır imhâlden hazer idüb bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesüz

Bu dahi

Bir sûreti Kilis begine muhâfaza için yanuna koşulan begler ve Bosna asakiridir

77 / 154

Tekrar gitmiştir Sahib-i Sa'âdet hazretlerine isâş için olunub Behrâm Çavuş'a verildi, yazıldı

Vezairenden mütekâid Ferhad Paşa'ya hüküm ki inşâa'llâhu te'âla evvel bahar-ı huçeste- âsârda derya-ı azim donanma-i hümâyûn çıkarmak mühimmat-ı din-i devletden olmağın hala yeniçeri ağası Siyavuş dâme ulüvvuhû'ya Tersâne-i Âmire'de gemiler binâsı ve tophâne ve şehir muhâfazası emrim olub hîdamet-i miri ve.....üzere olub bu bâbda siz dahi muâvenet eylemek lazım olduğu ecilden buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb müşârûn-ileyhi davet eyleyüb dahi vech ve münâsib görüldüğü üzere eğer şehir muhâfazasıdır ve eğer Tersâne-i Âmire hîdmetidir ve eğer erbâb-ı fesâd hakkından gelmedir muktezâ-ı şer-ı kavîm üzere görüb din-i devlet umûrunda bezl-i makdur eylesüz

77 / 155

Hüseyin Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Delvine begine hüküm ki hala Şumud kal'asının hıfzı mütessir ise a'dâ-yı hâksar donanması anda olub Noga üzerine gelmek ihtimâli olursa içinde olan yerağı fırsat ile çeküb Delvine'ye götürüb kal'ayı esasından hedm eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb bu bâbda mukayyed olub onun gibi küffâr'ın donanması üzerine gelmek ihtimâli olursa kal'anın içinde olan yerağı muaccelen çeküb Delvine'ye getürdüb kal'ayı esasından hedm itdirüb esir binâdan nesne komayub emrim yerine varduğun yazub bildiresüz ve küffâr-ı haksârın donanmasından ne haber alınur ahvâl ve etvârın tettebb'u eyleyüb fikr-i fasidleri ve hareket ..eyleyenleri ne cânibe olduğun zahire

ve askerleri nicedir ittifâkları var mıdır ve ittifâkları tevekkül? üzere olduğun ve cengde gemileri helak olub ve kaç ve kaç pare gemileri helak olub asâkir-i mansûreden muhâfaza için ol cânibde ne mikdâr asker vardır kimlerdir ve donanmadan gelmiş kimesne var mıdır ol yalılarda gemi pare olunmuşdur ne ehli gemilerdir ve donanmadan gelmiş kimesne var mıdır ol yalılarda gemi ve bi'l-cümle eğer küffâr ahvâlidir ve eğer donanma-i hümayûnun halidir ve sair ana müteâllik olan ahvâl ne ise gereği gibi itlah tahsil eyleyüb dahi vâkıf olduğun ahbâr-ı sahihâyı'lâm eylesün ve ol il eriyle cemiyet üzere olub hıfz u hırâsetde bâsiret üzere olasun

78 / 156

Kalafatçı Mehmed Çavuş'a verildi, fi 3 C sene 979 yazıldı

Vize begine ve Seyid kethüdaya ve Tersâne kâtibine hüküm ki bundan âkdem müceddeda elli pare gemi Rumili'nde ve elli pare Anadolu câniblerinde binâ olunmak emrim olmuşdur zikr olunan gemilere lazım olan mesâmir gönderilmedi ise mahrusende ne mikdâr mesâmir varsa mevcuddan Südde-i Sa'âdetime arz idüb dahi yüz pare gemi lazım olan mesâmir ve sair alatı muaccelen yerli yerlerinde gönderesüz ve bu bâbda nice tedarük eylenürse arz idesüz geçen yıllarda Samakov'da lenger işleyen ustaları dahi yine Samakov'a gönderesüz yüz pare gemiye kifâyet ider lengerleri esledüb ve dikkatle Tersâne-i Âmire'm'e göndere ve her demürü beşer kantardan ziyade itdürmeye ve müceddedabinâ olunan gemiler gemiler döşklü ve denize dayanur gerekdir ana göre Rumili'ne ve Anadolu'ya gönderülen halifelere tenbîh idesün ve inkâr umurunda eğer demür alatıdır ve eğer sair alatıdır mevcudundur ve olmayan nedir ve ne mahâlden tedarük olunur mufassal ve meşrûh yazub defter idüb arz idesüz bi'l-cümle eğer Tersâne-i Âmire'm'e ve eğer mahrusene müteâllik husûslar her ne ise ve ne vechle tedarük lazım ise ve bi'l-fi'l mevcud ve na mevcud ne ise ale'l-esâmî defter idüb ve ne tedarükün görüb imhâl ve müsâheleden hazer eyleyeler

79 / 157

Mustafa Çavuş'a verildi, 7 Cemâziye'l-âhir sene 979

Ferhad Paşa'ya hüküm ki inşâa'llâhu te'âla evvel bahar-ı huceste- âsârda derya -ı azime donanma-i hümayûn çıkarmak mühimmat-ı din-i devletden olmağın hala yeniçeri ağası Siyavuş dâme ulüvvuhû'ya Tersâne-i Âmire'de gemiler binâsı ve tophâne ve şehir

muhâfazası emr olub hıdâmet-i mirî fırsat üzere olub bu bâbda siz dahi muâvenet eylemek lazım olduğu ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukda te'hir u terâhi eylemeyüb müşârûn-ileyhi davet eyleyüb dahi vech ve münâsib görüldüğü üzere eğer şehir muhâfazasıdır ve eğer Tersâne-i Âmire hîdmetidir ve eğer erbâb-ı şekvâ ahvâlidir muktezâ-i şer'-ı kavîm üzere görüb din ü devlet üzere bezl-i makdur eylesün

79 / 158

Bu dahi

İstanbul kadîsına hüküm ki inşirâ? eylemek...evvel bahar-ı huceste- âsârda azim donanma-i hümayûn'um tedarük lazım olun yeniçerilerim ağası Siyavuş dâme ulüvvuhû'ya Tersâne-i Âmire'mden Tophâne'de olan hıdâmet-i mirî emr olunub şehir muhâfazası husûsu hıdâmet-i mirî'ye tabi olub muâvenet olunmak lazım geldiği ecilden sabîka Vezirim olub mütekâid olan Ferhad Paşa dâmet me'âlîyehû dahi şehir muhâfazasında olub vakı' olan hıdâmet-i mirîde muâvenet eylemek emrim olub müşârûn-ileyhe ol bâbda hükm-i hümayûnum irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda mümâ-ileyh dâmet me'âlîyehû'ya varub bulunub eğer şehir muhafazasıdır ve eğer erbâb-ı şekvâ ahvâlidir muktezâ-i şer'-ı kavîm üzere görüb mümâ-ileyhe müracatı lazım olan umûrda müracat idüb şehrin hıfz u hırâsetine ve zabt u rabtında dakika fevt eylemeyesün

79 / 159

Bu dahi

Yeniçeri ağasına hüküm ki hâlen Tersâne-i Âmire'mde binâsı fermân olunan gemiler husûsı ve Tophâne'de dökülmek emr olunan toplar ahvâlin ve şehir muhâfazası sana emr olunub hıdâmet-i mirî ve kuvvet üzere olub gemiler muaccelen irişmek mühimmandan olmağın sana muâvenet için vezaretten mütekâid Ferhad Paşa dâmet me'âlîyehûya hükm-i hümayûnum yazılıub eğer Tersâne hîdmetidir ve eğer Tophâne'de dökülmek emr olunan topları iriştirmekdedür ve eğer şehir muhâfazasında sana muâvenet eylemek emr olmuşdur buyurdum ki vardukda tehîr eylemeyüb müşârûn-ileyhe mülâki olub dahi vech ve münâsib görüldüğü üzere eğer Tersâne Âmire'mde binâsı fermân olunan gemileri iriştirmekdedür ve eğer Tophâne'de dökülmek fermân olunantopları dökmedir ve eğer şehir muhâfazasıdır hüsn-i ittifâk ve müşâvere? ile

sabika gönderilüb ahkâm-ı şerîfe mucibince müşârûn-ileyh binaen görüb bezl-i makdur eyleyüb envâ'-ı sa'y ve ikdâmın zuhûra getüresün ve yüz kıt'a kadırgaya kifâyet idecek toplar dökülmek lazım olub her topu on birer defa...dökülmesi için lazım olan mühimmatların tedarük idüb bir iki evkât dahi ziyade eylemek için Şehremine ve Topçubaşına hükm-i şerîfim irsâl olunmuşdur siz dahi onat vechle tenbîh olub eğer cerahor ve eğer gayrıdır ve eğer sair mühimmatın ahabîrdir itmâm idüb dakika fevt eylemeyesün bu husûs ne muncerr olursa mufassal ve meşrûh yazub arz eyleyesün

80 / 160

İskender Çavuş'a verildi, fi 7 C sene 979 yazıldı

Vize kadîsına hüküm ki hala İğneada'da on pare gemi binâ olunmak emr olub mesarifi için lazım olan akçe çavuşlar ile gönderilüb Maliye tarafından bu bâbda sana hükm-i hümayûnum yazılub gönderilmeğın buyurdum ki vardukda asla bir an ve bir saât te'hîr u terâhi eylemeyüb İğneada'ya geçüb dahi reâya'ya gemiler mühimmatı için lazım olan keresteyi ale't-te'accil kestirüb getürdüb gemileri yürütüb binâsına mübâşeret idüb ber-vech-i isticâl' itmâma irişdirmek bâbında envâ'-ı sa'y ve ikdâmın zuhûra getüresün husûs-ı mezbûr ziyade mühimmandandır sair zamanlara kıyas eylemeyüb gemilere vakit ile irişdirüb avk oluna asla ve kat'a özrün makbul olmak ihtimâli olmayub azl ile konulmayub eşedd-i ikâb ile kıyas olmağa kadirdir ana göre bâsiret üzere olub bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün ve ne vechle tedarük idüb ne zaman mübâşeret eylediğın yazub bildüresün ve gemiler binâ olunduğu mahâlde eşkinci ve aşçı ve sair zad u zevâde hazır ider kimesne lazım ise taht-ı kazânuzdan ihrâc idüb mahâl-i memûra eyledüb gemiler üzerinde olanları makulat müzâyaka çekdirmeyesün kive ticâret hâsıl ola

80 / 161

..... olunub hükm-i şerîfim gönderilmemiştir, yazıldı

Silistre begine hüküm ki hala Ahyolu ve Varna'da gemiler binâ olunmak emrim olub binâsı üzere seni mübâşir ta'yîn idüb buyurdum ki vardukda asla tehîr ve terâhi eylemeyüb bizzat kalkub Ahyolu'ya varub ve Ahyolu'ya? bir kaç yarar sipâhi ta'yîn eyleyüb Varna'ya gönderüb binâsı emr olunan gemilerin üzerine durub emr olunan gemileri ale't-te'accil binâ itdirüb yüzene değın irişdirmek bâbında envâ'-ı sa'y ve

ikdâmın zuhûra getüresün gemiler vakit ile irişmek ziyade mühimmandan olub sair zamanlarda sair zamanlarda kıyas olunmayub eğer sen ve eğer alay begi fermân olunan gemilerin üzerine durub itmâma sa'y ve ikdâmın vücuda getürüb bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün şöyleki gemiler vakit ile irişmeyüb avk oluna binâ olunan özrünüz makbul olmak ihtimâli yokdur ana göre ikdâm eyleyesün binâ olunan gemiler için eğer zift ve üstubi ve sair mühimmatdır taht-ı livânda bulunan yerlerden bahasıyla alınmak bâbında Ahyolu kadısına Maliye canibinden ahkâm-ı şerîfe ve akçe irsâl olunmuşdur siz dahi bu bâbda onat vechle mukayyed olub her ne lazım ise tedarük eyleüb muâvenet eyleyesün ve bu hükm-i hümâyûnum sana ne güne vâsıl olub mühimmatın ne güne tevcih eylediğün yazub Südde-i Sa'âdetüme bildirsesün

81 / 162

Rıdvân Çavuş'a verildi, fi 8 C sene 97, yazıldı

Mora begine hüküm ki Südde-i Sa'âdetüme mektub gönderüb donanma-i hümâyûnum ahvâlin ve Mora'ya gelüb gereği gibi muhâfazada olub askere ihtiyaç olduğun bildirmişsün ol bâbda her ne demiş isen mufassal malum-ı şerîfim olmuşdur imdi bundan Vezirim Ahmed dâmet me'âlfıyehû ve Rumili beglerbegisi Hüseyin Paşa'ya ahkâm-ı şerîfe yazılıb Mora câniblerinde vakı' olan kal'ada donanma-i hümâyûnum vardukda alınan neferlerin yerlerine kifâyet mikdârı nefer yazdırub ve kendüleri dahi Mora câniblerine varub cemiyet üzere olub anun gibi küffâr-ı hâksar yalılara düşüb zarar itmek ihtimâli olursa def' ve ref'inde sa'y ve ikdâm üzere olmak emrim olmuşdur buyurdum ki vardukda sen dahi gereği gibi mukayyed olub müşârûn-ileyh gelince yanında bulunan asker ile ve il eri cemiyet ile hıfzı lazım olan yerlerde cemiyet ile etrâf ve cevânibe nazır olub ve kal'aların neferlerin görüb eksik olanları tekml itdirüb ve lazım olan zahireleri dahi getürdüb ve barutu Mora'da barut işlemeğe mültezim olan müsellemlerden cem' eyleyüb hıfzı lazım olan kal'alara tevzî' eyleyüb bir cümle hüsn-i tedarük eyleyesün ki bi-mâyeti'llâh gaflet ile küffâr-ı hâksardan bir mahâle zarar ve gezend irişdirmekden ziyade hazer eyleyesün ve kal'aların neferatı ve zahireleri ve yerağı tekmlinde ihtimâm eyleyüb bir bahane ile avk ve tehîr itdirmeyüb ve ne mikdâr zayı olmuşdur şöyleki müteâllik olanları isimleri ve tîmarlarıyla defter idüb avk eylemeyesün ve bu hükm-i şerîfim sana ne güne vusûl olub a'da-yı hâksardan

ne zahire vâkıf olduğu ve yanında askerden ne mikdâr kimesne olub ne mahâlde bulunduğu ahvâli nice tedarük olduğu mufassal ve meşrûh yazub bildiresün

81 / 163

Rıdvân Çavuş'a verildi, fi 8 Cemâziye'l-âhir sene 979

Bu dahi

Vezir Pertev Paşa'ya hüküm ki hala Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb donanma-i hümayûn küffâr-ı hâksar ile mülâki olub muhârebe olduğu ahvâlin bildirüb ol bâbda her tekne tahrib ziyan? olunmuş ise ale'l-vechi't-tafsîl malûm-ı şerîfim olmadı...mecâl muktezâsınca.....takdirde irâdeti'llâhi.....üzere sûret-i bedir? olmak mukarrer olmuş el-hükmü-li'llâhi'l-el-ekber....vâcibü'l mevâcib Dergâhından mamuldür ki ki ayn-ı karib a'da'yı din-i devlete envâ'-i kuhur ve ferat müessir itmiş ola ile olsa küffâr-ı hâksarın donanması bi'l-fi'l ne mahâlde olub fikr-i fasidleri ve tedarükleri nedir memalik-i mahrûsedan bir mahâle düşmen kasdındamıdır yohsa içerüye çekilüb giderlermi nicedir tettebb'ulolunub malum olmak cümle mühimmandan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub küffâr-ı bed-girdârın ahvâl ve etvârın fikr-i fasid ve hayal-i kasdın tettebb'u itdirüb dahi fikr ve tedarükleri nice olduğu malum itdükden sonra donânma-i hümayûnun perâkende olan gemilerin yanında getürdüb ve Cezayir-i Garb beglerbegisi Ali dâme ikbâlühûya davet eyleyüb gemileri cem' eyleyüb dahi bu cânibe gelmenüz husûsu istişâre eyleyüb sıyâneti'l-ırrı ve din ve devletde envâ'-ı mesâ'î-i cemîlenüz zuhûra getüresüz ve ne vechle tedarük olunub bi'l-fiil ne mahâlde ve ne halde olduğunuz ve küffâr-ı hâksardan ne mukabil ahbâr olduğu mufassal yazub Südde-i Sa'âdetüme bildiresüz ve Mora sancağı begi mektub gönderüb donânma-i hümayûna kal'adan neferat ve askere ihtiyaç olduğu bildirmişün bundan âkdem vezirim Ahmed Paşa edâma'llahü te'âlâ iclâlehûya ve Rumili beglerbegisi yanında olan asker ile Mora câniblerine varub muhâfazada olan ve müşârûn-ileyh vezirim Ahmed Paşa dahi ol semtlere karib varub cemiyet eyleyüb ve kal'ağın noksan üzere olan neferatı yazdırub tekmîl olunmağ için emr-i şerîfim irsâl olunmuşdur ve hala Mora begine tekrar emr-i şerîfim gönderilüb kal'ağın neferatı tekmîlinde ve haber ve yarak husûsunda gereği gibi tedarük ve ihtimâm itmek emrim olmuşdur ana göre siz dahi eğer Ahmed Paşa ile ve eğer Rumili beglerbegisi iledir haberleşüb gemilere asker lazım olursa alub dahi içerüye gelmenüz husûsunda re'y-i

isâbet-karînün müncerr olursa mufasssal ve meşrûh yazub bildiresüz eğer a‘da-yı hâksar donanma-i makhûresi işgallere gidüb ol bâbda.....kılıb varub gemilerle Ağrıboz semtine teveccüh eylesesüz

82 / 164

Mustafa Çavuş’a verildi, fi 6 C sene 979, yazıldı

Ankara sipâhileri begine hüküm ki sancağa müteâllik yayaların ki dört yüz doksan beş neferdir nevbetlü ve akıncı nevbetlüler Amasra ve Bartın’da binâsı fermân olunan gemiler hîdmetine ta’yîn idüb buyurdum ki vardukda tehîr ve terâhi itmeyüb sancağa müteâllik olan yayaların bir nevbetlü ve akıncı nevbetlülerün altışar aylık zad u zevâdeleri ve yayabaşları ve mükerrerleriyle muaccelen bi-kusûr ihrâç idüb mahâl-i memûra varub hîdmete mübâşeret eylesesün bu husûs ziyade mühimmdir ana göre mukayyed olub ta’yîn olunan yayaların gice ve bi-eksük ihrâç idüb maslahatda avk ve tehîr olunmakdan ziyade hazer eylesesün sonra özrün makbul olmaz ana göre tedarük eylesesün

83 / 165

Mehmed Çavuş’a verildi, fi 6 C sene 979 yazıldı

Canik sancağında miri gemiler kerestesi kesilmek emr olunan yerleri kadîlarına hüküm ki hala Sinob’da binâ olunmak emr olunan gemiler nevrüz’a değin irişüb Sûdde-i Sa‘âdetime gelmek mühimmandan olmağın ol bâbda Maliye tarafından size Ahkâm-ı Şerîfe yazub lazım olan eğer kerestedir ve eğer zift ve kendir sair gemi alatıdır muaccelen irişdirüb gemiler binâ olunmak emr olunan mahâllere isâl eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bizzat mukayyed olub taht-ı kazânuzdan tedarükü emr olunan eğer kerestedir ve eğer kendir ve eğer zift ve sair gemi alatıdır her ne taleb olunursa ber vech-i isticâl’ tedarük eyleyüb mahâl-i memûra irişdirüb avk ve tehîre bais olur husûslardan ziyade ihtiraz üzere olub lazım olan kereste ve ağaç bizzat kestirmeğe mübâşeret idüb ale’t-te‘accîl mahâl-i memura irişdirüb nevrüz’a değin gemileri itmâma irişdirmek envâ‘-ı sa‘y ve ikdâmınız zuhûra getüresüz tedarükü fermân olunan kereste ve ağaç ve sair gemi levazımı için müstevfi akçe gönderilmek üzeredir heman imhâl eylemeyüb her birinüz taht-ı kazânuzdan lazım olan kereste vesair gemi mühimmatı ne ise muaccelen reayaya adalet ile tedarük itdirüb mahâl-i

memûra irişdirmek ardınca olasun bu husûs sair umura kıyas olunmayub sene-i sabıkada imhâl olunduğu gibi bu senede dahi imhâlden dahi hazer eyleyesüz şöyleki imhâlinüz sebebi ile gemiler vakit ile irişmeyüb avk olunmalu olmaya azl ile konulmayub eşedd-i ikâvet? ile muâvenet olmanız mukarrerdir ana göre bâsiret üzere olub her birinüz fermân olunan hususların muaccelen tedarükünde ikdâm ve ihtimâm eyleyüb imhâlden ziyade ihtiraz üzere olasun ve bu bahane ile reâyadan ahz u celb olmayub zulm u te‘addî olunmakdan hazer eyleyesün bu husûs sonradan hukuken? yoklanub görölse gerekdir zâhir olanların haklarından gelinüz ana göre mukayyed olasun ve bazı gemi alatı vesair levazımı bazı kimesnelerde bulunub lakin bazı çeltükci ve küreci muâf olmağla vermeyüb teâllül iderlermiş imdi bu husûs sair umura kıyas olunmayub gemi mühimmatına müteâllik olan eğer alat ve eğer zift ve kendir ve kereste ve gayrı levazım neyse akçe ile alduktan sonra te‘allül itdirmeyüb her kimde gemilere münâsib mühimmat ve levazım bulunursa akçe ile alub gemilere ulaşdırub bu bâbda bir ferde özür ve bahane itdirmeyesün

Mustafa Çavuş’a verildi, fi 6 C

Bir sûreti Yol kadîlarına

Mehmed Çavuş’a verildi, fi 6 C sene 979

Bir sûreti Kastamonu sancağı sancağında mîri gender kerestesi vesair levazımı emr olunan yerlerin kadîlarına

Mehmed Çavuş’a verildi

Bir sûreti Trabzon sancağında mîri gemileri kerestesi vesair levazımı emr olunan yerlerin kadîlarına

84 / 166

Behram Çavuş’a, 7 C sene 979 yazıldı

Ahyolu kadîsına hüküm ki hala binâsı fermân olunan gemiler mesalihi için çam kerestesi lazım olmağın kestirilmek için Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Behram zide kadrûhu ta’yîn olunmağın buyurdum ki vardukda tehîr itmeyüb çavuş mezkûre yarar halife ve mezkûr mikdâr çam kerestesi lazımsa defterin çavuşa veresün ki bulunan dağlarda çam kerestesi kesdirüb itmâm-ı maslâhata ikdâm ve ihtimâm eyleyesün

84 / 167

Muhzır ağa'ya verildi Bedri ağa'ya ulaştırmak için, fi 9 C sene 979

Yazıldı

Yeniçeri ağasına hüküm ki Venedüklü balyosların Sûdde-i Sa'âdetimde olan âdemleri vilâyet-i küffâra haber göndermek ve kendüler vilâyetlerinden kağıd ve haber gelmek ihtimâli olmağın Çekmece köprülerinde vesair lazım olan mahâllerde yarar âdemler koyub göndermek emr idüb buyurdum ki vardukda emrim mucibince Çekmece köprülerinde vesair ihtimâl olan mahâllerde tebdil suretiyle verüb tecessüs ve tefâhhusda olmak için yarar âdemler ta'yîn eyleyüb bilâ-tehîr irsâl eylesün ki varub ol mahâllerde daima tecessüs ve tefahhusda olub anun gibi casus olmak ihtimâli olanları tutub ellerinde bulunan kâfirler ile kendüleri yarar âdemler koşub muaccelen Sûdde-i Sa'âdetime gönderüb bu husûs mühimmdir ana göre mukayyed olasun

85 / 168

Mehmed Çavuş'a, fi 6 C sene 979

Gediz kadîsına ve emînine hüküm ki yüz kıt'a kadırgaya lazım olan eri ve ferde alat muaccelen tedarük olunmak için Maliye canibinden müekked ahkâm-ı şerîfe gönderilüb ve akçeleri dahi irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda te'hîr u terâhi itmeyüb gönderilüb ahkâm-ı şerîfe muktezasınca muaccelen tedarük idüb itmâma irşidirmek husûsunda bezl-i makdur ve sarf-ı kudret eylesüz bu husûslar umûr-ı mühimmandandır sair zaman kıyas olunmayub ihmâl ve müsâheleden ziyade hazer eylesüz itmâm-ı maslâhata envâ'-ı ikdâm ve hüsn-ü ihtimâmınız vücûda getüresüz şöyleki sene-i sabıkada olduğu üzere tekâsül olunub mesâlihde avk ve tehîr olub celb u ahz olduğu istimâ' oluna asla bir ferdin itâ? idecek özü makbul olmak ihtimâli yoktur eşedd-i ikâbla muâvenet olmak mukarrerdir ana göre bâsiret üzere olub ihmâlden hazer eylesüz anun gibi derbendci ve çeltükci vesair muâvenet dava idenleri kendirbulunursa taleb olundukda viresün inâd ve muhâlefet eyleyenler asla te'allül ve terahi itdirmeyüb her kimde olursa olub akçe ile aliverüb emrime mugâyir kimesneye te'allül itdirmeyesün

85 / 169

Bu dahi mezkûra, 6 Cemâziye'l evvel 979

Kastamonu begine hüküm ki hala Sinob'da müceddedabinâ olunmak fermân olunan gemiler nevrüz'a değin irişib ve gelmek lazım ve mühimm olmağın seni bu bâbda mübâşeret ta'yîn idüb buyurdum ki vardukda bir an tehîr eylemeyüb bizzat gemiler binâ olunmak emr olunan mahâle varub dahi vech ve münâsib olduğu üzere binâsına mübâşeret idüb nevrüz'a değin irişdirmeğe sa'y ve ikdamın zuhûra getüresün bu bâbda kazâna ahkâm-ı şerîfe yazılıb lazım olan eğer kereste vesair itmâmdır ve eğer zift ve kendir ve alat ve gayrı levazım ne ise muaccelen tedarük eyleyüb irsâl eylemek emrim olmuştur ana göre mukayyed olub lazım olan eğer kerestedir ve eğer gender ve zift ve üstübi vesair alatdır her ne lazım olursa taleb eyleyüb gönderdüb ber-vech-i isticâl' binâsına mübâşeret eyleyüb vakit ile irişdirmeğe envâ'-ı ikdâmın vücuda getüresün sene-i sabıkada binâsı emr olunan gemileri kazâna emr olunmağa vakit ile irişdirilmeyüb avk olunduğundan gayrı neferat ve reâya külli ahz u celb olunduğu i'lâm olunub bu bâbda sana hüsn-i itimâdım olmağın bu vakit sana emr olunmuştur ihmâl ve mesâlihden hazer idüb fermân olunan gemileri nevrüz'a değin irişdirmeğe sa'y eyleyüb ve anun gibi kazâna vesair mübâşeret ve reâyadan.....ve tettebb'u idüb rencide iderlerse ol asıllarına tenbîh idüb reâyadan aldıkları mal ve...ne ise bâde's-sübût ashâbına...itdirüb müstevfî olanları vakı' olan teâddileri ne ise ahvâllerin mufassal yazub bildirsin ve bi'l-cümle gemiler vakit ile irişüb reayaya dahi zulm u teâddi olunmaması bâbında tedarük sarf idüb bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeyesün

86 / 170

Yevmü'-sebt, fi 9 Cemâziye'l-âhir sene 979

Mehmed'in âdemine verildi, fi 10 Ca yazıldı

Mahrûse-i Burusa kadısına hüküm ki mahrûse-i mezbûrda Hâssa Harcı ve muhtesibi olub Südde-i Sa'âdetim çavuşlarından olan Ali çavuş Dergâh-ı Muâllama mektub gönderüb mahmiye-i mezkûrede ma-takaddümden bir meta...narh verilmelü oldukda muhtesib marifet ile verelü gelen iken hala bazı meta....şehir halkından bazı kimesnelerin haber ile kendünün marifeti olmadın tarih verilmeğe mal-ı mîriye noksan tertib olduğun i'lâm itdiğü ecilden buyurdum ki göresüz fi'l-vâkı' kazıyye arz olunduğu

gibi ise muhtesib marifetin olmadın sair kimesneler ihtiyârıyla narh verilmek caiz değildir anun gibi bir müsaid tarih verilmek lazım geldükde mahmiyye-i mezbûre muhtesib marifetin ve şehir Pazar başları haber ile garet ve kanûn üzere tarih verdirüb kadimden olduklarına ve garet ve kanûna mugâyir kimesne bir vaz' itdirmeyüb husûs-ı mezbûr mühimmdir mal-ı ihtisaba hazır ve müretteb olmakdan ihtiyâd eylesün şöyleki bilesün ve muhtesib bu hükm-i şerîfimi muhtesib eline itâ idesün

86 / 171

Rıdvan Çavuş'a verildi, fi 9 C sene 979 yazıldı

Mora begine hüküm ki donanma-i hümayûnda kürekçi noksan üzere olduğu i'lâm olunub ve ol bâbda vezirim Pertev Paşa edema'llahu te'âla iclâlehüden ve Cezayir beglerbegisi ve kapudanım dâmet me'âlîyehû tarafından kürekçi için vesair mühimmat için ahkâm-ı şerîfe ve mekatib geldükde asla muhâlefet ve inâd eylemeyüb her nefer kürekçi talebi iderlerse muaccelen ihrâç itdirüb dahi donanma-i hümayûnuma teslim eylesün ve andan gayrı eğer peksimedlerdir ve eğer sair mühimmatdır ber-vech-i isticâl' tedarük idüb donanma-i hümayûnuma teslim eylesün

Bu dahi, bir sûreti Ağrıboz

Bu dahi, bir sûreti ve İnebahtı

87 / 172

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 10 C sene 979

Mora nazırı Pir Mehmed çavuşa hüküm ki Ağrıboz nazırı Hamza ile Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb küffâr-ı hâksar ol taraflarda bir fesâdı olursa il eri ile hıfz u hırâset üzere olmak için kazâna mektublar gönderüb Ağrıboz sancağına vakı' olan sancakları cem' idüb İnebahtı'ya gitmek üzere olub lakin vilâyeti hıfz itdürmeğe müstakil emr-i şerîfe ile bir kimesne olmayınca hıfz u hırâsetin müyesser olmadığı bildirilmişün ol bâbda her ne demiş isen malum oldu ada begine hüküm yazılıb varmak üzere olmağın buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb sen dahi bâsiret üzere olub il eri ile vesair kimesneler ile cemiyet eyleyüb ol cevânibin muhâfazasında gereği gibi ikdâm ve ihtimâm üzere olusun

88 / 173

Muhzıra verildi ulaştırmak için, fi 9 C sene 979 yazıldı

Galata kadısına ve Balyos hîdmetinde olan Mustafa çavuşa hüküm ki bundan âkdem Venedik tacirlerinden yirmi üç nefer tacirler birbirine kefil verilmişdi haliya zikr olunan tacirler bi'l-fi'l mevcut demür nicedir malum olmak lazım ve mühimm olmağın yüklenüb tekrar kiseyle verilmek için isimlerin defterin sûreti ile aynı ise yazılıb irsâl olunmuşdur buyurdum ki vardukda zikr olunan tacirleri emr-i şerîfim mucibince bizzat yüklenüb göresün sûret-i defterde ismi olanlar bi'l-fi'l Galata'da mevcudmudur gaybet itmiş varmıdır şöyleki bazıları gaybet eylemiş ola anun gibileri kefillerine teklif idüb behre-hal buldurub gönderdüb dahi sair mevcut olanlarla tekrar yarar kefile verdirüb bir ferdi gaybet itdürmekden ziyade ihtiraz üzere olasun ve sen ki Mustafa çavuşsun hıfzına memûr olduğun Venedik balyosun onat vechle kemâ-kân hıfz eyleyüb görüb göresün vilâyet-i küffâra mektub ile bazı haber göndermek ihtimâli olmaduğundan taşrada bir ferdim balyos bulundurmayub anun gibi mezkûr balyosa taşradan kağıd gele hüsn-i tedbir ile götürülüb kimesneyi ele getürmeğe sa'y eyleyüb bu cânibe irsâl eylesün ve serhanlık hîdmetinde olan başka nam zımmiye dahi tekrar yarar yerlü Venedüklü kefiller verüb firar itdürmekden ziyade sakun bu hususlar mühimmat-ı umûrdandır ana göre bâsiret ve intibâh üzere olub emrime mugâyir yerlerde olmakdan ihtiyâd eylesesün

88 / 174

Mehmed Çavuş'a, fi 6 C sene 979 yazıldı

Kefe begine ve kâdısına hüküm ki hala Sinob'da ve Amasra'da müceddeda gemiler binâ olunmak emrim olub neccar ve urgancı ve nacakçı ve kalafatçı lazım olub ol câniblerden gönderilüb emr idüb buyurdum ki vardukda bir an te'hîr u arâm eğer neccar ve eğer urgancı ve eğer bıçkıcı ve kalafatçıdır ne mikdâr bulunursa ale'l-esâmî defter eyleyüb dahi olan istinâsıyla yarar ademlerinüz koşub emr-i şerîfim muktezâsınca Sinob'a irsâlve isâl eyleyüb muaccelen irişüb hîdmete bâsiret eyleye zikr olunan hîdmetlere mübâşir ta'yîn olunub irsâl olunanlara mûhkem tenbîh ve tekîd eylesesüz sene-i sabıkda olduğu gibi imhâl ve müsâhale itmeyüb itmâm-ı maslahatda ihtimâm üzere olasuz şöyleki hîdmetde kifâyet üzere olub celb u ahz itdükleri istimâ' oluna nicesi size aid olur ana göre bâb-ı tenbîh ve tekîdde dakika fevt itmeyesüz bu husûs-u

umûr mühimmandandır sair zamana kıyas olmayub bizzat mukayyed olub zikr olunan doğancı yarar ademlerinüz ile mahâl-i memûra irsâl ve isâl eylemekde ziyade ikdâmve hüsn-i ihtimâm üzere olasuz bu hükm-i şerîfim size ne günde vâsıl olub ve ne vechle tedarük idüb ne zamanda irsâl eylediğün ne mikdâr kimesne gönderdiğün mufassal ve meşrûh idüb Südde-i Sa'âdetime arz ve i'lâm eyleyesüz ve bi'l-cümle ihrâcî fermân olunan eğer neccar ve eğer urgancı ve bıçkıcı ve kalafatçı her biri üzerine yüz altışar yüzden eksik göndermeyüb şöyleki geçen seneki imhâl olmaya asla özrünüz kabul olmak ihtimâli değildir eksik ve yahud geç göndermeyesüz gemiler üzere duran mübaşirinden ol bâbda.....münâsib olursun

89 / 175

Murad ile Südde-i Sa'âdetüme gönderildi, fi 8 C yazıldı

Vezir Ahmed Paşa'ya hüküm ki sana koşulan bölük halkı ve yeniçeri kullarımın lazım olan mevâcibleri irsâl olundu buyurdum ki eğer bölük halkı ve eğer yeniçeri kullarımdır yanında olanların yoklayub dahi mevcûd olanlarına müstehâk oldukları zamanın mevâcibin viresün amma cümlesin ihtimâm üzere yoklayub eğer bölük halkı ve eğer yeniçeri kullarımın anda hîdmetinde mevcûd olanların ve olmayanların defter idüb Dergâh-ı Muâllama gönderesün mevcûd olmayub kendü havasında olanların ulufesin vermeyesün ve hîdmet-i hümayûnda bulunub dîn-i mübîn-i uğurda bezl-i ictimâ....ile itmeyenler bir görölmeğe rızâ-ı şerîfim yokdur defterleri sana verilüb koşulan kullarımın hîdmet idenler kangısıdır ve itmeyenler kangısıdır malum-ı şerîfim olmak vasıldır hîdmetde bulunanların bulunmayanların yazub mufassal ve meşrûh arz idesün

89 / 176

Rıdvân Çavuş'a verildi, fi 8 C sene 979 yazıldı

Vezir Pertev Paşa'ya hüküm ki kapudanın Tersâneye müteâllik defteri kimde ise bulunub göndermek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda Tersâneye müteâllik defteri tettebb'u eyleyüb sende ise zuhura getürüb bir kiseye koyub mühürleyüb Südde -i Sa'âdetime gönderüb Hacı cemlerin? ulûfeleri ve bazı mevâcib ulûfeleri kapudanun yanındamı idi içeridemi komuş idi nice oldu ise dahi tettebb'u eyleyüb ve Hatvan dizdarına Tersâne emîni beş kise akçe olduğu dizdarı mektubuyla i'lâm eylemeğin zikr

olunan akçeyi dizdardan alub lazım olan mutasarrıf hariç eyleyesün ve bi'l-cümle Tersâne'ye müteâllik olan eğer akçe ve eğer defterlerdir Tersâne emîni katîbi olan Derviş'den suâl eyleyüb nerede ise zuhûra getürmek bâbında sa'y-ı ikdâmın eyleyesün ve yeniçeri yokdur diyü istimâ' olundu her kimde ne mikdâr yeniçeri olub yayabaşları mevcûdmudu nice oldu ne mikdâr yeniçeri ve yayabaşı var idi ve kimler idi mufassal yazub defter eyleyüb Südde-i Sa'âdetime arz eyleyesün.

90 / 177

Mezbûrun kethüdasına verildi, fi 3 Cemâziye'l-âhir sene 979, Yazıldı

Sirem begine hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb Sirem sancağı askeriyle Horine nâm kışlakda cemiyet olduğun ve zahire bâbında ziyade müzâyaka üzere olduğun bildirmişsün imdi küffâr-ı hâksar hareket üzere olub ol cevânibin hıfz u hırâsetin mühimmandan olmağın mümkün olduğu üzere zahire tedarük idüb muhâfazada olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda lazım olan zahireyi Sirem'den ve gayrı mümkün olan yerlerden tedarük idüb emr-i sabîkım mucibince kemâkân ol cevânibde cemiyet ile muhâfazada olasın amma bu bahane ile reâyadan ahz u celb idüb te'addî eylemekden hazer üzere olasın

90 / 178

Sipâhilerden Ferruh'a verildi, mezbûr ağaya ulaştırmak için

Fi 2 Cemâziye'l-âhir sene 979 yazıldı

Yeniçeri ağasına hüküm ki Karınabâd kadîsı mektub gönderüb mukaddema Mustafa nâm sipâhi imzalı bir hüküm sûreti gönderüb kanûna muhâlif olmağın yevmlü olub hüküm aynı ile bulunub mühürlenüb gönderilmek için hüküm irsâl olunub ve kimin elinden vâsıl olub ne makule kimesnedir sipâhimidir nâ malum kimesne ise yarar kiseyle verilüb ahvâli arz olunmak buyurulmuş ol hüküm kazıyye-i Karınabâd'a tabi Kürekci nâm karye sipâhisi Yusuf'un subâşısı ve vekili olan Hüseyin nâm kimesne elinden vâsıl olmağın ihzâr olunub hükm taleb olundukda mezkûr vekili ana İstanbul'a varmış idi sen dahi getürüb sicil itdirüb girü İstanbul eyledüb mezkûre teslim eyledüm diyü haber verilmeğın yarar kafiye verildiğün ve mezkûr Yusuf haliya mahrûse-i İstanbul'da olduğun arz eyledi imdi mezkûr Yusuf sabîka Silistre sancağın tahrîr iden

defter-i hakâni katîblerinden müteveffâ İshâk'ın âdemi olub Hüseyin nam bir yoldaşın dahi varmuş ile olsa ikisi dahi Südde-i Sa'âdetime gönderilmesün emr idüb buyurdum ki vardukda mezkûr Yusuf'u yoldaş Hüseyin buldurub dahi yarar âdemlere koşub Südde-i Sa'âdetime irsâl eylesesün ve koşub gönderdiğün ademlere tenbîh idesün ki yolda onat vechle hıfz idüb gaybet itdürmekten hazer eyleyeler.

91 / 179

Yevmü'l-isneyn, fi 8 Zilkâde sene 979

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 10 Zilkâde sene 979

Rodos begi Kaya bege hüküm ki mukaddema Kıbrıs câniblerine irsâl olunan altı kıt'a kadirge henüz varmayub ol cânibde olduğu i'lâm olundu ve Kilis ve Ağzaz begi Canbolâd dâme izzühû dahi mektub gönderüb donanma-i hümâyûnum için ol cânibe salunan kavası hazır idüb Trablus iskelesinde gemilere tevâkkuf olduğun bildirmişsün imdi ol gemiler ve İskenderiye'de olan gemiler muaccelen Kıbrıs'a ve andan Trablus'a varub çıtakçı ve kavas alub girü donanma-i hümâyûnuma mülâki olmak mühimmandan olmağın Kıbrıs gemileri ile sen bizzat Kıbrıs'a varub dahi İskenderiye gemilerin getürdüb dahi Trablus'a çıtakçı olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an tevâkkuf eylemeyüb anda olan altı pare kadirgayı muaccelen Kıbrıs'a eyledüb İskenderiye'de olan gemileri dahi getürdüb andan Trablus iskelesine varub hazır olan çıtakçıyı alub dahi bi-tevâkkuf âvdet idüb donanma-i hümâyûna gelüb mülâki olan ve Antalyalı Mehmed çavuşa binâ eylemek fermân olunan gemileri ol cevânibde ele gelen mücrimler ve gazâdan sakalı kavas ve gönüllü taifesiyle donatub ihzâr eylemek emrim olmuş idi ol cânibe dahi emr olub zikr olunan gemileri alub gidesün amma Rodos sipâhilerinin ve muhâfızların gemilere almayub yerli yeründe muhâfazada alukoyub muhâfaza hîdmetinde mezbûrlara gereği gibi tenbîh ve tekîd eylesesün

92 / 180

Kadî âdemine gönderildi, fi 10 Za

Cebel'e varınca yol üzerinde vakı' olan kadîlara hüküm ki Haleb kadısı Müslihiddin kırk nefer âdemleriyle Haleb kazâ-ı mezbûr müteveccih olduğun bildirüb kendünün ve âdemlerinin davarlarına ulak dahl eylemeğin bâbında hükm rica eylemeğin

buyurdum ki müşârûn-ileyh her kangınızun taht-ı kazâsına dahl olursa yolda ve izde ve menâzil ü merâhilde müşârûn-ileyhin ve zıkr olunan âdemlerinin davarlarına ulak taifesinden bir ferdi dahl itdürmeyesün

92 / 181

Seydi Gazi çavuşa verildi, fi 10 Zilkâde sene 979

Mütekâid Mustafa Paşa'ya hüküm ki hala Kefken iskelesinde binâ olunan on beş kıt'a gemiyi lazım olan kendir mühimmatı tedarük olunub muaccelen gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb zıkr olunan gemilere kifâyet mikdârı kendir tedarük idüb gemiye tahmîl eyleyüb ber vech-i isticâl' Kefken iskelesine irsâl eylesesün mezkûr gemilerin alâtı tekmili muaccelen Tersâne-i Âmireme irsâl olunub avk ve te'hîr olunmak lazım gelmeye

92 / 182

İbrahim Çavuş'a, fi 9 Zilkâde

Menteşe begine hüküm ki bundan âkdem hüküm gönderilüb sen kendü âdemlerinle Rodos ve muhâfaza hîdmetinde olub sancağın sipâhileri ve Alay begleriyle gemilerine girüb donanma-i hümayûnum ile gitmek emrim olmuş idi ol emr-i şerîfim kemâkân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda emr-i sâbıkım mucibince kendü âdemlerinle muhâfaza hîdmetinde olub sancağın sipâhîlerine ve zûamasına muhkem tenbîh ve tekîd eylesesün ki kanûnnâme-i hümayûnum mucibince cebe ve cevşen cebelüler ile bi'l-cümle müretteb ve mükemmel düşmen yerağıyla mahâl-i memûrda hazır ve donanma-i hümayûnum gemilerine nazır olub vardukda anların için tevâkkuf lazım gelmeyüb bi-kusûr gemilere girüb Cezayir beglerbegisi ve kapudanım Ali dâme ikbâlühü vech ve münâsib gördüğü üzere din-i mübîn uğuruna bezl-i makdur ve sa'y-i meşkûr eyleyeler şöyleki emrim üzere sipâhilerin ta'yîn olduğu zamanda mahâl-i memûrda hazır bulunmayub veyahut geç veya eksük gelüb anlar için tevâkkuf lazım gelmesinden henüz ol bâbda.....oluncak özrün asla makbul olmak ihtimâli yokdur ana göre mukayyed olub eğer hîdmetde muhâfazada ve eğer sancağın sipâhîlerine tenbîh ve tekîdde dakika fevt eylemeyüb tamam-ı ihtiyât ve ihtimâm üzere olasun

93 / 183

Dağaç oğlu Kurd Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Diyarbakir beglerbegisine hüküm ki bundan âkdem Çakır nâm kimesne kefereden yuvalık getürmek.....eylemek idi şimdiye değin ne mikdâr yuvalık getürüb teslim eylediğün ver bir kimesneden on bin yuvalık ziyade eylemiş idi anun ziyade mezbûr Çakır kabul idermi nicedir Südde-i Sa'âdetime malum olmak lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub mezbûr Çakır....üzere şimdiye değin kefereden ne mikdâr yuvalık getürüb teslim eylemişdür ve mezbûr kimesnenin ziyadesin kabul idermi nicedir dediğünün aslı var mıdır aslı ile malum itdirüb vuku' üzere yazub bildirsin

93 / 184

Subâşıya verildi, fi 11 Zilkâde sene 979

Pazarcık ve İlönü kadîsına hüküm ki Sultanönü sipâhileri begi Behram mektub gönderüb livâ-ı mezbûr sipâhileri nacak madenine emr olub hîdmete teklif oldukda karye-i Yörük eyü atı ve adı vesair bıçakları ile bile bir.....derbendine derbendci yazılduk diyü gelüb ve derbend dahi çekilmeyüb emr-i şerîfe itaât itmezsüz diyü arz eylemeğın buyurdum ki mümâ-ileyhin ademi vardukda göresüz zıkr olunan kimesneler defter-i cedid-i hakânide bilâ kayd olub defterde derbendci yazılmayub ve emr-i şerîfimle Derbend muhafâzasına ta'yîn olmuş değiller iken mücerred hîdmetden kaçub derbend muhafazasında diyü emr ile ta'yîn olunan ma'adan hîdmete çekilmeyüb te'allül iderlerse itdirmeyüb defter mucibince bilâ yazılan kimesneler emr -i şerîfim mucibince hîdmet-i mezbûra gönderesüz teâllül u bahane itmeyesüz

94 / 185

Kethüdâsına verildi, fi 13 Zilkâde, sene 979 yazıldı

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm bi'l-fi'l İskenderiye ihzâr olunan altı kıt'a gemilerden bir kadirge ve bir kalita mürretteb ve mükemmel anda muhafâzada alıkonulmak ve baki dört kıt'ası İskenderiye kapudanı ile müretteb ve mükemmel kılınub Kıbrıs'a ve andan Trablus iskelesine gönderilüb anda hazır olunan kavas ve çıtakçı alınmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzere İskenderiye'de hazır olan gemilerden bir

kalita ve bir kadirga ve İskenderiye etrafı muhafazasına alıkoydurulub baki gemileri emrim üzere İskenderiye kapudanı ile Kıbrıs'a gönderüb tenbîh eylesün ki Kıbrıs'a varub Rodos begi Kaya dâme izzehû ile mülâki olub andan ittifâk Trablus iskelesine varub gaza için hazır olan kavasları ve kürek için ihzâr olunan mücrimleri gemilerine alub avdet idüb Rodos'da donanma-i hümayûnuma mülâki olalar ve gemilerine yüz altışar kavas alub ziyade kimesne almağla gemileri basdırmayalar ve sâbıkâ gönderilen emrim üzere ol diyarda ihzâr olunan mücrimleri dahi İskenderiye gemilerine teslim idüb mücrimlerinin sûret-i sicillerin Dergâh-ı Muâllam'a gönderesüz min-ba'd dahi ele getirülen ehl-i fesâd ve kutâ'u't-tarîk'a ilhâk itdürmeyüz kürek için İskenderiye gemilerine teslim itdirüb reislerine ve kapudana anun gibileri muhkem hıfz ideler diyü tenbîh eylesün

94 / 186

Bu dahi, yazıldı

İskenderiye kapudanına hüküm ki İskenderiye'de hazır olan altı kıt'a gemiden bir kadirga ve bir kalita ol etrafın muhâfazası için alıkoyulub ma'adası ile sen Kıbrıs'a varub Rodos begi Kaya dâme izzehû ile Kıbrıs'a mülâki olub andan Rodos begi ile Trablus iskelesine varub gaza için hazır olan kavas ve kürek için ihzâr olunan mücrimleri gemilere göre alub Rodos'a avdet idüb donanma-i hümayûna mülâki olmanız emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bir an tevâkkuf itmeyüb emr üzere gemilerin ikisin anda muhâfaza için mükemmel ve müretteb alıkoyub baki gemilerle Kıbrıs'da Rodos begi Kaya dâme izzehû ile mülâki olub andan Trablus iskelesine varub gaza için hazır olan kavasları ve kürek için ihzâr olunan mücrimleri gemilere göndere alub amma gemilerin kürek çekicilerinden gayrı yüz altışarı dahi ziyademi mümkündür kavas alub ziyade kimesneler alub gemileri gözi basdırmayasun andan avdet idüb Rodos'da donanma-i hümayûna mülâki olasun

95 / 187

Bu dahi

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb İskenderiye.....tezhîri mühimmi için alınmış yedi bin yüz seksen yedi altun adet tahmil olunub ve İskenderiye.....Melik Eşref sarf idüğü celhi? dahi keşf olunub celh tacirden

on altı bin.....ziyade olub ve Melik Eşref halatcının ekseri.... beraber tulub ve hala....Mübârek'in garbî semtine düşmek ile celh ağmirinden beş yüz binâ...mikdârı irâtı olmuştur....Mübârek'in malı garbi üzere olmak ile vardukça dahi mukayyed olmak mühimm olunur hala sulh-ı mezbûrun tezhîri ve keşfi için ümerâ-i Mısır'dan İbrâhim dâme izzehû ile.....kazâsından makul olan Abdulrâhim dâme fezâlihû ta'yîn olduğun bildirmüşsin imdi zikr olunan hallacın tezhîri lazım olmağın buyurdum ki vardukda sabîka gönderilen emr-i şerîfim mucibince tezhîrine sa'y ve ihtimâm eyleyüb mümkün olduğu üzere mübaşirine ve israf itdirmeyesün ve mamûr olduktan sonra dahi her birin görölüb gördürölüb tezhîri lazım olduğça tezhîr itdürmekden hali olmayasun ki sonradan külli masrafa muhtaç olmaya

95 / 188

Mehmed çavuşa verildi, fi 9 Zilkâde sene 979

Mora nazîrına hüküm ki Zülfikar voyvada dimeğle maruf bed- baht? küffâra ahre muhâlif tereke virdiğü hakikat ile malum olub hakkından gelinmek için sancağı begine hüküm virilüb mezbûr voyvodasının anun elinde olub ikisinden atı taleb itdükde vermediğün i'lâm olundı imdi buyurdum ki vusûl buldukda baskın gerek ise bir an tevâkkuf itmeyüb mezbûru emrim üzere sancağı begine teslim eylesesün ki hakkında emrim ne ise icrâ eyleye her kimde ise.....ele getirüb teslim itmemece olmayasuz şöyleki imhâl ve inâd idüb mezbûru teslim idüb özür ve bahaneye vasıl olasun asla makbul olmayub ana olacak siyaset sana olmak mukarrerdir ana göre baskın gerek ise mezbûru bulub teslim itmeyince olmayasun

96 / 189

Kapudan barancısına verildi, fi 13 Zilkade

Erim kadîsı olub müfettiş olan Mevlanâ ve Adana ve kendir emînine hüküm ki Amasra iskelesinde binâ olunan kadırgalara kifâyet mikdârı urgan alatı verildikten sonra ne mikdâr urgan baki kalursa Kefken'de binâ olunan kadırgalara gönderilmesin emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzere zikr olunan gemilere kifâyet mikdârı urgan alatı verildikten sonra ne mikdâr urgan baki kalursa gemilere tahmil idüb muaccelen Kefken iskelesinde binâ olunan kadırgalara irsâl ve isâl eylesesün mezkûr kadırgalar dahi avk olunmayub donatdırılub cümle alat ve mühimmatı tekmîl olunub

Tersâne-i Âmire'mde olan donanma-i hümâyûnum gemilerine mülâki olub deryaya çıkar husûsun ehemmi-i umûrdandır avk u te'hîr ve ihmâl ve müsâheleden ziyade hazer eylesün

96 / 190

Şehib Kethüdâ'ya verildi, fi 19 Zilkade sene 979

Selanik begi Mustafa beğe hüküm ki Dergâh-ı Muâllam'a mektub gönderüb ele getirülmesi fermân olunan maktul divâne Piri'nin şerkar yatakları husûsu emrim üzere teftiş olunub ele getirülmediğün bildirüb dahi her ne denilmüş ise malum oldu maktul mezbûr Piri'nin Kurd nâm mufsid yoldaşın sen götürüb habs eylediğün i'lam olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda maktul mezbûr Piri'nin yoldaşı merhum Kurdî muhkem kayd u bend idüb yarar âdemlerle Dergâh-ı Muâllam'a gönderesün bu bâbda mesul olmadan hazer eyleyüb merhum hırsuzu kaçırmakdan hazer idesün şöyleki itlâk dahi itmiş isen itina bâb-ı tarîk ele getirüb gönderesün yohsa bu bâbda özü bahanen makbul olmaz ana göre mukayyed olasun

97 / 191

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 10 Zilkade

Mora begine hüküm ki hala Mora'ya tabi Atayolu ve Nakşe vesair Mora'ya müteâllik kal'ağın hıfz u hırâsetinde gereği gibi bâsiret üzere olmak mühimmandan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda tamam-ı ihtimâm kemâl-i hıfz ve intibâh üzere olub zikr olunan kal'ağın yat u yerâkların ve mustahfızların vesair levazımın yerlü yerinde müretteb ve mükemmel idüb ve kal'alar içinde sakın olan kefereler arasında ne makule kifâyet olub fıkri tedarükleri nedir yarar casuslar ta'yîn eyleyüb içinde sakın olan keferenin ahvâlin ve dizdar ve mustahfızların vesair neferleri hîdmet-i muhâfazada ne vechle mukayyed olub ihtimâm üzerelermidir nicedir tamam-ı malum idüb ana göre her kal'anın muhâfazasında dikkat eyleyü ale'l mahsûs Atayolu ve Pirgos kal'alarının hıfz u hırâsetinde ziyade mukayyed olub kefâlet eylemişsün bu bâbda...begine dahi hüküm yazulub ol dahi sancağa müteâllik kal'ayı onat hıfz eyleyüb ol cânibe muhâfaza için ta'yîn olunan ümerâ vesair asker ve il eri ile ittifâk üzere olub fırsat el verürse Manya asilerinin haklarından gelmeğe sa'y eylemek emrim olmuşdur sen dahi bu bâbda mukayyed olub deryadan bir havf ihtimâli olmayub fırsat el verürse

kefere mezbûrenin haklarından gelmeğe ikdâm eylesün ve kefare cânibinden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahihâyı i'lâmdan hali olmayasun inşâllahû' eâz karib donanma-ı hümâyûnum ile kapudanım deryaya çıkub ol câniblere varmak üzeredir vardukda vech ve münâsib görüldüğü üzere Manya asilerinin haklarından gelmeğe sa'y ikdâm eylesün

98 / 192

Bu dahi, mezbûr çavuşa verildi

.....beginer hüküm ki hala sancağa müteâllik olan kıl'a u bîkanın içinde sakin olan kefereden....olmayub aralarında ve yarar casusların koyub dahi eğer dizdarlardır eğer mustahfızları ve eğer sair neferleridir hîdmet-ı muhâfazada ne vechle ihtimâm itdiklerin malum idüb ana göre bâsiret üzere olmak lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub sancağa müteâllik olan kıl'a u bîkanın muhâfazasında tamam-ı sa'y ve ihtimâm eyleyüb ve içinde sakin olan keferenin aralarına yarar casuslar koyub fikr-i tedarükleri ne idüğün malum itdirüb dizdarlarına vesair nefere muhkem tenbîh ve tekid eylesün kal'aları hali komayub ve sen bizzat mukayyed olub Mora begi ile ve ol câniblere koşulan sair ümerâ ve asker ve il eri ile yek-dil ü yek-cihet olub hüsn-i tedbir ve tedarikle Manya asilerinin garetine fırsat el verürse zamanın gözdürüb haklarından gelmek bâbında envâ-i sa'y ve ikdâm eylesün ve kefare cânibinden vâkıf olduğun ahbâr-ı sahihâyı i'lâmdan hali olmayasun ve muhâfaza için gönderülen yeniçeri varub vâsıl olmuşmudur ne zaman vardılar ve bölük halkı andamıdır ne mikdâr kimesne vardır Hüseyin subaşı Müfit ile anları halkı yoklayub görüb dahi ne mikdâr kimesne olduğu defter eyleyüb Südde-i Sa'âdetime bildirerün

99 / 193

Bostancılardan çıkan Mehmed Çavuş'a verildi, fi 8 Zilkâde

Edirne kadîsına hüküm ki bi'l fi'l Edirne'de olan Divânî Hüseyin ve yayabaşları anda bölük kethüdâsı olan Şücâ kethüdaya on nefer yarar kimesne ile gönderilmek emrim olmuş idi ol emr-i şerîfim âli- mekân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda Südde-i Sa'âdetim müteveccih olmamışlar ise emrim üzere bölük kethüdasından on nefer yarar kimesne taleb idüb getürdüb dahi mezbûrları mukayyed ve

mahbus mezbûr çavuşla Südde-i Sa'âdetime göndermece olmayasun ve getürenlere tenbîh eylesün ki yolda onat hıfz idüb gaflet itdürmekden hazer eylesün

99 / 194

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Karesi begine hüküm ki bundan âkdem hüküm irsâl olunan Midillü sancağının muhâfazası için sipâhilerin Alay begliği Midillü sancağının boğaz hisârlarında hazır ve müheyyâ eylesün diyü emrim olmuşdu imdi ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vardukda te'hîr u arâm eylemeyüb sancağa müteâllik olan zuâma sipâhilerini müretteb ve mükemmel yat u yeraklarıyla hazır ve müheyyâ idüb sen livâ-ı Midillü muhâfazasında bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesün ne vechle tedarük idüb sipâhileri ne tarihte gönderdiğün yazub arz eylesün

100 / 195

Doğaç oğlu Murad Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Haleb kadısına ve defterdarına ve beglerbeginin Kaim-makamına hüküm ki ol cânibde olan mücrimler gemilere teslim olumak için Trablus iskelesine gönderilmesin emr idüb buyurdum ki ol cevânibde ele giren mücrim taifesin yarar hisarlarına koşup muaccelen iskele-i mezkûreye gönderüb Trablus'a gönderilen İskenderiye ve Kıbrıs beglerine teslim itdirüb ne mikdâr mücrim teslim olunduğun isimleri ve cerimeleriyle defter idüb mühürleyüb suretin Südde-i Sa'âdetime irsâl idüb bir suretin zikr olunan gemilerin serdarına teslim itdirüb temessük aldırırsanız taki cerimelerine göre kürek hîdmetinde olub.....bulduklarından sonra itlâk olunalar

100 / 196

Küçük mezbûr Sinan'a verildi, fi 15 Zilkâde sene 979

Batum begine hüküm ki Darende Küçük Sinan gelüb anda kendü malıyla kayık donadub anda muhâfazada olmak muradı olduğun bildirmeğin buyurdum ki vusûl buldukda mezbûre vech ve meşrûh üzere bir kayık donatdırub anda olan kayıklar ile muhâfaza hîdmetin itdüresün amma marifetle donatdurub asla bir ferde iş itdirmeyesün

100 / 197

Yazıldı

Pınarhisarı kadîsına hüküm ki Midye’de müceddeda gemiler binâsında olanların zahire bâbında müzâyaka olduğun i’lâm olunmağın taht-ı kazândan kifâyet mikdârı zahire tedarük ve irsâl olunmasın emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tevâkkuf itmeyüb taht-ı kazândan anda olanlara kifâyet mikdârı at verilmek kassamından vesair makulatdan ihrâç ve ihsâr itdirüb narh-ı cari üzere anda olanlara bel’ itdirüb zahire bâbında müzâyaka çekdirmeyesün

101 / 198

Yazıldı

Hayrabolu ve Silivri kadîlarına hüküm ki Kıbrıs’da kestirilmesi fermân olunan gemiler kerestesinin akçesin alub reayaya tevzi’ idüb lakin emrim üzere keresteyi henüz yalıya indirmedigünüz olumağla enva-i itâb ve ikâba müstehâk olmuşsuz zıkr olunan kereste işçisine sur?.....vakit ile kestirilmek emr olunmuş iken tehîre sebep ne olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda tevâkkuf itmeyüb kereste akçesin tevzi itdigünüz reâyanın üzerine durub üzerlerine olan keresteyi muaccelen itmâma irişdirüb yalıya indirdesün kereste akçesin ve yalıları ve Vize begine gönderüb dahi ol bâbda ana mukayyed olub keresteyi muaccelen keresteyi yalılara indiresün ve kereste üzerine varan reisler reayaya mukaddem varub lazım olan keresteyi kesdirüb mecd u celb u ahz içün sonra varub keresteye bahane olub ta’cîz ü tazyik iderlermiş reislerin ol ahvâli teftiş olunmak emrim olmuşdur ol mukâbil kangısın üzerine zuhur olursa heman ol mahâlde celb olunmak emrim olmuşdur ana göre siz dahi mukayyed olub reâyayı mezbûrlara ta’cîz ve keresteyi tevâkkuf itdirmeyüb eğer halife ve eğer reislerdir dağa varub lazım olduğu keresteyi dağda görüb çekdirmeyeler

101 / 199

Amasyalı Mehmed Çavuş’a, fi 3 Za

Dimetoka kadîsına hüküm ki mektub gönderüb Nehr-i Kızıl Delü üzerinde merhum ve mağfûrun-leh ceddin Sultân Bâyezîd aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân binâ itdigü köprünün ağaç döşemesinin bazı yerleri çakıca dilinüb derune düşüb helâk olub

meremmete şiddet-i ihtiyâç olub neccar İlyas nam kimesne avarız-ı divâniyye ve tekâlif-i örfiyyeden muâf olmak şer-i celile zikr olunan köprünün zerde? meremmâtı uhdesinde olur diyü arz eylemişsün amma bu husûs-ı sahih üzere malum itdirmeyüb ilâm itmemişün buyurdum ki vardukda zikr olunan köprünün meremmâtı bundan âkdem geçim iderdü haliya nice olmuşdur birine ahre kimesneyi arz itmeğe sebep nedir bi'l-cümle haber mezkûrun husûsu...ile vâkîf ve muttali olub ve vuku' üzere yazub Südde-i Sa'âdetime arz eylesesün sonra emrim ne vechîle sâdır olursa mucibi ile amel eylesesün

102 / 200

Amasyalı Mehmed Çavuş'a, fi 3 Za

Dimetoka kadısına hüküm ki Südde-i Sa'âdetime sûret-i sicil gönderüb kazıyye-i mezkûrden Ortaköy nâm derbend karyeden katl-ı nefis eyleyen Kirizman zımmî ile şirret u şekâ üzere olan Tecur nâm kimesne için hırsuz şerikidir fesâd u şena'âtden hali değildir diyü Müslümanlar şehâdet eyledükleri i'lâm itdiğün ecilden mezkûrlar ele getirilüb küreğe konmak için Südde-i Sa'âdetüme gönderilmesün emr idüb buyurdum ki vardukda bu husûsa mukayyed olub mezkûr zımmî ile Tecur nâm kimesne küreğe konmak için kayd ve bend ile yarar âdemlere koşub emrim mucibince Südde-i Sa'âdetüme gönderesün gönderdiğün kimesnelere tenbîh eylesesün ki yollarda onat hıfz idüb gaybet itdürmekden ziyade ihrâz üzere olasun

102 / 201

Yevmü'l-Ahad, fi 9 Zilkâde, sene 979

Hassa-i Sa'âdetüme gönderildi, fi 10 Zilkâde

Kapudana hüküm ki bundan âkdem kalita gemileri alındıkda Maliye esirlerinden üç esir alub birisi kapudan ve ikisi fevâlet olub mezkûrun ıtlâk olunmasın França padişâhı Asitâne-i Sa'âdetim-Âşiyânım'dan istediği ve gaybet eylediği ecilden kadimden mâ-beynimizde olan dostluk mucibince mezkûrların ıtlak olunması münâsib görülmüşdür buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan esirleri ıtlâk eyleyüb müşârün-ileyhin elçisine teslim eylemek bâbında envâ-ı mesâi cemilenin zuhûra getüresün

102 / 202

Yazıldı

.....beglerinden.....begi olan Mehmed bege hüküm ki Mehmed bege hüküm ki hala mirî muhzırlardan iki nefer oğlanı ayardub alub götürdüğün i'lâm olundı imdi zıkr olunan oğlanları yarar ademleriyle alet't-te'acil Südde-i Sa'âdetime göndermek emr idüb buyurdum ki varub vusûl buldukda tehîr eylemeyüb zıkr olunan iki nefer mirî muhzır oğlanları alet't-te'acil yarar ademlerinle Südde-i Sa'âdetime gönderesün yohsa sancağın alınmak mukarrerdir ana göre mukayyed olasun

103 / 203

Doğaç oğlu Kurd Çavuş'a, fi 5 Zilkâde

Trablus kadîsına hüküm ki hala Haleb ve Şam vesair ol cevânibe karib olan yerlerden ihrâcî fermân olunan kavas ve tûfeng-i endâz mücrimler Trablus iskelesine varub anda gemilere dahl olmak ve gemiler dahi mahâl-i mezbûre varmak emrim olmağın şimdiden kifâyet mikdârı peksimed pişdirub ihzâr eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb taht-ı kazândan kifâyet mikdârı peksimed pişirdüb şimdiden ihzâr eyleyesün gemiler ve kavas ve tûfeng-i endâz ve mücrimler varduklarında teslim eyleyüb gemiler ve taife-i mezbûre ol sebep avk ve te'hîr ile eylemelü eylemeyesün

103 / 204

Seydi Gazi Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde sene 979

Bolu begine hüküm ki bundan âkdem sipâhiler külli ve ol cânibde gazâdan hassalu olan gönüllülerden oklu ve yaylu ve tûfeng-i endâz yarar yiğitlerden efrad ve müstevfî âdem yazub nevrüz'a değin irişdirmekde ardınca olasun diyü dikkat ile ahkâm yazulub irsâl olunmuş idi henüz gemilere gelmeyüb ihmâl üzere olmağla itâba müstehak olmuşundur imdi Cezayir beglerbegisi kapudanım Kılıç dâme ikbâlihûya yüz pare gemi ihrâç olunmak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda asla te'hîr u terâhi eylemeyeüb sancağın sipâhileri ile ve yazulan gönüllü ile alet't-te'acil İstanbul'a gelüb gemilere girmek ardınca olasun şöyle ki ol dahi sipâhilerinle Zilkâde'de ve gönüllü taifesiyle gelüb irişmeyesün binâ olunan özrün asla kabul olmayub sen azil olunub

sipâhilerin dahi dirlikleri alınmak mukarrerdir ana öre isticâl' üzere gelmek ardınca
olasun

Bu dahi, bir sûreti Ankara begine

104 / 205

Doğaç oğlu Kurd Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Adana begine ve.....ve Kınık kadîlarına hüküm ki livâ-1.....ahâlisi rikâb-ı
hümâyûna rikâ sunub haliya Garbî sancağı begi olan İskender dâme izzehû için balların
ve yağların ve tavukların ve koyun ve yerakçıların ve bi'l-cümle kendüye ve anlarına
her ne lazımsa cebren ve kahran alub ehl-i iyâllerin tâkatsız kılub ve âdemlerinden
bazıları gönderüb bunların atların ve eşeklerin kuyruğun kesdirüb bâde gelüb nice
kimesneleri habs idüb at ve eşek kuyruğun kesenlerin buldurun diyü muhkem eşkinci
eyleyüb nice akçelerin alub ve bazı evleri kendü âdemlerine gece ile uçağa yaktırub
ertesi gelüb Müslümanlardan nice kimesneyi der-zincir idüb evler ihrak ideni buldurun
diyü muhkem döndükden sonra bin ve iki bin akçelerin almasınca salıvermeyüb dinci
Müslümanları cebren cem' eyleyüb on beş pare evler yaptırub bir akçe ve bir cebe
vermeyüb ve bunların emsâli zulm ü te'addî deflerinde mestur ve mukayyed olmağın
aynı ile rikâbın sûreti ihrâcî mühürlü kise ile size irsâl olunub bu husûsları siz görmek
emr idüb buyurdum ki vardukda tehir itmeyüb her bir müşârün-ileyhi ihzâr idüb mümâ-
ileyhden âdemlerinden gelüb davayı hakk idenleri bir defa' şer ile fasl olunmayan
dikkat ve ihtimâmla yerlü yerinde hakk üzere teftiş idüb göresüz arz olunduğu gibi ise
ashâb-ı hukuk şer ile sabit ve müteveccih olan haklarına hükm idüb bi-kusur
alıverdükden sonra sûret-i rikâbda mestûr ve mukayyed olduğu müşârün-ileyhin
âdemlerinin zulm u te'addîleri vakı'mıdır nicedir yanınızda şer ile sabit ve zâhir olduğu
üzere mufassal ve meşrûh yazub sûret-i sicilleri Südde-i Sa'âdetime arz eylesün
amma hakk teftişde hak üzere olub bir cânibe meyl ü muhâbâ itmeyüb tezvîrden ve
telbîsden şühûd-ı zûrdan ve helâk kazıyye arz olunmakdan hazer idesüz

105 / 206

Divân çavuşlarından Hüseyin'e verildi, fi 7 Za

Preveze'ye varınca yol üzerinde olan kadîlara hüküm ki Beç kralının iki nefer âdemi Divân çavuşlarından Hüseyin'e koşulub Preveze'ye gönderilmişdür buyurdum ki her kangınızun hükümetine dâhil olursa mezbûrlar helâk şer kimesnedahl ve ta'arruz itdirmeyüb menâzil ü merâhilde akçe ile zad u zevâdelerin alıverüb Preveze'ye varınca emîn ü sâlim mürur itmeleründe dakika fevt itmeyesüz

105 / 207

Kethüdâsına verildi, fi 19 Zilkâde sene 979

Bağdad beglerbegisine hüküm ki mektub gönderüb yukarı cânibe müteâllik ahabardan her ne i'lâm itmiş isen mufasssal malûm olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda min-bâ'd dahi yukarı cânibden yarar casusların eksik itmeyüb vâkıf olduğun ahabâr-ı sahihâyı i'lâmdan hali olmayasun ve Lahsa'ya gönderilmesi fermân olunan dört şahı darbzen araba ve araba okluyu ve demürleri ve iplerü ve yirmi adet şayka toplarının tekerlerinin Bağdad'dan gönderilmesin mümkün olmayub Bağdad'da almak dört darbzen olub ve barut Basra'dan gönderilmek mümkün olub ve kal'a kapuları meremmatı için tahsisine ve direk Bağdad'da olmayub Diyarbakır ve Maraş ve Haleb vilâyetlerinden....gelmişdür diyü bildirmişsün imdi kifâyet mikdârı barut irsâli için Basra beglerbegisine hüküm gönderilmişdür amma Lahsâ'da dahi güherçile varsa tedarük olunub barut işlemek için altına bir üstad kimesne gönderilmek lazımdır sen dahi barut ve Güher ahvâlin biliyoz birkaç üstad topçu gönderesüz Lahsâ beglerbegisiyle haberleşinki ol diyârda güherçile toprağı varsa gönderdiğün üstadlar ile mukayyed olub kifâyet mikdârı barut işleyeler ol cânibe darbzenler dahi gönderilmek mühimmandandır mahrûse-i Bağdad'da amelmande top varsa birkaç darbzen ve şayka dökütürüb dahi emr-i şerîfim üzere Lahsâ'ya gönderesün ve ol emr-i şerîfim üzere barut husûsunda leyl ve nehar mukayyed olub ziyade barut tahsilinde sa'y idüb arz eylediğün üzere Trablus iskelesine ulaştırmakdan hali olmayasun ve dökülecek şaykalar sevk? olmaya hisâr dökülmek için cem' itmeğe üzere yeraklar ola ve nice alat için arz olduğun üzere Haleb defterdarına hüküm irsâl olunmuşdur Maraş câniblerinden

kesdirüb dahi Fırat tayfasından Bağdad'a göndere diyü emrim olmuşdur ana göre taleb olunan alatin çapların yarar üstadlar ile Haleb defterdârına gönderüb taleb idesün

106 / 208

Halil Çavuş'a verildi, fi 13 Zilkâde

İzvornik begine hüküm bundan âkdem hüküm gönderilüb sancağın umumen zu'âma sipâhileri ile hazır olub nevrüz-ı mübârekde varub Kilis muhâfazasında olusun diyü emrim olmuş iken henüz tevcih eylemediğün i'lâm olundu imdi ol emrim mukarrerdir buyurdum ki vusûl buldukda tevcih olmadısan bir an tevâkkuf itmeyüb eğer kendü cebe ve cevşenlülerinü ve eğer zuâma ve erbâb-ı tîmar cebelülerin kanunnâme-i hümayûnum tertîb ve tekmîl idüb dahi mükemmel ve müretteb düşmen yerağıyla ve zahire ile muaccelen çıkub mahâl-i memûra varub Kilis begi ile hîdmet-i muhâfazada olusun sipâhilerinü eksik getürmekden ve cebelülerinde ve çevşenlülerinde noksan olmakdan hazer idesün mezkûre çıkub mahâl-i mezbûrede kaç güne değin varmak müyesser olduğun arz idesün

106 / 209

Mısır beglerbegliginin kethüdasına verildi, fi 13 Za

Südde-i Sa'âdetimden Antaliye'ye andan Mısır'a varınca yol üzerinde olan kadîlara hüküm ki Südde-i Sa'âdetimden bazı mesâlih içün düstur-ı mükerrem Vezirim Sinan Paşa edema'llahu te'âla iclâlehü'ya müstakil ahkâm-ı şerîfe irsâl olunmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda Antaliye kadısının avk olunan gemi ile muaccelen ulaşırsunuz ve Basra kulunun mevâcib-i nükûddan tedarük olunduğu arz olunmuş iyü tedarük eylemişün sen dahi emr-i şerîfeye müteâllik her ne arz olunmuş ise tedarüki bâbında hüküm olmuşdur eğer tevfir-i mal ve teksiri gühircile bâbında ihtimâm üzere olub lazım olanları arz eylemekden hali olmayasun

107 / 210

Halil Çavuş'a verildi, fi 13 Zilkâde

Semendire begine hüküm ki mukaddema hüküm gönderilüb sancağın Alay begisi ve üç yüz nefer sipâhi ile nevrüzdan mukaddem Kilis muhâfazası içün Kilis begi yanına

gönderesün diyü emrim olmuşdu lakin henüz sipâhiler varub irişmediğüi'lâmolundu imdi ol emrim mukarrerdir buyurdum ki vusûl buldukda bir an tevâkkuf itmeyüb henüz Alay begiyle sipâhilerin gönderilmesi emr-i sâbıkım üzere sancağın Alay begisiyle üç yüz nefer tîmarı terekelü olan yarar sipâhilerden bile gönderüb ihmâl ve ikbâlde hazer idesün ve mezbûrları ne günde gönderdiğün arz eyleyesün ve gönderecek sipâhilere tenbîh idesün lazım olan zahirelerin Geradeşka? iskelesine gönderüb andan Kilis'e göndereler

Bu dahi

Bir sûreti Bosna begine vech-i meşrûh üzere Alay begisi ile üçyüz sipâhi göndermek sabîka hüküm irsâl olunmuşdu ol hüküm mukarrerdir

107 / 211

Kethüdâsına verildi, fi 16 Zilkâde sene 979, Yazıldı

Diyârbekir beglerbegisine hüküm ki mektub gönderüb sabîka gönderilen hüküm mucibince kavas için tenbîh olunub ihzâr olunmak üzere oldukları ve mukaddemâ Basra beglerbegisi olub bade fevt olan İskender begin her birine alakası olub esbâbı yoklanub defter olunmak hevâtun taifesinin ve civarın esbâbına dahl olunmapa diyü emrim olmağın dahl olunmayub lakin esbâb-ı hevâtun ve civarı ve....oğluna tevcihsini müşârün-ileyh esbâbın ve sair memleket başka defter eyleyüb hevâtun esbâbına dahl eylemeyesün

108 / 212

Kethüdâsına verildi, fi 13 Zilkâde sene 979

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb vilâyet-i Yemenislâhı için yazılan Mısır kullarının bazıları beş bin ulûfe dahi almış iken tamamı varmayub hîdmetden kaçub hala bazı kimesneler şikâyet alınmasıyla anda varub hîdmetden kaçdukları zamanın ulûfesin alub gedikleri dahi mukarrer olduğundan maâda anun gibiler bazı müteveccih dahi tâlib olub ve bazıları müteveccih dâhil oldukları bildirmüşsün imdi vilâyet-i Yemen'in ıslâhı âmmе ehl-i İslâm'ın ve din ve devletin mühimmatından iken bunca zamandan berü bilinüb almadan tasarruf idenlerden anun gibi mühimm zamanda emre muhâlefet ve inâd idenler envâ'-ı inâyet ve ikâb'a

müstehâk iken himâyetlerine sebep olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsda bizzat kendün mukayyed olub anun gibi sabîka vilâyet-i Yemen ıslâhı içün yazılmış iken varmayanlar her kim olursa olsun anun gibilere asla bir ferdin alınmasın ve şikâyet ile riâyet ve himâyet itmeyüb ve ulûfeleri dahi vermeyüb anun gibileri gedükleri uğûr-ı din ve devleti mecd ü say‘ ı olan yararlarına verüb şöyleki anun gibilere kimesnenin şikâyet ve alınmasıyla muttasıl dahi verilmesüyle asla rızâ-ı şerîfim yokdur alub müstehâk olanlarına verüb min- bâ‘d emre muhâlif anun gibilere himâyetden hazer idesün

108 / 213

İbrahim Çavuş’a verildi, fi 9 Zilkâde

Mehmed Çavuşa hüküm ki bundan âkdem sana hüküm gönderilüb kavas cem‘ itmek ve gönüllü yazmak emrim olmuştur imdi ol emrim kame-kân mukarrerdir Rodos begi ile gemilerine kifâyet mikdârı cengci verildükden sonra ma‘âdasın binâ itdiğün gemilere ta’yîn bakî kalursa oğlun koşub Südde-i Sa‘âdetime göndermek emr idüb buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub emrim üzere müşârün-ileyhin gemilerine kifâyet mikdârı kavas verüb ikişer ayluk peksimedlerin tedarük idüb yazdığı gönüllü taifesinin anda binâ olunan gemilere koyub ziyade geleni emrim mucibince oğlunla Dergâh-ı Muâllam’a gönderesün ne mikdâr gedüklü ve kavas yazılıb müşârün-ileyhin gemilerine ne mikdâr ta’yîn olunub ne vechle tedarük itdiğün yazub defterin Südde-i Sa‘âdetime gönderesün

109 / 214

Mezbûr Veli ve Memi nam reislere verildi, fi 11 Zilkâde

Kapudana hüküm ki Veli ve Memi nâm reisler gemileriyle Donanma-i hümâyûnumdan gelürken nâ-muvâfık rüzgârla Andre? ceziresine düşüb gemileri karyeye çıkub cümle esbâbların cezire-i mezkûrede zımmîleri ve yirmi üç esir iki nefer arabaların alub gemilerinden çıkan elli nefer yoldaşların sekiz gün habs idüb istedüb adasına kağıd gönderüb ferdin kimisin getürdüb teslim eyleyüb ve dağa firâr iden on sekiz nefer yoldaşların katl idüb esbâbların alub cümle otuz dokuz bin akçelik esbâbların ve bin beş yüz sikke florilerin size aid cezire iki kıt’a top ile varul barut elli zira‘ surçuk seksen zira‘ kaşe cuka on altun yüzük on gemi yüzük yirmi kıt’a tûfeng on

ince sekiz aded kise beş top on iki yük kargan bir nacak kantar demür on mor kaftân on beş dilbaz yirmi beş halı on.....sekiz aded kise beş tob keten yeri on kıt'a çadır bir sanduk ok on kıt'a yerak on nefer cariyeye üç aded secare iki sefere iki mavi kaftân ve yoldaşların sair esbâbları garet olunduğun zikr olunan reislerin karındaşları Südde-i Sa'âdetime gelüb haber verdükleri ecilden zikr olunan husûs teftiş emr idüb buyurdum ki vardukda İnşâ'a'llâhü'l-e'azz donanma-i hümâyûnumla derya'ya çıkar dimekle zikr olunan cezireye varub bu husûs onat vechle teftiş edüb göresün kazıyye arz olunduğu gibi ise ehl-i fesâdın başların habs idüb kafire verdükleri esirleri halaz itdirüb dahi bu fesâdı idenleri cümle küreğe koşasun

109 / 215

İbrahim Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Tekeili begine hüküm ki bundan âkdem sancağına tabi yerlerden harb ve harbe kadir yarar tüfeng-i endâz ve kavas ihrâc eylemek emrim olmuş idi ol emr-i şerîfe âli-mekân mukarrer olub ve hala Cezâyir beglerbegisi kapudanım dâme ikbâlihû yüz pare gemi ile derya'ya çıkmak emrim olmağın ol emr-i sabîka mucibince ihzâr olunan gönüllü Çeşme iskelesine getürüb ihzâr eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehir eylemeyüb fermân olunan tüfeng-i endâz ve kavas çeşme iskelesine getürüb gemilere tevâkkuf eyleyesin ki gemiler vardukda hazır olub gemilere duhûl olub lazım olan ulûfeleri ve peksimedleri verilüb hîdmetde bulunalar

110 / 216

Dağaç oğlu Kurd Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Şam beglerbegisine hüküm ki mektub gönderüb çıtakçı kavas barga ve ol cânibde ele gelen mücrimleri ihzâr eylemek üzere olduğun bildirmüşsün imdi İskenderiye ve Kıbrıs begleri Trablus'a varub zikr olunan kavasları mücrimleri almak emrim olmuştur buyurdum ki beglerbegligine müteâllik yerlerden ihzâr olunan eğer kavasdır ve eğer tüfeng-i endâz ve eğer mücrimlerdir ihzâr idüb Trablus iskelesine gönderesün ki gemiler vardukda tehir olunmalı olmayub heman gemilere dâhil olub kanûn üzere ulûfeleri ve peksimedleri verilüb barub hîdmetde bulunalar

10 / 217

Seydi Gazi Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Bolu ve Kastamonu sancağı kadîlarına hüküm ki bundan âkdem taht-ı kazânuzdan tûfeng-i endâz ve kavas yazub ihzâr eylemek emr olmuş idi ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bizzat mukayyed olub her birinüz taht-ı kazânuzdan yarar.....ve harb ve harbe kadir tûfeng-i endâz ve kavas yazub dahi her on neferi bir yerlerün bölük başı tayin idüb ve cümlesine bir yarar kimesne başbuğ ta'yin eyleyüb okları ve yayları ve tûfengleri ve sair yat u yerakları ile ol câniblerde binâ olunan gemilere koyub muaccelen Südde-i Sa'âdetime gönderesün ki Tersâne-i Âmire'ye geldiklerinde kanûn üzere ulûfeleri ve peksimedleri verilüb ve bu sefer Zağraz'da hîdmet ve yoldaşlık zuhûr idenler ibtidâdan dirlikleri ve riâyetleri oluna bi'l-cümle kavas ihrâcî mühimmler olub alet't-te'acil ve Ekrâd müstevfî yarar tûfeng-i endâz ve kavas ihrâc idüb gemiler ile muaccelen göndermence olmayasun

110 / 218

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Ağzaz ve Kilis begi Canbolad beğ hüküm ki mektub gönderüb emrim üzere kavas ihrâc idüb Trablus iskelesine göndermek inâyet olduğun bildirmüşsün imdi İskenderiye ve Kıbrıs begleri Trablus'a varub kavas almak emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda ihrâc olun kavas Trablus'a götürüb ihzâr eyleyesün ki gemiler vardukda tehîr olunmalu olmayub heman gemilere girüb hîdmetde bulunalar

111 / 219

Mehmed Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Tırhala begine hüküm ki mektub gönderüb Palatman'a ve Golos ve İrmîyecâniblerinin muhâfazası fermân olunub ve peksimedleri kal'adan çıkarub dahi içerüde emin yere koymak fermân olunub ve Selânîk ve Mora câniblerine muâvenet lazım olursa varmak emr olunub lakin.....yerde olduğun ve Mora beginin sana gönderdiğü mektubu irsâl eylediğün bildirmişsün ol bâbda her ne demiş isen malum oldu imdi donanma-i hümayûnum Mora câniblerine vardukda külli hîdmet vardır sende anda bulunman lazım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda muhâfaza içün bir yarar bir

yarar çeribâşî ile elli alınmış nefer sipâhî alıkoyulub sen baki sipâhilerinle alet't-te'acil Mora câniblerine varub irişüb Mora begi ile vech ve münâsib olduğu üzere muhâfazada olusun lazım olan mahâlleri onat-ı hıfz itdürmek için alıkoduğun çeribaşına gereği gibi tenbîh eyleyesün

111 / 220

Mısır beglerbegisinin kapu kethüdasına verildi, fi 3 Zilkâde sene 979

Yemen beglerbegisine hüküm ki Vezirim Sinan Paşa edâma'llahu te'âlâ iclâlehü'ya mektub gönderüb sabîka gönderilen emr-i şerîfim vilâyet-i Yemen'e lazım eğer hazine ve eğer kul tedarüki müşârûn-ileyhe tefviz olunub andan taleb eylemek fermân olmağın Yemen'de olan kulun mevâcibi bazı tüccardan karz altun karz alınan altunu ve andan ma'âda baki kalan kırk bin altun ve gelecek senenin mevâcibi ki yüz bin altun nevbetçilik? tarîk ile baki kalan kulun mevâcibidir ve sonradan gelen kulun mevâcibi ki yedi sekiz bin akçe olur ve sene 979 Şevvâl'i ve Zilkâde bin mevâcibin muaccelen irişmesi lazım idüğün ve Yemen'de olan nevbetçi Mısır kulunun Mısır'a gitmeğe..... ve mestur fitne ve fesâddan hali olmayub matuh? olan malı vermekde te'allül eyleyüb.....vilâyet-i surre malının vermeğe mestûrun tasarrufunda itâ olunmuşdur şimdi....asker gönderilmesi kemâ-kân bais ihtilâf oluncağında şübhe olmadığı ve birkaç bir top taşı ile ve beş altı bin darbzen konuştu dahi inâyet lazım idüğün ve sair ...ahvâlin ale't teâkib i'lâm eylemişsin imdi gönderdiğün mektub aynı ile Âsitâne-i Sa'âdet-i Aşiyânıma gönderilüb mufasssal Pâye-i Serîr-i Âlem-masîrüm'e ve arz ve takrir olunub ilm-i şerîf âlem şümûl hüsrevânem mûhit u şâmil olmuşdur bu bâbda müşârûn-ileyh edâma'llahü te'âlâ iclâlehü'ya hüküm yazılıb eğer Mısır kulun göndermekdir ve eğer Mısır kuluna lazım olan mevâciblerin ve sair levâzımı tedarük eyleyüb irsâl eylemekdür ve bi'l-cümle Yemen'e müteâllik olan cem'i mühimmat ve levâzım ne ise tedarük ve irsâli emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sen dahi mukayyed olub Yemen'de muhâfaza için gönderilen kulun mevâcibi ne ise müşârûn-ileyhden taleb idüb ve lazım olan muktezayi? dahi ahd u emân olduğu üzere hüsn-i tedbir ve tedarükle taleb eyleyüb almak münâsibdir lakin bir vechle mukayyed olasin ki ahd u emâna muhâlif men ve surur eylemeyüb fitne ve fesâda baîs olmayub memleket ihtilâline sebep olmaya vilâyet husûsun rütbesi az olun baîs ihtilâl olmazsa satsada...Mahmud dâme izzehûya verilmek işaret olunduğu sebep fitne ve fesâd

olmayub suhulünde? ile müessir olursa demekdir çünkü malın vermeğle mestûrun tasarrufunda itâ olunmuşdur şimdilik sulh ve sâlahı mühimm olan husûslardan mühimm iken ihtiyât eyleyüb medârat ve mevâsından olmayub ahd ü emâna mugayir işin olmakdan hazer eylesün ve anda muhâfazada olan kulun mevâcibi Mısır'dan tedarük olunub verilmek için ve muhâfazada olan Mısır kulunun tamam kudretleri irişmeyüb yerlerine Mısır kulundan aher kul varmayınca aynı bırakub gidenlerin haklarından gelmek bâbında müşârün-ileyh edâma'llahü te'âlâ iclâlehü'ya hüküm yazılıb muhkem tenbîh ve pak olunmuşdur ana göre sen dahi anda muhâfazada olan kul'a muhkem tenbîh ve pak eylesün ki muhâfaza zamanı tamam olmayub yerlerine ahre kul ve ademin vilâyeteye aynı koyub gitmeyüb kemâkan muhâfazada ihtimâm üzere olalar lazım olan mevâcibleri müşârün-ileyh ale't-tevâli irsâl idüb irışdirmek emrim olmuşdur heman bâb-ı muhâfazada dakika fevt eylemeyüb emr-i şerîfe muhâlif iş eylemekden ihtirâz üzere olalar ta'yîn olunan vadeleri tamam olmayub yerlerine aher kul varmadan bırağub temessüksüz? varanları ele getirüb haklarından gelmek mukarrerdir ana göre tenbîh olub emr-i şerîfime muhâlif iş olmakdan ihtiyât üzere olalar ve bi'l-cümle eğer vilâyetin emn- ü emân ve re'âyâ vü berâyânun refâhiyyet ve itminânı ve mezkûr mestur ve sair tevâbi'ı ile tecessüs alâ-mekân medâret ve hüsn-ü tedbiri kafi eyleyüb dahi müşârün-ileyh Vezirim edâma'llahü te'âlâ ikbâlihû'nun tayin eylediğü iyâd üzere eğer altundur ve eğer akçesidir kat'a idüb kulun mevâcibin vaz' olunan iyâd ile altunu ve akçeyi adâm itdirüb bais fitne ve fesâd olan geç iyâd altun ve akçe istimâlinden ihtiyât eylemek bâbında ve sair cumhûr-ı umûrda bezl-i makdûr eyleyüb envâ'-ı mesâ'î-i cemilen vücuda getüresin ki vilâyet-iihtilâl bais bu mukabil geç iyâd altun istimâli ile olmuşdur bu husûsda sen dahi gereği gibi mukayyed olub eğer kul ahvâlidir ve eğer sair memleket ve vilâyet muhâfazasıdır cem'-i umûrda hüsn-ü tedbir ve tedarikle nazm u nizâm vermeğe sa'y ve ikdâm eylesün ve lazım-ı arz olan ahvâli ilâmdan hali olmayasun

113 / 221

Veznedârzâde Hamza Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde sene 979

İçili begine hüküm ki reâya taifesinden bazı kimesneler Âsitâne-i Sa'âdetime gelüb Kari Taş kadısından şikâyet eyledükleri ecilden sahih üzere ahvâli malum olmak olmak emrim olmuşdur buyurdum ki vardukda bu husûsa mukayyed olub göresün

re'âyâ vü berâyâyâ zulm ve te'addî var mıdır ne makule te'âddisi vardır malumun olmuş mudur nicedir bi'l-cümle bu bâbda malumun olan ahvâli vukû' üzere yazub Südde-i Sa'âdetime arz eylesün

114 / 222

Dağaç oğlu Kurd Çavuş'a verildi, fi 9 Zilkâde

Diyarbakir beglerbegisine hüküm ki Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb sana gönderilen ol emr-i şerîfe mucibince ol cânibden tüfeng-i endâz ve kavas ihrâç olunub hazır olduğun bildirmişsün imdi gemileri an karîb deryâ'ya ihrâç olunmak üzere olmağın hazır olunan tüfeng-i endâz ve kavas muaccelen yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdetime göndermek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb sabîka gönderilen ahkâm-ı şerîfe mucibince ihrâç ve ihzâr olunan tüfeng-i endâz ve kavas muaccelen yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdetime gönderüb vakit ile gelüb gemilere dahil olalar

114 / 223

Biga begine hüküm ki bundan âkdem Kemer'de binâ eylediğün gemilere sipâhilerini dahi koyub ihzâr eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzere binâ eylediğün gemilere sancağın sipâhilerin müretteb ve mükemmel yat ü yeraklarıyla koyub sen dahi cebe ve cevşen ve cebelülerinle girüb hazır ve müheyya olasun ki donanma-i hümâyûnum vardukda bilâ- tehir varub mülaki olub kapudanım Kılıç Ali dâme ikbâlihû vech ve münâsib görüldüğü üzere hîdmetde bulunsun

114 / 224

Hamza Çavuş'a verildi, fi 10 Zilkâde sene 979

Kıbrıs beglerbegisine hüküm ki Karaman beglerbegisi olan Hüseyin Südde-i Sa'âdetime mektub gönderüb Kıbrıs ceziresinde Magosa kal'asının top ile yıkılan kal'aları ta'mîr ve termîme muhtaç olan yerleri termîmine mübâşeret olundukda Magosa begi Hamze dâme izzehû kendü ademleri ile kal'aları binâ idüb gereği gibi hîdmet ve iki....eylediğün bildirmişsün imdi kal'a-i mezbûrenin toprağın çıkarub ve zahiresin tedarük idüb ve kal'asına lazım olan ne ise ihzâr idüb gereği gibi muhâfaza hîdmetinde olmak emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub müşârün-ileyhe

muhkem tenbîh ve tekîd eyleyesün ki kal'a-i mezbûrenin kal'aları ve eğer sair termîme muhtaç yerlerin onat vechle ta'mîr ve termîm eyleyüb ve kal'anın toprağın çıkarub içerisün ve hendeklerün tezhir idüb ve kal'aya lazım olan zahireyi ve sair levâzımın tedarük idüb bâb-ı muhâfazada kemâl-i dikkat ve ihtimâm üzere ola inşâ'a'llâhü'l-e'azz kal'anın her vechle mühimmatı görölüb ber- taraf olduktan sonra haline münâsib terfî dahi olmak mukarrerdir ana göre bâsiret üzere olub bâb-ı ikdâmda dakika fevt eylemeye

115 / 225

Kethüdâsına verildi, fi 13 Zilkâde sene 979

Vezir Sinan Paşa'ya hüküm ki Habeş Beglerbegisi Ahmed dâme ikbâlihû mektub gönderüb memleket muhafazasına bezl-i makdûr olub lakin kema yenbağı hıfz u hırâsetine bir mikdâr askere dahi muhtaç olduğun bildirmeğin ihtiyât eyleyen kul karındaşlarından bir mikdâr kimesne yazub ol cânibe irsâl eylemek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda müşârün-ileyh ile haberleşüb dahi ne mikdâr adem lazım olursa ol cânibe varmağa ihtiyât eyleyen kul karındaşlarından kifâyet mikdârı yarar adem irsâl eyleyüb....eyleyesün

115 / 226

Bu dahi

Habeş beglerbegisi'ne hüküm ki mektub gönderüb vilâyet-i Habeş muhâfazası için bir mikdâr askere ihtiyaç tam olduğun bildirmişsün imdi Vezirim Sinan Paşa'ya hüküm yazılıb ihtiyâd eyleyen kul karındaşlarından kifâyet mikdârı yarar âdem yazub göndermek emrim olmuşdur buyurdum ki müşârün-ileyh ile haberleşüb dahi lazım olduğu üzere müşârün-ileyhden taleb idüb getürdüb vech ve münâsib olduğu memleketin hıfz u hırâsetin ve re'âyâ vü berâyâyâ'nın itminân ve refahiyet bâbında mücidd ü merdâne olusun

116 / 227

Seydi Gazi Çavuş'a verildi, fi 11

Samsun ve Keynolu kadîlarına hüküm ki Abana taraflarına gemiler ile kimesne varmak hala memnu iken rençber gemileri reislerinden Ali nam reis hala gemisi ol

cânibe gitdiği i'lâm olundu anda vardukda gemisi girift olunub kendüsü habs ve arz olunmasın emr idüb buyurdum ki mezbûr reis kangırın? taht-ı kazâsuna var ise Abana câniblerine salıvermeyüb mezbûru tutub habs idüb ve gemisi metâsıyla mirî için girift idüb arz idesün Abana taraflarından min-bâd rençber gemileri salıvermeyüb men' ve def' idesün memnu olmayanların gemilerin girift idüb ve kendülerin habs ve arz idesün

116 / 228

Bu dahi

Batum begine hüküm ki memalik-i mahrûse'den Abana cânibine hala rençber gemileri varmak emrim ile merkûh iken bakiyeler emre muhâlif ol cânibe müteveccih olduğu istimâ' olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda ol bâbda tamam mukayyed olub min-bâ'd rençber gemileri ve gayrı gemileri ol cânibe salıvermeyüb bade itina inâd ve muhâlefet idenlerin gemilerin mirî için girift idüb kendülerin habs ve arz eylesün ki küreğe konula

116 / 229

Gühercile nazîr Kel Ali Çavuş âdemi Mustafa'ya verildi, fi 19 Zilkâde

Bozok begine ve Akdağ kadısına hüküm ki Gühercile nazîr olan Südde-i Sa'âdetim çavuşlarından Ali çavuş kazâyâ defterin gönderüb Kayseri'de vakı' olan ocaklara lazım olan odun vakit ile irişmemeğle karhâne'ye irsâl olub.....olduğun bildirmeğın kazâ-i mezbûre'de vakı' olan güherçile karhânelerine lazım olan odun vakit ile ale't-tevâlî irişdirmek emr idüb buyurdum ki vusûl buldukda tehîr eylemeyüb bu bâbda her birinüz mukayyed olub güherçile karhânelerine lazım olan odunu vakit ve zamanı ile kestirüb karhânelere irişdirüb ve ol vakitle güherçile işlemek bâbında envâ'-ı sa'y ve ikdamın eylesün güherçilenin tevfir ve teksiri mühimmandandır ihmâlden hazer eylesün

117 / 230

Şam beglerbegisi ve Safed sancağı kadîlarına hüküm ki Keferkine kadîsı mektub gönderüb hala vilâyet-i Şam'da Safed sancağına tabi' karyede....ki hazret-i Şuâyb bin salevâtullâhi aleyhi ve selâmühû vakıf karyesi olub ve merdâd-ı şerîfeleri anda olub livâ-i mezbûrdan.....Ormana.....nâm karyelerin kızıl bayraklu iktâ idüb

kendühevâllerine tabi' aryan cem' idüb vakıf-ı mezbûru basub beş altı yüz res' safirin ve merkitin? sorub karye-i mezbûru harab idüb te'âddi eylemişlerdir diyü bildirmeğin buyurdum ki vardukda ihzârı elzem olanları ihzâr eyleyüb gaybet itmeyenleri buldurması lazım olanlara buldurub götürüb dahi dava'yı hakk eyleyenler ile beraber idüb bir defa şer ile sorulub vaz' olmuş olmayub on beş bin tereke olmayan hususların ber-mûceb-i şer-i kadîm onat vechle hakk üzere teftiş eyleyüb göresün kazıyye arz olunduğu gibi olub ehl-i fesâd kimler olduğu bais olduktan sonra ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların alıverüb dahi ehl-i fesâd siyasi ise habs idüb arz eyleyesün değiller ise şer ile lazım geleni icrâ idüb yerine koyub şer-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyüb bu bâbda tamam-ı hakk üzere olub tezvîr ve telbîsden ve şühûd-ı zûrdan ve bi'l-cümle ehl-i fesâda mücrîd celb u ahz içün himâyet ve kendü hallerinde olanlara dahl ve tecâvüz olunub şer-i şerîfe muhâlif iş itmekden ziyade hazer eyleyesün

118 / 231

Yevm-ül İsneyn fi 13 Zilkâde sene 979

Saruhan sipâhilerinden verildi, fi 16 Zilkâde sene 979

Livâ-i Saruhan muhârririne hüküm ki bundan âkdem tahrir hîdmetin itmâma irişdirüb defteri Südde-i Sa'âdetime getirüb Pâye-i Serîr-i Husrevâneme arz eylediğinde zuâma ve sair erbâb-ı tîmâr Kıbrıs seferinde olub sefer-i mezkûre'den avdet itmeyince tevzi hîdmetine mübâşeret itmeyesün defteri arz itdiğün tarihten tevcih itmeyüb sefer avdetinden sonra tevcih eyleyesün diyü emrim olmuşdur ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrer iken girü arz tarihinden tevcih ve tevzi olunmağla bazı sipâhiler kal'a muhafazasında fevt olub tîmârı mahsûlu varoşlarına intikal itmiş iken arz tarihinde tîmar alanlar günlerimize? düşen mahsûlu müstevfî tarafından kabz olunmuşdur diyü dahl ü te'âddi'den hali olmadıkları ilâm olunduğu fermân olunduğu tarihten tevcih olunmayub arz tarihinden tevzi itmeğe sebep nedir bu mukabil husûs asla caiz değildir buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub bu bâbda sabîka sadır olan emr-i celîlü'l-kadrüm muktezâsınca amel idüb tevzî' fermân olunan zuâma ve erbâb-ı tîmârın bedelleri Kıbrıs seferinden avdet olunduğu tarihten tevcih eyleyüb terekelerin viresün defter arz olunduğu tarihten tevzi itmeyüb emrime mugayir iş olmakdan hazer eyleyesün taki asitâne'ye tevzi muktezâ olub bir ferdin te'allüle mecâli olmaya

119 / 232

Divâne Ahmed Çavuş'a verildi, fi 16 Zilkâde sene 979

Anadolu beglerbegisine hüküm ki hala Yuva ve İdil? kadîsı mektub gönderüb Silifke kadîsı emr üzere kadılığın kürekçisin ihrâç idüb kendü hisar binâsına kalmağa iki sancaklık kürekçilerin Şücâ hâlife nâm nabî ile gönderüb Konya toprağına varduklarında kürekçiler tabî' dökülmeğle sabit Südde-i Sa'âdetim cânibe müteveccih olub kürekçiler yanında kadî mezbûrun Durmuş nâm âdemi kalub Yuva ve İdil kazâsuna geldiklerinde bir sancak kürekçileri başka ayrılıb aher yoldan gidüb âdemiyle ince bir sancaklık kürekçi müteveccih olduğun bildirmüşsün imdi buyurdum ki vusûl buldukda ol bâbda gereği gibi mukayyed olub umûr din yarar çavuşlarından gönderüb ayrılan kürekçiler kangı yoldan gitmişler ise malum itdirüb hin-i tedbir ve istimâlet' ile mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve isâl eylemekde dakika fevt itmeyesün ve emr-i şerîfim üzere Ankara begi sipâhileriyle sancağı muhâfazasında olmayub ve anun yerine Karahisâr sahib begi sipâhileriyle donanma-i hümâyûnum'a gelesün muhkem tenbîh idüb çavuşlar gönderüb heman kaldırmak üzere olasun

119 / 233

Bu dahi mezbûr çavuşa verildi

Karahisâr-ı Sahib begine hüküm ki makeddemâ sana hüküm gönderilüb sancağın zu'amâ ve alay begi ve erbâb-ı tîmâr ile muaccelen müretteb ve mükemmel düşmen yerağıyla telbîsin diyü emrim olmuşdu ol emrim mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda sancağın zuâma ve erbâb-ı tîmârı tûfeng ve ok ve yayları ve sair alat-ı harb u kîtâl ile muaccelen gelüb irişmek tettebbu' ve pazarlarda tedil idüb sen heman donanma-i hümâyûn'a gemilerine gidesün ve sipâh taifesin sormak içün yarar âdemlerin ceri yörüklerin koyub gemilere müretteb ve mükemmel tûfeng ve yayları ile ve müretteb yerak ile gelüb yetişmeyenlerin dirliği anılmağla konulmayub ele getirülüb haklarından gelinmek mukarrerdir ana göre tenbîh ve tekîd eylesün

4.2. HÜKÜMLERİN ÖZETİ

1 / 1

Eskişehir kadîsına İsa bin Safa ve bazı kimesnelerin karyelerde kız çeküp fesad üzere oldukları ele getirilerek gereğinin yapılması hakkında

1 / 2

Biga Muharririne defter-i Hâkanî kâtiblerinden Piyale'nin hîdmetinden şikâyet olduğu ve âdemini tayin ettiği Milas ve Karesi defterleri dahi mezkûr kâtibin mühürü ile mühürlenip hıfz eylenmesi hakkında

2 / 3

Moskof Kralına; Kabartay beyi ve ona tabi olanlar tarafından binâ olunan kalenin inhidamı hususunda daha önce Moskof kralına gönderilen name-i hümâyûn amel olduğu ve kalenin içindekilerin Ejderhan kalesine nakil ettirilmesi, Kıbrıs'ın fethinin belirtilmesi, Kazan ve bazı kalelerin Devlet Giray Han'a teslim edilmesi hakkında

3 / 4

Kütahya'da hazır olan gühercile'nin mahruse-i İstanbul'amuaccelen gönderilmesi hakkında

3 / 5

Musul'da Ekrad tayifesinden bazı kimesnelerin Müslümanların evlerine girerek hırsızlık yaptıkları ve bazılarını katlettikleri durumun teftiş edilerek gereğinin yapılması hakkında

4 / 6

Dergâh-ı Muallâm silahdârlarından Dârende Mustafa 'nın vilâyet-i Tuna'da olan yerlerin tahsilinin yapılması için tayin edilmesine dair.

5 / 7

Vilayet-i Tuna tımar defterleri Antalya kalesinde hıfz olunduğu zamanda deryâ hîdmetinden sipâhiler berâtların göndermeyüb vakî' olan mesâlih-i rûznâmeden görüldüğü, eskiden sefer üzerinden verilen tımarların sabıka beylerbeyi İskender Beyin kayıtları ve beratları görmeden tımar verdiği ve kayıp olan sipahizâdelerin arz-ı halleri bazı kimesnelerin ellerine düştüğü ve Kıbrıs'da sipâhizade ve tımar verilenlerin beratları deftere kaydedilip, ne mikdar kimesneye tereke verildiğin mufassal ve meşrûh yazub defter idüb gönderilmesine dair

6 / 8

Kilis'te zeâmet ve tîmâr terâkkilerin ifrâzdan tevcîh olunmağın elinde emri olanlara livâ-i mezkûre ifrâzından müstehâk oldukları mikdâr zeâmet ve tîmâr ve terâkkileri tevcih edilmesi ve tezkirelerinin verilmesi hakkında

6 / 9

Vize mûkerremeleri ve atlı müsellemlerinden sefer-i hümâyûn'a katılmayanların ismin üzere ise öşürlerini mirî içün zâbt olup haklarından gelinmesine dair

6 / 10

Şam ve Kudüs'te hacıların bargirlerinin ulak tarafından alınmasına karşın ereğinin yapılması taciz ve te'addi ettirilmemesi hakkında

7 / 11

Vize sancağı beyinin acele Tersane-i Amire'ye varıp, hizmette bulunması hakkında

7 / 12

Lahsa'da İbrahim nam kimesnenin şehzade Murad'ın mührü ile habs olduğu belirtilerek ne mukale kimesne olduğunun araştırılmasına dair

7 / 13

Kıbrıs beylerbeyliğine ilhak olunan Alaniye sancağının sipahilerinin Kıbrıs'a geçerek hizmette bulunması ve ne miktar sipahinin adaya geçtiğinin yazıp bildirilmesi hakkında

8 / 14

Kıbrıs beylerbeyliğine ilhak olunan Alaniye sancağının sipahilerinin Kıbrıs'a geçerek beylerbeyinin vech gördüğü üzere hizmette bulunması, adaya geçmeyen sipahilerin dirliklerin alınmasına dair

8 / 15

Karaman beylerbeyinin askeri ile Magosa kalesinin tamiri için hizmette bulunması ve kalenin tamirinde gereken şeylerin ihtimamla yapılması hakkında

9 / 16

Semendire'de tahrir edilen tımarların sahiplerine tevcih edimesi ve ifrazı kalır ise hak edenlere verilmesine dair

9 / 17

Tersane-i Amire hizmetine tayin olunan Vize Beyi Hasan bey'e gönderilen yirmi nefer esirin gereği gibi zabt ve hıfz edilmesi hakkında

10 / 18

İstanbul kadısının enâm-ı şerîfe müdavemet ederek dualar etmesi istenmesi hakkında

10 / 19

Liva-ı Teke ve Manavgad müsellemlerinden dört yüz elli sekiz neferin Tersane-i Amire hizmetine tayin olunduğu ve altı aylık yiyecek ve içecekleriyle acilen gönderilmeleri hakkında

10 / 20

Bağdad beylerbeyliğinden Lahsa'ya barut-ı siyah, top, araba okları, şayka topları ve kale kapıları meremmeti için kifayet mikdarı tahta ve direk tedarik edilip acilen gönderilmesine dair

11 / 21

Lahsa beylerbeyliğinde tedarikine ihtiyaç olan bir mikdâr küski ve kütük ve kazma ve balta ve bin ve beş bin adet cebe'nin acilen Diyarbekir beylerbeyliğinden gönderilmesi hakkında

11 / 22

Humus'da sahabelerden Halid bin Velid'in türbe-i münevverelerinin etrafında olan bazı karye ahalisinin türbenin etrafını tahrip ettiği, türbenin etrafına sed yapılarak, türbenin temizlenmesi ve kimsenin türbeyi dağıtmasına müsaade edilmemesine dair

12 / 23

Feth olunan Luscarik ve Kemengrad nam kalelerin fethinde çalışanların isimlerin defter edilmesi, eğer zikr olunan kalelerin hıfzı ve zabtına kabil değiller ise kalelerin hedm olunması ahvalin yazıp bildirilmesi hakkında

13 / 24

Sultan Hüseyin bey'in akrabalarından melik Aziz ve mir Melik ve mir Saâdeddin'in ve karındaşı Seyid Kasım'ın müslimanları rencide ettiği ve fesad ve şenaat'den hali olmadığı, bu kimselerin ele getirilerek tedib edilmesi için gereğinin yapılması hakkında

14 / 25

Yemen'in fethine gönderilen seksen nefer kimesnelerin ulufelerin ve terakkilerinin verilmesi, Vezir Sinan Paşa'nın tezkirelerini ve mühürlü defteri göndermesi hakkında

14 / 26

Kırım hanı Devlet Giray Han'ın birliklerinin Moskova'da nehri geçip otuz bin atlı ve altı bin tûfengci ile muharebe ettiğine dair?

15 / 27

Trabzon'da Sinan Paşa imaretinin muhasebesinin görölmek için tekrar hüküm gönderilmesi ve hüküm mucibince muhasebelerin görölmesine dair

16 / 28

Mekke-i Mükerreme mücavirlerinden cerayeye mutasarrıf olan Şeni Ahmed ve Mevlana Taciddün'in cerayelerinin ihtimamla irsal olunmasına dair

16 / 29

Edirne'de sakin olan üç nefer yeniçerinin geve atpazarında altı suhte tarafıdan bargirlerinin çalındığı ve bazılarının katledildiği, şer'i sabit olanların habs edilmeleri için gereğinin yapılmasına dair

17 / 30

Bosna sancağı beyi Sinan bey'e Hersek sancağında tevcih edildiği ve acilen sancağa erişip bölgenin muhafazası için ihtimamla gereğinin yapılması ve muhafaza için mühim mevki ve kalelere yarar âdemler yerleştirilmesi hakkında

17 / 31

Maliye tarafından donanma-i hümâyûn için Yanya ve Ayamavra'dan tedariki istenilen peksimedini acilen gönderilmesi hakkında

18 / 32

Tatarpazarı'nda Sultan Süleyman imaretinin zahirelerinin terekeleri olanlardan tedarik olup ihraç olunmasına dair

18 / 33

Vezir Mustafa Paşa'ya yazılan hükm mucibince Baf ve Girne kaptanlarının on adet gemi ile Kıbrıs'a varıp, sancakların sipâhi ve zuâmasını adaya getirdip, adanın hıfzı ve muhafazasına istihdam eylemesi, adanın tahriri için Üsküdar kadısının tayin olunması, tahrir için reaya'ya adil davranılması, Kıbrıs Beylerbeyliğine Alaiye, İçili, Sis, Tarsus sancaklarının ilhak olması hakkında

20 / 34

Delvine ve Yanya beylerinin beş- altı yüz kadar atlıyla Körfös adasına geçerek düşmanla ceng ettiği, Parga ve Preveze kalelerin hedm olunup, suyollarının gemilerinin tamir olunması, Körfös'a gelebilecek küffar donanmasına karşı tedbir alınması, Dergâh-ı Muallam çavuşlarından Mustafa'nın daha sonra Delvine'ye vardığında küffar donanmasının Körfös'a geldiğini bildirerek, Küffar donanmasının ahvalinin bildirmesi, Kıbrıs'da olan Avlonya ve Delvine ve Yanya sipâhilerinin yerlerine dönmesi hakkında

22 / 35

Bağdad'da tahrir edilen sancaklardan ne mikdar zevâidin zuhur ettiğinin ferman olunduğu, Musul'da has, zeamet ve tımarlardan beş yüz on dokuz bin dokuz yüz yetmiş akçenin havas-ı hümayûn'a ilhak olunması, kalan yüz altmış sekiz bin iki yüz altmış üç akçe haslar ta'yîn olunub verilmesinin münasib görüldüğü, Mirliya haslarından çıkan malın ne kadar olduğu ve zevaidin bildirilmesi hakkında

22 / 36

Küffar donanmasının Selânik caniblerine saldırma ihtimali olduğu, Selânik beyi'nin Selânik kalesi ve caniblerinin muhafazasında olması, küffar donanmasının karaya çıkma ihtimali olan mevzilere il erleri ile vararak hazır olması, küffar donanmasının zarar verme ihtimaline karşı yalılarının muhafaza edilmesi hakkında

23 / 37

Kıbrıs Beylerbeyi, Şam ve Trablus beylerine yazılan mühim ahkam'ın muaccelen irsal olunması hakkında

23 / 38

Hüdavendigâr livası muharriri Zaim Mehmed Südde-i Saadete mektup göndererek eski defterden bazı kimselere tımar tezkiresi verildiğini belirttiği, karib ve firari olanlardan kimseye nesne verilmemesine dair

23 / 39

Delvine beyinin mektup gönderip küffar donanmasının Körfös adasında olduğunun bildirmesi, İskenderiye Beyi'nin de muhafaza hizmetine tayin olduğu, kalenin neferleri ve sair azeblerin hazır tutulup, zahire tedarik edilip, adanın muhafazası için gereğinin yapılması hakkında

24 / 40

Donanma-i Hümâyûn'ın zahire ve mühimmat tedariki için Tunus'a müteveccih olduğu, Vezir Pertev Paşa'nın ihtimamla donanmaya mühimmat tedarikinde olduğu, sadakat-i hümâyûnda olan kulların, donanma-i hümâyûna mülaki olmaları ve donanmanın hazır bulunması hakkında

24 / 41

Mekke-i mükerreme Şeyh-ül harem kadısı Hüseyin'e Harem-i şerîfe'nin tamiri buyurulması ve suyunun binasında tehir edilmemesi, Cidde begi Kâsım'ın mübaşeret etmesi hususunda

25 / 42

Şam'da cem ve tahsil olunan mal-ı miri'nin üzerine müstakil defterdâr olmadığı için beylerbeylerinin nazır olduğu, istahdam için kifayet mikdarı adem taleb olunduğu, gereğinin yapılması hakkında

25 / 43

Vilâyet kadılarının Südde-i Sa'âdete mektup göndererek ahalinin fesad hareketlerinden âsûde-hâl oldukların, Sol ulufeciler ağası Rıdvân ağa'nın Südde-i Sa'âdete gelmesi hakkında

26 / 44

Carullah Çavuş'un hazırlanan ve yalıya irsal olunan on beş bin dört yüz aded yuvalığın, vakit ve mevsimi ile yalıya indirmek hususunda tehir eylemeyip ihtimam üzere olmasına dair

26 / 45

Samsun'da Yörük ve Tüccar taifesinden bazılarının fesad üzere oldukları, Müslümanların davarların nisab edip, âdemleri soydukları, bunun üzerine Mirza çavuş tayin olunub müstehak olduklarına göre haklarından gelinmesi ve Kıbrıs'a yarar âdemler ile gönderilmeleri hususunda

27 / 46

Edirne'den giden karbanların ipek yüklerin yoklanıp mektup ulaştırır diye görülmesin ferman olunup, beş on nefer atlı ve Mehmed çavuş ile Uzunca'ya varılması bir karban ile buluşulması hakkında

27 / 47

Kilis'te Kemengrad nam kaleler yanında demir madeni olduğu ve yuvalık top dökülmek için ustalar talep olunup istihdam için iki kıta karye ahalisi tayin olunup maden hizmetinde olmaları ve hizmete tabi olanların isimlerinin yazılıp bildirilmeleri hakkında

28 / 48

Kilis sancağına tabi Kemengrad nam kaleler mabeyninde zahir olan demir madeninde yuvalık toplar dökülmesi için ustalar lazım olduğu ve beş nefer usta gönderildiği ve ustaların maden hizmetinde olmaları hakkında

28 / 49

Bosna sancağına Hersek sancağı verildiği, Bosna sancağında Krupa ve Kostanice ve Növi dizdarlarına ve ağalarının bölgenin muhafazasında gereğinin ihtimamla yapmaları, bölgeye kimsenin dahl ve taciz ettirilmemesi ve muhtaç olunan şeylerin yazıp bildirilmesi hususunda

29 / 50

Dergâh-ı Mu'allâm çavuşlarından Ferhad Çavuş ve Ali Çavuş ve İdris Çavuş Dergâh-ı Mu'allâm'a gelüb, Semendire beyi Hüseyin'in bin altı yüz flori vaktinde aldığı ve Behram nâm kethüdasının kabz ettiği, mala kefil olup flori karz verenlerin hakları talep eyledikleri bildirerek müşarün-ileyh'den alıverilmesi istedikleri gereğinin yapılması hakkında

29 / 51

Lipova ahalisinin âdem gönderip Lipova beyi ve sipahilerinin ehl-i iyallerin tuttukları ve bazılarının esir edildikleri, köye ve reayaya odun çektirip, akçelerin vermeyip, şer ile üzerlerine nesne sâbit ve zâhir olmayanların hariç diyü hayli akçelerin alıp bunun emsali nice zulm ve cefâ olduğu durumum şer ile tespit edilmesi hususunda

30 / 52

Haleb'ten Kıbrıs'a sevk olunması ferman olunan terekenin emr-i şerîfe mugayir kimesneye tehir ettirilmeyip, keferenin rencide ettirilmemesi hususunda

30 / 53

Aydos'da binası ferman olunan gemiler için Aydos halkının hizmete tayin olduğu ve halka odun teklif ettirilmemesi hakkında

30 / 54

Antalya kalesi erenlerinin ahalisinden fesad üzere olanların zabt edilmesi, muhtaç olanların tedib edilip bildirilmesi hususunda

30 / 55

Diyarbakır beylerbeyinin ol cevaniibde vakı olan hassın cemi ve teksili hususuna nazır olması, mal-ı miri'nin teksir ve tevfiiri hususunda ihtimam göstermesi ve lazım olanları yazıp arz etmesi hakkında

31 / 56

İskenderiye kapudanı Mehmed'in kadırgalar mühimmatı için ademleriyle Gazze sancak beyine tehir etmeyip ulaşması hakkında

31 / 57

İskenderiye kapudanunun kadırgalar binası mühimmatı içi ademler ile Gazze'ye irsal olunması, tehir edilmemesi hususunda

31 / 58

Cebele'de asûde olan Sultan İbrahim bin Edhem evkâfın mütevellisine emir varid olup, evkâf-ı mezbûrenin mütevellileri olan İmameddin ve Bedreddin nam kimesneler evkâf-ı mezbûrenin mahsûlundan külli nesne aldıkları ve bel ettikleri ne mikdar nesne aldıklarının teftiş edilmesi şer' ile her ne sâbit olur ise bî-kusur alıverilmesi, ne kadar nesne tahmil edildiğinin sicillere kayıt edilip bildirilmesi hakkında

32 / 59

Cebele'de medfûn olan Sultan İbrahim bin Edhem türbesine gelen bazı kimesneler müslimanlara ta'cîz ü tazyik verüb, Kisre ve Kemerleri alunub men olmaları bâbında hüküm talep olunduğu, emr-i şerîfe muhâlif kimesneye iş ettirilmemesi, Müslümanlara müzayaka verenlerin isimleriyle yazılıp bildirilmesi hakkında

33 / 60

Şam vilayetinden Kıbrıs'a gönderilen zahire ve nüzulün mektubunun varid olması, Cebele'den defterde üç bin dört yüz elli altı hane yazılıb, kazâ-i mezbûrda naib olan Bedreddin nam kimesnenin bin altı yüz altmış hane gönderüb maadasın ana bel' ettiği sual olunduğu üzere kimisi Cezayir'e kimisi sancak begine hazır olmağla yerlerin alınmışdur diyü cevap verdiğin bildirilip teftiş olunmasın ilam olunduğu, teftiş yapılarak sûret-i sicilleri ile mufassal yazılıp arz olunması hususunda

33 / 61

Tımara mutasarrıf olan Mahmud'un fevt olduğu ve oğlu olmadığından beratının Hüseyin ve Mustafa nam kimesnelere geçtiği müstehak değiller iken nasıl berata çıktıklarının sebebinin araştırılıp arz edilmesi hakkında

34 / 62

Vize yörükleri subaşısının yüz beş nefer ve hanedan otuz üçer ocak olan Vize yörüklerinin İğneada'da bina olunan gemileri mühimmi için ihraç eylemesi, tehir eylemeyüb zıkr olunan yörükleri ocakların garet ve kânûn üzere çeribaşları ve makrumları ve altışar aylık zâd ü zevâdeleri ile muaccelen ihrâc eyleyüb, Ahyolu'da binâ olunan gemilerin üzerine varub hîdmete mübâşeret etmesi hakkında

35 / 63

Lapseki kadısının Kemer'de binası emr olunan gemiler için hîdmet-i mezkûrede olanlara bir nefer kasab bir nefer ekmekçi ve bir nefer işçi ihrâc olunmasın, tehir edilmeden irsal edilmesi hususunda

35 / 64

Saruhan sancağına müteallik beş yüz seksen altı nefer sipahilerin Tophâne-i Âmire hîdmetine tayin olması ve tehîr u terâhi itmeyübt ayın olunan sipâhilerin yayabaşları ve makrumları bi'l-cümle altışer aylık zâd ü zevâdeleri ile muaccelen bilâ-kusur ihrâc edilmesi hakkında

35 / 65

Süveyş kapudanı olan Mahmud dâme izzühû'ya İskenderiye kapudanlığı inayet olduğu gazâ ve cihâd için İskenderiye'de olan gemiler dahi derya'ya çıkması, Vezir Sinan Paşa'nın mübâşerette olması, İskenderiye'de olan kadirga ve kaliteleri kapudan müşârün-ileyhe mübâşeret ile muaccelen bâ-ihitimâm ta'mîr itdürüb hazır ve müheyya eylemesi, rençberlerde bulunan keresteden ve Süveyş kerestesinden İskenderiye'de mevcut olan keresteden ihzar idüb nevrüzdan mukâddem itmâma irişmesinde envâ'-i ihtimâmın vücuda getirmesi hakkında

36 / 66

Vidin begi Hamza begin İskenderiye’de olan diyar kal’alar muhafazasına irişmesi, küffâr-ı hâksârın donanma-i makhûresi dağılub yerine gitmiş ise sancağına varub, hıfz ve hırâset memleket ve zabt ve siyanet ve raiyyetde bulunması hakkında

36 / 67

İçili beyine, Südde-i Sa‘âdete mektup gönderüp Karaman nüzulünün bit-tamam irsâl olunduğu, Maliye cânibinden sığla terekese için hüküm gönderilmesi, ne mikdâr akçe tahsil olunduğun yazılıb gönderilmesi hakkında

36 / 68

Hüküm üstü çizilerek iptal edilmiştir

38 / 69

Azak Beyi Hayır bey’in Dergâh-ı Muâllam’a mektub gönderüb Kefe mukataası iltizameylediğin bildirdiği ve sancağın muhafazasına yarar âdemler koyup Kefe’ye gelmesi ve mukataa’yı zabt edüp binâsı fermân olunan gemi hîdmetinde olması ihtimamla gereğinin yapılması hakkında

38 / 70

İnebahtı begine ve kadîsına Tershane-i Âmire emini Mustafa’nın kal’asında miri akçeden hayli akçe koyduğu dizdarın mektub gönderüp ilam eylediği ve İnebahtı kal’asında dahi bir mikdâr nukûd ve esbâb konulduğu istima’ olunduğu, mezbûrdizdarda emanet konulan eğer miri akçelerdir ve eğer sair akçe ve esbâb bi-kusûr zuhûra getirilmesi, defea’at ve ihtimâm ile teftiş edilip, ne mikdâr nesne emanete konulduğun defter edilip, arz edilmesi, eğer mezbur dizdar bu hususu inkâr ederse habs edilmesi, İnebahtı Beyi’nin yalıdan giderek neferatı yoklaması ve muhafazada bulunması hakkında

39 / 71

Mora Beyi’nin sancağında bulunan kal’anın zahiresinin, silahların ve ceng yerlerinin hazır tutulup, kal’anın ta’mîre muhtaç olan yerlerin müretteb ettirip,

hendeklerin hazırlanması harb ve harbe iktidârı olmayanların ve kendü harb ve harbe iktidârı olmayanların ve kendü hevallerinde olanların gedüklerin alınıp, harbe kadir yarar yiğitlerin tevcih edilmesi, vilayetin hıfz ve hırsaset edilmesi, gereğinin yapılması hususunda

40 / 72

Şehid olan Kapudan Ali Paşa'nın donanma ile vardığında Hatvan kal'ası ve dizdarlarına bir mikdâr esir ve esbâb emânet koyduğu ve esirlerin bazısının küffara fûruht olduğu husûs-u mezbûr onat vechile ve defe'at ve ihtimâm ile teftiş edilip, emânet konulan esirleri ve esbâbı her ne ise bi-kusûr teslim olunup ve kabz edilip, Dergâh-ı Muallam'a arz olunup gereğinin yapılması hakkında

40 / 73

Kavala Kapudanı olan Mehmed'e beş pare gemi yaptırılmak buyurulduğu, istediği demir aleti, sair levazım ve mühimmatın Nevrekob kazasında işlettirilip irsal olunması hakkında

41 / 74

Kavala Kapudanı olan Mehmed'e beş kıt'a kadirga yaptırılmak buyurulduğu kadirgalara müteâllik levâzım mühimmatdan, Kavala, Gümülcine, Rencine, Tecurhisar, Karasu ve Siroz vilâyetlerinden her ne talep ederse muaccelen tedarik olunması hakkında

41 / 75

Kavala kapudanlığı Sarıman Kethüda oğlu Mehmed'e tevcih olunduğubeş kıt'a kadirgayı yüz floriye binâ etmek ahdesinde bulunduğu,kadirgaların demür alatı ve sair levazımatı tedarük ve ihsarı için Nevrekob ve Kavala ve Gümülcine ve sair kadılara hüküm yazıldığı kadirgaların binâsı için gereğinin yapılması hakkında

41 / 76

Bu hüküm iptal edilmiştir

42 / 77

Şam'dan giden kabile-i huccâcın miri devecileri ve vekilleri mühimmi içünbeş bin altunluk zahire gönderilmesi emr olduğu ve mahmiye-i Mısır hucâcının zahireleri tedarük edip, üzerine bir yarar çavuş koyub Cidde-i Ma'mûre'ye irsâl olunması Emir Hacı'ya teslim edilip ne mikdar nesne teslim olduğun mufasssal ve meşruh yazılıp, bildirilmesi hakkında

42 / 78

Yemen'e müteallik bazı sancakların ruûslarının Südde-i Sa'âdet'e irsal olması hakkında

42 / 79

Sakarya'da binâ olunacak on beş kıt'a gemi için Akçahisar Geyve Yenice Gönen ve Akyazı vilâyetlerinden Nöker Neccâr Kalafatçı Urgancı ve Bükücü tedarik olunarak, tehir edilmeyip irsal olunmaları ve her birisinin defter edilip, mühürlettirilip

43 / 80

Dergâh-ı Muâllam çavuşlarından Samakov'da demür hîdmetinde olan Koyun Çavuş'un mektup göndererek üstâdların ekseri mevsim kış'tır diye hesaplaşıp yerlerine vardıklarını belirtmesi Vılçıtrın ve Yenipazar vilâyetlerinden alat ve esbâblarıyla muaccelen Samakov'a üstâdlar irsal olunması hakkında

43 / 81

Van cânibinden ipek yükü ile bir gözi ve bir kaç nefer barzgan Bosna'ya gittiği yanlarında bazı kağıdlar olmak ihtimâli olmadığı eğer yanlarında mektupları varsa çavuşla gönderilmesi ayrıca yalılarına girift edip ve defter edilip bir suretinin gönderilmesi eğer mezkûrlar Edirneye gelirse esbabların ve kendilerin alıkonulup kağıdların çavuş ile Südde-i Sa'âdet'e gönderilmesi hakkında

44 / 82

Biga sancağında tahrîr ve tevzî' kemâl-i adalet üzere olmadığından Karahisar ve Sultanönü sancaklarını tahrîr ve tevzî' iden defter kâtiblerinden Mustafa ta'yîn olması

livâ-i mezkûrun sipâhilerine eski beratları mucibince yakınlarına verilmesi tashihe muhtaç olanların tashih olunması hakkında

44 / 83

Karesi vilâyetinin tahririnin itmama erişmesi eğer itmama erişmiş ise defterin muhasebesinin kâtip ile irsal olunması gereğinin yapılması hakkında

45 / 84

Dimetokada Abdülbâki ve Mahmud ve Piri nam kimesnelerin arz eylediği Uğurluca Hamza dimekle mâruf müslimin teaddi eylediği durumun defter-i cedid-i hakânide kontrol edilip mufassal yazılıp Südde-i Sa'âdete arz olunmasına dair

45 / 85

Varna iskelesinde binâsı fermân olunan gemiler mühimmatı için bıçkı ve üstad lazım olduğu, elli kıt'a bıçkı üstadlarıyla ve zift ve ekseri üstübi ve Mimar ve mümkün olan Neccarın Tersâne-i Âmireden irsal olunması ve ahvalin mufassalan yazılması hakkında

45 / 86

Varna iskelesinde binâsı fermân olunan gemiler için Neccar lazım olduğu ve gemiler binâsına yarar ustaların lazım olan alat ve esbâblarıyla Varna civarında vakı olan kadılıklardan gönderilmesi ve ne mikdar Neccarın ne zaman yazılı bildirilmesi hakkında

46 / 87

Gelibolu'da binâsı ferman olunan on kıta kadirga için lazım ve mühim olan demir alatının Samakov'da işlettilirip gönderilmesi ve Gelibolu kadîsının zikr olunan kadirgaları lazım olan ekseri ihyasıyla defter etmesi ve Südde-i Saadete göndermesi hakkında

46 / 88

Geliboluda Kemer nam mahalde binâsı ferman olunan gemiler mühimmatı için ağaç kestirildiği ve gemilere lazım olan demir alatın Samakovda işlettilirip muaccelen

gönderilmesi ve ne vechile tedarik edildiğinin yazılıp mufassal ve meşruh bildirilmesi hakkında

47 / 89

Kocaeli Beyi Ahmed dame izzehûnun Tersâne-i Âmire hıdmetine tayin olduğu Vize ve Pınarhisarı kadılarının İğneada ve Midye’de bina olunacak gemiler üzerine durması ve lazım olan kerestenin ihzâr ettirilmesi hakkında

47 / 90

Vize ve Pınarhisarı kadılarının İğneada ve Midyede binası ferman olunan gemiler hizmetine varmaları gemilerin muaccelen binâsına ve kerestesi ihzârına mübâşeret etmeleri hususunda

47 / 91

Kıbrıs Beylerbeyi ve Defterdârına Baf kapudanı Mustafaya salyanesinin aynı ile verilmemesi tenbîh ve ihyâsın verilmesi ve gemilere hizmet eden esirlerin beslenmesinde müzayaka olduğu, müstehak olduğu salyanesinin ber-vech-i nükud Kıbrıs ceziresinden verilmesi hakkında

48 / 92

Rodos Beyi Ahmed dame izzehû Tersâne-i Âmire hıdmetinde olduğu lazım olan on beş kıt'a kadirga ile beş pare at gemisi tedârük olunub alat ve esbâbları ve mevâcib için akçe verildiği ve gönderilecek gemilere hassa reislerinden Avonoz Murad Reisin serdar tayin olunduğu kadirgaların beş kıtasının Sakız’a on kıtasının Rodos’a varması ve beş kıta at gemilerinin Kıbrıs’da hıdmette olmaları gereğinin yapılması hakkında

48 / 93

Bab-ı Sa’âdetde hıdmet üzere olan Osman Ağa’nın akraba ve taallukatının Erdel vilayetinden kimseye dahl ve taaruz ettirilmeden gönderilmeleri hakkında

49 / 94

Vezir Mustafa Paşanın Tersane hıdmeti için Rodos Beyi ve Kocaeli sancağının hıdmete lazım olduğun bildirmesi ve hassa reislerinden Murad Reisin gemilere tayin olması Receb ayından önce gönderileceği on beş kıta kadirganın beş kıtasının Sakıza on kıtasının Rodos ve beş kıta at gemilerinin Kıbrıs'a varıp mühimmatın geçirip, hıdmette olmaları cezireye kâfir kalitası gelerek Müslümanların mallarını garet ettikleri ve bazılarının esir alındıkları ve isyan üzere olan zımmilerin kürekde habs edilerek fesad edenlerin haklarından gelinmesi hakkında

50 / 95

Kocaeli sancağı inayet olunan Ahmet dame izzehûnun Tersane hıdmetine mübaşir tayin olunduğu ve Vize sancakbeyi Ahmed Beyin İğneada ve Midye'de binâsı fermân olunan gemilere hıdmette olması ve gemilere lazım olan peksimedın gönderilmesi hakkında

50 / 96

Vize Beyinin Midyede binâsı fermân olunan gemiler için peksimed teslim etmesi ve muaccelen varıp hıdmette bulunması hususunda

50 / 97

Van'da güherçile kârhanesinden işleyen otuz nefer üstadlara hisar gediği tevcih olunması hakkında

50 / 98

Van'da güherçile kârhanesinin mühimmat ve levazım götürmek için bir gemi tayin olunduğu ve hıdmette bulunulması hakkında

51 / 99

Rumeli'nde Sumud kalasına Vidin'den küffar gemilerinin gelerek kalanın altından demirleri alıp gittiklerinin ve ne cânib gittiklerin bilinmediği küffar ne cânibe gittiklerinin araştırılması, yalılarda olan beylere kalaların ve memleketin hıfz ve

hırsasetinin tenbih edilmesi, Rumeli Beylerbeyisinin kıslamak için Üsküp'e gelmesi ve yalılara yarar âdem koyup hazır durması hakkında

51 / 100

Midilli Beyi iken şehid olan Hızır Beyin hassının yazılıp defter olunması ve mabeyni mahsulüne asla kimesneyi dahl ve taarruz ettirilmemesi ayrıca esbabının nakli kabul olanların defteriyle gönderilmesi ve sancakta kimin zımmetinde nemikdar nesne olduğunun bilinmesi hakkında

51 / 101

Babaeski Hasköy Karinabâd Aydos Vize Kırkkilise vilâyetlerinden Edirne için defterde baki kalan zahirelerin gönderilmesi gereğinin yapılması hakkında

52 / 102

Kıbrıs ceziresi için Maraş vilâyetinden iki bin adet kendir tedarik olunduğu ve ve münasib bir gemiyle adaya getirilmesi hakkında

52 / 103

Samakovdan Ahyoluna gelen lengerlerden ol canibde bina olunan gemilerin her birine üçer lenger alınıp gerisinin zahire ve rençber gemileriyle Tersâne-i Âmireye gönderilmesi ve ne mikdar gönderildiğin defter edilip arz edilmesi hakkında

53 / 104

Beyşehir Beyi Mehmed Beyin Kıbrıs muhafazasında olmayıp emre muhâlif sancağına gittiğinin ilâm olunduğu emir mucibince tehir etmeyip Kıbrısın muhafaza hıdmetinde bulunması hakkında

53 / 105

Semendirede Ahyolu kadısı mübaşeretiyle binâsı ferman olunan gemiler için Neccar kalafatçı Çam kerestesi ve gayrısının Ahyolu Ruskasrı Aydos Yanbolu Kızılağaç Vize ve Silistreden ihraç olunması gereğinin yapılması hakkında

53 / 106

Süzebolu'da binâsı fermân olan gemilere Kereste Neccar ve Kalafatçı gayrı ne ise irsâl olunması Ahyolu kadısının ve eminin gemilerin binâsına mübaşeret ederek, talep olunan levazımları tedarik ve ihraç eylemeleri hakkında

54 / 107

Kıbrısa 977 tarihinde emir mucibince Şam ve Halep vilâyetlerinden ihraç olup baki kalan nüzulün aynı ile defterin gönderildiği nüzulün neden kaldığı 978 tarihinde tekrar nüzul ihraç olunduğu tarih-i mezkûrede ne mikdâr nüzulün ihraç olunduğu ve teslim edildiği ne mikdârının baki kaldığı ve baki kalmaya sebebin ne olduğu yazılıp arz edilmesi Şam ve Halep Beylerbeyisine hüküm yazılıp zikr olunan baki kalan nüzulün muaccelen Kıbrısa irsal olunması hakkında

54 / 108

Vezir Mustafa Paşanın Kıbrısdan getirdiği cevariden Eski Saraya birkaç cevare teslim edeceği Eski saray ağasının teslim alınacak cerayeleri Eskisaraya koyub kaç cariye teslim olunduğun bildirilmesi hakkında

54 / 109

Rumeli Beylerbeyinin Köstendil Delvine Dukakin Sancak beyleri ile mektup gönderip küffar donanmasının Ayamavra ve Preveze mahalinde olduğu Sumud ve Bargaliç kalalarını muhasara etmek tedarikinde oldukları bildirilerek, Vezir Ahmed Paşa'ya hüküm yazılıp, İnebahtı caniblerine gitmesi emr olunarak mezbur kalaların muhafazasında bulunması hakkında

55 / 110

Avlonya'da binâsı fermân olunan seddin muaccelen itmama erişmesi ve zikr olunan seddin binâsı için cerahor kereste ve sair levazım tedariki için gereğinin ihtimamla yapılması hakkında

55 / 111

Vodina'da binâsı fermân olunan kadırgaların muaccelen itmama erişmesi ve etrafda olan kadılara muavenet için ahkâm-ı şerîfe gönderildiği ve on pare gemi için ağaç kestirilip bahara kadar hazır ettirilip Tersane-i Âmire'ye gönderilmesi hakkında

56 / 112

Ankaralı Ermenilerin serhadde mektup ulaştırmak ihtimali olduğu Edirne'den giden karbanların eşeklere yüklendiği beş on nefer atlı ve Mehmed Çavuş ile Uzuncaya vardığı burada yükleri ipek olan bir karbanla buluştuğu Ankaralı Hacı İbrahim nam zımminin yükleri ipek olan karban yoldaşlarıyla Uzunca Ak'da ve Hasköyde girift oldukları mezkûrların ve mallarının tecessüs ettirilmesi malların başka canibe satılmaması hakkında

57 / 113

Hassa-i hümayûna yarar ve münasip Parslar lazım olduğu Bağdad canibinden tehir ettirilmeden gönderilmeleri hakkında

57 / 114

Diyarbakır'da eski Musul Beyi Zeynelabidin'in hakların tahsili hususunda muavenet talep eylediği ve cem ve tahsil edilmesi hususunda gereğinin yapılması hakkında?

58 / 115

Samakovda miri mühimmatı için demir tedarikinde olan Koyun Çavuşun mektup gönderdiği Sofya ahalisi demir bulmağa mani oldukları gereğinin yapılması ve mani olanların def olunması hakkında

58 / 116

Erdel vilâyetinde bulunan kendir don yağının toplanıp Tersâne-i Âmireye irsal olunması gereğinin yapılması hakkında

58 / 117

Abdullah Hacı ve Ömer bin Nasuh nam kimesnelerin esirleri kâfire bel eyledikleri bu kimesnelerin habs olunup ahvallerin arz edilmesi hakkında?

58 / 118

Tuz tedariki için Bursa kadısına hüküm gönderilidiği ve Yeniçeri Ağasının kürekçi tedarik edip, Bursaya bir fırkata irsal ederek tuzu tahmil ettirip Ruscuk iskelesine getirtmesi, oradan Edirneye getirilip tahmil olunması ve irsal edilmesi hakkında

59 / 119

Bursa'dan yüz yük tuz tedarik olunduğu fırkata ile Rusçuk iskelesine isal edilmesi için Yeniçeri ağası, Bursa kadısı ve Hassa-i Harç eminine hüküm gönderildiği tuzuun Rusçuk'dan katırla tahmil ettirilerek muaccelen Edirne'ye irsal olunması hakkında

59/ 120

Bursa'dan yüz yük tuz tedarik olunduğu Ruscuk iskelesine gönderilmesi için Yeniçeri ağasına hüküm gönderildiği fırkaların muaccelen irsal olunması hakkında

59 / 121

Vidin'de Bar ve Ülgen nam kalaların kurbinde bir mahalde muhafazada olan askerlerin kuvvetlerinin kalmadığı ve memleketin muhafazasına kabil olmadıkları zahirelerinin helak olduğu, derya mevsimi geçtikten sonra Vidin Beyinin sancağa gitmesi ve sipahilerle sefer-i hümayûna hazır olunması hakkında

59 / 122

Vidin sancağı beyinin sipahileriyle derya mevsimi geçtikten sonra İskenderiye'ye gelip gitmesi ve ol caniblerin muhafazasında dakika fevt edilmemesi hakkında

60 / 123

Haleb beylerbeyliğine Hersek Beyi Kasım dame ikbâlihu'ya tevcih olunduğu vilâyetin muhafazası için gereğinin yapılması ve fesad ve şena'ât üzere olanların haklarından gelinmesi hakkında

60 / 124

Bergos'da fesad üzere olan Ferid ve Osman nam hırsızların ele getirilip suret-i sicilleriyle habs olunup Südde-i Sa'âdete gönderilmeleri hakkında

60 / 125

Tatarpazarı'nda Fakılı nam cemaatin mektup göndererek kendilerine zahire tedariki teklifi olduğu ve Tatarpazarı kadısının taht-ı kazasında ferman olunan zahireyi tedarik ettirerek irsal eylemesi ve zahiresi olmayanlara teklif edilmemesi hakkında

61 / 126

..... vilâyetinin muhafazası için ihtimam edilmesi ve vilâyetine dahl edenlerin def edilmeleri hususunda gereğinin yapılması ve bir mahale zarar eriştirilmemesi hakkında

61 / 127

Kilis sancağına tabi Kemengrad nam kaleler mabeyninde bir demir madeninin zahir olduğu ve Semendire sancağına tabi Baç nam madende hâsıl olan yuvalıkların ahre hasıl olur diyü bildirildiği, anda yuvalık dökülmesi için beş nefer usta tayin edilmesi ve madende hısmette olmaları, ne zaman ve kaç nefer gönderildiğin yazılıp bildirilmesi hakkında

62 / 128

Vize Beyinin ve Said kethüdâ'nın Tersâne-i Âmire'de gemi olmaya kabil ne kadar ağaç ve kereste varsa getirtmeleri, gemi bina eylemeye mübaşeret etmeleri, gemi yapımına müsait ne mikdar ağaç ve kereste olduğun yazıp bildirmeleri, Tersâne-i Âmire'de ne mikdar tamire muhtaç gemi olduğunun ilam edilerek, tamire mübaşeret etmeleri hakkında

62 / 129

Cezayir-i Garb Beylerbeyinin Hatvan kalesine topçu t fengci ve zahire lazım olduğunun bildirdiği ve tedarik olunması için Vezir Ahmed Paşa'ya, Rumeli Beylerbeyine ve Hatvan dizdarlarına hüküm gönderildiği, baki kalan gemilerin ahvalinin ne olduğu ve ol canibdeki küffar donanmasının durumlarının ve fikirlerinin ne olduğunun muaccelen yazılıp ilam olunması hakkında

63 / 130

Rodos Beyine, kadısına ve dizdarlarının, Rodos kalesinin silahlarının, barutlarının vesair levazımlarının noksan yerlerin tedarik eyleyip hazır ve müheyya edilmesi, kalenin tamire muhtaç olan yerlerinin tamir edilmesi, ayrıca düşman canibine yarar gözcüler koyulması, ahvallarının mufassal yazılıp bildirilmesi hakkında

63 / 131

Gelibolu emininin limanda ne mikdar geminin kerestesinin hazır olduğu ve meremmete muhtaç ne mikdar gemi olduğunun yazıp bildirmesi, binâ edilmeye ve tamire muhtaç gemilerin tamirine m ba eret eylemesi, Gelibolu ve Lâpseki sancağı kadılarına mektup hüküm yazılarak kereste, neccar ve sair lazım olanları tedarik eylemeleri ve ne vechle tedarik eylediklerinin yazıp bildirmeleri hakkında

64 / 132

Küffar-ı haksar donanmasının yalılara karib yerlerde olduğu ve Boğaz hisarları dizdarlarının gaflet üzere olmayıp, kalelerin silahlarının ve topçuların, barut ve sair levazımların hazır ettirmeleri ve küffar gemilerinden gelen haberleri yazıp bildirmeleri hakkında

64 / 133

Alanya sancağının Kıbrıs Beylerbeyliğine tevcih olunduğu ve Alanya sancak beyinin sipahileriyle birlikte geçip adanın muhafazasında hazır bulunması eğer bulunmazsa ahre verilmesi, hükmün bir suretinin Kilis'e yazıldığı hakkında

64 / 134

Hatvan kalesinde zahireye ihtiyaç olduğun ve Mora'dan kifayet mikdarı zahire tedarik edilmesi ve zahirelerin kaleye teslim edilmesi hakkında

65 / 135

Hatvan kalesi ve etrafında küffar-ı haksar donanmasının zulm çekme ihtimali olduğu kalenin tamire muhtaç yerleri varsa tamir olunup, silahlarının hazır ettirilmesi bunun yanında civardaki diğer kalelerin tamir ettirilerek, silahlarının hazır edilmesi yalılara yarar ve yüksek yerlere gözcüler konulması hakkında

65 / 136

Hatvan kalesi dizdarının, donanma-i hümâyûn Hatvan'a gelirse kürekçi ulufesinden beş kise akçe teslim etmesi ve Hatvan kalesinde bin nefer kaldığı ve dülgere ve topçuya ihtiyaç olduğu bunların tedarik edilerek kalenin hıfz edilmesi, ol canibein muhafazası için Vezir Ahmed Paşa'ya ve Rumeli Beylerbeyine hükümler gönderilerek ihtiyaçların tedarikinde ve kalenin muhafazasında gereğinin yapılması hakkında

66 / 137

Küffar-ı haksar gemilerinin Rumeli cevânibine karib yerlerde bulunduğu zarar iriştirmek ihtimali olduğu, muhafazası lazım olan yerlere Rumeli Beylerbeyinin sipahi tayin ederek silahlarıyla hazır bulunmaları ve neferi eksik olan kalelere kifayet mikdarı nefer yazılarak hıfz ettirilmesi hakkında

66 / 138

Gelibolu'da binâ edilmeye ve tamire muhtaç gemilerin olduğu, Gelibolu, Lâpseki ve Biga kadılarının tehir etmeyip bizzat mukayyed olmaları ve Gelibolu emini gemilerin binâsına mübaşeret etmesi neccar, kereste ve sair lazım olan hususlarda ne talep ederse muaccelen tedarik edilmesi, kadılarının her birinin ne mikdar dülgere ve kereste irsal ederse defter ederek bildirmeleri hususunda

67 / 139

Cezayir-i Garb Beylerbeyinin mektup göndererek küffar-ı haksar donanmasının Körfös'a geldiği diye arz ettiği ve muavenet için kifayet mikdarı sipahi koyulması emr olunup, Rumeli Beylerbeyi dahi yanında olan askerlerle Preveze caniblerine vararak muhafaza hıdmetinde bulunması ve Mora caniblerine kifayet mikdarı sipahi tedarik edip göndermesi, zıkr olunan yerlerin muhafazasında ihtimam gösterilmesi ve tedariklerin sağlanması için gereğinin yapılması hakkında

68 / 140

Sinop'da on beş kıta gemi binâ olunması emr olunduğu ve Mehmed Çavuş'un mübaşir tayin edildiği, eğer kereste, üstubi ve kalafatçı ve sair alatı taleb ederse Ünye'den Trabzon'a varıncaya yol üzerindeki kadıların tedarik ederek irsal etmeleri, zıkr olunan gemilerin nevrüza değin yetiştirilerek Tersâne-i Âmire'ye vasıl olmaları hakkında

68 / 141

Donanma-i Hümâyûn'un ilkbahar'da hazır bulunmasının lazım olduğu, Tersane-i Âmire'ye müteallik kürek gemilerinin yapılması ve donanma-i hümâyûna lazım olan alat ve esbabların tedariki emr olunup, Yeniçeri Ağasının bizzat mukayyed olması ve Tophâne-i Âmire'ye varıp hazır olan ve işe yaramayan ne kadar top varsa defter ettirip bir suretinin mühürleyerek Südde-i Sa'âdete göndermesi hakkında

69 / 142

Küffar-ı haksar donanmasının Rumeli caniblerine karib olma ihtimali olduğu ve Rumeli'den Akdeniz yalılarına vaki olan kadıların mukayyed olarak kazalarında bulunan yalılara yarar gözcüler koymaları ve reayaya hazır olmaları tenbih etmeleri, kazalarında vaki olan kalelerin neferlerinin ve silahlarının hazır ettirilmesi hakkında

69 / 143

Ayamavra, Prevezedan Badu? Önüne varıncaya yol üzerindeki kadıların, beylerin ve dizdarların ol caniblerdeki kalelerin zahirelerin, neferatların ve silahlarının hazır

bulundurmalarında gaflet etmemeleri, mühim ve lazım olanları tedarik ederek ahvali Südde-i Sa'âdete mufassal yazıp bildirmeleri hakkında

70 / 144

Küffar-ı haksar donanmasının Rumeli'ne karib yerlerde olduğu zarar eriştirmeleri ihtimali olmaması için Rumeli Beylerbeyinin muhafazada bulunarak kifayet mikdarı sipahi tayin ederek, silahlarıyla hazır bulunması Mora Beyinin donanma-i hümayûna dahil olarak mühim olan yerlerde hıdmette bulunması ve Preveze canibine göz kulak olarak küffar donanmasının zarar vermesi ihtimaline karşı muhafazada bulunması, Rumeli Beylerbeyinin Mora'ya lazım olan yerde muhafazada bulunarak neferi eksik olan kaleye nefer yazıp, hükmün ne günde vasıl olduğu ve yanında ne mikdar asker bulunduğunun yazıp bildirmesi hakkında

71 / 145

Kıbrıs Beylerbeyinin Magosa kalesinin tamirinde ihtimam üzere olması, kalenin bir tarafının deryaya ilhak olarak yere kadar tarumar olduğu kalenin bina edilmesi için emin ve katib tayin olunması, kalelerin tamirinin yapılarak silahları ile muaccelen hazır edilmesi, Girne ve Bak ve Lefkoşa kalelerinin top tûfeng ve barut vesair levazımlarının hazır edilmesi, her ne tedarik edilmişse ahvali ile mufassal yazılıp bildirilmesi hakkında

72 / 146

Kıbrıs defterdârına malın teksiri ve reayanın adaletle zabtı mühimmandan olduğunun belirtilmesi ve Kıbrıs Beylerbeyi Sinan Beyin nezaretinin ferman olunduğu mukataânın onun marifetiyle verilmesi hakkında

72 / 147

Mevcud olan Karaman sipâhilerinin yoklanarak tehir etmeden defter edilmesi mühürlenip Südde-i Sa'âdete gönderilmesi ve Karaman Beylerbeyinin Kıbrıs Beylerbeyi ile Magosa kalesinin hıfzı ve tamiri konusunda birlikte hareket etmeleri hakkında

73 / 148

Hamid ili sipâhilerinin bazılarının hıdmete gelmediği ve bazılarının üç dört gün hıdmete gelip firar ettikleri beş yüz neferin iki yüzünden fazlasını götürmeğe imkan olmadığının bildirildiği, firar edenlerin kanunname-i hümayûn mucibince toprak kadıları marifetiyle tedib edilip haklarından gelinmeleri ve inad edenlerin isimlerinin yazılıp bildirilmesi hakkında

73 / 149

Küffar-ı haksar donanmasının Rumeli yalılarına karib yerlerde olduğu, yalılara karib olan kalelerin silahların ve neferatın, topların, barutların hazır edilmesi, küffar donanmasından ne haber alınırsa yazılıp bildirilmesi, eğer küffar donanmasının gelme ihtimali olursa yalıya karib olan reayanın sab dağlara iltica ettirilmesi, Yanya Beyinin yanında olan asakir ile muhafazada bulunması, Preveze Beyi ve Rumeli Beylerbeyininde hazır bulunması hakkında

74 / 150

Hatvan civarında olan barcalar ve at gemilerine kifayet mikdarı derya ilminde mahir kimesnelerin yazılıp defter edilmesi, geldiklerinde Tersane-i Âmire'ye yazılıp ulufelerinin verilmesi, Vezir Pertev Paşa ve Kapudan Ali Paşa ahvalleri vakıf oldukları üzere yazıp Südde-i Sa'âdete bildirmeleri hakkında

75 / 151

Şhremini'ye yüz para kadırgaya kifayet için yuvalık top dökülmesi için kifâyet bakır ve çıra tomruğu ve sair mühimmatın tedariki emr olunduğu, Tophane-i Âmire üstadlarıyla görüşüp topların dökülmesine mübaşeret edip, bakır vesair mühimmatın tedarik edilmesi ve ne vechle tedarik edildiğinin mufassal yazılıp bildirilmesi hakkında

75 / 152

Cebehâne-i Âmire'de balta, keser ve dülgerin ahvalın ne mikdar kimesne varsa toplanıp, Tersâne-i Âmire'ye varmaları ve gemilerin bina edilmesine mübaşeret etmeleri, Cebecibaşı'nın ne vechle ve ne mikdar kimesnenin tedarik olunduğunun yazıp bildirmesi hakkında

76 / 153

Küffar-ı haksarın Rumeli caniblerine karib yerlerde olduğu Hersek Beyinin yanında olan askerler ve muhafaza için tayin olunan asakir ile muhafaza hıdmetinde bulunması ve küffar-ı haksarın ahvalinin ve tedariklerin ne olduğunu yazıp bildirmesi, etraf ve cevânibe göz kulak olup zarar eriştirmemesi hakkında

77 / 154

Donanma-i Hümâyûn'un ilkbaharda denize çıkarılacağı ve Yeniçeri Ağasının Tersâne-i Âmire'de gemiler binasına, tophanede ve şehir muhafazasında hıdmetde bulunması, vezaretten mütekâid Ferhad Paşa'nında Tersane, şehir muhafazası ve erbab-ı fesâdların haklarından gelinmesine muavenet edip, hıdmette bulunması hakkında

77 / 155

Küffar donanmasının Delvine'ye gelme ihtimali olursa Delvine Beyinin Sumud kalesinin yıktırarak, içindeki silahların alınması, küffar donanmasının zahire ve askerlerinin nice olduğunu ve donanma-i hümâyûnun ahvalini ve ne mikdar asker bulunduğunun yazılıp bildirilmesi hakkında

78 / 156

Rumeli'de elli ve Anadolu'da elli pare gemi bina olunmasın emr olunduğu Vize'de ne mikdar mesamir varsa Südde-i Sa'âdete arz edip, gönderilmesi ve Samakov'da işlenen lenger demirlerinin Tersâne-i Âmire'ye gönderilmesi, Rumeli ve Anadolu'da gemilerin bina edilmesinde mevcut olan ve olmayan aletleri ve ne vechle tedarik olunanların defter edilmesi hakkında

79 / 157

Donanma-i Hümâyûn'un ilkbaharda denize çıkarılacağı ve Yeniçeri Ağasının Tersâne-i Âmire'de gemiler binasına, tophanede ve şehir muhafazasında hıdmetde bulunması, vezaretten mütekâid Ferhad Paşa'nında Tersane, şehir muhafazası ve erbab-ı fesâdların haklarından gelinmesine muavenet edip, hıdmette bulunmasına dair tekrar giden hüküm

79 / 158

Yeniçeri Ağası Siyavuş dame ulüvvuhû Tersâne-i Âmire, Tophane hıdmetinde bulunması ve şehir muhafazasında olması, Vezaretten mütekâid Ferhad Paşa'nın da hıdâmet-i miri'de muavenette bulunması hakkında

79 / 159

Yeniçeri Ağası Siyavuş dame ulüvvuhû Tersâne-i Âmire, Tophane hıdmetinde bulunması ve şehir muhafazasında olması, Tophane'de yüz kıta kadırgaya kifayet edecek topların dökülmesi için lazım olan mühimmatların tedarik edilmesi için Şehremine ve Topçubaşına hüküm gönderildiği durumun ne olduğunun mufassal yazılıp bildirilmesi hakkında

80 / 160

İğneada'da on adet gemi bina olunmasının emr olunduğu ve masrafları için lazım olan akçelerin gönderildiği, Vize kadısının tehir etmeden İğneada'ya geçip reaya'ya gemiler için lazım olan keresteleri kestirip, getirtmesi ve gemilerin binasına mübaşeret etmesi, gemileri vakit ile yetiştirmesi ve tehir ettirmemesi ve ne lazımsa kazasından tedarik etmesine dair

80 / 161

Ahyolu ve Varna'da gemiler binâ olmasının emr olunduğu ve Silistre Beyi'nin mübaşir tayin olunduğu, Ahyolu'na varıp yarar sipahiler tayin edip, Varna'ya göndermesi ve binası ferman olunan gemileri muaccelen yetiştirmesi gemiler için eğer zift ve üstubi ve sair mühimmatın kazasından tedarik edilmesi, Ahyolu kadısına Maliye canibinden hüküm ve akçe gönderildiği, hükmün ve mühimmatın ne güne vasıl olduğunun yazıp bildirilmesi hakkında

81 / 162

Mora Beyinin mektub göndererek donanma-i hümayûn ahvali ve Mora'nın muhafazası için asker lazım olduğunu bildirmesi, Vezir Ahmet Paşa ve Rumeli Beylerbeyisine hüküm yazılıp Mora'da olan kalelere kifayet mikdarı asker yazmaları, eğer küffar-ı haksar donanmasının ol caniblerin yahılarında zarar verme ihtimali olursa

ihtimamla def edilmeleri, yanlarında ne mikdar asker olduğu ve nikdar zahire tedarik edildiğinin yazılıp bildirilmesi hakkında

81 / 163

Vezir Pertev Paşa'nın mektub gönderip, donanma-i hümayûn'un küffar donanmasıyla mülaki olduğu ve ahvalın bildirdiği, küffar donanmasının ne mahalde olduğu, bir vilayete düşman kasdında olup, olmadıklarının soruşturulup, Cezayir-i Garb Beylerbeyisi Ali dâme ikbâlühû ile gemileri cem edip bu tarafa gelmeleri, Mora Beyine tekrar hüküm gönderilerek kalenin noksan yerlerine neferat yazdırması, silahların tedariki ve hazır edilmesi muhafaza hususunda gereğinin yapılmasına dair

82 / 164

Ankara Beyinin sancağında olan yayaların dört yüz doksan beş nefernevbetlü ve akıncı nevbetlülere Amasra ve Bartın'da binâsı ferman olunan gemiler hıdmetine tayin eylemesi, neferlerin altışar aylık zad ve zevâdeleri verilip, muaccelen gönderilmesi hakkında

83 / 165

Canik sancağında miri gemiler için kereste kesilmesi emr olunduğu, Sinop'da bina olunan gemilerin nevrüza değil yetiştirilmesinin mühim olduğu, Maliye tarafından hüküm yazılıp, lazım olan kereste, kendir, zift vesair alatın gemilerin bina olunduğu mahallere gönderilmesi, Canik sancağı kadılarının lazım olan kereste vesair gemi mühimmatı ne ise muaccelen reayaya adalet ile tedarik ettirmesi, tedarik ederken reayaya zulm ve adaletsizlik yapılmaması gereğinin yapılması hakkında

84 / 166

Ahyolu'nda binası ferman olunan gemiler için çam kerestesi lazım olduğu ve kestirilmeleri için dergâh-ı muallam çavuşlarından Behram'ın tayin olunduğu, çamların kestirilmesi için gereğinin yapılması hakkında

84 / 167

Venedikli balyosların Südde-i Sa'âdetteki âdemlerinin küffar vilayetlerine haber göndermeleri ihtimali olduğu ve vilayetlerinden kağıd ve haber gelebileceği Yeniçeri ağasının Çekmece köprüleri vesair yerlerde tebdil suretiyle âdem tayin ettirmesi ve casus olma ihtimali olanların tutulup, Südde-i Sa'âdete gönderilmesi hakkında

85 / 168

Gediz kadısına ve eminine yüz kıta kadırga için lazım olan erlerin ve aletlerin tedarik olunması için Maliye canibinden ahkâm-ı şerife ve akçeleri irsal olunduğu muaccelen tedarik olunması, emre mugayir kimesneye tealll ettirilmemesi hakkında

85 / 169

Kastamonu Beyinin nevrza değin yetiştirilip bina olunacak gemilere mbaşır tayin edildiği, eğer lazım olan kereste, zift ve kendir sair levazımın tedarik edilerek gönderilmesi, ihmal etmeyip gemileri nevrza değin yetiştirmeye ihtimam etmesi, tedarik yapılmasında reayaya teaddi edilmemesi hakkında

86 / 170

Bursa'da hassa harcı muhtesibi olan Ali Çavuşun dergah-ı muallama mektup gönderip Bursa'da ma-takaddmden muhtesip marifeti ile müsaid bir narh verilmesinin ilam ettiği gereğinin yapılması hakkında

86 / 171

Donanma-i hmân için kürekçi noksan olduğunun Mora Beyinin inad ve muhalefet etmeyip kaç nefer kürekçi talep olursa tedarik edip, muaccelen peksimedleri ve sair mhimmatlarıyla donanma-i hmâna teslim etmesi hakkında

87 / 172

Küffar-ı haksar donanmasının Mora taraflarında fesadı olursa hıfz ve hırsaset için Mora nazırının, Ağrıboz'a vakı sancakları cem edip İnebahtı'ya gitmesi il erleri vesair kimselerle muhafazada bulunması hakkında

88 / 173

Galata kadısının ve Balyos hıdmetinde bulunanan Mustafa Çavuş'un Balyos'u hıfz edip küffar vilâyetlerine haber göndermemeleri ve taşrada bir ferdi balyos olarak bulundurmamaları, emre mugayir yerlerde bulunmaktan sakınmaları hakkında

88 / 174

Sinop'da ve Amasra'da binası ferman olunan gemiler için Kefe'den neccar ve urgancı ve nacakçı ve kalafatçı irsal olunması ne mikdarsa ale'l-esâmî defter edilip Sinop'a yarar âdemlerle irsal olunması ve Kefe Beyi ve Kadısının zikr olunan hıdmetlere mübaşir tayin olunduğu gereğinin muaccelen yapılması ve hüküm ne güne varid olmuşsa ve ne mikdar kimesne gönderildiğin mufassal yazılıp bildirilmesi hakkında

89 / 175

Vezir Ahmed Paşa'ya koşulan bölük halkı ve yeniçerilerin mevaciblerinin gönderildiği, yanında olanları yoklayarak müstehak olanlara mevaciblerini vermesi, hıdmetinde mevcûd olanların ve olmayanların defter ederek Dergâh-ı muallam'a göndermesi ve kendi havasında olanlara ulufelerinin verilmemesi yazılıp bildirilmesi hakkında

89 / 176

Vezir Pertev Paşa'nın kapudanın Tersane'ye müteallik defteri kimde ise bulup, mühürleyip bir keseye koyup Südde-i Sa'âdete göndermesi, Tersâne'ye müteâllik olan eğer akçe ve eğer defterlerdir Tersâne emîni katîbi olan Derviş'den suâl olunması ve ne mikdâr yeniçeri ve yayabaşı varsa kimler olduğunla mufassal yazılıp Südde-i Sa'âdete arz olunması hakkında

90 / 177

Sirem sancağı beyinin askerleriyle yaylakda cem olduğu ve zahire babında müzayaka çektiğinin bildirmesi ve küffar-ı haksarın hareket üzere olduğu cevabın hıfz ve hırsasetinin mühim olduğu Sirem beyinin muhafazada olarak lazım olan zahireyi Sirem'den ve diğer yerlerden tedarik eylemesi ve reayaya zulm etmemesi hakkında

90 / 178

Karinabad kadısının mektup göndererek Mustafa nam sipahinin bir hüküm sureti gönderip, kanuna muhalif sipahi olmağın yevmlü olduğu, ne malum kimse olduğunun ahvalinin arz olunup gönderilmesi, kazıyye-i Karinabâd'a tabi karyede Yusuf'un subâşısı ve vekili olan Hüseyin nam kimesne elinden vâsıl olduğu ihzar olduğu ve hüküm talep edildiği suret-i sicil ettirelerek gereğinin yapılması hakkında

91 / 179

Kıbrıs caniblerine irsal olunan altı kıta kadırganın varmadığının ilam olunduğu ve İskenderiye'de olan gemiler muaccelen Kıbrıs'a ve andan Trablus'a çıtakçı ve kavas alıp, donanma-i hümayûna mülaki olmaları, Rodos Beyinin Kıbrıs gemileri ile Kıbrıs'a varması ve Trablus gemilerini getirtmesi, Antalyalı Mehmed çavuşa binası ferman olanan gemileri diğer yerlerden gelen mücrimler ve gönüllü tayifesi ile donattırıp, muhafaza hususunda gereğinin yapılmasına dair

91 / 180

Cebele varınca yol üzerinde kadılara, Halep kadısının ve kırk nefer âdeminin davalarına ulak dahl eylememesinin rica olunduğu ulak taifesinden bir ferdi dahl ettirmemeleri hakkında

92 / 181

Mütekaid Mustafa Paşa'ya Kefken iskelesinde bina olunan on beş kıta gemiye lazım olan kendiri tedarik ettirmesi, gemiye tahmil ettirip, muaccelen Kefken'e irsal eylemesi hakkında

92 / 182

Menteşe Beyinin kendi âdemleri ve sancağının sipahileri ve cebelüleriyle muhafaza hıdmetinde olması ve donanma-i hümayûna nazır olarak bi-kusur gemilere girip, Cezayir Beylerbeyinin ve Kapudan Ali Paşa'nın vech ve münasib gördüğü üzere ihtimamla hıdmetde bulunmaları hakkında

93 / 183

Diyarbakır'da Çakır nam kimesnenin kefereden yuvalık getirmek üzere olduğu, şimdiye değin ne mikdar yuvalık getirip teslim edildiğinin ve bir kimesneden on bin yuvalık ziyade olduğunun ve mezbur Çakırın ziyadeyi kabul edip etmediğinin Südde-i Sa'âdete bildirilmesi hakkında

93 / 184

Sultanönü sipahileri beyi Behram'ın mektup gönderip liva-ı mezbur sipahilerinin nacak madeninin hıdmetine teklif olundukları, derbenci yazıldıklarını söyleyerek, derbende dahi çekilmedikleri emre itaat etmedikleri, bu kimesnelerin maden hıdmetine çekilmeyip tealalül ederlerse ettirmeyip hıdmete gönderilmeleri hakkında

94 / 185

İskenderiye'de ihzar olunan altı kıta gemilerden bir kalita ve bir kadırganın muhafaza için alıkonulması, baki kalan dört kıtasının İskenderiye kapudanı ile hazır kılınarak Kıbrıs'a ve andan Trablus iskelelerine gönderilmesi anda hazır olan çıtakçı, kavasın ve kürek için ihzar olunan mücrimlerin gemilere alınması, avdet ederek Rodos'da donanma-i hümayûna mülaki olunması, alınan mücrimlerin suret-i sicillerinin dergah-ı muallama gönderilmesi hakkında gereğinin yapılmasına dair

94 / 186

İskenderiye'de hazır olan kıta gemilerden bir kalita ve bir kadırganın muhafaza için alıkonulması, dört kıtasının İskenderiye kapudanı ile Kıbrıs'a ve Trablus iskelesine varıp gaza için hazır olan kavas ve kürek için mücrimlerin alıp, Rodos'a avdet edip donanma-i hümayûna mülaki olmaları hakkında

94 / 187

İskenderiye'de hallacının? tezhiri için mühimmi için alınmış yedi bin yüz seksen yedi altının tahmil olunduğu, on altı bininin ziyade olduğu tezhir ve keşf için Mısır ümerasından İbrâhim ve Abdülrahim'in tayin olunduğu tezhir için ihtimam edilmesi hakkında

95 / 188

Mora nazırının Zülfikar nam voyvodanın küffara ahre muhalif terek verdiği malum olduğunun, hakkından gelinmek için Mora sancağı beyine hüküm verildiğinin, mezburun sancak beyine teslim edilmesi ve gereğinin yapılması hakkında?

95 / 189

Amasra iskelesinde binâ olunan kadırgalara kifâyet mikdârı urgan alatı verildikten sonra ne mikdâr urgan baki kalursa Kefken'de binâ olunan kadırgalara gönderilmesi, cümle alat ve mühimmatın Tersâne-i Âmire'de olan gemilere mülaki olması gereğinin yapılması hakkında

96 / 190

Selanik Beyinin dergâh-ı muallam'a mektup gönderip ele getirilmesi ferman olunan maktul Divane Piri'nin ele getirilmediğinin bildirmiş, maktul mezbur Piri'nin Kurd nam yoldaşının habs ettiğini ilam eylemiş, mezburun kayd edilip yarar ademlerele dergâh-ı muallama gönderilmesi ve kaçmaması için gereğinin yapılması hakkında

97 / 191

Mora'ya tabi Atayolu, Pirgos vesair Mora'ya müteallik olan kalelerin hıfz ve hırsasetinde gereği gibi basiret üzere olunması zıkr olunan kalelerin silahları, mustahfızları vesair levazımlarının yerli yerinde hazır ettirilmesi, kale içerisinde sakin olan kefereler arasındaki ahvalın ne olduğu yarar casuslar gönderilerek, dizdar mustahfızlar vesair neferlerin ne vechle muhafaza hıdmetinde olduklarının yazılıp bildirilmesi ve Mora'da asilerin haklarından gelinmesine dair

98 / 192

Frestre? sancağına müteallik olan kalelerin içinde sakin olan keferelerin içine yarar casuslar konulması, kale mustahfızları, dizdarları vesair neferlerin kalede ne vechle muhafaza hıdmetinde bulunduklarının malum edilmesi ve kalelerin muhafazasında ihtimam gösterilmesi, Freste Beyinin, Mora Beyi ve ol canıblere koşulan ümera ve askerler ile birlik olup Manya asilerinin haklarından gelmeleri, muhafaza için

gönderilen yeniçerilerin ne güne vasıl olduğu, ne mikdar kimesne olduğunun yoklanıp defter edilip Sûdde-i Sa'âdete gönderilmesi hakkında

99 / 193

Edirne kadısının, Edirne'de olan Divani Mustafa ve yayabaşları bölük kethüdası olan Şüca kethüda'ya on nefer yarar kimesne göndermesi gereğinin yapılması hakkında

99 / 194

Karesi Beyinin Midilli muhafazası için sipahilerinin Alay beyliği ile Midilli sancağının boğaz hisarlarında hazır bulundurması, tehir eylemeyerek sancağa müteallik sipahileri silahlarıyla hazır bulundurarak, sancağın muhafazasında dakika fevt etmemesi hakkında

100 / 195

Haleb canibinde olan mücrimlerin gemilere teslim olunmak için Trablus iskelesine gönderilmesi, İskenderiye ve Kıbrıs Beylerine teslim edilmesi ve ne mikdar mücrim teslim olduğunun isimleri ve cerimeleriyle defter edilip, mühürlenilip Sûdde-i Sa'âdete gönderilmesi, mücrimlerin zikr olunan gemilerin serdarlarına teslim olarak, cerimelerine göre kürek hıdmetinde olmaları ve cerimesizlerin bırakılmaları hakkında

100 / 196

Batum'da darende Küçük Sinan'ın gelip kendi malıyla kayık donatıp muhafazada olmak istemesi, Batum beyinin vech ve meşruh üzere donattırıp bir ferde iş ettirmemesi hakkında

100 / 197

Midye'de gemiler binasında olanların zahire babında müzayaka çektikleri Pınarhisarı kadısının kazasından kifayet mikdarı zahire tedarik edip, irsal eylemesi gereğinin yapılması hakkında

101 / 198

Surre yolu kadılarının Kıbrıs'da gemiler için kestirilmesi ferman olunan kerestenin akçesinin reayaya tevzi ettirmeleri, kerestenin kestirilmesinde tehir edilmemesi ve muaccelen kestirilerek yalıya indirilmesi, reayaya kereste üzerine varan reislerin celb u ahz ettirmemeleri gereğinin yapılması hakkında

101 / 199

Dimetoka'da nehr-i kızıl delü üzerinde merhum Sultan Beyazıd'ın bina ettiği köprünün ağaç döşemesinin helak olduğu ve derine düştüğü meremmete ihtiyaç olduğu neccar İlyas nam kimesnenin avarız-ı divâniyye ve tekâlif-i örfiyyeden muâf olmak için meremmet uhdesinde bulunduğu, Dimetoka kadısının bundan akdem köprünün meremmatini kimin ettiğinin hali nice olduğunun ve ahre arz olunmasının sebebinin yazılıp Südde-i Sa'âdete bildirilmesi hakkında

102 / 200

Dimetoka kadısının suret-i sicil gönderip, Ortaköy nam derbend karyesinde katl eyleyen Kirizman nam zımmi ile şirret-i şeka üzere olan Timur nam kimesnenin fesad u şenâat üzere olduklarına müslümanların şahadet ettikleri, mezkûrların ele getirilerek küreğe konmak için Südde-i Sa'âdete gönderilmeleri hakkında

102 / 201

Maliye tarafından alınan üç esirin ikisinin fevalet olduğu diğer esirin Fransa ile olan dostluk mucibince ıtlâk olunması hakkında

102 / 202

.....beylerinden Mehmed Beyin miri muhızrlardan iki nefer oğlanı ayartıp götürdüğü zıkr olunan oğlanları yarar ademleriyle acele Südde-i Sa'âdete göndermesi hakkında

103 / 203

Haleb ve Şam'a yakın olan yerlerden ihracı ferman olunan kavas ve tufeng-i endaz mücrimlerin Trablus iskelesine varmaları ve Trablus kadısının kifayet mikdarı

peksimed piştirip, gemiler, kavas ve tûfeng-i endaz mücrimlerin varduklarında teslim eylemesi hakkında

103 / 204

Bolu'da sipahiler, ol canibden gazâdan hassalu olan gönüllülerden oklu ve yaylı ve tûfeng-i endâz yarar yiğitlerden müstevfî âdem yazılması Bolu Beyinin nevrüza kadar yetiştirmek üzere olması, sancağın sipâhileri ile ve yazulan gönüllü ile alet't-te'acil İstanbul'a gelip gemilere girmesi eğer yetişmezse azil olunub sipâhilerin dahi dirliklerinin alınacağı hakkında

104 / 205

..... ahalisinin....sancak beyi İskender dame izzehu için balların ve yağların ve tavukların ve koyunların kendilerine ne lazımsa cebren aldıkları, atların ve eşeklerin kuyruğun keserek nice kimesneleri habs eyledikleri ve müslümanlardan nice kimesnelere teaddi eyledikleri, zulmlerinin nice olduğunun suret-i sicilleriyle Südde-i Sa'âdete gönderilmeleri ve durumun teftiş edilmesi hakkında

105 / 206

Preveze'ye varınca yol üzerindeki kadıların Beç kralından Prevezeye koşulan iki nefer adem dâhil olursa mezburlara dahl ve taaruze ettirmemeleri gereğinin yapılması hakkında

105 / 207

Bağdad beylerbeyinin yukarı canibden yarar casuslarını eksik etmeyerek vakıf olduğu haberleri bildirmesi ve Lahsa'ya gönderilmesi fermân olunan dört şahı darbzen araba ve araba okluyu ve demürleri ve iplerü ve yirmi adet şayka toplarının tekerlerinin Bağdad'dan gönderilmesinin mümkün olmadığı, Bağdad'da dört darbzen olduğu ve barut'un Basra'dan gönderilmesinin mümkün olduğu, kale kapılarının meremmetinin Diyarbakır ve Maraş ve Haleb vilâyetlerinden sağlanacağı, Barut irsali için Lahsa'ya hüküm gönderildiği, barut, gühercile ve topçu üstadı temini için Lahsa ile haberleşilip, alatların tedariki hususunda gereğinin yapılması hakkında

106 / 208

İzvornik beyine sancağının zuama ve sipahileriyle hazır olup nevrüzda Kilis beyi ile Kilis muhafazasında hazır bulunması ve cebeli sipahilerini noksan etmekten ziyade hazer etmesi ve kaç güne mahal-i mezbûre vardığının arz etmesi hakkında

106 / 209

Südde-i Sa'âdet'den Antalya'ya ve andan Mısır'a varınca yol üzerinde olan kadılarına bazı mesâlih için Vezir Sinan Paşa'ya hüküm irsal olunduğu, avk olunan gemi ile muaccelen ulaştırılması, Basra kulunun mevâcib-i nükûddan tedarük olunduğu arz olunduğu emr-i şerife müteallik her ne arz olunmuş ise tedariki babında gereğinin yapılmasını ve lazım olanların arz etmeleri hakkında

107 / 210

Semendire Beyine hüküm gönderildiği sancağın Alay beyinin ve üç yüz neferin nevrüzdan mukaddem Kilis muhafazası için Kilis Beyinin yanında irsal olunmasının istendiği lakin sipahilerin henüz varmadığı, emr-i sabık mucibince yarar sipahilerin tehir edilmeden gönderilmeleri ve hükümün bir suretinin Bosna'ya gönderilmesi hakkında

107 / 211

Diyarbakır Beylerbeyisine gönderilen sabıka hüküm mucibince kavas ihzarı için tenbih olunduğu, Basra beylerbeyi iken bade fevt olan İskender Beyin her birine alakası ve esbabın yoklanıp defter olunması ve hevatun tayifesi ve civarın esbabına dahl edilmemesi hakkında

108 / 212

Vezir Sinan Paşa'ya Yemen vilâyetinin ıslahı için yazılan Mısır kullarının beş bin ulufe almalarına rağmen tamamının varmayıp, hıdmetden kaçmalarının, bazı kimesnelerinin hıdmetden kaçtıkları zamanın dahi ulufelerini aldıklarının bildirilmesi, Yemen'in ıslahının mühimmandan olduğu ve Vezir Sinan Paşa'nın bizzat mukayyed olarak emre muhalafet edenlere ulufelerin vermeyip, din ve devlete yararlı olanlara gediklerin verilmesi gereğinin yapılması hakkında

108 / 213

Mehmed Çavuşa bundan akdem hüküm gönderilip kavas toplanması ve gönüllü yazılması emr olunduğu, Rodos beyi ile gemilere kifayet mikdarı cengci verildikten sonra gerisinin bina edilen gemilere tayin olması baki kalırsa oğlana koşup Südde-i Sa'âdete gönderilmesi ve müşârün-ileyhin gemilerine ikişer aylık peksimedini tedarik edilip, yazılann gönüllü tayifesinin gemilere konulması, ne mikdar gönüllü ve kavasın ne vechle tedarik olunduğunun defter edilip Südde-i Sa'âdete bildirilmesi hakkında

109 / 214

Veli ve Memi nam reislerin gemileriyle Donanma-i hümayûn'dan gelirken Andre ceziresinde düştükleri ve gemilerinin karyeye çıktıkları ve gemilerdeki esbabların veyirmi üç esir iki nefer arabaların cezire'deki zımmiler tarafından alındığı ve gemilerinden çıkan elli nefer yoldaşların sekiz gün habs edildikleri gemilerdeki sair esbabların ve esirlerin garet olunduğu reislerin karındaşları Südde-i Sa'âdete gelip haber verdikleri zıkr olunan husus için Kapudan'ın donanma ile derya'ya çıkarak durumu teftiş etmesi, fesad üzere olanların haklarından gelerek habs etmesi ve küreğe koşması hakkında

109 / 215

Tekeili Beyinin sancağına tabi yerlerden harb ve harbe kadir yarar tûfeng-i endâz ve kavas ihraç eylemesinin emr olunduğu, Cezayir Beylerbeyisine yüz pare gemi ile deryaya çıkmanın emr olunduğu sabık emir mucibince tehir eylemeyüb fermân olunan tûfeng-i endâz ve kavas çeşme iskelesine götürülmesi ve gemilere koyulması lazım olan peksimed ve ulufelerinin verilmesi hakkında

110 / 216

Şam Beylerbeyisinin çıtakçı kavas barga ve ol cânibde ele gelen mücrimleri ihzâr eylemek üzere olduğunu bildirmesi, İskenderiye ve Kıbrıs beylerinin Trablus'a varıp zıkr olunan kavas ve mücrimleri alacakları, Şam beylerbeyisinin kavas tûfeng-i endaz ve mücrimleri ulufeleri ve peksimedleri ile Trablusa irsal etmesi hakkında

110 / 217

Bolu ve Kastamonu kadılarının sancaklarından tûfeng-i endâz ve kavas ihzar etmelerinin emr olunduğu her birinin harb ve harbe kadir tûfeng-i endâz ve kavas yazıp, her on neferi bir yerlerin bölükbaşı tayin etmeleri ve cümlesine bir yarar kimesne başbuğ ta'yin eyleyüb okları ve yayları ve tûfengleri ve sair silahları ile ol canibde bina olunan gemilere koymaları ve muaccelen Südde-i Sa'âdete göndermeleri hakkında

110 / 218

Ağzaz ve Kilis beyi Canbolad'ın kavas ihraç etmek üzere inayet ettiğini bildirmesi ihraç olunan kavas tehir etmeden Trablus'a getirip, ihzar eylemesi hakkında

111 / 219

Tırhala beyine Palatman Golos ve İrmiye caniblerinin muhafazasının ferman olunduğu, peksimedleri kaleden çıkararak emin yerlere koyması, Selânik ve Mora câniblerine muâvenet lazım olursa varması, Mora caniblerine vararak Mora beyi ile vech ve münasib olduğu üzere muhafazada olması hakkında

111 / 220

Yemen'de lazım olan kul tedarikinin Vezir Sinan Paşa'ya tefviz olunduğu Yemen'de olan kulun mevâcibinin tüccardan alınan karz altını olduğu andan baki kalan kırk bin altın ve gelecek senenin mevâcibi ki yüz bin altının baki kalan kulun mevâcibi ve sonradan gelen kulun mevâcibi ki yedi sekiz bin akçe olduğu ve sene 979 Şevvâl'i ve Zilkâde'de bin mevâcibin muaccelen yetiştirilmesi, Mısır kuluna lazım olan mevâciblerin ve sair levâzımı tedarik edilerek irsal olunması, Yemen'e müteâllik olan cem'î mühimmat ve levâzım ne ise tedarik edilerek gönderilmesi, Yemen'de fitneye ve fesada sebep olanların haklarından gelinerek muhafazada bulunulması için gereğinin yapılması hakkında

113 / 221

İçilin'den reayadan bazı kimselerin Asitane-i Sa'âdete gelerek Karitaş kadısından şikayet üzere oldukları, İçili beyisinin mukayyed olması reaya'ya zulm ve teaddi varmıdır ahvali yazıp Südde-i Sa'âdete bildirmesi hakkında

114 / 222

Diyarbakır beylerbeyisinin ol canibden tûfeng-i endaz ve kavasın hazır olduğunu bildirdiği, hazır olunan tûfeng-i endâz ve kavas muaccelen yarar âdemler ile Südde-i Sa'âdete gönderilmesi hakkında

114 / 223

Biga beyinin bundan akdem Kemer'de bina eylediği gemilere sipahilerini koyup ihzar eylemesi, sipahileri silahlarıyla hazır ettirmesi, donanma-i hümayûn varınca mülaki olarak Kapudan Kılıç Ali Paşa'nın münasib gördüğü üzere hıdmetde bulunmasına dair

114 / 224

Karaman beylerbeyisinin, Kıbrıs ceziresinde Magosa kalesinin top ile yıkılan kal'aları ta'mîr ve termîme muhtaç olan yerleri termîmine mübaşeret olduğu, Kıbrıs beylerbeyisinin kal'a-i mezbûrenin toprağın çıkarıp ve zahiresinin tedarik edip ve kal'asına lazım olan ne ise ihzâr edip gereği gibi muhâfaza hîdmetinde olması, tamire muhtaç yerlerin onat vechle ta'mîr edilmesi zahire vesair levazımların tedarik edilmesi gereğinin yapılması hakkında

115 / 225

Habeş beylerbeyisi Ahmed'in mektup gönderip memleketin hıfz ve hırsreti için bir mikdar askere ihtiyaç olduğunu bildirmesi, Vezir Sinan Paşa'nın kul karındaşlarından kifâyet mikdârı yarar âdemi göndermesi hakkında

115 / 226

Habeş beylerbeyisinin hıfz ve hırsret için muhtaç olduğu askeri Vezir Sinan Paşa'dan taleb edip, getirdip memleketin muhafazasında bulunması hakkında

116 / 227

Abana taraflarına gemiler ile kimesnenin varması memnu iken Ali nam reisin ol canibe vardığı Samsun ve Keynolu kadıları tarafından gemisinin girift olup, kendisinin habs olunması, Abana tarafına rençber gemilerini salıvermemeleri hakkında

116 / 228

Batum beyinin sancağından Abana tarafına rençber gemilerini salıvermemesi muhalefet edenlerin gemilerinin miri için girift olunması ve kendilerinin habd edilmeleri hakkında

116 / 229

Bozok beyi ve Akdağ kadısının gühercile nazırı olan Ali çavuşa defterin gönderip, Kayseri’de vakı’ olan ocaklara lazım olan odun vakit ile yetiştirilmesi ve karhaneye irsal olunması ihmaleden hazer etmeleri hakkında

117 / 230

Şam vilayetinin Safed sancağına tabi karyede bazı kimesnelerin karyeyi harab edip teaddi eyledikleri Şam beylerbeyisinin ve Safed kadısının şer üzere teftiş ederek fesadı olanların haklarından gelinip habs edilmeleri hususunda gereğinin yapılmasına dair

118 / 231

Saruhan vilayetinin muhariririnin tahrir işinin bitirip defteri Sûdde-i Sa’âdete gönderdiğinin, zuama ve erbab-ı tımarın Kıbrıs seferinde olduğu ve seferden avdet etmeyince tevzi hıdmetine mübaşaret etmemesi, sefer avdetinden sonra tevcih edilmesi hakkında

119 / 232

Silifke kadısının kazasının kürekçisini ihraç ettiği, kürekçilerin bazısının Yuva ve İdil kazasına geldiğinde ayrırlıp aher yoldan gittikleri, Anadolu beylerbeysinin yarar çavuşlar tayin ederek ayrılan kürekçilerin hangi yoldan gittiğinin malum ettirmesi ve kürekçilerin İstanbul’a irsal olunması hakkında

119 / 233

Karahisâr-ı Sahib beyine hüküm gönderilip sancağının zuaması Alaybeyi ve tımarlıları ile muaccelen hazır olarak, tûfeng ok, yay vesair harp aletleriyle hemen

donanma-i hümayûn gemilerine gitmeleri, yetişmeyenlerin dirliklerinin alınarak haklarından gelinmesi hakkında

SONUÇ

Mühimme Defterleri Osmanlı bürokrasisi tarafından oluşturulan defter serileri içerisinde muhteva ve ehemmiyet bakımından başı çekmektedir. Özellikle Osmanlı Tarihi'nin siyasi, sosyal, askeri ve iktisadi alanlarında araştırma yapmak isteyenler için zengin içerik sunan yegâne kaynaktır.

Arşivler araştırmacılar için büyük öneme haizdir. Çünkü arşiv vesikaları çeşitli tarih çalışmaları için birinci el kaynakları oluştururlar. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde tarih araştırmalarına kaynaklık edebilecek çeşitli defter serileri mevcuttur. Özellikle Mühimme Defterleri üzerinde en çok çalışma yapılan ve muhteva bakımından en zengin kaynaklardır.

Tez Çalışmamız 16 Numaralı Mühimme Defteri'nin 1-119 sayfalarının transkripsiyon ve değerlendirmesinden oluşmaktadır. Defter Sultan II. Selim dönemine ait olup, 1571 senesinin hadiselerinin bir kısmını ihtiva etmektedir.

Defterde Sultan II. Selim döneminin hadiseleri doğrultusunda hükümler ağırlıklı olarak Kıbrıs'ın imarı ve muhafaza edilmesi, donanma inşası için mühimmat temini, eşkiyalık meseleleri, ve suç işleyenlerin cezalandırılmaları ile ilgilidir. Özellikle Kıbrıs'ın imar ve muhafaza edilmesi, donanma-i hümayûn'a hizmetli ve mühimmat tedariki ile ilgili araştırmacılara yardımcı olabilecek bir çok hüküm bulunmaktadır.

Netice olarak Mühimme Defterleri Osmanlı bürokrasinin başı olan Divan-ı Hümayûn'da alınan kararların suretlerini ihtiva etmektedir ve tarih çalışmaları için şüphesiz zengin kaynaklardan biridir. İncelediğimiz 16 numaralı Mühimme Defteri'de bu zenginliğin bir kesitidir.

KAYNAKÇA

- 3 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivlere Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Ankara 1993.
- 90 Numaralı Mühimme Defteri, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993
- Başbakanlık Arşiv Rehberi, TC Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, İstanbul 2010.
- Bostan, İdris, *Beylikten İmparatorluğa Osmanlı Denizciliği*, İstanbul 2011.
- _____, "İnebahtı Deniz Savaşı", *DİA*, XXII, 287–289.
- _____, *Osmanlı Bahriye Teşkilâtı: XVII. Yüzyılda Tersâne-i Âmire*, Ankara 1992.
- Çakır, İbrahim Etem, "İnebahtı (Lepanto) Savaşı ve Osmanlı Donanmasının Yeniden İnşası Üzerine Bazı Bilgiler", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/3 Spring 2009, 520.
- Dündar, Recep, "Kıbrıs'ın Fethi", *Türkler*, IX, 1219-1223
- Emecen, Feridun, "Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mirî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet" *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), İstanbul 2005, 107–139
- _____, "Selim II", *DİA*, XXXVI, 414-416
- İlgürel, Mücteba, "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e", *Türkler*, XI, 1176-1185.
- _____, "Osmanlılarda Eşkîyalık Hareketleri", *DİA*, XI, 466–469.
- İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu: Klâsik Çağ (1300–1600)* İstanbul 2012.
- _____, "Osmanlı-Rus Rekabetinin Menşei ve Don-Volga Kanalı Teşebbüsü", *Belleten*, XII(46), 349–398.
- _____, "Osmanlı Dönemi Kapitülasyonların Karakter ve Mahiyeti", *DİA*, XXII, 246.
- Jorga, Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, c.III, İstanbul 2005
- Kıel, Machiel, "İnebahtı", *DİA*, XXII, 285–287
- Kıbrıs'ın Fethi 1570-1571*, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı, Ankara 1986.

- Kütükoğlu, Mübahat S, “ Mühimme Defteri”, *DİA*, XXXI, 520.
- Lamartine, Alphonse de, *Osmanlı Tarihi*, İstanbul 2011.
- Mumcu, Ahmet, *Hukuksal ve Siyasal Karar Organı Olarak Divân-ı Hümâyûn*, Ankara 1986.
- Orhonlu, Cengiz, *Osmanlı İmparatorluğu’nun Güney Siyaseti Habeş Eyaleti*, Ankara 1996.
- Şahin, İlhan, Emecen, Feridun, *II. Bayezid Dönemine Ait 906 / 1501 Tarihli Ahkâm Defteri*, İstanbul 1994.
- Şimşirgil, Ahmet, *Kayı-V Osmanlı Tarihi*, İstanbul 2013.
- Tok, Özen, “Osmanlı Askeri Teşkilatı”, *Osmanlı Teşkilat Tarihi*, (Editör: Tufan Gündüz), Ankara 2012, 113-216,
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1948.
- _____, *Osmanlı Tarihi*, cilt III, I.Kısım, Ankara 1983.

İNDEKS

A

Abdolvahhab Çavuş, 45
 Adana, 131, 138
 Ağzaz, 127, 144, 192
 Ahmed Çavuş, 52, 54, 58, 74, 76
 Ahmed Kethüdâ, 68
 Ahmed Paşa, 17, 54, 74, 90, 99, 102, 103, 118, 125, 174, 175, 183
 Ahyolu, 13, 22, 68, 87, 88, 116, 120, 162, 169, 170, 180, 181
 Akçahisar, 75, 165
 Akdağ, 149, 194
 Akyazı, 75, 165
 Alâniye, 27, 42, 43, 53
 Anadolu, 1, 7, 10, 11, 21, 25, 27, 29, 40, 42, 53, 57, 73, 77, 98, 114, 151, 179, 194
 Ankara, 1, 3, 6, 7, 9, 31, 119, 138, 151, 181, 197, 198
 Antaliye, 16, 40, 64, 140
 Arslan Çavuş, 75
 Avlonya, 10, 55, 90, 157, 170
 Ayamavra, 16, 27, 52, 89, 106, 156, 170, 176
 Aydos, 64, 86, 87, 160, 169
 Azak, 71, 163

B

Babaeski, 86, 169
 Baf, 53, 81, 82, 157, 167
 Bağdad, 17, 33, 46, 55, 92, 139, 155, 157, 171, 189
 Bali Çavuş, 56
 Batum, 31, 134, 149, 187, 194
 Behram Çavuş, 120
 Beşir Çavuş, 99, 100, 103
 Beyşehir, 87, 169
 Biga, 13, 36, 68, 77, 103, 147, 152, 165, 175, 193
 Bitlis, 61, 91
 Bolu, 137, 144, 189, 192
 Bosna, 16, 51, 62, 76, 113, 141, 156, 159, 165, 190
 Bozok, 149, 194
 Böğürdelen, 41
 Budak Çavuş, 42, 43, 53
 Budak Çavuşa, 18

C

Canad, 16, 63
 Canik, 119, 181
 Cârullâh Çavuş, 60

Cebele, 66, 67, 161, 184
 Cezayir-i Garb, 11, 98, 103, 111, 118, 174, 176, 181
 Cezâyir-i Garb, 58
 Cidde-i mamûre, 51
 Cihan Kethüdâ, 74

Ç

Çakırcılar, 92
 Çirmen, 86

D

Davud Kethüdâ, 65
 Delvine, 54, 57, 84, 89, 113, 157, 158, 170, 179
 Dergâh-ı Muâllam, 24, 27, 29, 31, 38, 39, 40, 51, 52, 53, 54, 66, 70, 71, 73, 76, 79, 88, 92, 110, 118, 120, 130, 132, 142, 163, 165
 Derviş çelebi, 46
 Devlet-i Giray Han, 49
 Dimetoka, 31, 77, 86, 135, 136, 188
 Divâne Ahmed Çavuş, 151
 Divân-ı Hümâyûn, V, 2
 Diyârbekir, 46, 61, 91, 92, 141
 donanma-i hümâyûnum, 52, 55, 102, 103, 105, 110, 117, 127, 128, 132, 144, 147, 151
 Dukakin, 89, 170

E

Edirne, 29, 51, 52, 61, 70, 77, 86, 91, 94, 95, 97, 133, 156, 159, 169, 171, 172, 187
 Eflâk, 25, 93
 Ergene, 86
 Erim, 131
 Eskişehir, 15, 29, 36, 152

F

Ferhad Paşa, 78, 83, 84, 113, 114, 115, 179, 180
 Ferruh Çavuş, 71, 72, 98, 101, 111

G

Galata, 80, 124, 183
 Gazze, 65, 161
 Gediz, 121, 182
 Gelibolu, 13, 18, 24, 79, 100, 103, 166, 174, 175
 Geyve, 75, 165

Gönen, 75, 165
 gühercile, 31, 38, 60, 140, 152, 189, 194
 Gümölcine, 22, 73, 74, 86, 164

H

Habeş, 7, 8, 97, 148, 193, 198
 Hacı Murad, 61
 Hacı Saâdet Paşa, 49
 Haleb, 27, 28, 43, 53, 64, 88, 96, 127, 134, 137, 139, 160, 173, 187, 188, 189
 Haleb,, 43
 Halil Çavuş, 140
 Hamidili, 110
 Hamza Çavuş, 86, 146, 147
 Hasan Çavuş, 63
 Hasköy, 86, 91, 169
 Hatvan, 71, 72, 98, 101, 102, 111, 125, 164, 174, 175, 178
 Hayrabolu, 86
 Hersek, 18, 51, 55, 62, 96, 112, 156, 159, 173, 179
 Humus, 46, 155
 Hüseyin Çavuş, 103, 106, 107, 110, 113

İ

İbrahim Çavuş, 38, 108, 109, 127, 128, 134, 142, 143
 İbrahimzâde Çavuş, 82
 İçil, 43
 İdris Çavuş, 63, 160
 İğneada, 13, 23, 68, 80, 83, 116, 162, 167, 168, 180
 İlönü, 129
 İnebahtı, 11, 12, 13, 21, 71, 90, 123, 163, 170, 182, 197
 İpsala, 86
 İskender Çavuş, 116
 İskenderiye, 19, 55, 57, 65, 69, 70, 96, 127, 129, 130, 134, 143, 144, 158, 161, 162, 163, 172, 184, 185, 187, 191
 İstanbul, 1, 2, 5, 6, 9, 12, 13, 31, 32, 38, 45, 52, 64, 77, 94, 115, 126, 137, 151, 152, 154, 189, 194, 197, 198
 İzvornik, 41, 140, 190

K

Kalafatçı Mehmed Çavuş, 98, 105
 Kara Ali Çavuş, 56
 Karaferye, 56
 Karahisar, 77, 165
 Karahisâr-ı Sahib, 15, 151, 194

Karaman, 11, 16, 28, 43, 53, 70, 109, 147, 154, 163, 177, 193
 Karasu, 73, 164
 Karesi, 37, 77, 134, 152, 166, 187
 Karinabâd, 86, 126, 169, 184
 Kasım Çavuş, 70, 87, 88
 Kasım Çavuş', 70
 Kastamonu, 22, 120, 122, 144, 182, 192
 Kavala, 22, 73, 74, 164
 Kefe, 26, 71, 124, 163, 183
 Keferkine, 149
 Kemangrad, 61
 Kemer, 66, 68, 79, 147, 162, 166, 193
 Kethudâsı Abdülaziz, 66
 Kethudâsı Ahmed, 64
 Keynolu, 148, 193
 Kıbrıs, II, V, 9, 10, 11, 12, 14, 21, 27, 28, 33, 37, 40, 42, 43, 48, 53, 55, 56, 60, 64, 67, 81, 82, 86, 87, 88, 89, 100, 108, 109, 127, 129, 130, 134, 135, 143, 144, 147, 150, 152, 153, 154, 157, 159, 160, 161, 167, 168, 169, 174, 177, 184, 185, 187, 188, 191, 193, 194, 196, 197
 Kınık, 138
 Kırastin, 84
 Kırkkilise, 86, 169
 Kızılağaç, 86, 87, 169
 Kilis, 32, 41, 47, 61, 62, 97, 101, 113, 127, 140, 144, 153, 159, 173, 174, 190, 192
 Kostanice, 62, 159
 Koyun Çavuş, 76, 165
 Körfös, 52, 54, 57, 99, 100, 157, 158, 176
 Krupa, 62, 159
 Kubad subaşı, 50
 Kurd Çavuş, 129, 137, 138, 143, 147
 Kütahya, 6, 31, 38, 152

L

Lahsa, 17, 46, 139, 153, 155, 189
 Lâhsa, 42
 Lapseki, 68, 103, 162
 Lazkiye, 66
 Lipova, 16, 63, 160
 livâ-i Hüdâvendigâr, 18, 45
 livâ-i Menteşe, 45
 Livâ-i Teke, 45

M

Mahmud Çavuş, 63
 Manavgad, 45, 154
 Maraş, 43, 86, 139, 169, 189

Mehmed Çavuş, 36, 40, 56, 57, 61, 68, 105, 111, 112, 114, 119, 120, 121, 123, 124, 132, 133, 135, 136, 144, 171, 176

Mehmed Çavuşa, 18, 36, 112, 191

Mekke-i Mükerrerme, 32, 50, 58, 156

Menteşe, 45, 68, 128, 184

Mervan Çavuş, 51, 57, 62

Midillü, 85, 134

Midye, 13, 23, 80, 83, 84, 88, 135, 167, 168, 187

Mora, 11, 26, 72, 101, 104, 107, 117, 118, 123, 131, 132, 133, 144, 163, 175, 176, 177, 180, 181, 182, 186, 192

Moskov, 15, 37, 49, 83

Muhzîr, 73

Mustafa Çavuş, 89, 90, 112, 114, 119, 120, 183

Mustafa Paşa, 9, 10, 17, 24, 33, 53, 81, 82, 89, 128, 157, 184

Musul, 29, 39, 55, 92, 152, 157, 171

Mühimme, II, V, 1, 2, 3, 4, 5, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 29, 196, 197

N

Nevrekob, 16, 22, 73, 74, 164

Növi, 62, 159

O

Osman Ağa, 82, 167

Osmâncık, 50

P

Parga, 54, 157

Pazarcık, 129

Pertev Paşa, 12, 26, 54, 57, 111, 118, 123, 125, 158, 178, 181, 183

Pınarhisarı, 23, 80, 135, 167, 187

Piyale Paşa, 7, 9, 10, 13, 85

Pravadi, 96

Preveze, 54, 89, 104, 106, 111, 139, 157, 170, 176, 177, 178, 189

R

Rıdvan Çavuş, 123

Rıdvân Çavuş, 117, 118

Rodos, 13, 81, 82, 83, 99, 127, 128, 130, 142, 167, 168, 174, 184, 185, 191

Rum, 39

Rumili, 21, 25, 84, 89, 98, 102, 103, 106, 111, 114, 117, 118

Ruşçuk, 94, 95, 172

Ruskasrı, 87, 169

S

Safed, 149, 194

Samakov, 24, 76, 79, 87, 92, 114, 165, 166, 179

Samsun, 13, 148, 159, 193

Saruhan, 69, 150, 162, 194

Selânik, 56, 144, 157, 192

Semendire, 13, 17, 44, 62, 63, 87, 98, 140, 154, 160, 173, 190

Sesu Bali, 52

Seydi Gazi Çavuş, 137, 144, 148

Sidrekapsı, 56

Silifke, 151, 194

Silistre, 13, 22, 87, 116, 126, 180

Sinan Paşa, 7, 13, 17, 27, 32, 48, 50, 53, 58, 69, 74, 75, 86, 129, 130, 140, 141, 145, 148, 155, 156, 162, 190, 192, 193

Sinob, 22, 26, 105, 119, 122, 124

Sirem, 126, 183

Siroz, 73, 164

Sis, 28, 43, 54, 60, 157

Sofya, 92, 171

Sol ulufeciler ağası, 59, 158

Sultan Hüseyin, 48, 155

Sultanönü, 77, 129, 165, 185

Süveyş, 8, 69, 75, 162

Ş

Şam, 18, 28, 30, 41, 48, 56, 59, 65, 66, 74, 88, 137, 143, 149, 153, 157, 158, 161, 165, 170, 188, 191, 194

Şehremînine, 23, 111

T

Tarsus, 10, 28, 43, 54, 157

Tatar pazarı, 52

Tatarpazarı, 97, 156, 173

Tekeili, 16, 64, 143, 191

Temeşvar, 16, 63

Temurhisar, 73

Tersâne-i Âmire, 81, 82, 83, 106, 111, 112, 113, 114, 115, 132, 144, 167, 173, 176, 178, 179, 180, 186, 197

Tersâne-i Âmirem, 13, 23, 24, 25, 42, 45, 78, 80, 81, 82, 83, 87, 93, 98, 105

Tırhala, 144, 192

Trablus, 56, 66, 127, 129, 130, 134, 137, 139, 143,
144, 157, 184, 185, 187, 188, 191, 192
Trabzon, 50, 105, 120, 156, 176
Turgud Çavuş, 87
Tuzla, 41

U

Uzunca Hasköy, 61, 91

V

Van, 76, 84, 165, 168
Varna, 13, 17, 22, 24, 78, 116, 166, 180
Vılçıtrın, 76, 165
Vidin, 70, 84, 95, 96, 97, 163, 168, 172
Vilayet-i Erdel, 82

Vize, 13, 16, 21, 23, 25, 42, 45, 68, 80, 83, 84, 86, 87,
98, 114, 116, 135, 153, 154, 162, 167, 168, 169,
173, 179, 180

Y

Yanya, 16, 27, 52, 54, 89, 110, 156, 157, 178
Yemen, 7, 8, 10, 48, 75, 141, 145, 155, 165, 190, 192
Yenice, 56, 75, 87, 165
Yenice-i Vardar, 56
Yeniçeri ağasına, 22, 33, 73, 74, 93, 94, 105, 115,
121, 126, 172
Yenipazar, 76, 165
Yuva, 151, 194

Z

Zağra-i Atik, 86
Zahim Mehmed, 45

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	İlkay ŞENER
Doğum Yeri ve Tarihi	Akhisar – 09.04.1990
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Bozok Üniversitesi, Tarih Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	sener.ilkay@gmail.com
Tarih	13.07.2015